

GRĂDINA DE IARNĂ

KRISTIN
HANNAH

KRISTIN HANNAH

GRĂDINA DE IARNĂ

Original: Winter Garden (2010)

Traducere din limba engleză de:
VALENTINA GEORGESCU

virtual-project.eu

2019

*Nu, nu este a mea: e rana altcuiva.
Eu n-aș fi putut-o îndura vreodată.
Așa că ia tot ce s-a-ntâmplat, ascunde, îngroapă undeva adânc.
Și du departe toate lămpile...
Noapte.*

Din Poezii de Anna Ahmatova

PROLOG

1972

Pe malul mărețului fluviu Columbia, în acest sezon înghețat, când puteai vedea fiecă răsuflare, în livada Belîe Noci era liniște. Când vedeai cu ochii, numai meri adormiți, cu rădăcinile lor ferme încolăcite adânc în solul rece, fertil. Pe măsură ce temperatura scădea și culorile dispăreau de pe cuprinsul pământului și de pe bolta cerească, peisajul alb provoca un fel de orbire hibernală; zilele nu se mai deosebeau între ele. Totul îngheța, devenea fragil.

Nicăieri, frigul și liniștea nu își simțeau mai bine prezența decât în casa lui Meredith Whitson. La doisprezece ani, descoperise deja golurile care se adunau în relațiile dintre oameni. Își dorea să fie și familia ei precum cele pe care le vedea la televizor, unde totul arăta perfect, și toți membrii se înțelegeau între ei. Nimeni, nici măcar dragul ei tată, nu înțelegea cât de singură, cât de invizibilă se simțea deseori între cei patru pereți.

Dar seara următoare, totul avea să se schimbe.

Pusese la cale un plan strălucit. Compusese o piesă de teatru, bazată pe unul dintre basmele mamei sale, și urma să o prezinte la serbarea anuală de Crăciun. Era exact genul de lucru care s-ar fi întâmplat într-un episod din *Familia Partridge*.

— De ce nu pot fi eu vedeta? se smiorcăi Nina.

Era cel puțin a zecea oară când punea această întrebare de când Meredith terminase scenariul.

Meredith se răsuci în scaun și o privi pe sora ei, în vârstă de nouă ani, care stătea chircită pe podeaua din lemn din dormitorul lor, pictând un castel verde-mentă pe un cearșaf vechi de pat.

Meredith își mușcă buza de jos, încercând să nu se încrunte. Castelul era un dezastru; complet greșit.

— Chiar trebuie să discutăm din nou despre asta, Nina?

— Dar *de ce* nu pot să fiu eu țărăncuța care se mărită cu prințul?

— Știi bine de ce. Jeff îl joacă pe prinț, și el are treisprezece ani. Ai arăta caraghios lângă el.

Nina își puse pensula în cutia goală de supă și se ridică pe călcâie. Cu părul ei negru scurt, ochii verzi strălucitori și pielea albă, arăta ca un mic spiriduș, desăvârșit.

— Pot să fiu eu țărăncuța la anul?

— Fii sigură. Meredith zâmbi. Adora ideea că ar putea institui o tradiție în familie. Toți prietenii ei aveau tradiții, nu însă și familia Whitson; ei fuseseră mereu altfel. Fără cohorte de rude care să vină în vizită de sărbători, fără curcan de Ziua Recunoștinței sau șuncă de Paște, fără rugăciuni spuse mereu. La naiba, nici măcar nu știau exact ce vârstă avea mama lor.

Asta, pentru că mama lor era rusoaică, singură în țara asta. Sau cel puțin așa susținea tata. Mama nu povestea prea multe despre ea.

Un ciocănit la ușă o surprinse pe Meredith. Ridică privirea exact când Jeff Cooper și tatăl ei intrară în cameră.

Meredith se simțea ca un balon din acela lunguleț, moale, umplut treptat cu aer, căpătând o nouă formă cu fiecare suflare, iar în cazul de față, suflarea era Jeff Cooper. Erau cei mai buni prieteni încă din clasa a patra, dar în ultima vreme se simțea diferit în preajma lui. Tulburător. Uneori, când el o privea, abia dacă mai putea respira.

— La țanc pentru repetiție.

Băiatul îi adresă un zâmbet care aproape că-i făcu inima să-i stea în loc.

— Te rog doar să nu le spui lui Joey și băieților. N-o să se mai oprească să se amuze pe seama mea din cauza asta.

— Despre repetiție, spuse tatăl ei, înaintând. Era încă în hainele de serviciu, un costum maro, lejer, cu tigheluri portocalii. În mod surprinzător, nu se distingea niciun zâmbet sub mustața lui neagră stufoasă sau în ochii lui. Luă scenariul. Asta-i piesa pe care-o faceți?

Meredith se ridică de pe scaun.

— Crezi c-o să-i placă?

Nina se ridică în picioare. Chipul ei în formă de inimă era ciudat de solemn.

— Crezi?

Cei trei se uitară unii la alții peste cearșaful cu castelul verde în stil Picasso și costumele întinse pe pat. Adevărul pe care îl împărtășeau cu toții, doar din priviri, era că Ania Whitson este o femeie rece; puțină afecțiune pe care o avea îi era rezervată soțului ei. Doar o fărâmbă din

aceasta ajungea la fiicele ei. Pe când erau mai mici, tata încercase să le convingă de contrariul, distrăgându-le atenția ca un magician, fermecându-le cu strălucirea afecțiunii sale, dar, așa cum se întâmplă cu toate iluziile, adevărul ieși până la urmă la iveală.

Așa că înțelegeau cu toții întrebarea lui Meredith.

— Nu știu, Meredoodle, spuse tata, scoțându-și țigările din buzunar. Povestile mamei tale...

— Îmi place mult să le ascult, îi curmă vorba Meredith.

— Sunt singurele momente când chiar vorbește cu noi, adăugă Nina.

Tata își aprinse o țigară și se uită la ele printr-un fuior de fum cenușiu, cu ochii lui căprui mijiiți.

— Mda, spuse el, expirând. Doar că...

Meredith se duse spre el, atentă să nu calce pe cearșaful pictat. Îi înțelegea ezitarea; niciunul dintre ei nu știa vreodată precis ce ar fi putut-o mișca pe mama lor, dar de data asta Meredith era sigură că știa răspunsul. Dacă exista un lucru pe care mama ei îl adora, acela era basmul acesta despre o țărăncuță nesăbuită care a avut îndrăzneala să se îndrăgostească de un prinț.

— Durează doar zece minute, tati. Am cronometrat. Tuturor le va plăcea.

— În regulă, atunci, spuse el până la urmă.

Meredith simți că i se umple inima de mândrie și speranță. De data asta, nu mai trebuia să stea pe toată durata serbării într-un ungher întunecos al camerei de zi, citind, sau în bucătărie, spălând vase. De data asta avea să fie centrul atenției mamei sale. Piesa aceasta avea să demonstreze faptul că Meredith ascultase fiecare vorbă prețioasă rostită vreodată de mama ei, chiar și pe cele câteva șoptite, în întuneric, la povestea de noapte bună.

În ora ce urmă, Meredith le dădu indicații actorilor ei pe parcursul piesei, deși doar Jeff avea cu adevărat nevoie de ajutor. Ea și Nina ascultaseră acest basm ani la rând.

Mai târziu, când repetiția luă sfârșit și fiecare plecă în treaba lui, Meredith continuă să lucreze. Făcu un afiș pe care scrisese DOAR ÎN SEARA ACEASTA: O PIESĂ DE TEATRU SPLENDIDĂ PENTRU SĂRBĂTORI și adăugă cele trei nume ale lor. Făcu ultimele retușuri la cearșaful pictat pentru a servi de decor (era imposibil de reparat

integral; Nina depășea tot timpul conturul când colora), apoi îl agăță în camera de zi. Când decorul fu gata, adăugă paiete pe fusta de balet din tul, transformată în rochie de prințesă, pe care urma să o poarte la final. Era aproape ora două dimineța când se băgă în pat, și chiar și atunci se simțea atât de emoționată că trecu mult timp până să adoarmă.

Ziua următoare păru să treacă lent, dar, în cele din urmă, la ora șase seara, oaspeții începură să sosească. Nu erau foarte mulți, doar cei obișnuiți: bărbați și femei care lucrau în livadă și familiile lor, câțiva vecini și singura rudă în viață a tatei, sora lui, Dora.

Meredith ședea în capul scărilor, uitându-se în jos, la ușa de la intrare. Nu reușea să se abțină să bată cu talpa în podea, întrebându-se când ar fi oare momentul potrivit pentru numărul ei.

Tocmai când era pe punctul să se ridice în picioare, auzi un zdrăngănit puternic.

Oh, nu. Sări ca arsă și coborî scările în goană, dar era prea târziu.

Nina era în bucătărie, lovind cu o lingură metalică într-o oală și urlând:

— Pofțiți la spectacol!

Nimeni nu știa să atragă atenția asupra propriei persoane mai bine ca Nina.

Se auziră câteva hohote de râs ale celor care se îndreptau dinspre bucătărie spre camera de zi, unde cearșaful cu castelul pictat atârna de cadrul de aluminiu al unui ecran de cinema plasat lângă șemineul uriaș. În dreapta, trona un brad mare de Crăciun, decorat cu luminițe și podoabe realizate de-a lungul anilor de Nina și de Meredith. În fața cearșafului pictat era „scena” lor: o mică punte din scândură sprijinită pe podeaua din lemn masiv și un felinar stradal confecționat din carton, cu o lanternă lipită deasupra cu bandă adezivă izolatoare.

Meredith redusese intensitatea luminilor din încăpere, aprinse lanterna, apoi se ascunse după cearșaful pictat montat pe post de fundal. Nina și Jeff erau deja acolo, costumați.

Nu era un spațiu care să le ofere prea multă intimitate. Dacă se înclina puțin într-o parte, Nina îi putea vedea pe câțiva dintre musafiri, și ei o puteau vedea pe ea, dar, cu toate astea, era un spațiu separat. Când în cameră se făcu liniște, Meredith inspiră adânc și începu povestirea pe care o compusese cu multă migală.

— Numele ei este Vera și e o sărmană fată de țărani, un nimeni. Trăiește într-un tărâm magic numit Regatul Zăpezii, dar draga ei lume se stinge. Răul s-a abătut asupra acestui ținut; înaintează pe străduțele pietruite în calești negre, trimise de un cavaler negru, malefic, care vrea să distrugă totul.

Meredith își făcu intrarea, având grijă să nu se împiedice în fustele lungi, puse una peste alta, când păși pe scenă. Privi peste capetele musafirilor și își văzu mama în fundul camerei, cumva singură chiar și în acea mulțime de oameni, cu chipul ei frumos, greu de distins prin ceața fumului de țigară. De data asta, se uita direct la Meredith.

— Vino, surioară, spuse Meredith tare, deplasându-se spre felinar. Să nu lăsăm frigul ăsta să ne zădărnicească drumul.

Nina ieși de după cortină. Îmbrăcată într-o cămașă de noapte uzată și cu un batic pe cap, își frământa mâinile, privind la Meredith.

— Crezi că e Cavalerul Negru? strigă ea, stârnind amuzamentul publicului. Oare magia lui neagră abate asupra noastră frigul acesta amarnic?

— Nu. Nu. Eu tremur la gândul pierderii tătânelui nostru. Când s-nturna oare? Meredith își lipi dosul palmei de frunte și suspină dramatic. Caleștile îs pretutindeni zilele astea. Cavalerul Negru câștigă putere... oamenii se preschimbă în fum dinaintea ochilor noștri...

— Privește! spuse Nina, arătând cu degetul spre castelul pictat. E prințul...

Reuși să confere tonului său o notă reverențioasă.

Jeff își ocupă locul pe mica scenă. Cu haina lui sport albastră și în blugi, cu o coroană aurită ieftină peste păru-i blond ca spicul, arăta atât de chipeș, că preț de o clipă Meredith își uită replica. Știa că el are trac și nu se simte în largul lui – roșeața din obraji făcea acest lucru evident –, dar era acolo, dovedindu-și prietenia. Și îi zâmbea, ca și cum ea chiar ar fi fost o prințesă.

Întinse doi trandafiri din mătase.

— Am doi trandafiri pentru tine, îi spuse el lui Meredith, cu voce sacadată.

Ea îi atinse mâna, dar înainte să-și rostească replica, se auzi un zgomot puternic.

Meredith se întoarse și își văzu mama în picioare în mijlocul

mulțimii, nemișcată, palidă, cu ochii albaștri scânteindu-i. Din mână îi picura sânge. Își spărsese paharul de cocktail și, până și de la locul ei, Meredith putea vedea un ciob ieșind din palma mamei.

— Destul! spuse mama ei tăios. Așa ceva nu este deloc distractiv pentru o petrecere.

Musafirii nu știau ce să facă; unii se ridicară în picioare, alții rămaseră pe scaune. În încăpere se făcu liniște.

Tata își croi drum spre mama. O cuprinse cu un braț și o lipi de el. Sau încercă; căci ea rămase rigidă, chiar și lângă el.

— Nu ar fi trebuit să vă spun vreodată basmele alea ridicole, zise mama, cu un accent rusesc tăios din cauza furiei. Am uitat cât de romantice și de naive pot fi fetele.

Meredith era atât de umilită, că nu se putea mișca.

Își văzu tatăl conducând-o pe mama în bucătărie, unde probabil că o duse direct la chiuvetă și începu să-i curețe rana. Musafirii începură să plece de ziceai că erau pe *Titanic* și se grăbeau să ajungă la bărcile de salvare aflate chiar dincolo de ușa de la intrare.

Doar Jeff se uita la Meredith, iar ea putea vedea cât de rușine îi era pentru ea. Porni spre ea, continuând să țină în mână cei doi trandafiri.

— Meredith...

Ea trecu pe lângă el și ieși în fugă din cameră. La capătul culoarului, într-un colț întunecat, se opri brusc și rămase acolo, gâfâind, lacrimile înțepându-i ochii. Putea auzi vocea tatălui ei venind din bucătărie; încerca să-și liniștească soția nervoasă. Un minut mai târziu, se trânti o ușă, iar ea știu că Jeff plecase acasă.

— Ce-ai făcut? întrebă Nina încet, venind lângă ea.

— Cine știe? spuse Meredith, ștergându-și ochii. E o scorpie, nu alta.

— Ăsta-i un cuvânt urât.

Meredith auzi tremurul din vocea Ninei și știu cât de mult se străduia sora ei să nu plângă. Întinse brațul și o prinse de mână.

— Ce ne facem? Să ne cerem scuze?

Meredith își aduse aminte ultima ocazie când o supăruse pe mama ei și își ceruse scuze.

— N-o să-i pese, crede-mă.

— Și-atunci, ce facem?

Meredith încercă să se simtă la fel de matură ca în acea dimineață,

dar își pierduse complet încrederea. Știa ce urma să se întâmple: tata o va calma pe mama, după care va veni în camera lor și le va distra, apoi le va lua în brațele lui mari și puternice și le va spune că mama le iubește sincer. Când el va fi terminat cu glumele și cu poveștile, Meredith își va dori cu disperare să creadă asta.

— Știu ce voi face, spuse ea, mergând spre ușa bucătăriei, până când zări profilul mamei – doar rochia ei neagră de catifea, strânsă pe corp, brațul palid și părul ei alb, complet alb. N-am să mai ascult niciodată vreuna dintre poveștile ei stupide.

*Nu știm cum să ne luăm rămas-bun:
ne continuăm drumul, umăr lângă umăr.*

*Soarele-asfințește deja;
tu ești mâhnit. Eu sunt umbra ta.*

Din *Poezii* de Anna Ahmatova

Capitolul 1

2000

Așa arăta vârsta de patruzeci de ani? Serios? În anul care tocmai se scursese, Meredith se transformase din domnișoară în doamnă. Dintr-odată, fără vreo perioadă de tranziție. Mai rău de-atât, pielea ei începuse să-și piardă fermitatea. Mici pliuri se iviseră în zone unde cândva era netedă. Gâtul ei se mai îngroșase, nu exista nicio îndoială în privința asta. Nu albise încă; măcar de atâta lucru bun avea parte. Părul ei castaniu, tuns bob simplu, până la umăr, era încă des și lucios. Dar ochii o trădau. Arăta obosită. Și nu doar la ora șase dimineața.

Plecă de la oglindă, își scoase tricoul vechi de pe ea și se îmbrăcă în niște pantaloni negri de trening, o pereche de șosete până la glezne și o bluză neagră cu mâneci lungi. Își prinse părul la spate într-o coadă de cal subțirică și ieși din baie, intrând în dormitorul întunecos, unde sforăitul în surdină al soțului ei mai că o făcu să-și dorească să se bage la loc în pat. Altă dată, exact așa ar fi făcut, s-ar fi cuibărit lângă el.

Ieși din cameră și închise ușa în urma ei, apoi traversă holul până la scări.

În lumina palidă a doua lămpi de veghe demodate, trecu pe lângă ușile închise ale dormitoarelor copiilor, care, practic, nu mai erau deloc copii. Jillian avea nouăsprezece ani acum, studentă în anul al doilea la UCLA, și visa să devină doctor, iar Maddy, odorul lui Meredith, avea optsprezece ani și era în anul întâi la Vanderbilt. Fără ele, casa aceea – și viața lui Meredith – ar fi fost mai goală și mai tăcută decât și-ar fi închipuit. Timp de aproape douăzeci de ani, se străduise să fie genul de mamă pe care ea nu o avusese, și reușise. Ea și fiicele ei deveniseră cele mai bune prietene. Absența lor o făcea să se simtă fără rost. Știa că era o prostie. Nu că nu ar fi avut destule de făcut. Îi era pur și simplu dor de fetele ei; atâta tot.

Își continuă drumul. În ultima vreme, acesta părea cel mai bun mod de a face față lucrurilor.

Ajunsă la parter, se opri în camera de zi doar cât să bage în priză luminile bradului de Crăciun. În hol, câinii săriră pe ea, scheunând și dând din coadă.

— Luke, Leia, nu mai săriți, îi dojeni ea pe cei doi husky, scărpinându-i după urechi și ducându-i la ușa din spate.

Când o deschise, aerul rece năvăli înăuntru. Noaptea trecută ninsese iar, și, deși era încă întuneric în această dimineață de mijloc de decembrie, putea distinge sclipirea palidă a străzii și a câmpului. Respirația i se transforma în norișori de aburi.

Se făcuse deja 6.10 până ieșiră cu toții afară, fiecare cu treaba lui, iar cerul avea o nuanță accentuată de gri-purpuriu.

Exact la fix.

Meredith alergă mai întâi încet, acomodându-se cu temperatura scăzută. Așa cum făcea în fiecare dimineață a săptămânii, alergă pe drumeagul pavat cu pietriș ce pornea de la casa ei, trecea pe lângă casa părinților ei și ieșea în șoseaua cu o singură bandă de circulație care se sfârșea cam după vreun kilometru și jumătate, în vârful dealului. Acolo, urma curba care ieșea de pe terenul de golf și se întorcea. Șase kilometri fix. Era o rutină la care renunța rareori; nu avea încotro, sincer. Meredith era dăruită de la natură cu forme mari. Era înaltă, lată în umeri, avea șolduri proeminente și picior mare. Chiar și trăsăturile feței păreau un pic cam exagerate în contrast cu paloarea tenului și cu forma ovală a chipului – avea o gură mare, ca a Juliei Roberts, ochi căprui imenși, sprâncene dese și păr bogat. Doar practicarea regulată a sportului, o dietă strictă, produse de calitate pentru îngrijirea părului și o pensetă de dimensiuni magnifice o puteau ajuta să arate mereu bine.

Când reveni pe șosea, soarele care răsărea lumina munții, conferind nuanțe de lavandă și roz piscurilor înzăpezite.

De-o parte și de alta a drumului, mii de meri golași filiformi se înșirau prin zăpadă precum niște înșăilături brune pe o pânză albă. Limba aceasta de pământ fertil aparținea familiei lor de cincizeci de ani, și acolo, în mijloc, trona înaltă și mândră casa în care crescuse. Belîe Noci. Chiar și în penumbră arăta ridicol de nepotrivită și de ostentativă.

Meredith continuă să alerge în susul dealului, mărinđ ritmul, până aproape că își pierdu suflul și simți un junghi într-o parte.

Se opri pe veranda din fața casei când lumina aurie strălucitoare scaldă întreaga vale. Hrăni câinii, apoi urcă în grabă. Tocmai avea de gând să intre în baie, când Jeff ieși. Acoperit doar cu un prosop, cu părul lui blond grizonant încă picurând de apă, se dădu în lături ca s-o lase să intre, iar ea făcu același lucru. Niciunul nu scoase o vorbă.

La ora 7.20, ea își usca părul, iar la 7.30 – exact la timp – era îmbrăcată de serviciu într-o pereche de blugi negri și o bluză verde pe corp. Puțin creion dermatograf, niște fard de obraz și un strop de rimel, un strat de ruj pe buze și era gata de plecare.

La parter, îl găsi pe Jeff la masa din bucătărie, pe scaunul lui obișnuit, citind *The New York Times*. Câinii dormeau la picioarele lui.

Ea se duse la carafa cu cafea și își turnă o cană.

— Mai vrei cafea?

— Nu, mulțumesc, spuse el fără să ridice privirea.

Meredith adăugă lapte de soia peste cafea, privind cum se schimbă nuanțele lichidului din cană. Își dădu seama că ea și Jeff își vorbeau distant în ultima vreme, ca doi străini – sau parteneri deziluzionați –, și doar despre serviciu sau despre copii. Încercă să-și amintească ultima oară când făcuseră dragoste, și nu reuși.

Poate că era ceva normal. Cu siguranță așa era. Când ești căsătorit de multă vreme, ca în cazul lor, este normal să mai existe și momente de platitudine. Și totuși, o întrista uneori când își amintea câtă pasiune fusese cândva între ei. Ea avea paisprezece ani la prima lor întâlnire (merseseră să vizioneze *Tânărul Frankenstein*; rămăsese unul dintre filmele lor preferate) și, sincer, aceea fusese ultima oară când se uitase cu adevărat la alt băiat. Era ciudat când se gândea la asta acum; nu se considera o femeie romantică, dar se îndrăgostise practic la prima vedere. El fusese o parte din ființa ei de când se știa.

Se căsătoriseră de timpuriu – de fapt, prea de timpuriu –, iar ea îl urmase la facultate la Seattle, muncind noaptea și la sfârșit de săptămână în baruri pline de fum, ca să-i plătească taxa de studiu. Fusese fericită în apartamentul lor mititel, înghesuit, din campusul universitar. Apoi, în ultimul an, rămăsese însărcinată. La început, fusese îngrozită. Își făcuse griji că va fi ca mama ei și că rolul de părinte nu i se potrivea. Dar descoperise, spre marea ei ușurare, că era complet opusul mamei sale. Poate că tinerețea o ajutase în acest sens. Mama ei nu fusese tânără când o avusese pe Meredith, asta

era clar.

Jeff scutură din cap. Era un gest abia perceptibil, dar ea îl observă. Fusese mereu receptivă la el, iar în ultima vreme, dezamăgirile reciproce dintre ei păreau să devină sonore.

— Ce? Întrebă ea.

— Nimic.

— Doar n-ai clătinat din cap degeaba. Care-i problema?

— Tocmai ți-am pus o întrebare.

— Nu te-am auzit. Mai întreabă-mă o dată.

— Nu contează.

— Bine. Își luă cafeaua și se îndreptă spre sufragerie.

Era ceva ce făcuse de sute de ori, și totuși, în clipa aceea, când trecu pe sub lumina demodată din plafon cu vâscul acela din plastic, inutil, percepția i se schimbă.

Se văzu parcă de la distanță: o femeie de patruzeci de ani, cu o cană de cafea în mână, privind către două locuri goale de la masă și la soțul care ședea încă acolo, și pentru o fracțiune de secundă se întrebă ce viață ar mai fi putut avea acea femeie, altfel decât cea prezentă. Dacă nu s-ar fi întors acasă ca să administreze livada și să își crească fiicele? Dacă nu s-ar fi măritat atât de tânără? Ce fel de femeie ar fi putut deveni?

Apoi totul dispăru ca un balon de săpun, iar ea reveni unde îi era locul.

— Vii acasă la cină?

— Nu așa fac mereu?

— Ora șapte, spuse ea.

— Negreșit, spuse el, dând pagina. Hai să stabilim o oră.

∴

La ora opt, Meredith era la masa ei de lucru. Ca de obicei, ajunsese prima și trecuse prin spațiul deschis cu birouri separate de paravane de la etajul al doilea al depozitului ca să aprindă luminile. Trecu pe lângă biroul tatălui ei – acum gol –, oprindu-se doar cât să se uite la plăcuța de pe ușă. Fusese votat Cultivatorul anului de treisprezece ori, iar sfatul lui era solicitat cu regularitate în continuare de către concurență. Nu conta că venea la birou doar ocazional, sau că era oarecum pensionar de zece ani. El întruchipa încă emblema livezii Belîe Noci, bărbatul care introdusese pentru prima oară pe piață soiul

de mere Golden Delicious la începutul anilor șazeci, Granny Smith în anii șaptezeci și se luptase pentru Braeburn și Fuji în anii nouăzeci. Proiectele lui de depozitare la rece revoluționaseră domeniul și făcuseră posibil exportul celor mai bune mere pe piața internațională.

Cu siguranță, și ea contribuise la dezvoltarea și succesul companiei. Sub conducerea ei, depozitele frigorifice fuseseră extinse și o mare parte din afacerea lor o reprezenta acum depozitarea fructelor altor cultivatori. Transformase vechiul magazin de mere de la marginea drumului într-un magazin de suvenire unde se vindeau sute de produse artisanale locale, mai ales alimentare, și suvenire de la Belîe Noci. În această perioadă a anului – sărbătorile de iarnă –, când la Leavenworth soseau trenuri pline cu turiști pentru sărbătoarea aprinderii luminilor, faimoasă în toată lumea, nu puțini erau cei care dădeau o raită și pe la magazinul de suvenire.

Primul lucru pe care îl făcu fu să ridice receptorul telefonului ca să o sune pe fiica ei cea mică. Era puțin trecut de ora zece în Tennessee.

— Alo? mormăi Maddy.

— Bună dimineața! spuse Meredith veselă. Se pare că cineva încă doarme.

— Oh, mamă. Bună. Am stat până târziu aseară. Am învățat.

— Madison Elizabeth.

Atât mai spuse Meredith ca să se facă înțeleasă.

Maddy oftă.

— Bine, bine, am fost la o petrecerea a frăției Lambda Chi.

— Știu cât de distractivă e viața acolo și cum vrei să te bucuri de fiecare clipă din perioada studenției, dar primul examen din sesiune e săptămâna viitoare. Marți dimineață, nu?

— Da.

— Trebuie să înveți să echilibrezi învățatul și distracția. Așa că dă-ți fundulețul ăla drăgălaș jos din pat și du-te la cursuri. E o abilitate de viață – să petreci toată noaptea și să fii totuși capabil să te trezești la timp dimineață.

— Doar n-o să fie sfârșitul lumii dacă lipsesc de la un curs de spaniolă.

— Madison.

Maddy râse.

— Bine, bine. Mă trezesc. Spaniolă începători, sosesc. *Hasta la*

vista... ba-by.

Meredith zâmbi.

— Te sun marți ca să văd cum te-ai descurcat la examenul oral. Și sun-o pe soră-ta. E stresată pentru examenul la chimie organică.

— Bine, mamă. Te iubesc.

— Și eu te iubesc, prințesă.

Meredith închise, simțindu-se mai bine. În următoarele trei ore, se cufundă în muncă. Citea ultimele rapoarte despre recolte, când auzi telefonul de la birou sunând.

— Meredith? E tatăl tău pe linia unu.

— Mersi, Daisy. Preluă apelul. Bună, tată.

— Eu și mama ne întrebam dac-ai putea trece azi pe la noi la prânz.

— Am foarte mult de lucru, tată...

— Te rog?

Meredith nu putuse niciodată să-și refuze tatăl.

— Bine. Dar trebuie să mă întorc la unu.

— Excelent, spuse el, iar ea îi auzi surâsul din voce.

Închise și se întoarse la lucru. În ultima vreme, dat fiind că producția era în creștere, iar cererea, în scădere, și costurile de export și de transport urcaseră la cote astronomice, își petrecea adesea zilele stingând incendiu după incendiu, iar ziua de azi nu făcea excepție. La prânz, o ușoară durere de cap din cauza stresului i se cuibărise la baza craniului și deveni sâcâitoare. Cu toate astea, le zâmbi angajaților când ieși din birou și traversă depozitul rece.

În mai puțin de zece minute, parcă în fața garajului părinților ei.

Casa era parcă decupată dintr-un basm rusesc, cu veranda ei pe două niveluri, ca un foisor, și cu ornamentele din traforaj în modele complicate, mai ales în acest anotimp, când streșinile și balustradele sclipeau de luminițe de Crăciun. Acoperișul din cupru era posomorât azi din cauza atmosferei sumbre de iarnă, dar într-o zi senină lucea precum aurul lichid. Înconjurată de plopi înalți, somptuoși, și situată pe un delușor ce domina întreaga vale, casa aceasta era atât de faimoasă, că turiștii se opreau adesea să o fotografieze.

Numai mama ei era în stare să construiască un edificiu atât de insolit, frizând absurdul. O locuință rurală rusească, de tip dacea, sau casă de vacanță, în statul Washington. Până și numele livezii era absurd. Belîe Noci.

Noapți Albe. Nimic mai nepotrivit. Noapțile erau aici negre precum catranul.

Nu că mamei i-ar fi păsat vreun pic de ceea ce se petrecea în jurul ei. Ea își impunea doar voința, atât. Ania Whitson trebuia doar să-și dorească ceva, că soțul ei se și grăbea să-i îndeplinească dorințele, și se pare că ea își dorise un castel de basm și o livadă cu un nume rusec imposibil de pronunțat.

Meredith ciocăni la ușă și intră. În bucătărie nu era nimeni; o oală mare de supă fierbea pe aragaz.

În camera de zi, lumina se revărsa prin peretele rotunjit din sticlă, înalt cât două etaje, de la capătul de nord al încăperii – celebrul turn Belîe Noci. Podelele din lemn luceau de la ceara aurie pe care mama insistă să o folosească, deși transforma pardoseala într-un patinoar dacă îndrăzneai să mergi pe ea doar în șosete. Un șemineu uriaș din piatră domina peretele central; în jurul lui erau grupate câteva sofale și scaune antice cu tapițerii groase. Deasupra șemineului atârna o pictură în ulei cu o troică rusească – o sanie cu aspect romantic trasă de trei cai – înaintând pe un câmp acoperit cu zăpadă. *Doctor Jivago* în cel mai pur stil. În stânga, zeci de fotografii cu biserici rusești, iar sub ele, „Colțul sacru” al mamei sale, unde pe o masă erau etalate icoane vechi și o candelă ce ardea tot timpul anului.

Își găsi tatăl în fundul camerei, lângă pomul de Crăciun încărcat de podoabe, în locul lui preferat. Stătea întins peste pernele de mohair burgund ale patului otoman, citind. Părul, cât îi mai rămăsese din el la cei optzeci și cinci de ani, stătea ridicat în smocuri albe pe scalpul lui rozaliu. Din pricina zecilor de ani petrecuți în bătaia soarelui, pielea i se pătase și i se zbârcise, având o privire de câine basset chiar și atunci când zâmbea, dar înfățișarea posomorâtă nu păcălea pe nimeni. Toată lumea îl iubea pe Evan Whitson. Era imposibil să nu-l iubești.

Când o văzu pe Meredith intrând, chipul i se luminează. Întinse mâna și i strânse tare pe a fiicei lui, apoi îi dădu drumul.

— Mama o să fie tare bucuroasă să te vadă.

Meredith zâmbi. Era jocul pe care îl jucau de ani de zile. Tata se prefăcea că mama o iubea pe Meredith, iar Meredith se prefăcea că îl crede.

— Grozav. E sus?

— N-am putut s-o țin departe de grădină în dimineața asta.

Meredith fu surprinsă.

— O aduc eu.

Își lăasă tatăl în salon și traversă bucătăria, ajungând în sufragerie. Prin ușile franțuzești, văzu o întindere de teren acoperit cu zăpadă și hectare întregi de meri adormiți în depărtare. Mai aproape, sub crengile decorate cu țurțuri ale unei magnolii de cincizeci de ani, se afla o grădiniță dreptunghiulară delimitată de un gard vechi din fier forjat. Ornamentele porții erau împletite cu vrejuri brune; vara, poarta aceea era o abundență de frunze verzi și flori albe. Acum sclikea de promoroacă.

Și iat-o; mama ei de optzeci și ceva de ani, înfocolită în pleduri, șezând pe o băncuță neagră în așa-zisa ei grădină de iarnă. Începu să ningă ușor; fulgi mititei făceau scena neclară, ca un tablou impresionist în care nimic nu părea destul de concret pentru a fi tangibil. Tufe sculptate și bazinul de scaldă al păsărelelor erau acoperite de nea, conferind grădinii un aspect bizar, mistic. Deloc surprinzător, mama ei ședea în mijlocul acestui peisaj, cu mâinile împreunate în poală.

În copilărie, pe Meredith o speriasse acea vocație pentru solitudine a mamei sale, dar pe măsură ce se maturizase, începuse să o stânjenească, să o irite. O femeie de vârsta mamei sale nu avea de ce să stea singură în frig. Mama ei pretindea că făcea asta din cauza deteriorării acuității vizuale, dar Meredith nu credea asta. Era adevărat că ochii mamei sale nu distingeau culorile – vedea doar alb și negru și nuanțe de gri –, dar asta nu o surprinsese niciodată pe Meredith, nici măcar în copilărie, ca motiv să privești în gol.

Deschise ușa și ieși în frig. Cizmele i se afundară în zăpada înaltă până la glezne; ici și colo, petice tari îi trosneau sub tălpi și de vreo câteva ori aproape alunecă.

— N-ar trebui să stai afară, mamă, spuse ea, venind lângă mama ei. O să faci pneumonie.

— Ar trebui să fie mult mai frig de-atât ca să fac eu pneumonie. E puțin sub zero grade.

Meredith dădu ochii peste cap. Era genul de comentariu ridicol, pe care mama ei îl făcea de fiecare dată.

— Am doar o oră la dispoziție pentru prânz, așa că ai face bine să

intri în casă acum. Vocea ei sună aspru în comparație cu mișcarea delicată a fulgilor de nea, și se crispă, dorindu-și să fi înmuiat mai mult sunetele, să-și fi îmblânzit vocea. De ce oare prezența mamei sale scotea tot ce era mai rău în ea? Știai că tata m-a invitat la masă?

— Bineînțeles, spuse mama ei, dar Meredith simți că minte.

Mama ei se ridică de pe bancă dintr-o singură mișcare, fluidă, ca o zeiță antică obișnuită să fie venerată și adorată. Avea tenul extrem de neted și lipsit de riduri, pielea impecabilă, aproape translucidă. Avea genul de structură osoasă care stârnea invidia femeilor. Dar ochii erau cei care îi defineau frumusețea. Adânci și conturați de niște gene groase, aveau o nuanță deosebită de turcoaz cu stropi aurii. Meredith era sigură că nicio persoană dintre cei care văzuseră acei ochi nu-i uitase vreodată. Ce ironie că niște ochi de o asemenea nuanță remarcabilă nu puteau distinge culorile.

Meredith o prinse pe mama ei de cot și o conduse spre casă; abia atunci, când se puseră în mișcare, observă că mama nu purta mănuși și avea mâinile vineții.

— Dumnezeule mare! Ți s-au învinețit mâinile. Ar trebui să porți mănuși pe frigul...

— Habar n-ai tu ce-i ăla frig.

— Cum zici tu, mamă. Meredith o zori pe mama ei să urce scările și să intre în casă, la căldură. N-ar fi rău să faci o baie, ca să te încălzești.

— Nu vreau să-mi fie cald, mulțumesc. E paisprezece decembrie.

— În regulă, spuse Meredith, privindu-și mama tremurândă îndreptându-se către aragaz ca să amestece în supă. Pledul gri de lână, ponosit, căzu grămadă pe podea în jurul ei.

Meredith așeză masa și, preț de câteva clipe mirifice, în încăperea fu zgomot, ceva ce aducea cu ideea de relație, oarecum.

— Fetele mele, spuse tata, intrând în bucătărie. Părea palid și vlăguit, umerii lui, cândva lați, se îngustaseră după pierderea în greutate, înaintă și puse câte o mână pe umărul fiecăreia din ele, trăgându-le aproape de el pe Meredith și pe mama. Îmi place mult când mâncăm împreună la prânz.

Mama schiță un zâmbet anemic.

— Și mie, spuse ea cu vocea aceea sacadată, cu accent.

— Și mie, zise Meredith.

— Bravo. Bravo.

Tata încuviință din cap și se duse la masă.

Mama aduse o tavă cu felii de pâine de porumb cu brânză feta, caldă încă, stropită cu unt, puse câte o felie pe fiecare farfurie, apoi aduse holurile pentru supă.

— M-am plimbat prin livadă azi, spuse tata.

Meredith încuviință din cap și se așeză lângă el.

— Presupun că ai observat capătul Terenului A.

— Mda. Panta aia ne-a cam dat de furcă.

— Ed și Amanda se ocupă de asta. Nu-ți face griji pentru recoltă.

— De fapt, nici nu mi-am făcut. Mă gândeam la altceva.

Ea sorbi din supă; era consistentă și delicioasă. Perișoare de casă din carne de miel într-o zeamă aromată cu șofran și cu tăiței mătăsoși cu ou. Dacă nu era extrem de precaută, mâncă tot și ar fi trebuit să mai alerge doi kilometri în după-amiaza aceea.

— Oh, da?

— Vreau să cultiv vie pe terenul ăla.

Meredith lăsă încet lingura jos.

— Vie?

— Golden Delicious nu mai sunt cele mai bune mere ale noastre, înainte ca fiica să-l poată întrerupe, el săltă mâna. Știu. Știu. Am ridicat locul ăsta grație acestui soi, dar lucrurile se schimbă. La naiba, e aproape anul 2001, Meredith; vinul e la modă acum. Cred că putem face cel puțin „vin de gheață”¹ și recoltare târzie.

— În vremurile astea, tată? Piețele asiatice se restrâng și ne costă o avere transportul fructelor. Competiția crește. Fir-ar să fie, profiturile noastre au scăzut cu douăsprezece procente anul trecut, și nici anul ăsta lucrurile nu arată mai bine. Abia dacă facem față.

— Ar trebui să-l ascuți pe tatăl tău, spuse mama.

— Oh, te rog, mamă. Tu nici măcar n-ai mai fost în depozit de când am modernizat sistemul de răcire. Când te-ai uitat ultima oară peste bilanțurile de sfârșit de an?

— Destul, spuse tata, suspinând. N-am vrut să isc o ceartă.

Meredith se ridică în picioare.

— Trebuie să mă întorc la muncă.

Meredith își duse bolul la chiuvetă, unde îl spală. Apoi transferă restul de supă într-o cutie de depozitare, o puse în frigiderul care

gemea de încărcat ce era și spălă oala. O lovi de scurgere cu un zgomot care păru foarte strident în tăcerea din încăpere.

— A fost delicios, mamă. Mulțumesc.

Își luă în grabă rămas-bun și ieși din bucătărie. În hol, își puse paltonul pe ea. Păși pe verandă, respirând aerul tăios, înghețat, când tatăl veni în urma ei.

— Știi în ce toane e în decembrie și ianuarie. Iernile sunt grele pentru ea.

— Știu.

O luă în brațe și o ținu strâns.

— Voi două ar trebui să vă străduiți mai mult.

Meredith se simți rănită de aceste vorbe. Le auzise rostite de el toată viața ei; măcar o dată ar fi vrut să-l audă spunând că mama ar fi trebuit să se străduiască mai mult.

— Așa voi face, spuse ea, desăvârșind mica lor poveste, ca întotdeauna. Și *chiar* se străduia. O făcea mereu, dar ea și mama ei nu puteau fi niciodată apropiate. Timpul adâncise prea mult rănilor. Te iubesc, tată, spuse ea, sărutându-l pe obraz.

— Și eu te iubesc, Meredoodle. Zâmbi. Și gândește-te la struguri. Cine știe, poate reușesc totuși să devin viticultor înainte să mor.

Meredith detesta glumele astea.

— Foarte nostim.

Se întoarse, se duse la mașină, urcă și porni motorul. Băgă maneta SUV-ului în marșarier și întoarse capul. Prin dantela de zăpadă de pe lunetă își văzu părinții dincolo de fereastra sufrageriei. Tata o trase pe mama în brațe și o sărută. Începură să danseze șovăielnic, deși probabil că în casă nu era deloc muzică. Tatăl ei nu avea nevoie de muzică; spunea mereu că purta în inimă cântece de dragoste.

Meredith se îndepărtă de scena romantică, dar amintirea acelei scene nu o părăsi. Tot restul zilei, în timp ce analiza activitatea de producție din toate unghiurile, căutând strategii de maximizare a profitului, sau în timpul nesfârșitelor ședințe de conducere și planificare, se pomeni gândindu-se că părinții ei arătaseră foarte îndrăgostiți.

Adevărul era că nu izbutise niciodată să înțeleagă cum de o femeie era capabilă să-și adore cu pasiune soțul și să-și disprețuiască în același timp copiii. Nu, nu era corect. Mama nu le disprețuia pe

Meredith și pe Nina. Pur și simplu, nu îi păsa de ele.

— Meredith?

Ridică o privire severă. Pentru o clipă, fusese atât de cufundată în propria-i viață, că uitase unde se afla. La masa ei de lucru. Citind un raport despre insecte.

— Oh, Daisy. Scuze. Presupun că n-am auzit când ai ciocănit.

— Plec acasă.

— S-a făcut deja atât de târziu? Meredith se uită la ceas. Era 18.37. La dracu'. Adică, fir-ar să fie. Am întârziat.

Daisy râse.

— Mereu stai peste program.

Meredith începu să-și aranjeze actele în teancuri ordonate.

— Ai grijă cum conduci, domnișoară Daisy – era o glumă veche, dar zâmbiră amândouă –, și nu uita că Josh de la Comisia pentru cultura merilor vine la nouă la o ședință. O să fie nevoie de gogoși și de cafele.

— S-a făcut. Noapte bună.

Meredith își puse în ordine biroul pentru a doua zi, apoi ieși.

Se pusese serios pe ninsoare, iar vizibilitatea se redusese. Ștergătoarele se mișcau cu toată viteza, dar tot era dificil să vadă clar. Fiecare pereche de faruri din sens opus o orbeau câteva clipe. Deși cunoștea drumul acela ca pe propriul buzunar, încetini și se aplecă peste volan. Asta îi evoca momentul, unic, de altfel, când încercase să o învețe pe Maddy să șofeze pe zăpadă. Amintirea o făcu să zâmbească. *E zăpadă, mamă. Nu polei. Nu trebuie să conduc atât de încet. Aș ajunge mai rapid pe jos acasă.*

Așa era Maddy. Mereu grăbită.

Acasă, Meredith trânti ușa în urma ei și se duse degrabă în bucătărie. O privire scurtă la ceasul de pe perete îi spuse că întârziase. Din nou.

Își puse poșeta pe blatul de pe bufet.

— Jeff?

— Sunt aici.

O luă în direcția de unde se auzise vocea lui și ajunse în camera de zi. Jeff era la barul pe care îl instalaseră la sfârșitul anilor optzeci, preparându-și ceva de băut.

— Scuze că am întârziat. Ninsoarea...

— Da, da, spuse el. Știau amândoi că plecase târziu de la birou. Vrei ceva de băut?

— Sigur. Vin alb. Se uită la el, neștiind ce simte cu adevărat. El era la fel de chipeș ca întotdeauna; părul blond-închis abia începuse să îi încărunțească pe la tâmpile, avea un maxilar proeminent, puternic, și ochi de culoarea oțelului, care păreau să zâmbească tot timpul. Nu făcea sport și mânca foarte mult; cu toate astea, avea genul de constituție slabă și musculoasă, peste care parcă nu treceau anii. Era îmbrăcat în stilul obișnuit – blugi Levis spălăciți și un tricou vechi cu Pearl Jam.

Îi întinse lui Meredith un pahar cu vin.

— Cum a fost azi?

— Tata vrea să se apuce de cultivat viță-de-vie. Iar mama era din nou în grădina de iarnă. O să facă pneumonie.

— Mama ta e mai rece decât orice câmp înghețat.

Preț de o clipă, ea simți anii care îi legau, toate conexiunile pe care le crease timpul. El își formase o părere despre mama ei în urmă cu mai bine de douăzeci de ani, și nimic nu i-o schimbase.

— De acord, spuse Meredith, sprijinindu-se de perete. Pe neașteptate, tăvălugul de evenimente nebune/agitate/precipitate din acea zi – săptămână, lună – o copleși și închise ochii.

— Azi am finalizat un capitol. E scurt. Doar vreo șapte pagini, dar eu zic că-i bun. Ți-am făcut și ție o copie. Meredith? Mere?

Ea deschise ochii și constată că el o privește. Pielea dintre ochi îi era ușor încrețită de încruntare, făcând-o să se întrebe dacă el spusese cumva ceva important. Încercă să-și amintească, dar nu reuși.

— Scuze. Am avut o zi lungă.

— Sunt cam multe asemenea zile în ultima vreme.

Nu era sigură dacă din vocea lui răzbătea o notă acuzatoare sau pur și simplu sinceritate.

— Știi cum e iarna.

— Și primăvara. Și vara.

Acum, Meredith primi răspunsul: era un ton acuzator. Chiar cu un an în urmă intenționase să-l întrebe ce se întâmpla cu ei. Ar fi vrut să-i spună cât de pierdută se simțea împresurată de sumbrele detalii mărunte ale vieții ei cotidiene și cât de dor îi era de fete. Dar în ultima

vreme genul acesta de intimitate părea imposibilă. Nu era foarte sigură cum se ajunsese la situația asta, sau când, dar distanța dintre ei părea să crească treptat, asemenea unei pete de cerneală pe o țesătură.

— Da, așa se pare.

— Mă duc la birou, spuse el brusc, luându-și jacheta pe care o lăsase pe spătarul scaunului.

— Acum?

— De ce nu?

Ea se întrebă dacă asta era cu adevărat o întrebare. Ar fi vrut să-l oprească, să-i dea un motiv să nu plece, sau își dorea oare să plece? Nu era sigură, și sincer, nici nu-i păsa în acel moment. I-ar fi plăcut să facă o baie fierbinte și să bea un pahar cu vin, fără să fie nevoită să se gândească ce să spună la cină. Era chiar mai bine dacă nu ar fi trebuit să gătească deloc pentru cină.

— În regulă.

— Mda, spuse el, sărutând-o pe obraz. Așa mă gândeam și eu.

Capitolul 2

Două săptămâni durase plimbarea prin junglă în căutarea vânatului. Gâzele le dăduseră de veste; și mirosul morții.

Nina stătea lângă ghidul care o adusese aici. Preț de o clipă îngrozitoare, trecu prin toate stările: muștele bâzâind în luminiș, viermii care albiseră pe alocuri carcasa însângerată, liniștea junglei africane, semn că prădătorii și animalele saprofage erau pe aproape, urmărind.

Apoi începu să fragmenteze scena, să o vadă cu ochi de fotograf. Scoase exonometrul și făcu o verificare rapidă. După ce termină, alese unul dintre cele trei aparate foto atârinate de gât și prinse în obiectiv trupul devastat, însângerat al gorilei de munte.

Clic.

Ocoli cadavrul, continuând să focalizeze și să tragă cadre. Schimbă aparatele, reglă obiectivele, verifică lumina. Nivelul adrenalinei creștea. Erau singurele momente când simțea că trăiește cu adevărat, atunci când fotografia. Ochiul era marea ei înzestrare; asta și abilitatea ei de a se detașa de tot ceea ce se petrecea în jurul ei. Aceste talente erau inseparabile. Pentru a fi un fotograf renumit, mai întâi trebuia să vezi, apoi să simți.

Făcu o pauză cât să se mai dea cu puțin unguent camforat sub nas, apoi se așeză pe vine, mai aproape, ca să focalizeze grumazul retezat. Auzi pe cineva vomitând undeva; probabil că era tânărul jurnalist care o însoțise pe Nina. Puțin îi păsa de asta acum.

Clic. Clic.

Braconierii luaseră doar capul, labele și picioarele. Chestii din care scoteau bani. Existau locuri în lume unde laba de gorilă era folosită pe post de scrumieră în biblioteca vreunui nenorocit de bogătan.

Clic. Clic.

Timp de o oră, Nina încadră și fotografie, schimbând aparatele și obiectivele de câte ori era nevoie, depozitând filmele folosite în cutii de tablă și etichetându-le înainte să le bage în buzunarele vestei. Când, în sfârșit, se înseră, porniră pe drumul lung, încins, alunecos, pe care veniseră prin junglă. Aerul era încărcat de tot felul de sunete –

gâze, păsări, maimuțe –, iar cerul era de culoarea sângelui proaspăt. Un soare de foc se juca de-a v-ați ascunselea printre copaci. Când urcaseră, pălăvrăgiseră întruna cu toții, acum însă, la coborâre, erau cufundați într-o tăcere solemnă. Concluziile „la cald” erau întotdeauna cele mai critice pentru Nina. Era dificil uneori să uite ceea ce văzuse. Adesea, în miez de noapte, imaginile îi reveneau sub formă de coșmaruri și o trezeau din cel mai adânc somn. Mai adesea decât i-ar fi plăcut să recunoască, se trezea cu lacrimi pe obraz.

La poalele muntelui, grupul ajunsese la micul avanpost care servea drept oraș în aceste ținuturi îndepărtate ale Rwandei. Acolo, se urcără în mașina de teren și merseră câteva ore până la centrul de conservare, unde făcură mai multe cercetări, iar ea mai făcu niște poze.

— Doamna Nina?

Ea stătea lângă ușa centrului, curățând un obiectiv, când se auzi strigată de cineva. Puse aparatul deoparte, ridică privirea și îl văzu pe șeful ghizilor de la centru lângă ea. Îi adresă un zâmbet larg, atât cât îi fu cu putință, dată fiind oboseala pe care o simțea.

— Bună ziua, domnule Dimonsu.

— Mă scuzați că vă deranjez când aveți atâta treabă, dar am uitat să vă dăm un mesaj telefonic foarte important. De la doamna Sylvie. Ea a spus să vă spun să o sunați.

— Mulțumesc.

Nina scoase din geantă aparatul butucănos ce servea de telefon prin satelit și se deplasă cu toată instalația într-un luminiș din centrul taberei. O verificare rapidă cu ajutorul busolei stabilă direcția satelitului. Desfăcu antena telefonului, o puse pe sol și o fixă la șaiszeci de grade nord-est. Apoi conectă telefonul la antenă și îl porni. Un ecran LCD pâlpâi portocaliu și se aprinse, indicându-i intensitatea semnalului. Când acesta fu destul de puternic, efectuă apelul telefonic.

— Hei, Sylvie, spuse ea când editorul răspunse. Am făcut fotografiile cu braconierii azi. Niște jigodii nenorocite. Dă-mi, să zicem, zece zile să ajungă la tine, bine?

— Ai șase zile. Ne gândim la copertă.

Coperta. Cuvântul ei preferat. Erau femei cărora le plăceau diamantele; ei îi plăcea coperta revistei *Time*. Sau a revistei *National Geographic*. Nu făcea mofturi. Spera chiar ca într-o zi să primească

spațiu coperta și vreo șaisprezece pagini pentru fotoreportajul intitulat „Femei războinice de pe întreg mapamondul”. Proiectul ei de suflet. Imediat ce termina cu asta – indiferent când ar fi fost asta –, devenea independentă.

— Le vei avea. Și pe urmă mă văd cu Danny în Namibia.

— Norocoaso. Fă sex și pentru mine. Dar fii gata să revii la muncă vinerea viitoare. Violențele din Sierra Leone escaladează iar. Din câte se pare, tratativele de pace vor eșua. Vreau să te-ntorci înainte de Crăciun.

— Doar mă cunoști, spuse Nina. Gata să-mi iau zborul numaidecât.

— Nu te sun decât dacă izbucnește un nou război. Promit, spuse Sylvie. Acum du-te și trage-ți-o, în timp ce eu voi încerca să-mi aduc aminte cum e.

∴

Câteva zile mai târziu, Nina era în Namibia, într-un Land Rover închiriat, cu Danny la volan.

Era abia ora șapte dimineața, iar soarele de decembrie strălucea deja fierbinte. La ora treisprezece, temperatura avea să atingă în jur de 46° C, sau poate chiar mai mult. Drumul – dacă se putea numi astfel – era de fapt un fluviu de nisip gri-roșcat dens, care se lipea de cauciucurile mașinii și îi făcea să derapeze când într-o direcție, când în cealaltă. Nina se ținea de mânerul portierei și stătea dreaptă în scaun, încercând să-și folosească trupul în chip de amortizor, înclinându-se în funcție de mișcările mașinii.

Se folosea de cealaltă mână ca să țină fixat aparatul foto atârnat de gât, astfel încât cureaua să nu-i intre în carne. Înfășurase aparatul și obiectivul într-un tricou – o metodă nu foarte profesională de protecție contra prafului, dar în toți anii petrecuți în Africa, acesta se dovedise a fi cel mai bun compromis între protecție și funcționalitate. Aici, aveai uneori doar o secundă la dispoziție să duci aparatul la ochi și să tragi un cadru. Nu era timp să bâjbâi printre barete și cutii.

Se uită la peisajul pustiu, uscat. Pe măsură ce orele treceau, ducându-i tot mai departe de orice urmă de civilizație și tot mai în adâncul uneia dintre ultimele sălbăticii adevărate din sudul Africii, observă tot mai multe turme de animale înfometate pe lângă albiile de râuri secate. În acea arșiță, cădeau în genunchi, murind acolo unde așteptau să plouă. Erau schelete albite peste tot.

— Ești sigură că vrei să găsești tribul Himba? întrebă Danny, zâmbindu-i, în timp ce derapară într-o parte, aproape împotmolindu-se în nisip. Murdăria de pe fața lui îi făcea dinții albi și ochii albaștri să arate orbitor de strălucitori. Părul lung până la guler și bluza îi erau pudrate cu praf. N-am mai avut o săptămână pentru noi de luni întregi.

Așa-zisul drum deveni din nou practicabil, iar ea ridică aparatul foto, studiindu-l pe Danny prin obiectiv. Îl focaliză pe el, lărgind cadrul doar un pic, văzându-l atât de limpede de parcă ar fi fost un străin: un irlandez chipeș de treizeci și nouă de ani, cu pomeți proeminenți și un nas care fusese rupt de mai multe ori. Încăierări *prin cârciumi când eram flăcău*, spunea el mereu, iar în acel moment, când privea înainte, concentrându-se la drum, ea putea observa ridurile fine din jurul gurii crispate. Era îngrijorat că urmase niște indicații greșite și nu se afla pe traseul corect, deși nu ar fi recunoscut niciodată asta. Era corespondent de război și era obișnuit să fie „în rahat”, cum îi plăcea lui să spună, obișnuit să urmărească o poveste până în pânzele albe. Chiar dacă nu era povestea lui.

Nina făcu o fotografie.

El îi aruncă un zâmbet, iar ea mai făcu o fotografie.

— Data viitoare când vrei să fotografiezi o femeie, ți le recomand pe chelnerițele de la barurile de pe lângă piscine.

Ea râse și puse aparatul din nou în poală, acoperind obiectivul cu capacul.

— Îți sunt datoare.

— Păi să știi, iubire, și n-am să uit, fii sigură de asta.

Nina se lăsă pe spate în scaunul jerpelit, incomod, și încercă să nu închidă ochii, dar era extenuată. După două săptămâni de urmărit braconieri prin junglă și patru săptămâni înainte de asta în Angola, privind cum se omoară oamenii între ei, era ruptă de oboseală.

Cu toate astea însă, îi plăcea la nebunie ceea ce făcea. Nu și-ar fi dorit să fie altundeva și nici să fi făcut altceva. Să găsească „cadrul perfect” era o distracție plină de adrenalină, una de care nu se plictisea niciodată, indiferent de sacrificiile făcute pe parcurs. Știuse asta în urmă cu șaisprezece ani, când, la douăzeci și unu de ani, cu o diplomă de jurnalist în buzunar și un aparat foto uzat în rucsac, pornise în căutarea propriului destin.

Un timp, acceptase orice slujbă unde era nevoie de un fotograf, dar

în 1985 dăduse lovitură. La Live Aid, concertul manifest pentru abolirea foametei, o cunoscu pe Sylvie Porter, pe atunci proaspăt editor la *Time*, iar Sylvie o introdusese pe Nina într-o altfel de lume. Cât ai clipi, Nina era deja în drum spre Etiopia. Ceea ce văzuse acolo schimbase totul.

Aproape imediat, fotografiile ei încetară să mai fie simple imagini și începură să reveleze povești. În 1989, când taifunul Gay a lovit Thailanda, lăsând peste o sută de mii de oameni fără adăpost, fotografia Ninei cu o femeie singură, scufundată până la piept în apă nămolosă, purtându-și bebelușul plângând deasupra capului, a apărut pe coperta revistei *Time*. Cu doi ani înainte, câștigase premiul Pulitzer pentru fotoreportajul despre foametea din Sudan.

Nu că ar fi fost ceva ușor, cariera aceasta a ei.

Asemenea tribului Himba din acea regiune, trebuise să devină o nomadă. Saltelele moi, cearșafurile curate, apa curentă erau un lux fără de care învățase să trăiască.

— Uite. Acolo, spuse Danny, arătând cu degetul.

La început, nu văzu decât un cer portocaliu cu roșu, îmbibat de praf. Universul părea incinerat și mirosea a fum. Treptat, siluetele de pe creastă se materializară în oameni, în poziție de drepti, privind în jos la Land Roverul murdar și la oamenii și mai murdari din el.

— Ăștia-s?

— Așa ar trebui.

Încuviințând din cap, Danny parcurse ultima porțiune de drum până la ei și la creastă, iar acolo unde albia secată a unei ape făcea un cot, parcă mașina și coborî.

Tribul Himba se dădu înapoi, privind.

Danny înaintă încet, știind că șeful va veni să se prezinte. Nina îl urmă.

La coliba înțeleptului, se opriră. Focul sacru ardea în fața ei, un fir de fum ridicându-se spre cerul acum purpuriu. Se aplecară amândoi, mișcându-se cu precauție, având grijă să nu treacă în fața focului. Un astfel de gest ar fi fost interpretat ca unul disprețuitor.

Șeful de trib se apropie de ei și, într-o limbă swahili poticnită, cei trei negociară permisiunea să facă fotografii pentru a primi în schimb bani și apă. Nina adusese șaiszeci de litri cu ea pentru acest târg. Pentru un popor care trebuia să străbată kilometri întregi pentru o gură de apă,

acesta era un dar copleșitor, astfel că Danny și Nina fură numaidecât primiți cu bucurie, ca niște vechi prieteni. Copiii se năpustiră asupra lor, țopăind și chicotind în jurul Ninei. Oamenii Himba îi luară pe ea și pe Danny cu ei în sat, unde fură ospătați cu o masă tradițională alcătuită din terci de porumb și lapte acru și unde avură parte și de un moment artistic din partea tribului. Mai târziu, pe o noapte albastră cu lună plină, fură conduși la o colibă circulară din chirpici, numită *rondoval*, unde se întinseră împreună pe o rogojină împletită din iarbă și frunze. Aerul avea un miros dulceag, de porumb copt și pământ uscat.

Nina se răsuci pe o parte, cu fața la Danny. În penumbra luminii albăstriei, chipul lui arăta tânăr, deși, ca și ea, avea ochii îmbătrâniți. Riscul meseriei. Văzuseră prea multe lucruri cumplite. Dar asta îi adusesse împreună. Lucrurile pe care le aveau în comun. Dorința de a vedea totul, indiferent cât de cumplit ar fi fost, de a ști totul.

Se cunoscuseră într-o colibă abandonată din Congo, în timpul primului război, când se adăposteau amândoi de una dintre cele mai aprige lupte; ea, pentru a-și reîncărca aparatul foto, el, pentru a-și bandaja o rană la umăr.

Arată rău, spusesse ea. *Îmi dai voie să te bandajez eu?*

El ridicase privirea spre ea. *Probabil că toate rugăciunile mele au funcționat. Dumnezeu mi-a trimis un înger numai pentru mine.*

Din acel moment, fuseseră împreună în toată lumea. În Sudan, Zimbabwe, Afghanistan, Congo, Rwanda, Nepal, Bosnia. Deveniseră amândoi specialiști în continentul african, dar când avea loc un eveniment major pe undeva, existau toate șansele să fie și ei prezenți acolo. Dețineau amândoi apartamente în Londra, care nu aveau altă menire decât să primească tot felul de corespondență publicitară, scrisori și să adune praf. Adesea, interesele îi purtau în locuri fierbinți în diferite colțuri ale lumii – pe el, unde erau războaie civile, pe ea, unde se petreceau tragedii umane –, trecând luni întregi fără să se vadă, ceea ce pe Nina nu o deranja deloc. Ba dimpotrivă, sexul era mai de calitate în aceste condiții.

— Împlinesc patruzeci de ani luna viitoare, spuse el încet.

Ea adora accentul lui. Cele mai simple fraze sunau aspru și sexy rostite de el.

— Nu-ți face griji, fetele de douăzeci și cinci de ani tot leșină când te

văd. Ai aspectul ăsta de parcă ai fi membru al unei trupe rock.

— Am fost într-o trupă punk rock, iubire.

Ea se cuibări mai aproape de el, îl sărută pe gât în timp ce mâna îi alunecă pe pieptul lui gol. Corpul lui reacționează pe atât de repede pe cât sperase ea, și, în numai câteva clipe, el o dezbracă și începură să facă dragoste cu pasiune.

După aceea, Danny o trase mai aproape.

— Cum se face că putem vorbi despre orice altceva numai despre noi nu?

— Cine vorbea despre noi?

— Am spus că am aproape patruzeci de ani.

— Și eu ar trebui să iau asta ca pe începutul unei conversații? Eu am treizeci și șapte.

— Și dacă mi se face dor de tine când ești plecată?

— Știi bine cine sunt, Danny. Ți-am spus de la bun început.

— Asta a fost acum mai bine de patru ani, pentru numele lui Dumnezeu. Toate se schimbă pe lumea asta, numai tu nu, presupun.

— Exact. Se întoarse pe partea cealaltă, lipindu-se cu spatele de el.

Se simțise întotdeauna în siguranță în brațele lui, chiar și atunci când focurile de armă răpăiau în jurul lor și noaptea era plină de urlete. În noaptea asta însă, nu se auzeau decât trosnetul focului de afară, bâzâitul găzelor și ciripitul din beznă.

Ea se depărtă foarte puțin de el, dar brațele lui se încleștară în jurul ei, țintuind-o locului.

— Eu nu am cerut nimic, îi șopti el la ureche.

Ba da, își spuse ea în gând, închizând ochii. O neliniște neobișnuită i se instalează în capul pieptului. *Doar că n-o știi încă.*

∴

Pe o creastă deasupra satului improvizat, Nina stătea pe vine pe marginea erodată a unei alpii de râu. O ardeau coapsele de la efortul de a sta nemișcată. Era ora șase în zori, iar cerul era un amestec superb de turcoaz și portocaliu; soarele prindea deja putere.

Sub locul unde se afla ea, o femeie Himba mergea prin sat cu un vas greu, ținut în echilibru pe cap, și cu un bebeluș prins într-o legătură colorată, lipit de pieptul ei. Nina ridică aparatul foto la ochi și făcu zoom, până când imaginea deveni perfect clară. Asemenea tuturor femeilor din acest trib nomad african, tânăra avea sânii goi și

purta o fustă păroasă din piele de capră. Un colier masiv dintr-o cochilie – transmis din mamă-n fiică de-a lungul generațiilor, un bun de preț – arăta lumii că era măritată, la fel ca și pieptănătura. Acoperită din cap până-n picioare de praf roșu-ocru și grăsime animală pentru protecție împotriva soarelui dogoritor, pielea tinerei mame avea culoarea cărămizilor vechi. Gleznele, considerate părțile cele mai intime ale corpului ei, îi erau ascunse de un șir de brățări metalice subțiri, care zornăiau când pășea.

Neștiind că Nina o vede, femeia se opri pe malul albiei râului și privi către crăpătura din pământ pe unde ar fi trebuit să curgă apă. Expresia feței sale se înăspri, devenind disperată când își mângâie copilul pe care îl purta în brațe. Era o privire pe care Nina o văzuse la femeile din toată lumea, mai ales pe timp de război și devastări. Ascundea o teamă până în măduva oaselor când se gândea la viitorul copilului ei. Nu avea încotro decât să meargă în continuare până va găsi apă.

Nina immortaliză scena pe peliculă și continuă să tragă cadre până când femeia plecă, întorcându-se la coliba ei circulară din chirpici, unde se așeză într-un cerc lângă alte femei. Împreună, clevetind, femeile începură să zdrobească limonit roșcat pe roci plate, adunând reziduul nisipos în vase adânci confecționate din tigve.

Nina acoperi obiectivul și se ridică în picioare, întinzându-și articulațiile dureroase. Făcuse sute de fotografii în dimineața aceasta, dar nu era nevoie să se uite prin ele ca să știe că cea mai reușită era cea cu femeia pe malul albiei râului.

În mintea ei, decupa, înrăma, tipărea și atârna imaginea alături de altele grozave pe care le colecționase. Cândva, portretele ei aveau să arate lumii cât de puternice și dârze pot fi femeile, dar și prețul personal al acelei puteri.

Scoase filmul din aparat, etichetă cutia, o puse deoparte și montă o rolă de film nou, apoi porni la pas prin sat, zâmbindu-le oamenilor, oferind bomboane, panglici și brățări pe care le purta mereu la ea. Mai făcu o fotografie minunată cu patru femei Himba ieșind din sauna cu fum și ierburi aromatice, metoda lor de a se menține curate într-un ținut lipsit de apă. În imagine, femeile se țineau de mână și râdeau. Era o imagine care surprindea legătura feminină universală.

Îi auzi pe Danny venind lângă ea.

— Salut.

Ea se lipi de el, mândră de cadrele trase.

— Ador felul în care se poartă cu copiii lor, chiar în condițiile astea imposibile. Singurele momente când plâng sunt cele în care le văd chipurile când sunt cu copiii. De ce oare, după atâtea câte-am văzut?

— Deci, urmărești mamele. Eu am crezut că te interesează războinicii.

Nina se încruntă. Nu se gândise niciodată în felul ăsta, iar remarca o neliniște.

— Nu întotdeauna mamele. Femeile luptându-se pentru ceva. Învingând condițiile vitrege.

El zâmbi.

— Deci, ești totuși o romantică.

Ea râse.

— Corect.

— Ești gata de plecare?

— Cred că mi-am luat tot ce-mi trebuie, da.

— Asta înseamnă că putem merge să lăncezim lângă o piscină o săptămână?

— Nimic nu mi-ar plăcea mai mult.

Își lăsa aparatul foto deoparte și puse tot echipamentul la locul lui în timp ce Danny discută cu înțeleptul satului și plăti tribului pentru fotografii. Își instalează telefonul prin satelit pe podeaua goală, desfăcând aripile argintii ale antenei și reglând-o până captă semnalul.

Așa cum se aștepta, birourile redacției revistei erau închise, astfel că lăsa un mesaj pentru editorul ei, promițând să sune de la Chobe River Lodge din Zambia. Apoi, ea și Danny se suiră din nou în Land Roverul vechi și hodorogit, străbătura peisajul selenar din Kaokoveld și se îmbarcă într-un avion către sud. La lăsarea serii, erau la Chobe River Lodge, pe terasa apartamentului lor, privind apusul soarelui peste o turmă de elefanți de pe malul opus. Li se servea gin tonic în timp ce la o sută de metri mai încolo leii vânau în iarba înaltă.

Într-un costum de baie care avusese și zile mai bune, Nina se întinse pe șezlongul luxos pentru două persoane și închise ochii. Noaptea mirosea a apă mălăoasă, a iarbă uscată și a noroi împietrit sub arșița dogoritoare a soarelui. Pentru prima oară după multe săptămâni, părul ei negru tuns scurt era curat și nu avea pământ roșu

sub unghii. Un adevărat lux.

Îl auzi pe Danny traversând camera către terasă. Făcea o pauză aproape imperceptibilă înaintea fiecărui pas, un mic favor oferit piciorului drept, care încasase un glonț în Angola. El se prefăcea că nu-l deranja, le spunea oamenilor că nu-l durea deloc, dar Nina știa de pastilele pe care le înghițea și cum uneori nu-și găsea o poziție confortabilă în care să doarmă. Când îi făcea masaj, depunea mai mult efort la piciorul rănit, deși el nu-i cerea asta, iar ea nu recunoștea că o face.

— Pofțiți, vă rog, spuse el, punând două pahare pe masa din lemn de tec de alături.

Ea ridică fața spre el ca să-i mulțumească și deodată observă că el nu adusese gin tonic. În schimb, pusese pe masă un pahar cu tărie, atât de mare încât era practic o carafă de tequila. Uitase sarea și, mai rău decât orice, nu zâmbea.

Ea se ridică în capul oaselor.

— Ce s-a-ntâmplat?

— Poate c-ar trebui să iei o dușcă mai întâi.

Când un irlandez îți recomandă să bei mai întâi niște tărie, urmează să-ți dea o veste proastă.

El se așeză lângă ea pe șezlong. Ea se trase într-o parte ca să-i facă loc.

Răsăriseră stelele, iar în lumina argintie, palidă, Nina îi putea vedea trăsăturile ascuțite și obrajii supti, ochii albaștri și părul creț. Își dădu seama în clipa aceea, când el arăta atât de trist, cât de mult zâmbea și râdea, chiar și atunci când soarele dogorea, când praful te îneca sau focurile de armă răpăiau în aer. El avea puterea de a zâmbi mereu.

Doar că acum nu o făcea.

Îi întinse Ninei un plic mic gălbui.

— O telegramă.

— Ai citit-o?

— Bineînțeles că nu. Dar n-are cum să fie vreo veste bună, nu?

Jurnaliștii, producătorii și fotojurnaliștii din toată lumea știau cum stă treaba cu telegramele. În felul acesta îți transmitea familia veștile proaste, chiar și în epoca telefoanelor prin satelit și a internetului. Ei începură să-i tremure mâinile când luă plicul. Inițial, răsufală ușurată

când văzu că era de la Sylvie, dar sentimentul de ușurare dispăru când începu să citească.

NINA.
TATĂL TĂU A AVUT UN ATAC DE CORD.
MEREDITH SPUNE CĂ E RĂU.
SYLVIE.

Ridică privirea spre Danny.

— E tata... Trebuie să plec acum...

— Imposibil, iubire, spuse el tandru. Primul avion decolează la șase. Cumpăr eu bilete pentru amândoi de la Johannesburg pentru Seattle. E mai bine să luăm mașina de acolo?

— Amândoi?

— Păi, da. Vreau să-ți fiu alături, Nina. E așa de groaznic?

Ea nu știa ce răspuns să dea. Nu se simțise niciodată în largul ei să se bazeze pe sprijinul altora. Ultimul lucru pe care îl dorea era să ofere cuiva ocazia să o rănească. Instinctul de autoconservare era singurul lucru pe care îl învățase de la mama ei. Așa că reacționează ca de obicei în asemenea momente: duse mâna la nasturii pantalonilor lui.

— Du-mă în pat, Daniel Flynn. Ajută-mă să trec peste noaptea asta.

∴

Interminabil era cuvântul care îi veni în minte pentru a descrie acea așteptare, dar el o făcu pe Meredith să se gândească la *terminal* care îi evoca ideea de *moarte* și activă toate emoțiile pe care încerca să le înăbușe. Mecanismul ei obișnuit de a face față situației – să se țină tot timpul ocupată cu ceva – nu funcționa acum, deși se străduise. Se afundase în informații despre asigurare, se documentase despre atacurile de cord și șansele de supraviețuire și alcătuisese o listă a celor mai buni cardiologi din țară. În secunda în care puneă stiloul jos sau își lua privirea de la ecranul computerului, tristețea o copleșea numaidecât. Simțea permanent presiunea lacrimilor în spatele pleoapelor. Deocamdată însă, reușise să se abțină să plângă. Plânsul ar fi fost propria înfrângere, iar ea refuza să cedeze.

Își încrucișă strâns brațele, privind fix la peștii multicolori din acvariul din sala de așteptare. Uneori, dacă avea noroc, unul dintre ei chiar atrăgea atenția și preț de o fracțiune de secundă uita că tatăl ei ar fi

putut muri.

Îl simți pe Jeff venind lângă ea. Deși nu auzise pași pe mocheta, știa că este acolo.

— Mere, spuse el încet, punând mâinile pe umerii ei. Ea știa ce dorea el: să se sprijine de el, să îl lase să o țină în brațe. O parte din ființa ei dorea același lucru, ba chiar tânjea după acea alinare, dar cealaltă parte a ființei sale – cea care se agăța de speranță cu fiecare respirație – nu îndrăznea să lase garda jos. În brațele lui, s-ar fi putut prăbuși, și la ce-ar fi ajutat-o asta?

— Dă-mi voie să te țin în brațe, îi spuse el la ureche.

Ea scutură din cap. Cum de el nu pricepea?

Grija pentru tatăl ei o mistuia. Se simțea ca și cum un cuțit îi fusese împlântat adânc în piept, sfâșiindu-i oasele și mușchii; vârful lui ascuțit stătea acum pe inimă. O singură mișcare greșită, și delicatul organ ar fi fost străpuns.

Îl auzi pe Jeff suspinând în spatele ei. Îi dădu drumul.

— Ai luat legătura cu sora ta?

— Am lăsat mesaje peste tot pe unde-am putut. Știi cum e Nina. O să vină când o să vină. Se uită din nou la ceasul de pe perete. Ce naiba face nenorocitul ăla de doctor de-atâta timp? Ar trebui să ne aducă vești. În zece minute, îl sun pe șeful de secție.

Jeff dădu să spună ceva (la drept vorbind, ea aproape că nici nu asculta; inima îi bătea atât de repede că nici nu putea auzi de zgomotul bubuitului din piept), dar înainte să apuce să vorbească, ușa sălii de așteptare se deschise și apăru dr. Watanabe. Într-o clipă, Meredith, Jeff și mama se adunară și se duseră către doctor.

— Cum e? întrebă mama ei cu o voce care se auzi în toată încăperea. Cum era cu puțință ca vocea ei să fie atât de puternică într-un asemenea moment? Duritatea accentului ei era de ajuns pentru a arăta cât era de necăjită. Altminteri, părea la fel de calmă ca de obicei.

Dr. Watanabe zâmbi scurt, imperceptibil, și spuse.

— Deloc bine. A suferit un al doilea atac de cord în drum spre sala de operație. Am reușit să îl resuscităm, dar este foarte slăbit.

— Ce puteți face? întrebă Meredith.

— Să fac? spuse dr. Watanabe, încruntându-se. Compasiunea din ochii lui era cumplită. Nimic. Cordul este extrem de afectat. Acum

așteptăm doar... și sperăm că supraviețuiește nopții ăsteia.

Jeff o prinse pe Meredith cu brațul de talie.

— Îl puteți vizita dacă doriți. Este la Terapie intensivă la Secția de cardiologie. Dar câte unul pe rând, în regulă? menționează dr. Watanabe, luând-o pe mama de braț.

Detalii, gândi Meredith, privind-și mama plecând pe coridor. Concentrează-te la detalii. Găsește o modalitate de a drege asta.

Dar nu reuși.

Amintirile i se învălmășiră dinaintea ochilor, așteptând să le fie îngăduită apropierea. Își văzu tatăl în tribunele sălii unde aveau loc competițiile de gimnastică din liceu, ovaționând cu o vigoare care o făcea să se simtă rușinată, și la nunta ei, plângând de-a dreptul când o dusesse la altar. În urmă cu numai o săptămână, o luase deoparte și îi spusese:

— Hai să bem o bere, Meredoodle, doar noi doi, ca pe vremuri.

Iar ea îl refuzase, îi spusese c-o să bea altă dată, curând...

Fusese oare chiar atât de important să ducă rufe la spălătorie?

— Cred că ar trebui să chemăm fetele, spuse Jeff. Să vină acasă.

Auzind asta, Meredith simți că se rupe ceva în ea, și, deși știa că era irațional, îl urî pe Jeff pentru că spusese asta. El se dăduse deja bătut.

— Mere? O luă în brațe și o ținu strâns. Te iubesc, șopti el.

Ea rămase în brațele lui atât cât reuși să reziste, apoi se eliberă. Fără să spună un cuvânt, fără măcar să îl privească, o luă pe coridorul pe care plecase mama ei, simțindu-se cumplit, periculos de singură în sumbra și agitata Secție de terapie intensivă. Oameni în halate albastre intrau și ieșeau din câmpul ei vizual, dar ea avea ochi numai pentru tatăl ei.

Acesta era întins pe un pat îngust, înconjurat de tuburi, branule și aparate. Mama veghea la căpătâiul lui. Chiar și acum, când viața soțului ei atârna de un fir de ață, ea arăta ciudat, aproape sfidător de senină. Avea o ținută perfectă a corpului, iar dacă mâinile îi tremurau cumva, ar fi fost nevoie de un seismograf pentru a detecta asta.

Meredith își șterse ochii, dându-și seama abia atunci că îi curgeau lacrimile. Rămase acolo cât putu de mult. Doctorul le ceruse să intre câte unul pe rând, iar Meredith nu făcea parte dintre cei care încălcau regulile, dar în cele din urmă nu mai rezistă. Se duse la el, se opri la

marginea patului. Zgomotul aparatelor părea absurd de tare.

— Cum e?

Mama ei oftă adânc și plecă. Meredith știa că mama ei se duce direct la vreo fereastră de pe undeva, ca să privească ninsoarea din noapte, singură.

În mod normal, pe Meredith o enerva vocația pentru solitudine a mamei, dar în clipa aceea nu-i păsa, așa că, de data asta, nu își judecă mama aspru. Fiecare ceda – sau rezista – în felul lui.

Întinse brațul și mângâie mâna tatălui ei.

— Bună, tati, șopti ea, silindu-se să zâmbească. Sunt Meredoodle a ta. Sunt aici și te iubesc. Vorbește cu mine, tati.

Singurul răspuns fu vântul care lovea în geam în timp ce fulgii de nea pluteau și dansau în lumina de afară.

Capitolul 3

Cu privirea ridicată spre Danny, Nina stătea în hărmălaia de nedescris din aeroportul Johannesburg. Știa că el dorea să o însoțească, dar nu-și putea imagina de ce. Nu avea nimic să-i ofere în acele momente, nu avea nimic de oferit nimănui. Simțea doar nevoia să plece, să fie plecată, să fie acasă.

— Trebuie să fac asta singură.

Vedea că îl rănise.

— Bineînțeles, spuse el.

— Îmi pare rău.

El își trecu mâna bronzată prin părul ei negru lung, ciufulit și o privi cu o intensitate care o făcu să inspire adânc. Privirea aceea o străpunse, o lovi dur. El întinse brațele încet, o trase lângă el, ca și cum ar fi fost singuri, doi îndrăgostiți având la dispoziție tot timpul din lume. O luă în stăpânire printr-un sărut profund și intim. Ea simți cum i se accelerează bătăile inimii și cum îi iau foc obrajii, deși nu avea niciun sens acea reacție. Era o femeie matură, nu o fecioară speriată, iar sexul era ultimul lucru la care îi stătea gândul.

— Să nu uiți asta, iubire, spuse el, trăgându-se înapoi, dar fără a-și abate privirea de la ea.

Era un sărut care, pentru o clipă, aproape că îi alină Ninei tristețea, îi ușură povara sufletului. Intenționă să spună ceva, se răzgândi, și înainte să găsească măcar primele sunete ale unui lexem, el se retrase, întorcându-i spatele, apoi plecă. Ea rămase acolo o clipă, aproape împietrită; apoi își luă rucsacul de pe podea, de la picioare, și o luă din loc.

Treizeci și patru de ore mai târziu, trase mașina închiriată în parcare întunecată și acoperită de zăpadă a spitalului și fugi înăuntru, rugându-se – așa cum procedase în atâtea ore cât durase zborul transcontinental – să nu fi ajuns prea târziu.

În camera de așteptare de la etajul al treilea, își găsi sora poziționată ca o santinelă lângă un acvariu absurd de vesel, plin cu peștișori tropicali. Nina se opri brusc, temându-se să spună ceva. Abordaseră întotdeauna diferit situațiile, ea și Meredith. Chiar și când

erau mici, Nina căzuse adesea și se ridicase singură; Meredith pășise cu precauție, rareori dezechilibrându-se. Nina spărsese tot felul de obiecte; Meredith le manevrasse cu grijă.

Nina avea nevoie de asta acum, avea nevoie de sora ei ca s-o sprijine.

— Mere? spuse ea încet.

Meredith se întoarse spre ea. În pofida distanței care le despărțea în sala de așteptare și a luminii fluorescente slabe venind din tavan, Nina putu vedea cât de epuizată arăta sora ei. Părul castaniu al lui Meredith, de obicei impecabil coafat, era răvășit. Nu era fardată, iar în lipsa machiajului, ochii ei căprui păreau prea mari în contrast cu fața palidă, iar gura prea mare era complet lipsită de culoare.

— Ai venit, spuse ea, apropiindu-se și luând-o pe Nina în brațe.

— Cum e tata?

— Rău. A avut un al doilea atac de cord grav. La început, au zis că încearcă să-l opereze... dar acum spun că nu ar supraviețui unei operații. E prea slăbit. Dr. Watanabe nu crede că mai apucă sfârșitul săptămânii. Dar nu au crezut nici că va supraviețui primei nopți.

Nina închise ochii la durerea provocată de aceste vești. Slavă Domnului că reușise să ajungă acasă la timp ca să-l prindă în viață!

Dar cum putea să-l piardă? El era pentru ea sprijinul, Steaua Nordului. Singura persoană care o aștepta mereu să se întoarcă acasă.

Deschise ochii încet și se uită din nou la sora ei.

— Unde-i mama?

Meredith se dădu deoparte.

Era acolo – o femeie frumoasă cu părul alb, șezând pe un scaun tapițat ieftin. Chiar și din locul unde se afla, Nina putu vedea cât de stăpână pe sine era mama ei, înspăimântător de calmă. Nu se ridicase să își întâmpine fiica cea mică, nici măcar nu se uitase la ea. Prefera să privească în gol; ochii aceia albaștri stranii ai ei păreau că ard în contrast cu paloarea pielii. Ca de obicei, tricota. Aveau probabil trei sute de pulovere și cuverturi, frumos împăturite, în teancuri, în pod.

— Ea cum e?

Meredith ridică din umeri, iar Nina știa ce însemna acel gest. Cine o cunoștea pe mama? Era o străină pentru ele, o ființă de nepătruns, și

numai Dumnezeu știe cât încercaseră să o cunoască. Mai ales Meredith.

Până în noaptea piesei de teatru, de Crăciun, în urmă cu atâția ani, Meredith se ținuse după mama ei ca un cățeluș supus, implorând atenție. După acea seară umilitoare, sora ei se retrăsese, păstrase distanța. În anii scurși de atunci și până în acel moment, nimic nu se schimbă; nici în bine. Mai degrabă, distanța dintre ele se mărise. Nina abordase lucrurile altfel. Renunțase să mai spere la o relație strânsă cu mama ei mai demult și alesese să îi accepte solitudinea. Ea și mama ei semănau din multe puncte de vedere. Nu aveau nevoie de altcineva în afară de tata.

Încuviințând din cap către sora ei, Nina o lăasă și traversă încăperea. Ajunsă lângă mama ei, se lăasă în genunchi. O dorință neobișnuită o prinse cu garda jos. Dorea să i se spună că tata se va face bine.

— Bună, mamă, spuse ea. Am venit cât am putut de repede.

— Bravo.

Nina îi simți vocea ușor frântă, și acea vagă slăbiciune le conectă. Îndrăzni să atingă încheietura subțire, albă a mâinii mamei sale. Venele erau albastre și groase sub pielea albă, iar degetele bronzate ale Ninei arătau aproape absurd de pline de viață în contrast cu mâna mamei. Poate că măcar de data asta mama era cea care avea nevoie de alinare.

— E un bărbat puternic cu voință de viață.

Mama ei se uită în jos către ea atât de lent, de parcă ar fi fost un robot cu bateria pe sfârșite. Nina fu șocată de cât de bătrână și de ostenită arăta mama ei, și totuși cât de puternică părea. Ar fi trebuit să fie o combinație imposibilă, dar mama ei fusese întotdeauna o femeie plină de contraste. Îi fusese teribil de teamă să își lase copiii să iasă din curtea casei, dar aproape că nici nu se uita la ei când erau în casă; susținea că nu există Dumnezeu, dar avea un colț sfânt și o candelă veșnic aprinsă; mânca numai atât cât să-și poată menține corpul întremat, dar voia ca fiicele ei să mănânce mai mult decât puteau.

— Tu crezi că asta contează?

Nina fu luată prin surprindere de intensitatea vocii mamei.

— Eu cred că trebuie să avem credință că se va face bine.

— E în rezerva 434. A întrebat de tine.

∴

Nina inspiră adânc și deschise ușa rezervei unde era internat tatăl ei.

Era liniște, se auzea numai zumzăitul aparatelor. Se duse încet la el, încercând să nu plângă.

Parcă intrase la apă, un bărbat viguros care fusese micșorat ca să încapă într-un pat de copil.

— Nina. Vocea lui era atât de slabă și de șuierătoare, că abia o recunosc. Avea pielea înspăimântător de palidă.

Nina se forță să afișeze un zâmbet care spera să pară autentic. Tatăl ei era un om care prețuia râsul și bucuria. Ea știa că l-ar fi durut să o vadă suferind.

— Bună, tati.

Îi scăpă diminutivul acela cu care i se adresa tatălui pe când era o copilă; nu-l mai rostise de ani de zile.

El știa asta și zâmbi. Era o versiune ștearsă, obosită a zâmbetului său, iar Nina întinse mâna să-i șteargă saliva de pe buze.

— Te iubesc, tati.

— Vreau... Respira greu acum. Merg... acasă.

Ea trebui să se aplece mai aproape ca să audă cuvintele rostite încet.

— Nu poți merge acasă, tată. Te îngrijesc bine aici.

El întinse mâna după mâna ei și o strânse tare.

— Să mor acasă.

De data asta, ea nu-și mai putu stăpâni lacrimile. Simți cum îi șiroiesc pe față și picură asemenea unor petale mici, gri pe pătura albă.

— Nu...

El o fixă cu privirea, continuând să respire greu; ea văzu cum lumina din ochii lui se stinge și puterile îi slăbesc, iar asta o durea mai mult decât o duruseră cuvintele.

— N-o să fie ușor, spuse ea. Știi că lui Meredith îi place să fie totul sub control. O să vrea să rămâi internat.

Zâmbetul pe care el i-l adresă fu atât de trist și de slab, că ei i se rupse inima.

— Tu... urăști ușor.

— Da, așa e, spuse ea încet, tresărind la gândul brusc că, fără el,

nimeni nu o va mai cunoaște atât de bine.

El închise ochii și expiră lent. Pentru o secundă, Nina crezu că îl pierduse, că o părăsise pur și simplu, cufundându-se în tenebrele morții, dar aparatele o liniștiră. Tatăl ei încă respira.

Ea se așeză în scaunul de lângă pat, știind motivul pentru care îi ceruse el acea favoare. Mama o putea face, desigur, putea forța externarea, dar Meredith ar fi urât-o pe mama ei pentru asta. Tata își petrecuse viața încercând să insufle dragoste acolo unde nu exista nici urmă de așa ceva – între soția și fiicele lui – și nu putea renunța nici acum. Tot ce putea face era să îi transmită ei dorința lui, în speranța că ea i-ar putea-o îndeplini. Își aminti cât de des o numise rebela lui, mâniaoasa lui, și cât de mândru fusese de curajul ei de a se avânta în luptă.

Desigur că ea avea să îi împlinească dorința. Era poate ultimul lucru pe care i-l ceruse.

∴

În noaptea aceea, după ce se făcuseră demersurile pentru a-l externa pe tata, Nina se duse la mașina ei închiriată. Rămase acolo mult timp, singură în parcareă întunecată, încercând să uite de cearta pe care o avusese cu Meredith despre externarea tatei. Nina câștigase, dar nu fusese ușor. În cele din urmă, cu un suspin de oboseală, porni motorul și plecă de la spital. Zăpada desena modele pe parbriz, dispărând și reapărând cu fiecare trecere a ștergătoarelor peste parbriz. În ciuda vizibilității reduse, când dădu cu ochii de Belîe Noci, i se tăie respirația.

Casa arăta la fel de frumoasă și de stranie ca întotdeauna, în valea ei ninsă, adăpostită între râu și dealuri. Luminile de Crăciun o făceau și mai frumoasă, aproape magică.

Ei îi amintise mereu de basmele care li se spusese cândva, pline de magie periculoasă, de prinți chipeși și de lei de piatră. Pe scurt, îi amintea de mama ei.

Pe verandă, își scutură zăpada de pe bocancii din piele și deschise ușa. La intrare, stăteau claie peste grămadă paltoane și cizme. Blaturile din bucătărie erau încărcate de cești de cafea și farfurii murdare. Prețiosul samovar de alamă al mamei sale sclipea în lumina aruncată de un corp de iluminat de deasupra.

O găsi pe Meredith în salon, singură, privind fix la șemineu.

Nina observă cât de vulnerabilă era în momentul acela sora ei. Ochiul ei de fotograf observa fiecare detaliu, oricât de neînsemnat: mâinile tremurânde, ochii obosiți, spatele înțepenit.

Întinse brațul și o trase pe sora ei într-o îmbrățișare.

— Ce vom fi fără el? șopti Meredith, lipindu-se de ea.

— Mai puțin decât suntem acum, fu tot ce îi trecu Ninei prin minte.

Meredith își șterse ochii, îndreptându-se brusc, trăgându-se înapoi ca și cum tocmai și-ar fi dat seama că devenise plăpândă pentru o clipă.

— Rămân eu peste noapte. În caz că mama are nevoie de ceva.

— Am eu grijă de ea.

— Tu?

— Da. O să ne descurcăm. Du-te și fa amor nebun, sălbatic cu bărbatul ăla sexy al tău.

Meredith se încruntă auzind asta, ca și cum ideea plăcerii trupești ar fi fost imposibil de conceput.

— Ești sigură că te descurci?

— Sunt sigură.

— În regulă. Am să revin mâine în zori, ca să pregătesc locul pentru tata. Ajunge acasă la ora unu, știi?

— Știu, spuse Nina, conducând-o pe Meredith la ușă. Imediat ce sora ei plecă, își luă rucsacul și gețile cu aparatele de fotografiat de pe masa din bucătărie și urcă scările înguste și abrupte până la etajul al doilea. Trecând pe lângă camera părinților, intră în dormitorul pe care îl împărțise cândva cu Meredith. Deși părea organizat simetric – două paturi alăturate, două măsuțe identice și două șifoniere albe –, la o privire mai atentă se puteau observa diferența dintre cele două fete care stătuseră acolo și drumurile separate pe care o luaseră viețile lor. Chiar și în copilărie, avuseseră foarte puține în comun. Ultimul lucru de care Nina își amintea cu adevărat să-l fi făcut împreună era piesa de teatru.

Mama se schimbase în ziua aceea, la fel și Meredith. Sora ei se ținuse de cuvânt și nu mai ascultase niciodată vreo poveste spusă de mama, dar fusese o promisiune ușor de ținut, căci mama nu le mai spusese niciodată vreo poveste. Asta îi lipsise Ninei cel mai mult. Adorase basmele acelea. Copacul alb, Fecioara de Zăpadă, cascada fermecată, fata de țaran și prințul. La ora culcării, în rarele seri când

mama putea fi înduplecată să le spună o poveste, Nina își amintea că era fascinată de vocea ei și mângâiată de familiaritatea cuvintelor. Toate poveștile erau memorate, și erau aceleași de fiecare dată, chiar și fără o carte din care să citească. Mama le spusese că era o tradiție rusească talentul de povestitor.

După piesa de teatru, Nina încercase să repare ruptura provocată de furia mamei și de sentimentele rănite ale lui Meredith, la fel cum o făcuse și tatăl ei. Nu funcționase, desigur, iar când Nina împlini unsprezece ani, înțelese. Cam pe atunci, și sentimentele Ninei fuseseră foarte rănite atât de des, încât renunțase și ea la orice încercare de reconciliere.

Ieși din cameră și închise ușa.

În fața dormitorului părinților, se opri și ciocăni.

— Mamă? Ți-e foame?

Nu primi niciun răspuns.

Ciocăni din nou.

— Mamă?

Liniște.

Deschise ușa și intră. Camera era curată lună, cu un decor spartan. Un pat mare de două persoane, un șifonier antic, un cufăr rusesc vechi și un raft de cărți ticsit de romane de mici dimensiuni, cu coperte cartonate de la clubul din care făcea parte mama ei.

Singura care lipsea era mama ei.

Nina se încruntă și coborî din nou la parter, strigându-și mama. Era pe punctul de a intra în panică, când o zări afară.

Era acolo, pe banca din grădina de iarnă, privind în jos la propriile mâini. Luminițe minuscule de Crăciun erau împletite prin gardul din fier forjat, făcând grădina să arate ca o cutie magică în mijlocul aceluși întuneric al nopții. Ninge domol în jurul ei, realitatea concretă disipându-se în iluzoriu. Nina se duse la ușă, își trase repede în picioare niște cizme de zăpadă și o haină pe ea și ieși, încercând să ignore fulgii minusculi care parcă o ardeau când i se așezau pe față și pe buze. Era întocmai motivul pentru care muncea la ecuator.

— Mamă? spuse ea, venind lângă femeie. Nu ar trebui să stai afară. E frig.

— Nu e frig.

Nina auzi vocea vlăguită a mamei, ceea ce îi aminti de propria

oboseală, cât de cumplită fusese acea zi și de cea care urma, tot cumplită, așa că se așeză lângă mama ei.

Pentru un răstimp ce păru o eternitate, niciuna din ele nu vorbi, în cele din urmă, mama spuse:

— Tatăl tău crede că nu pot face față morții lui.

— Poți? întrebă Nina simplu.

— Ai fi uimită de câte poate îndura inima.

Nina constatase adevărul acestor cuvinte în toată lumea. În mod ironic, despre asta era vorba în fotografiile ei cu acele femei războinice.

— Asta nu înseamnă că durerea nu este insuportabilă. În Kosovo, în timpul luptelor, am stat de vorbă cu...

— Nu-mi povesti despre munca ta. Astea sunt discuții pe care le porți cu tatăl tău. Pe mine nu mă interesează războiul.

Nina nu se simți rănită; cel puțin asta își spuse în sinea ei. Avea prea multă experiență ca să încerce să creeze o legătură cu mama ei.

— Scuze. Făceam și eu conversație.

— Nu mai face. Mama întinse mâna să atingă coloana din cupru înconjurată de un rotocol dezordonat de viță maronie moartă. Ici și colo, boboțe roșii de ilex se ițeau de sub zăpadă, încărcate de frunze verzi lucioase. Mama ei nu percepea acele culori, desigur. Defectul ei din naștere o împiedica să vadă adevărata frumusețe din grădina ei. Meredith nu înțelesese niciodată de ce unei femei care vedea lumea în alb și negru îi păsa atât de mult de flori, dar Nina cunoștea forța imaginilor alb-negru. Uneori, un lucru devine el însuși abia după ce îndepărtezi culorile.

— Haide, mamă, spuse Nina. Am să pregătesc ceva de mâncare.

— Tu nu gătești.

— Și a cui o fi vina? spuse Nina automat. O mamă ar trebui să-și învețe fiica să gătească.

— Știu, știu. E vina mea. Pentru tot.

Mama se ridică în picioare, își luă andrelele și plecă.

Capitolul 4

Câinii o întâmpinară pe Meredith de parcă ar fi fost plecată un deceniu. Ea îi mângâie pe cap, nu tocmai cu entuziasm, și intră în casă, aprinzând luminile pe măsură ce-și croia drum din bucătărie în camera de zi.

— Jeff? strigă ea.

Dar nu primi niciun răspuns.

În aceste condiții, făcu ceva ce nu dorea să facă: își prepară un rom (mult rom) cu cola dietetică și ieși pe verandă. Acolo, se așeză pe fotoliul alb pentru două persoane și își lăsă privirea să rătăcească în valea luminată de lună. În această lumină, livada avea o înfățișare aproape sinistră, cu toate acele ramuri goale, încovoiate, ieșind din stratul murdar de zăpadă.

Întinse mâna în stânga și luă din coș un pled vechi de lână și se înfășură cu el. Nu știa cum să supraviețuiască acestei tristeți, cum să accepte deznodământul situației.

Fără tatăl ei, Meredith se temea că va fi ca unul dintre acei meri adormiți: dezgolită, vulnerabilă, expusă. Voia să creadă că nu va fi singură cu tristețea ei, dar cine îi putea fi alături? Nina? Jeff? Copiii ei? Mama?

Asta era de tot râsul. Mama nu îi fusese niciodată alături lui Meredith. Acum urmau să rămână singure, doar ele două, legate prin firul subțire al iubirii unui bărbat mort, și poate un pic mai mult de atât.

În spatele ei, ușa se deschise scârțâind.

— Mere? Ce faci afară? E ger. Te-am așteptat.

— Am vrut să fiu singură. Văzu că îl rănise și ar fi vrut să își retragă cuvintele, să repete scena, dar efortul îi depășea puterile. N-am vrut să spun asta.

— Ba da.

Se ridică atât de repede în picioare, că pledul îi alunecă de pe umeri și căzu grămadă pe fotoliu. Forțându-se să zâmbească, trecu pe lângă el și intră în casă.

În camera de zi, se așeză pe un scaun de lângă șemineu, recunoscătoare că el făcuse focul. Deodată, se simți înghețată sloi.

Degetele i se strânseseră pe pahar și luă o înghițitură zdravănă. Nu își dădu seama, până ce el veni lângă ea, și se uită în jos, că ar fi trebuit să se așeze pe sofa, astfel ca el să aibă loc alături de ea.

El își turnă ceva de băut și se așeză pe șemineu. Arăta obosit. Și dezamăgit.

— Am crezut că vrei să vorbești despre asta, spuse el încet.

— Dumnezeuule, nu.

— Cum pot fi de ajutor?

— E pe moarte, Jeff. Gata, am spus-o. Vorbim. Mă simt mult mai bine acum.

— Fir-ar să fie, Mere.

Ea îl privi, știind că era malițioasă și nedreaptă în același timp. Dar nu se putea abține. Dorea pur și simplu să fie singură, să se târască într-un loc întunecos unde putea să pretindă că nimic din toate acelea nu se întâmpla. I se rupea inima. El de ce nu putea vedea asta și de ce credea că poate ține cumva totul sub control?

— Ce vrei de la mine, Jeff? Nu știu cum să gestionez situația.

Atunci, el se apropie de ea și o ridică în picioare. Cuburile de gheață din paharul ei zornăiră – ea tremura; cum de nu știuse asta? –, iar el îi luă paharul din mână și îl puse pe masa de lângă scaunul ei.

— Am vorbit cu Evan azi.

— Știu.

— E îngrijorat.

— Bineînțeles că e îngrijorat. Tata...

Ea nu fu în stare să repete.

— E pe moarte, spuse Jeff încet. Dar nu asta îl îngrijorează pe el, ci tu, Nina, mama voastră și eu. Se teme că familia asta se va destrăma fără el.

— Asta-i ridicol, spuse ea, dar blândețea vocii ei o trădă.

— Oare?

Când buzele lui le atinse pe ale ei, ea își aminti cât de mult îl iubise odată, cât de mult voia să îl iubească acum. Dorea să-l cuprindă cu brațele și să se lipească de el, dar era atât de rece. Paralizată.

El o ținu în brațe cum nu o mai ținuse de ani, ca și cum s-ar fi destrămat dacă ea i-ar fi dat drumul, și îi sărută urechea, șoptind:

— Ține-mă în brațe.

Ea aproape că cedă în acea clipă, aproape că se prăbuși. Încercă

să ridice brațele, dar nu izbuti.

Jeff se dădu înapoi, dându-i drumul. Se uită la ea mult timp, atât de mult că ea se întrebă ce anume vede.

Pentru o clipă, el dădu impresia că va spune ceva, dar în cele din urmă plecă pur și simplu.

Ce mai era de spus, zău așa?

Tatăl ei era pe moarte. Nimic nu putea schimba realitatea. Cuvintele nu mai valorau nimic, nu mai meritau efortul de a fi rostite.

∴

Nina petrecuse mult timp în preajma oamenilor răniți sau muribunzi, martor neputincios, dezvăluind durerea colectivă prin suferința individuală. Se pricepea la asta, putea fi cumva concomitent și implicată, dar și destul de detașată pentru a înregistra totul. Oricât de groaznic ar fi fost uneori să stea lângă paturile de spital improvizate, privind oameni cu răni teribile, tot ce trăise până atunci pălea în comparație cu acest moment, când suferea ea însăși. În ziua în care tatăl ei veni acasă de la spital, nu putu să-și disimuleze sentimentele, nu putu să-și mascheze și să-și reprime suferința.

Stătea în dormitorul părinților ei, lângă fereastra mare cu vedere spre grădina de iarnă și livadă. Afară, cerul era de un albastru pur, cutezător; nici urmă de nori. Un soare hibernal palid strălucea, respirația lui caldă topind stratul întărit de zăpadă gălbejită. Apa picura de pe streșini, punctând fără îndoială zăpada de-a lungul balustradei de la veranda de dedesubt.

Duse aparatul foto la ochi și făcu focus pe Meredith, care se uita la tata, încercând să zâmbească; Nina surprinse fragilitatea chipului surorii ei, tristețea din ochii ei. Apoi, focaliză pe mama ei, care stătea în picioare lângă pat, cu atitudinea regească a lui Lauren Bacall, cu răceala Barbarei Stanwyck.

De la locul lui din patul cel mare, cu perne albe imaculate și pleduri adunate în jurul lui, tata arăta slab, bătrân și istovit, cu pleoapele marmorate căzând ca niște stindarde la jumătatea catargului, apoi ridicându-se din nou. Prin obiectiv, Nina îi vedea ochii căprui fixând-o. Șocul acelei priviri directe o surprinse.

— Fără fotografii, spuse el. Avea vocea hârșăită și obosită, nicidecum nu era vocea lui, iar slăbiciunea aceea, acel *sunet* al lui, era cumva mai rea decât orice altceva. Ea știa de ce îi ceruse el asta.

O cunoștea, știa de ce era important pentru ea acum aparatul foto.

Nina lăsă jos aparatul, lent, simțindu-se deodată pustiiată, vulnerabilă. Fără paravanul acela subțire al lentilei obiectivului, era *aici*, și nu acolo, privind-și tatăl, care murea. Se duse spre pat și se opri lângă Meredith. Mama era pe partea cealaltă. Stăteau aproape unii de alții.

— Revin numaidecât, spuse mama.

Tata încuviință din cap spre ea. Privirea schimbată de părinții ei fu atât de intimă, că Nina se simți aproape ca un intrus.

Imediat ce mama plecă, tata se uită la Meredith.

— Știu că ți-e frică, spuse el încet.

— Nu trebuie să vorbim despre asta, spuse Meredith.

— Asta, dacă nu vrei *tu* să vorbești despre asta, spuse Nina, luându-și de mână tatăl. Trebuie să-ți fie frică, tată... de moarte.

— Of, pentru numele lui Dumnezeu, spuse Meredith, depărtându-se de pat.

Nina nu voia să îi explice surorii ei, nu în acel moment, dar ea trăise în umbra morții ani întregi. Știa că unele treceri erau liniștite, altele, furioase, disperate. Oricât de greu era pentru ea să privească în față moartea tatălui, dorea să îl ajute. Dădu la o parte de pe fruntea presărată cu pete de bătrânețe părul alb al tatălui, amintindu-și deodată cum arătase în tinerețe, când tenul lui era bronzat de la munca în livadă. Toată fața, mai puțin fruntea, care era mereu albă pentru că purta pălării.

— Mama voastră, spuse el, făcând un efort evident. Va fi distrusă fără mine...

— O să am eu grijă de ea, tată, promit, spuse Meredith șovăielnic. Știi asta.

— N-o să reușească din nou... spuse tata. Ajutați-o. Promiteți-mi.

Închise ochii și scoase un suspin obosit. Respirația îi deveni îngreunată.

— Ce n-o să reușească din nou? întrebă Nina.

— Cine te crezi, Barbara Walters? izbucni Meredith. Dă-i pace. Lasă-l să doarmă.

— Dar a spus...

— Ne-a spus să avem grijă de mama.

Ca și cum ar fi trebuit s-o ceară. Meredith își făcu de lucru cu

pledurile lui și îi înfoie pernele. Se purta ca o soră medicală foarte zeloasă. Nina înțelese; Meredith era atât de speriată, că trebuia să se țină ocupată cu ceva. În al doilea rând, știa, sora ei urma să plece.

— Stai, spuse Nina. Trebuie să vorbim...

— Nu pot, spuse Meredith. Afacerea nu se oprește doar pentru că vreau eu. Mă-ntorc într-o oră.

Și dispăru.

Nina își luă instinctiv aparatul foto și începu să facă fotografii; nu ca să le arate cuiva, doar pentru ea. Uitându-se la tatăl ei, focalizând chipul lui livid, lacrimile pe care se străduise să și le înăbușe îl transformă într-o mângălitură în alb-negru în mijlocul aceluia pat uriaș cu patru stâlpi din lemn. Ar fi vrut să spună: *Te iubesc, tată*, dar cuvintele refuzau să se lase desprinse de pe buze.

Părăsi în liniște camera și închise ușa. În hol, trecu pe lângă mama ei și, pentru o fracțiune de secundă, când privirile lor pline de suferință se întâlneau, Nina întinse mâna.

Mama se feri de mâna Ninei și intră în dormitor, închizând ușa în urma ei.

Iată-o, deci. Întreaga ei copilărie se repeta pe un hol mult prea tihnit. Cel mai rău era că Nina știa prea bine asta.

Mama ei nu era o femeie abordabilă.

∴

Meredith și Jeff le așteptară pe fete la gară în seara aceea. Era o revenire acasă discretă, încărcată de priviri triste și de cuvinte nerostite, deloc ceea ce ar fi trebuit să fie.

— Ce face bunicul? întrebă Jillian după ce portierele mașinii se închiseră și se liniștiră cu toții.

Meredith vru să mintă, dar era prea târziu ca să le mai protejeze.

— Deloc bine, spuse ea încet. Se va bucura să vă vadă, totuși.

Ochii lui Maddy se umplură de lacrimi. Bineînțeles; fiica ei cea mică fusese întotdeauna cea sensibilă. Nimeni nu râdea mai cu poftă și nu plângea mai cu foc decât Maddy.

— Putem să-l vedem în seara asta?

— Desigur, scumpo. Ne așteaptă. A venit și mătușa voastră, Nina. Maddy zâmbi la auzul acestei vești, dar nu era zâmbetul ei; era un surâs șters.

— Ce tare!

Și cumva, în situația dată, acel tăcut, anemic „ce tare” o răni profund pe Meredith. În acele cuvinte sălășluiau schimbarea ce urma să se instaleze și durerea ce urma să le reconfigureze familia. Maddy și Jillian o adora pe Nina. De obicei, o tratau ca pe o vedetă rock.

Dar acum, totul se redusese la un tăcut, șoptit „ce tare”.

— Poate că ar trebui să consulte un alt specialist, spuse Jillian.

Avea vocea blajină, calmă, iar Meredith percepuse în ea un ecou al medicului care avea să devină într-o zi fiica ei. Lucidă și calmă. Așa era Jillian.

— A consultat câțiva medici foarte buni, interveni Jeff.

Așteptă o clipă, lăsă acele cuvinte să își facă efectul, apoi porni mașina.

În mod normal, ar fi vorbit, ar fi râs și ar fi povestit pe drum, iar odată ajunși acasă, s-ar fi adunat în jurul mesei din bucătărie, pentru un joc de cărți, sau în camera de zi, ca să vizioneze un film.

În seara aceasta însă, parcurseră drumul în tăcere. Fetele încercară să încropească o conversație, anostă, despre cursuri și regulile frățiilor, chiar și despre vreme, dar cuvintele lor nu reușiră să străpungă tristețea care parcă plutea în mașină.

La Belîe Noci, intrară în casă și urcară scara îngustă până la etajul al doilea. În capul scării, Meredith se întoarse spre ele și aproape le avertiză că tatăl ei arăta bolnav. Dar așa se purta o mamă cu copiii mici. Așa că ea preferă, în schimb, să dea doar ușor din cap și să deschidă ușa, conducându-le pe fete în dormitor.

— Bună, tată. Uite cine-a venit să te vadă.

Nina ședea pe marginea din piatră a șemineului, cu spatele către focul portocaliu. La intrarea lor, se ridică în picioare.

— Nu se poate să fie chiar nepoatele mele, spuse ea, dar obișnuitul ei râs exploziv dispăruse.

Se duse la fete și le strânse în brațe. Apoi își îmbrățișă cumnatul.

— Bunicul vostru v-a așteptat, spuse bunica, ridicându-se de la locul ei din balansoarul de lână fereastră. La fel și eu.

Meredith se întrebă dacă era singura care observă schimbarea de ton din vocea mamei sale când li se adresă fetelor.

Întotdeauna fusese așa. Mama ei era pe atât de afectuoasă cu nepoatele, pe cât era de distantă cu fiicele. Ani de-a rândul, Meredith se simțise rănită de acel favoritism evident al lui Jillian și Maddy, dar

În cele din urmă fusese recunoscătoare că mama ei le făcea pe fete să se simtă iubite.

Fetele își îmbrățișară pe rând bunica, apoi se întoarseră către patul imens cu baldachin.

Acolo, bunicul stătea nemișcat, cu chipul șocant de livid, cu un zâmbet șovăielnic.

— Nepoatele mele, spuse el încet.

Meredith observă cât de afectate erau fetele de imaginea lui. Toată viața lor, el fusese ca unul dintre merii de pe acea proprietate. Robust și destoinic.

Jillian fu prima care se aplecă și îl sărută.

— Bună, bunicule.

Maddy avea ochii umezi. O luă de mână pe sora ei. Când deschise gura să spună ceva, nu reuși să scoată niciun sunet.

Bunicul ridică o mână pătată, tremurândă, și o lipi de obrazul ei.

— Nu plânge, prințeso.

Maddy își șterse ochii și încuviință din cap.

Bătrânul încercă să se ridice în capul oaselor. Meredith se duse să îl ajute. Înfie și aranjă pernele de lângă el.

Tușind puternic, spuse:

— Suntem toți aici. Apoi se uită la mama. A sosit timpul, Ania.

— Nu, spuse mama plat.

— Ai promis, spuse el.

Meredith simți ceva rotindu-se în aer, ca un fum. Se uită la Nina, care încuviință din cap. Deci, simțea și ea același lucru.

— *Acum*, spuse tata cu o asprime pe care Meredith nu o mai auzise niciodată.

Mama cedă la acel ton de comandă, așezându-se în balansoar.

Meredith abia dacă avu timp să proceseze uluitoarea capitulare, când tatăl ei vorbi din nou:

— Mama voastră a fost de acord să ne spună una dintre poveștile ei. După toți acești ani. Ca odinioară. Se uită la soția lui; zâmbetul lui era atât de drăgăstos, că lui Meredith i se frânse inima să-l vadă. Fata de țăran și prințul, cred. Asta a fost întotdeauna preferata mea.

— Nu, spuse Meredith – sau poate doar gândise cuvântul.

Se trase un pas înapoi de lângă pat.

Nina traversă camera și se așeză pe podea, la picioarele mamei, la

fel ca în urmă cu mulți ani. Așa cum obișnuiau amândouă să facă.

— Vino, Mad, spuse Nina, bătând cu palma în podea. Vino să te așezi lângă mine.

Jeff fu următorul care se clinti din loc. Alese fotoliul mare de lângă șemineu, iar Jillian se cuibări lângă el. Doar Meredith nu se mișcase încă, de parcă nu-și putea convinge picioarele să funcționeze. Zeci de ani își spusese că poveștile mamei nu însemnau nimic; acum trebuia să admită că asta era o minciună. Îi plăcuse nespus să asculte acele povești, iar în timpul acelor relatări, era uneori mișcată de un sentiment de iubire pentru mama sa. Așa se explica motivul pentru care Meredith refuzase să îi mai asculte poveștile. Era prea dureros.

— Așază-te, Meredoodle, ceru tata blând, și, auzindu-și numele de alint, ea simți cum cedează dorinței de a se împotrivi.

Traversă camera cu mișcări rigide și se așază pe covorul oriental, cât mai departe de mama ei.

Mama stătea nemișcată în balansoarul ei, mâinile noduroase odihnindu-i-se în poală.

— O cheamă Vera și este o biată țărăncuță. Un nimeni. Dar ea nu știe asta, desigur. Nicio persoană atât de tânără nu are cum să știe așa ceva. Are cincisprezece ani și locuiește în Regatul Zăpezii, un tărâm fermecat care putrezește acum din interior. Răul s-a abătut asupra regatului; este un cavaler întunecat și furios, care vrea să distrugă totul.

Meredith simți un fior străbătându-i tot trupul. Rememoră atmosfera de odinioară: mama intra în camera lor, seara, și le spunea minunate povești cu lei de piatră și copaci înghețați, sau cu cocori care înghițeau lumina stelelor. Mereu pe întuneric. Vocea ei era magică pe atunci, la fel ca și acum. Se crea între ele o legătură vremelnică, dar care însă dimineața dispărea, iar despre povești nu se vorbea niciodată.

— Acționează ca un virus, cavalerul acesta; când sătenii încep să vadă realitatea, e prea târziu. Infecția s-a instalat deja; zăpada iernii capătă o groaznică nuanță de negru violaceu, bălțile de pe străzi se întind în nenumărate tentacule, trăgându-i pe trecătorii neatenți în noroi, copacii se sfădesc între ei și nu mai rodesc. Sătenii cinstiți nu pot face nimic ca să oprească această plagă. Își iubesc regatul și sunt dintre acei oameni

care țin capetele plecate ca să nu dea de necaz. Vera nu înțelege asta. Cum ar putea, la vârsta ei? Ea știe numai că Regatul Zăpezii face parte din ea, asemenea călcâielor picioarelor ei sau a palmelor mâinilor ei. În noaptea asta, nu se știe din ce motiv; se trezește, coboară tiptil din pat, ca să nu-și deranjeze sora, și se duce la fereastra odăii ei, deschizând-o larg. De aici, poate vedea până la pod. În iunie, când aerul poartă cu sine miresme de flori și noaptea e scurtă, precum fâlfâitul unei aripi de fluture, ea își imaginează propriul viitor luminos.

E momentul nopților albe, atunci când în puterea nopții, cerul e de un violet intens, împărătesc, spuzit cu stele. În aceste luni, peste ulițe nu se așterne niciodată liniștea. La orice oră, sătenii se adună pe ulițe; îndrăgostiții se plimbă pe pod. Curtenii părăsesc foarte târziu cârciumile, îmbătați de mied² și de lumina soarelui.

Dar cum stă ea și inspiră aerul nopții de vară, își aude părinții sfădindu-se în cealaltă odaie. Vera știe că nu ar trebui să tragă cu urechea, dar nu se poate stăpâni. Se duce tiptil la ușa odăii și o crapă puțin. Mama ei stă lângă vatră, frământându-și mâinile și uitându-se la tata.

— Nu mai poți face aste lucruri, Piotr. E prea periculos. Puterea Cavalerului Negru sporește pe zi ce trece. Seară de seară, pare-mi-se, auzim de săteni preschimbați în fum.

— Nu-mi poți cere asta.

— Ba ți-o cer. Așa să știi. Scribe ce-ți grăiește Cavalerul Negru. Îs numa' vorbe.

— Numa' vorbe?

— Piotr, spune mama ei, plângând acum, iar asta o înspăimântă pe Vera; n-o auzise niciodată pe mama plângând. Mi-e teamă pentru tine. Apoi, cu și mai multă blândețe: Mi-e teamă de tine.

El o ia în brațe.

— Sunt cu băgare de seamă, tot timpul.

Vera închide ușa, tulburată de cele auzite. Nu pricepe totul, sau poate doar în parte, dar știe că dârzei sale mame îi e teamă, iar asta e ceva ce ea nu a mai văzut niciodată.

Dar tata nu va îngădui să li se întâmple vreodată ceva rău...

Vrea să-și întrebe mama despre acea sfadă a doua zi, dar când se trezește, soarele strălucește, și ea uită totul și dă fuga afară.

Iubitul ei regat e înfloritor, la fel și ea. Cum poate fi ceva rău când soarele strălucește?

Este atât de fericită, că nu se necăjește nici măcar pentru că trebuie să-și ducă sora mai mică în parc.

— Vera, privește! Uită-te la mine! strigă la ea sora ei de doisprezece ani, Olga, făcând tot felul de tumbe.

— Frumos, îi spune Vera surorii ei, dar în realitate, abia dacă se uită.

Se lasă pe spate pe bancă și își ridică fața spre soare, închizând ochii.

După o iarnă lungă și rece, căldura aceasta se simte plăcut pe chipul ei.

— Două roze îți aduc, domniță.

Vera deschide ochii încet, și privirea i se oprește asupra celui mai chipeș flăcău pe care l-a văzut vreodată.

Prințul Aleksandr. Orice fată îl recunoaște după chip.

Veșmintele îi sunt croite fără cusur și împodobite cu mărgelile de aur. În spatele lui se află o strălucitoare caleașcă albă, trasă de patru cai albi. În mână, prințul ține două roze.

Ea îi răspunde cu cel de-al doilea vers al poeziei, recunoscătoare că tatăl său o pusese să citească atât de mult.

— Ești prea crudă ca să știi poeme, spune el, iar ea își dă seama că l-a impresionat. Cine ești dumneata?

Ea se îndreaptă, se ridică în capul oaselor, sperând ca el să-i observe noii săni.

— Veronika. Și nu mi-s chiar atât de mică.

— Zău? Pun rămășag că tatăl dumitale nu te-ar lăsa să umbli cu mine.

— Mie nu îmi trebuie permisiunea cuiva ca să ies la plimbare, Alteța Voastră, minte ea, simțind cum obrații îi iau foc.

El râde, iar râsul lui e cadențat ca o melodie.

— Păi, atunci, Veronika, ne vedem la noapte. La ora unsprezece. Unde te voi găsi?

Ora unsprezece seara. Ea ar trebui să fie în pat la ora aceea. Dar nu poate spune asta. Poate o reuși să facă pe bolnava și să pună niște pleduri în locul ei în pat, iar ea să fugă pe fereastră. Și va avea nevoie de o magie să găsească o rochie demnă de un prinț. Cu

siguranță că el nu va vrea să se plimbe alături de o amărâtă de țărancă îmbrăcată într-o rochie de in jerpelită. Poate că va reuși să se strecoare până la mlaștina Alakee, unde vrăjitoarele vând dragoste în schimbul unui deget. Gândind asta, se uită la sora ei, care l-a văzut pe prinț și vine către ei.

— *Pe Podul Fermecat, spune ea.*

— *Eu cred că mă vei lăsa să aștept singur acolo zadarnic.*

Olga se apropie, o strigă pe nume.

— *Nu. Pe cuvântul meu. N-am să fac asta. Se uită la Olga, crispându-se la apropierea ei. N-am să fac asta. Acum pleacă, prinț Aleksandr. Ne vedem la noapte.*

— *Spune-mi Sașa, zice el.*

Și uite-așa, ea se îndrăgostește de acest tânăr zâmbitor care este complet nepotrivit pentru ea. Nu e nicicum de nasul ei. Și pe deasupra, periculos pentru familia ei. Își coboară privirea pe mâinile ei albe, subțiri, văzându-și bătăturile de la spălatul rufelor pe pietre aspre, și se întreabă în sinea ei: Ce deget ar putea pierde pentru dragoste... și de câte va fi nevoie pentru a-l face pe prinț să o iubească la rândul lui?

Dar acestea sunt întrebări fără răspuns, care nu contează, în ceea ce o privește pe Vera, în orice caz, pentru că dragostea a început deja. Ea și chipeșul ei prinț pleacă pe furiș, și se îndrăgostesc, și se căsătoresc, și trăiesc fericiți până la adânci bătrâneți.

Mama se ridică în picioare.

— Sfârșit.

— Ania, spuse tata tăios. Am convenit...

— Gata.

Mama zâmbi scurt către nepoatele ei, apoi ieși din cameră.

Meredith se simți sincer ușurată. Contrar intențiilor ei celor mai bune, basmul o cucerise din nou.

— Să mergem, fetelor. Bunicul trebuie să se odihnească.

— Nu fugiți, îi spuse tata.

— Să fugim? E aproape ora zece seara, tată. Fetele au fost pe drum toată ziua. Sunt epuizate. Ne întoarcem mâine devreme. Se duse lângă pat, se aplecă și îl sărută pe obrazul neras. Dormi și tu un pic, da?

El îi atinse fața; își lăsă palma uscată să zăbovească puțin pe obrazul ei în timp ce o privea fix.

— Ai ascultat?

— Desigur.

— Trebuie să o ascuți. Este mama ta.

Ea vru să spună că nu avea timp pentru povești și că nu era ușor să asculte o femeie care rareori vorbea, dar nu făcu decât să zâmbească.

— În regulă, tată. Te iubesc.

El își retrase încet mâna.

— Și eu pe tine, Meredoodle.

∴

Basmele fuseseră dintotdeauna printre cele mai frumoase amintiri din copilăria Ninei, și, deși nu le mai auzise de zeci de ani, și le amintea bine.

Dar oare de ce insistase tatăl ei să le readucă acum în viața lor? Cu siguranță știa că situația avea să se sfârșească prost. Meredith și mama se întrecuseră care să iasă mai repede din cameră.

Se duse lângă tatăl ei. Erau singuri acum. Lângă ea, focul trosnea și un lemn căzu, sfărâmându-se în bucăți negre-portocalii.

— Ador sunetul vocii ei, spuse el.

Deodată, Nina înțelese. Tatăl ei folosise singurul tertip cunoscut care o făcea cu adevărat pe mama să vorbească.

— Ai vrut să ne adunăm cu toții, să fim împreună.

Tata oftă. Era un sunet firav ca o urzeală, iar apoi, el deveni deodată tot mai palid.

— Știi la ce se gândește un bărbat... în clipele astea?

Ea îl luă de mână.

— La ce?

— La greșeli.

— Tu n-ai făcut prea multe.

— Ea a încercat să comunice cu voi, fetelor. Până la nenorocita aia de piesă de teatru... Nu ar fi trebuit s-o las să se ascundă. Este atât de devastată, iar eu o iubesc atât de mult.

Nina se aplecă și îl sărută pe frunte.

— Nu contează, tată. Nu te îngrijora.

El o prinse de mână și o privi cu ochii lui căprui umezi.

— Ba contează, spuse, gura tremurându-i și cu o voce atât de firavă, că Nina abia o auzi. Are nevoie de voi... și voi aveți nevoie de ea. Promite-mi.

— Ce să-ți promit?

— După ce mă duc. Încercați să o cunoașteți.

— Cum? Știau amândoi că nu exista nicio cale de a se apropia de mama ei. Am încercat. Nu vorbește cu noi. Doar știi asta.

— Convingeți-o să vă spună povestea fetei de țăran și a prințului. Cu aceste cuvinte, închise ochii din nou, iar respirația lui deveni șuierătoare. Pe toată, de data asta.

— Știu la ce te gândești, tată. Poveștile ei ne apropiau cândva. O vreme, chiar am crezut... dar m-am înșelat. Ea nu va...

— Încercați, da? Nu ați auzit niciodată toată povestea.

— Dar...

— Promite-mi.

Ea îi atinse obrazul, simțind asprimea bărbii lui nerase și urmele ude ale lacrimilor bătrânului. Își putea da seama că aproape adormise. După-amiaza aceea și, poate, și acea conversație îl solicitaseră prea mult, iar acum se afunda din nou între perne. Dintotdeauna își dorise ca fiicele și soția lui să se iubească. Atât de mult își dorise asta încât credea că o oră inefabilă de spus povești i-ar fi putut împlini visul.

— În regulă, tată...

— Te iubesc, șopti el cu voce nedeslușită.

Simpla familiaritate a cuvintelor le făcea descifrabile.

— Și eu te iubesc.

Se aplecă și îl sărută din nou pe frunte, apoi îl înveli până sub bărbie. Stinse lumina de la capul patului, își atârână aparatul foto de gât și ieși.

Trase adânc, constant aer în piept și coborî. În bucătărie, își găsi mama tocând sfeclă și ceapă galbenă. O oală uriașă cu borș fierbea în clocote mici pe aragaz.

Desigur. Când treceau prin perioade grele, Meredith trebăluia prin casă, Nina făcea fotografii, iar mama gătea. Singurul lucru pe care femeile Whitson nu îl făceau era să vorbească.

— Hei, spuse Nina, sprijinindu-se de tocul ușii.

Mama ei se întoarse încet spre ea. Părul alb îi era adunat de pe fața ei osoasă și strâns la ceafa într-un coc de balerină. Pe fundalul pielii

palide, ochii de un albastru arctic păreau imposibil de severi pentru o femeie de vârsta ei. Cu toate acestea, trăda un soi de fragilitate pe care Nina nu o mai observase până atunci, iar această nouă vulnerabilitate îi reliefa întreaga ființă.

— Mi-au plăcut întotdeauna poveștile tale, spuse Nina.

Mama își șterse mâinile de șorț.

— Basmele sunt pentru copii.

— Tata le adoră. Mi-a spus o dată că îi spuneai câte o poveste în fiecare Ajun de Crăciun. Poate îmi spui și mie una mâine. Mi-ar plăcea mult să aud restul poveștii cu fata de țăran și prințul.

— El moare, spuse mama. Aș zice că e puțin cam târziu pentru povești.

În acel moment, Nina știa: nu putea să-și țină promisiunea, oricât de mult s-ar fi străduit. Pur și simplu, nu exista nicio cale de a-și cunoaște mama. Nu existase niciodată.

Capitolul 5

Meredith trase la o parte păturile și se dădu jos din pat. Își luă halatul de casă de pe ușa băii și avu grijă să nu se privească în oglindă în timp ce se spală pe dinți. Suprafețele care-i reflectau imaginea nu erau prietenele ei azi.

În clipa în care ieși din dormitor, auzi un zgomot: câinii săreau la parter, lătrând, iar undeva mergea un televizor. Meredith zâmbi. Pentru prima oară în luni de zile, casa căpătase din nou o atmosferă de cămin.

Jos, o găsi pe Jillian în bucătărie, aranjând masa. Câinii erau lângă ea, așteptând resturi de la micul dejun.

— Tata mi-a spus să te las să dormi, spuse Jillian.

— Mersi, zise Meredith. Unde-i sora ta?

— În pat.

Jeff îi întinse lui Meredith o cană cu cafea.

— Ești bine? întrebă el încet.

— Am avut o noapte grea, spuse ea, privindu-l peste buza câinii. Povestea trezise un noian de emoții vechi, care, amestecate cu îngrijorarea pentru slăbiciunea tatălui ei, îi provocaseră o noapte agitată. Te-am ținut treaz?

— Nu.

Își aminti cum obișnuiau să doarmă îmbrățișați. În ultima vreme, dormeau la distanță unul de celălalt ca să nu se deranjeze unul pe altul în nopțile agitate.

— Mamă? spuse Jillian, așezând șervete pe masă. Putem merge din nou la bunicul și la Baba în dimineața asta?

Meredith trecu pe lângă Jeff și își luă o felie de pâine prăjită cu unt de pe blat. Rupse un dumaticat și spuse:

— Eu merg acum. De ce nu veniți cu toții după micul dejun?

Jeff încuviință din cap.

— Ducem câinii la plimbare și pe urmă venim și noi.

Ea încuviință din cap și își luă cafeaua sus, unde se schimbă de halat și de pijama și își trase pe ea niște blugi confortabili și un pulover pe gât, tricotat. Își luă rămas-bun și ieși grăbită din casă.

Era o zi surprinzător de însorită. Aburii respirației sale se ridicară în aerul rece cât coborî panta până la casa părintească. Îl visase pe tatăl său toată noaptea. Poate că de fapt stătuse trează, iar acelea fuseseră doar niște amintiri ce i se învâртеbeau prin minte. Sau poate o combinație între cele două. Tot ce știa cu certitudine era că simțea nevoia să se așeze lângă el, să-l lase să-i spună niște povești din viața lui, pe care să le țină minte și să le transmită mai departe într-o bună zi. Uitaseră să facă asta – să transmită mai departe povești de familie, să pună fotografiile în albume, lucruri de genul ăsta. Știau căte ceva despre rudele tatei din Oklahoma și cum îi ruinase Marea Depresiune. Știau că el se înrolase în armată și că o cunoscuse pe mama în timpul serviciului militar activ, și cam atât. Majoritatea poveștilor de familie datau de la începuturile proprietății Belîe Noci, iar Meredith, asemenea multor copii, fusese mai degrabă preocupată de viața ei decât de a lui.

Acum trebuia să repare această greșeală. Și dorea să se scuze pentru că plecase în grabă după poveste. Știa că îi rănise sentimentele tatălui și ura asta. În această dimineață, îi va da un sărut și îi va spune cât de mult îl iubea și cât de rău îi părea. Dacă asta conta pentru el, avea să asculte fiecare nenorocită de poveste stupidă pe care o va spune mama ei.

La intrare, ciocăni o dată și intră.

— Mamă? strigă, închizând ușa în urma ei.

Își dădu seama imediat că nu făcuse nimeni cafea.

— Frumos, Nina, bombăni ea.

Puse de cafea și merse sus. Ciocăni la ușa închisă a dormitorului părinților.

— Hei, oameni buni, am sosit. Sunteți aici?

Nu primi niciun răspuns, așa că deschise ușa și își găsi părinții îmbrățișați în pat.

— 'neața! Am pus de cafea și am pornit samovarul. Merse la fereastră și dădu în lături draperiile grele. Doctorul a spus că tata ar trebui să încerce să mănânce. Sună apetisant niște ouă țărănești cu pâine prăjită?

Soarele pătrunse prin ferestrele arcuite imense, revărsându-și lumina peste podelele din stejar în nuanța mierii și ajungând până la patul cu ornamente orientale, care domina încăperea. La fel ca în cea

mai mare parte a casei, și aici decorul era presărat cu doar câteva pete de culoare. În rest, numai lenjerie albă de pat și lemn negru. Chiar și scaunul și taburetul din colț erau tapițate cu damasc alb ca neaua. Mama se ocupase de decorat, și cum ea suferea de dicromatopsie, nu prea folosise culori. Singurele elemente de artă de pe pereți erau cele mai faimoase fotografii ale Ninei, toate alb-negru, cu rame negre din lemn de nuc.

Se întoarse și se uită din nou la părinții ei. Se țineau în brațe; tata era întins pe partea stângă, cu fața către șifonier, iar mama stătea lipită de spatele lui, înconjurându-l cu brațele. Ea îi șoptea ceva; lui Meredith îi trebui o secundă să înțeleagă faptul că mama vorbea în rusă.

— Mamă? spuse Meredith, încruntându-se.

Deși mama era rusoaică, nu vorbise niciodată rusește în casă.

— Încerc să îl încălzesc. E așa de rece. Mama frecă viguros cu mâinile brațele și trupul tatei. Așa de rece.

Meredith nu reuși să se clintească din loc. Crezu că știa ce este durerea, dar nu știa; nu până în acel moment.

Tatăl ei era complet inert, cu părul răvășit, cu gura flască și ochii închiși. Părea împăcat, de parcă ar fi dormit până mai târziu, dar buzele aveau un contur albastrui; era abia vizibil, dar ea, care îi privise chipul de atâtea ori, înțelese că bărbatul pe care îl iubea nu mai era printre ei. Pielea lui avea o cumplită nuanță cenușie. Nu mai avea cum să o strângă din nou în brațe șoptindu-i: *Te iubesc, Meredoodle*. Acest gând o făcu să i se înmoaie genunchii. Rămase în picioare numai prin puterea voinței.

Se duse la pat, atinse obrazul lui palid, galben ca ceara.

Era rece.

Mama suspina și îi freca umărul și brațele tot mai viguros.

— Ți-am păstrat niște pâine. Trezește-te.

Meredith nu își auzise niciodată mama atât de disperată. De fapt, nu auzise pe nimeni așa, dar înțelese: era reacția omului care simte că îi fuge pământul de sub picioare și se prăbușește.

Ultimul lucru la care Meredith voia să se gândească era ce ar fi trebuit să-i spună tatălui ei, dar tot ce îi venea în minte era doar o amintire sumbră a serii precedente, care nu-i dădea pace, plină de venin. Îi spusese oare că îl iubea?

Simți că o podidesc lacrimile, dar știa că nu putea ceda acum. Dacă ar fi făcut-o, ar fi fost pierdută. Își dorea cu disperare ca lucrurile să fi fost altfel, măcar de data asta, ca ea să fi fost copilul, să fie luată în brațe de mama ei, dar nu așa aveau să se petreacă lucrurile. Se duse la telefon și apelă numărul de urgență 911.

— Tatăl meu a decedat, anunță ea încet în receptor. După ce oferi toate informațiile, se întoarse lângă pat și atinse umărul mamei. S-a dus, mamă.

Mama ei ridică privirea, animată de niște ochi sălbatici.

— E atât de rece, spuse mama cu o voce tânguitoare și speriată, aproape copilărească. Întotdeauna mor reci...

— Mamă?

Mama ei se trase înapoi, holbându-se nedumerită la soțul ei.

— O să avem nevoie de sanie.

Meredith își ajută mama să se ridice în picioare.

— Îți fac un ceai, mamă. Putem să îl bem cât timp... îl iau.

— Ai găsit pe cineva să îl ia? Cât o să ne coste?

— Nu-ți face griji pentru asta, mamă. Vino. Hai să mergem jos.

Își luă mama de braț, simțindu-se pentru prima oară în viață cea mai puternică din ele două.

— El este căminul meu, spuse mama ei, clătinând din cap. Cum am să trăiesc fără el?

— Noi vom fi cu toții aici în continuare, mamă, spuse Meredith, ștergându-și lacrimile.

Era o încurajare deșartă, nicidecum merită să-i aline durerea ce i se zbătea în piept. Mama ei avea dreptate. El era căminul lor, sufletul lor. Cum aveau să îndure viața fără el?

∴

Nina plecase în livadă încă dinainte să se crape de ziuă, încercând să uite de toate făcând fotografii. O perioadă scurtă de timp, reușise. O fascinaseră pomii fructiferi scheletici, prefăcuți în adevărate exponate de artă cristaline de țurțurii care le atârnau de crengi. Pe fundalul unui cer vopsit în nuanțe de portocaliu și roz, erau uluitori. Tatei i-ar fi plăcut mult aceste portrete ale pomilor lui dragi.

Avea de gând să facă în acea zi ceea ce ar fi trebuit să facă de zeci de ani – va mări și va înrăma o serie de fotografii cu meri. Fiecare pom era un exponent al muncii de-o viață a tatălui ei, iar lui i-ar fi

plăcut rememorările numeroaselor lui realizări. Eventual, se putea chiar uita prin fotografiile de familie (nu că ar fi fost multe) pentru a găsi vechi fotografii cu livada.

Acoperi obiectivul cu capacul, se răsuci puțin și văzu Belîe Noci, cu acoperișul ei ascuțit scăldat în lumina roșiatică a dimineții. Era totuși încă prea devreme ca să bea o cafea cu tatăl ei, și în mod sigur mama ei nu ar fi vrut să stea la masa din bucătărie cu fiica ei mai mică, așa că Nina își strânse echipamentul foto și o luă pe drumul ce ducea către casa surorii ei. Pornise dintr-un loc din fundul livezii; când ajunse la drum, gâfâia.

Serios acum, nu-i venea să creadă că sora ei alerga pe traseul ăsta zilnic.

Când ajunse la vechea fermă, nu-și putu reține zâmbetul. Fiecare centimetru pătrat din acel loc era decorat de Crăciun. Bietul Jeff pesemne că petrecea luni de zile instalând luminițe.

Nu era o surpriză. Meredith iubise dintotdeauna sărbătorile de iarnă.

Nina ciocăni la ușa din față și o deschise.

Câinii apărură imediat, întâmpinând-o veseli.

— Mătușă Nina!

Maddy veni în fugă la ea, aruncându-i-se de gât și îmbrățișând-o cu foc.

Întâlnirea din seara precedentă fusese prea rezervată pentru amândouă.

— Bună, Mad, spuse Nina, zâbind. Abia dacă te mai recunosc, puștoaico. Ești superbă.

— Și înainte cum eram, vreun fel de bau-bau? o tachină Maddy.

— Absolut, zise mătușa ei cu un zâmbet larg.

Maddy o luă de mână și o conduse în bucătărie, unde Jeff stătea la masă, citind *The New York Times*, iar Jillian făcea clătite.

Nina se opri. Seara trecută fusese prea încărcată de emoție – camera întunecată și povestea aceea, și toată acea suferință nerostită –, astfel că Nina nu avusese răgazul să își *observe* cu adevărat nepoatele. Acum le vedea. Maddy era tânără, încă deșirată și neastâmpărată, cu părul ei castaniu lung, rebel, cu sprâncene groase și gura prea mare, dar Jillian era cu adevărat femeie, sobră și stăpână pe sine. Deja și-o putea lesne imagina pe Jillian medic. Exista o graniță invizibilă, reală, între fetișcana durdulie, bălaie, care prindea

gâze toată vara și le studia în borcane, și tânăra înaltă care stătea acum lângă aragaz. Iar Maddy semăna încă leit cu Meredith la aceeași vârstă, dar era mai optimistă decât își îngăduise vreodată Meredith să fie.

Destul de ciudat, Nina simți trecerea propriilor ani privind chipurile adulte ale nepoatelor ei. Își dădu seama, pentru prima oară, că se îndrepta spre mijlocul vieții. Nu mai era un copil. Desigur, ar fi trebuit să se gândească la asta înainte, dar când trăiești singură și faci orice poțtești, când poțtești, timpul pare cumva să stea în loc.

— Bună, mătușă Neens, spuse Jillian, luând ultima clătita de pe plită.

Nina o îmbrățișă pe Jillian, luă o cană cu cafea de la ea și se așeză lângă Jeff.

— Unde-i Meredith? întrebă ea, strângându-l ușor de umăr.

El puse ziarul pe masă.

— S-a dus să îl vadă pe tatăl vostru. Acum vreo douăzeci de minute a plecat, cred.

Nina se uită la Jeff.

— Cum e?

— Nu pe mine ar trebui să mă întrebi, spuse el.

— Ce vrei să zici?

Înainte ca Jeff să poată răspunde, Maddy veni lângă ea.

— Vrei niște clătite, mătușă Nina?

— Nu, mulțumesc, scumpo. Mai bine mă duc și eu la ai mei. Mama voastră o să mă ia iar la rost că n-am făcut cafea.

Gura mare a lui Maddy se lăți într-un zâmbet.

— Cu siguranță. Venim și noi într-o jumătate de oră.

Nina le sărută pe fete, își luă rămas-bun de la Jeff și porni la drum.

Revenită la casa părinților, își agăță haina împrumutată în cuierul de la intrare și își strigă sora. Mirosul de cafea proaspăt făcută o ademni în bucătărie.

Sora ei stătea în picioare lângă chiuvetă, cu capul plecat, uitându-se la apa curgând.

— Nu urlați la mine că n-am făcut cafea?

— Nu.

Modul cum îi răspunsese sora ei o făcu pe Nina să se oprească. Se uită înapoi către scări.

— S-a trezit?

— S-a dus, spuse Meredith.

Nina inspiră adânc. O durere care nu semăna cu nimic din ceea ce îi era cunoscut i se adună în piept, poate chiar în inimă. O amintire absurdă îi trecu prin minte. Avea opt sau nouă ani, o băiețoaică brunetă care se ținea scai de tatăl ei prin livadă, dorindu-și să fi putut fi oriunde altundeva. Apoi căzuse – se împiedicase și zburase cât colo. *Ce cauți pe jos, Neener Beaner?* spusese tatăl. *Ziua de ieri?* Și râzând, o ridică în brațe și o așază pe umerii lui lași.

Înaintă, cu vederea încețoșată de lacrimi, și se opri în brațele surorii ei. Când închise ochii, îl văzu pe tata lângă ele, acolo, în cameră. *Mai ții minte când ne-a învățat să înălțăm zmeie la Ocean Shores?*, dar, la fel ca toate celelalte, și aceasta era o amintire stupidă, nicidecum cea mai bună, dar îi revenise în memorie, făcând-o să plângă. Îi spusese oare tot seara trecută? Îi spusese cât de mult îl iubește, îi dăduse suficiente explicații pentru motivul pentru care era atât de mult plecată?

— Nu-mi amintesc dacă i-am spus că îl iubesc, spuse Meredith.

Nina se trase înapoi, se uită la chipul devastat al puternicei sale surori și la ochii ei plini de lacrimi.

— I-ai spus. Te-am auzit eu. Și oricum o știa. Știa.

Meredith încuviință din cap și își șterse lacrimile.

— O să vină... să-l ia curând.

Nina își privi sora recăpătându-și controlul.

— Și mama?

— E sus cu tata. N-am putut-o convinge să-l lase singur.

Schimbară o privire plină de înțeles, și Nina zise:

— Mă duc eu să încerc. Și pe urmă... ce?

Gândul că trebuia să vadă viața tatălui ei transformându-se în simple detalii ale circumstanței decesului era întrucâtva mai mult decât putea suporta Nina. Dar nu avea încotro. Îi spuse surorii ei că va reveni și ieși din bucătărie. Fiecare pas necesita efort, iar când ajunse la al doilea etaj, plângea din nou. Încet, înăbușit, constant.

Ciocăni la ușă și așteptă. Cum nimeni nu-i răspunse, răsuci mânerul și intră.

În mod surprinzător, în cameră era doar tatăl ei, întins pe pat, cu păturile trase atât de strâns până sub bărbie, că arătau ca un strat de

zăpadă abia așternut peste trupul lui.

Îi atinse fața, dădu la o parte de pe ochii închiși o șuviță de păr albă ca omătul, apoi se aplecă și îl sărută pe frunte. Răceala pielii lui o șocă, și un gând i se strecură în minte: *Nu-mi va mai zâmbi niciodată.*

Inspiră adânc și se îndreptă, uitându-se îndelung la el, memorând fiecare detaliu.

— Rămâi cu bine, tati, spuse ea încet.

Mai erau încă multe nerostite, desigur, iar ea știa când anume le va rosti mai târziu: noaptea, când se simțea singură, ruptă de toți, departe de casă.

Se îndepărtă de pat (trebuia neapărat să se miște, să plece, acum înainte să cedeze complet), ridică telefonul ca să-l sune pe Danny, dar închise înainte ca măcar să audă tonul de apel. Ce să-i spună? Ce putere aveau cuvintele să aline o asemenea durere? Văzu cu coada ochiului o mișcare neclară în curte; o pată de negru peste întinderea albă.

Se duse la fereastră.

Mama era afară, în zăpadă, înaintând anevoie spre seră.

Nina coborî scările în grabă, își trase pe ea haina de împrumut și bocancii uzi, apoi traversă veranda trecând pe sub geamul bucătăriei. O văzu pe Meredith înăuntru vorbind la telefon, albă ca ceara, cu buzele tremurânde. Nina nici măcar nu își dădea seama dacă sora ei o văzuse trecând.

Coborî scările laterale în stratul gros de zăpadă din colțul casei. După câțiva pași, găsi cărarea pe care o apucase mama și pași pe urmele ei.

În fața serei, se opri doar cât să-și adune curajul, apoi deschise ușa.

Mama ei era în cămașa de noapte din bumbac, încălțată cu bocanci de zăpadă, îngenuncheată în noroi, smulgând cartofi mici și aruncându-i într-o grămadă.

— Mamă?

Nina strigă de două ori, dar nu primi niciun răspuns.

— Ania, rosti apoi strident și se apropie.

Mama se opri și privi în spate. Părul ei alb, lung era despletit și cădea în șuvițe încâlcite de o parte și de alta a feței.

— Sunt cartofi. Mâncarea o să-l ajute...

Nina îngenunche lângă mama ei în noroi. O speria să o vadă așa,

dar, într-un fel ciudat, o și liniștea. De data asta, erau amândouă animate de aceleași sentimente.

— Bună, mamă, spuse ea, atingându-i umărul.

Mama se uită la ea, ușor încruntată. Ochii aceia strălucitor de albaștri erau nedumeriți. Scutură din cap și scoase un sunet, ca un sughiț. Lacrimile îi inundară ochii, iar nedumerirea dispăru.

— Cartofii n-o să ajute.

— Nu, spuse Nina încet.

— S-a dus. Evan nu mai e.

— Haide, spuse Nina, prinzând-o de cot și ajutând-o să se ridice. Leșiră din seră în curtea acoperită cu omăt. Hai să intrăm în casă, o îndemnă Nina.

Mama o ignoră și se afundă în zăpada adâncă până la gambe, cu părul și cămașa de noapte fluturându-i în adierea ușoară. În cele din urmă, se așează pe banca neagră din grădina ei.

Desigur.

Nina se duse după mama ei. Își descheie haina, o scoase și o așează pe umerii slabi ai mamei.

Tremurând, Nina se retrase și se așează. Se gândi că știa ce îi place mamei la acea grădină: era calmă și ordonată. În toată acea întindere fără margini a livezii, peticul acela de grădină era un loc sigur. Singura pată de culoare din grădină, în afară de perioada verii și de frunzișul toamnei, era oferită de stâlpul din cupru, având o construcție simplă și fiind evidențiat prin decorațiuni bogate, susținând un vas alb din marmură care, primăvara, era plin de flori albe cățăărătoare.

— Nu vreau să fie îngropat, spuse mama ei. Nu în pământ, care îngheață. O să-i împrăștiem cenușa.

Nina auzi din nou răceala bine cunoscută din vocea mamei sale și aproape că nu pricepu nebunia de mai devreme. Măcar femeia din seră *simțise* ceva. Femeia aceasta, mama ei, era din nou stăpână pe situație. Nina ar fi vrut să se lipească de ea, să șoptească: *O să-mi lipsească tata, mami*, așa cum ar fi putut face fetița care fusese odinioară, dar unele obiceiuri erau atât de adânc înrădăcinate din copilărie, că erau greu de schimbat, chiar și după atâtea zeci de ani.

— În regulă, mamă, spuse ea într-un final. Un minut mai târziu, se ridică în picioare. Eu mă duc în casă. Meredith o să aibă nevoie de ajutor. Nu sta prea mult afară.

- De ce nu? întrebă mama ei, privind fix stâlpul din cupru.
- O să faci pneumonie.
- Crezi c-aș putea muri de frig? Nu sunt o femeie norocoasă.

Nina puse o mână pe umărul mamei, simțind-o tresărind sub atingerea ei. Oricât ar fi fost de ridicol, acea ușoară tresărire răni sentimentele Ninei. Chiar și acum, separate de moartea tatei, mama nu dorea decât să fie singură.

Nina se duse în casă și o găsi pe Meredith tot în bucătărie, dând telefoane. Văzând-o, Meredith închise și se întoarse.

În privirea pe care o schimbară sălășluia conștiința a ceea ce erau ele acum. Toate trei – ea, mama și Meredith. De acum încolo, aveau să formeze un triunghi, nu cercul pe care îl crease tata. Acest gând îi stârni dorința de a fugi la aeroport.

- Dă-mi o listă cu date de contact. Te ajut cu telefoanele.

∴

Mai bine de patru sute de oameni umplură bisericuța pentru a-l conduce pe ultimul drum pe Evan Whitson; câteva zeci dintre ei se întorseseră la Belîe Noci ca să aducă un ultim omagiu și să ridice un pahar în memoria celui plecat. Judecând după vasele spălate de Meredith, venise multă lume. Așa cum era de așteptat, Nina fusese o gazdă minunată, bând cu ușurință și lăsând oamenii să vorbească despre tata; mama se plimbase printre invitați cu capul semeț, rareori oprindu-se mai mult de o clipă; iar Meredith făcuse toată munca grea. Organizase și servise toată mâncarea adusă de oameni; se asigurase să fie destule șervete, farfurii, tacâmuri și pahare, precum și destulă gheață; spălase vase aproape continuu. Nu încăpea îndoială că reacționa ca de fiecare dată când era stresată: se ascundea în spatele interminabilelor probleme organizatorice și treburi casnice. Dar, la drept vorbind, nu era pregătită încă să socializeze cu prieteni și vecini, să asculte amintiri despre tatăl ei. Durerea ei era prea vie, prea fragilă pentru a fi capabilă să facă față unor indivizi în stare de ebrietate.

Era cu mâinile până la coate în apă cu detergent de vase, când, pe la miezul nopții, Jeff veni în bucătărie după ea. O strânse în brațe. Era ca și cum s-ar fi întors acasă după o îndelungă călătorie, iar lacrimile pe care și le ascunsese în ultimele câteva zile și în timpul slujbei de înmormântare din acea zi începură să curgă șiroaie. El o strânse în brațe, mângâindu-i părul ca și cum ar fi fost un copil și spunându-i

minciuna minciunilor – *O să fie bine* – în mod repetat. Când se simți secătuită, Meredith se retrase, amețită, și încercă să zâmbească.

— Presupun că am ținut totul în mine.

— Așa faci tu.

— O spui ca și când ar fi ceva rău. Ar trebui să clachez?

— Poate.

Meredith clătină din cap. Când Jeff spunea astfel de lucruri, ea se simțea și mai departe de el. El părea să o creadă un obiect casant care, odată spart, putea fi lipit la loc, dar ea știa că dacă s-ar întâmpla ce era mai rău – dacă s-ar face țandări, ca sticla – unele cioburi ar putea fi pierdute pe vecie.

— Am trecut și eu prin asta, spuse el. Tu m-ai ajutat să depășesc decesul părinților mei. Lasă-mă și pe mine să te ajut pe tine.

— Sunt bine. Zău. Am să mă prăbușesc mai târziu.

— Meredith...

— Nu. Nu intenționase să folosească un ton atât de tăios și își dădu seama că îl rănise, dar făcea cu greu față situației. Nu avea energie să își mai facă griji și pentru altcineva. Vreau să spun, nu te îngrijora. Am eu grijă de toate aici. Fetele sunt obosite. De ce nu le duci acasă?

— Bine, spuse el, dar ochii lui erau marcați de o privire precaută pe care ea nu o percepu.

După ce plecă toată lumea, Meredith rămase în bucătăria curată și pusă în ordine, singură, dorindu-și aproape imediat să fi ales să reacționeze altfel. Cât de greu ar fi fost să spună: *Sigur, Jeff, du-mă acasă și ține-mă în brațe...*

Aruncă pe blatul bucătăriei cârpa de vase și părăsi ascunzătoarea care fusese bucătăria mamei.

În camera de zi, o găsi pe Nina, singură, în fața unui tablou mare al tatei așezat pe un șevalet. Îmbrăcată în niște pantaloni de doc șifonat și cu un pulover negru, cu părul negru, scurt, vâlvoi, arăta mai degrabă ca o adolescentă pregătită pentru primul safari decât ca un fotograf de renume mondial.

Dar Meredith observă suferința din ochii verzi ai surorii ei. Ai fi zis că turnase cineva prea multă apă într-un pahar, și acum dădea pe dinafară, iar ea știa că Nina îi seamănă: niciuna din ele nu știa cum să o exprime sau să o simtă cu adevărat pe deplin, așa cum ar fi trebuit, și ea suferea pentru amândouă, și pentru femeia care stătea întinsă în

patul ei de la etaj, simțind aceeași pierdere. Își dorea să fi putut sta împreună, ca să mai risipească din această durere suferind laolaltă.

Dar ele nu erau așa. Își puse jos paharul de vin și se duse la Nina, sora ei care o implorase cândva să nu uite basmele mamei și să le spună în întuneric atunci când nu putea adormi.

— Ne avem una pe cealaltă, spuse Meredith.

— Da, fu de acord Nina, deși ochii le trădau pe amândouă.

Știau că nu este suficient.

Mai târziu, când Meredith se afla acasă, în pat, alături de soțul ei, își dădu seama că făcuse o greșeală cumplită, iar regretul nu-i dădu pace, ținând-o trează. Greșise că participase la funeraliile tatălui ei în calitate de organizator, și nu de fiică. Se temuse atât de tare de propriile sentimente, că le respinsese și le alungase, dar, în felul acesta, ratase marele eveniment. Spre deosebire de Nina, Meredith nu auzise poveștile pe care prietenii tatălui ei le avuseseră de spus.

Pe la ora trei dimineața, se dădu jos din pat și ieși pe verandă, unde rămase înfășurată în pătură, privind peste aburii propriei respirații. Dar frigul de afară nu era îndeajuns de puternic pentru a-i amorți durerea.

·

Următoarele trei zile, Nina încercă să fie o membră adevărată a familiei, însă de fiecare dată eșuă. Fără tata, erau ca niște piese aleatorii ale unui joc de societate, fără un țel comun și fără reguli. Mama stătea în pat, privind doar în gol și tricotând. Refuză să coboare la masă, și Meredith fu singura care o putu convinge să facă duș.

Nina se simțise întotdeauna oarecum inutilă în comparație cu sora ei cea pricepută la toate, dar parcă asta nu se văzuse niciodată atât de clar ca acum. Meredith era ca personajul acela din jocurile pe calculator, Ms. Pac-Man, mișcându-se mereu înainte, bifând treburile casnice de pe listă. Deși absurd, se întorsese la muncă imediat a doua zi după funeralii, așa că alerga prin livadă și prin depozit, avea grijă de familia ei și mai reușea să vină și la Belie Noci de cel puțin trei ori pe zi ca să organizeze cât de cât activitățile casnice ale Ninei.

Nimic din ceea ce făcea Nina nu era bine; Meredith relua totul de la capăt. Dădea cu aspiratorul, spăla vase, spăla rufe. Absolut toate treburile. Nina s-ar fi luat la harță cu ea, dar sincer, nu îi păsa, iar Meredith se agita ca o pasăre speriată, dând neconținut din aripi și ciripind. Și arăta speriată, ca o femeie pe marginea prăpastiei, pe

punctul să sară sau să se prăbușească.

Dar, cu toate astea, Nina putea face față situației.

Suferința era cea care o ucidea.

Se gândea: *S-a dus*, în cele mai nepotrivite momente, și o durea atât de tare încât i se tăia respirația, se împiedica sau scăpa câte un pahar. (Meredith adorase asta.)

Trebuia să plece cât mai repede de acolo. Se terminase totul. Nu era de folos nimănui, cu atât mai puțin ei.

Odată ce îi încolți acest gând, nu reuși să mai scape de el. Azi, încercase toată ziua să se răzgândească, își spusese că nu putea da bir cu fugiții, cu certitudine nu în prag de Crăciun, dar, la ora trei după-amiază, se duse la etaj, în camera ei, închise ușa după ea și îi telefonă lui Sylvie la New York.

— Bună, Sylvie, spuse ea când editorul răspunse.

— Bună, Nina. M-am gândit la tine. Ce face tatăl tău?

— A murit.

Încercă să nu reacționeze spunând asta, dar avu nevoie de ceva efort. Se duse la fereastra camerei sale din copilărie și se uită afară cum ninge. Era pe la ora amiezii și se întuneca deja.

— Of, Nina. Îmi pare rău.

— Da, știi. Tuturor le părea rău. Ce altceva era de spus? Trebuie să mă întorc la muncă.

Urmă o pauză.

— Atât de repede?

— Da.

— Ești sigură? Nu poți recupera niciodată acest timp.

— Crede-mă, Sylvie, ultimul lucru pe care mi-l doresc e să recuperez acest timp.

— Bine. Stai să verific. Știu că am nevoie de cineva în Sierra Leone.

— O zonă de război ar fi perfectă, spuse Nina.

— Ai probleme serioase, știi, nu?

— Da, spuse ea. Știu.

După alte câteva minute de conversație, Nina închise. Simțindu-se mai bine – dar și mai rău coborî și o găsi pe Meredith în bucătărie, spălând vasele. *Bineînțeles*.

Nina se întinse după prosop.

— Aveam de gând să fac eu asta, să știi.

— Astea sunt vase de la prânzul și de la cina de ieri, Nina. Când anume aveai de gând să le speli?

— Uau, ia-o mai încet. Sunt niște vase, nu...

— Oameni care mor de foame. Știu. Pricep. Tu faci lucruri care contează. Eu, ce să zic, doar conduc afacerea familiei și am grijă de părinții noștri, și fac curat după sora mea importantă.

— N-am vrut să zic asta.

Meredith se întoarse cu fața la ea.

— Bineînțeles.

Nina se simți străpunsă de acea privire, ca și cum toate greșelile ei tocmai fuseseră date în vileag.

— Sunt aici, nu?

— Nu, nu chiar.

Meredith luă detergentul și începu să frece chiuveta albă din porțelan.

Nina se apropie de sora ei.

— Îmi cer scuze, fu tot ce-i veni în minte să zică.

Meredith se întoarse din nou cu fața la ea. Își șterse fruntea cu dosul palmei, lăsând o dâră de spumă în urmă.

— Cât timp rămâi?

— Nu prea mult. Situația din Sierra Leone...

— Scutește-mă. Dai bir cu fugiții. Meredith aproape că zâmbi în cele din urmă. Aș face și eu același lucru, dac-aș putea.

Nina se simți mai prost ca niciodată. Ea era cea care fugea – de mama ei rece ca gheața, de casa aceea prea goală, de fragila ei soră pricepută la toate și de amintirile care sălășluiau acolo. Poate cel mai mult de acestea. Îi păsa de faptul că pe sora ei o va costa egoismul ei și de promisiunea făcută tatălui ei, pe care o ignora, dar, Dumnezeuule, nu-i păsa îndeajuns de mult ca să rămână.

— Ce facem cu cenușa lui?

— Mama vrea să fie împrăștiată de ziua lui, în mai. Când nu mai e înghețat pământul.

— Am să mă întorc atunci.

— De două ori într-un an? spuse Meredith.

Nina o privi.

— Ce mai an!

Pentru o clipă, păru că Meredith va ceda nervos, că se va dezlănțui

și va începe să plângă, iar Nina simți că o podidesc și pe ea lacrimile.

Apoi Meredith spuse:

— Ai grijă să-ți iei rămas-bun de la fete. Știi cât de mult te adoră.

— Așa voi face.

Meredith încuviință scurt din cap și își șterse ochii.

— Trebuie să mă întorc la muncă într-o oră. Am să dau cu aspiratorul înainte să plec.

Nina vru să se ofere pentru această îndeletnicire – să mai depună un ultim efort –, dar acum, că se decisese să plece, era nerăbdătoare, nu mai voia să stea un minut în plus.

— Mă duc să-mi fac bagajul.

∴

Mai târziu în seara aceea, după ce își împachetă cele câteva lucruri și își puse rucsacul în mașina închiriată, Nina se duse în sfârșit să-și caute mama.

O găsi înfocolită în pături în fața șemineului.

— Deci, pleci, spuse mama ei fără să ridice privirea.

— M-a sunat editorul meu. E nevoie de mine pentru un articol. E cumplit ce se petrece în Sierra Leone. Se așeză pe marginea șemineului; dogoarea bruscă a focului o făcu să se înfioare. Cineva trebuie să arate lumii ce se petrece acolo. Mor oameni. E atât de tragic.

— Tu crezi că fotografiile *tale* pot face asta?

Nina simți înțepătura acelei remarci și ofensa.

— Războiul este un lucru groaznic, mamă. E ușor să stai aici, în casa ta frumoasă și sigură, și să-mi judeci munca. Dar dacă ai vedea ce-am văzut eu, ai simți altfel. Munca mea *poate* schimba lucrurile. Nu-ți poți imagina cât suferă unii oameni din lumea asta, și dacă nimeni nu vede...

— Vom împraștia cenușa tatălui tău de ziua lui. Cu sau fără tine.

— În regulă, spuse Nina plat, gândind: *Tata înțelegea.*

Și durerea reapăru.

— Atunci, la revedere! Crăciun fericit îți doresc!

În această notă, Nina părăsi Belîe Noci. Pe verandă se opri, privind în vale cum ninge. Ochiul ei exersat înregistră tot, arhivând și reținând fiecare detaliu. În treizeci și nouă de ore, praful era cel ce avea să-i plouă peste umeri și să i se involbureze în jurul bocancilor, iar

imaginile acestui loc aveau să se albească precum osemintele sub soarele nemilos, până când, cât ai bate din palme, aveau să fie prea șterse pentru a se mai distinge ceva. Familia ei – și mai ales mama ei – urmau să devină amintiri vagi ale unor oameni pe care Nina îi putea iubi... de la distanță.

Capitolul 6

În săptămânile de după moartea tatălui ei, Meredith rămase lucidă grație doar puterii voinței. La asta se adăuga un program atât de strâns și de încărcat, ca al unui recrut dintr-o bază de instruire.

Durerea devenise aliatul ei tăcut. O urmărea tot timpul din umbră. Știa că, dacă se întorcea către acea beznă o singură dată, dacă o îmbrățișa așa cum și-ar fi dorit, ar fi fost pierdută.

Așa că se mișcă neconținut. Continuă să se îndeletnicească cu tot felul de lucruri.

Crăciunul și Anul Nou fuseseră un dezastru, desigur, iar insistența ei de a respecta tradiția nu ajutase la nimic. Cina cu curcan și tot tacâmul nu făcuse decât să scoată și mai mult în evidență locul gol de la masă.

Iar Jeff nu înțelegea. Nu contenea să îi spună că dacă ar plânge i-ar fi mai bine. Ca și cum câteva lacrimi ar putea să o ajute.

Era ridicol. Știa că plânsul nu ajută, pentru că plângea în somn. Noapte de noapte se trezea cu obrajii scăldați în lacrimi, și asta nu o ajuta câtuși de puțin. Dimpotrivă. Exteriorizarea suferinței nu era de niciun folos. Numai reprimând-o, reușea să treacă peste aceste momente grele.

Așa că, la serviciu, își păstră zâmbetul pe buze și trecea de la o îndatorire la alta cu un zel disperat. Abia când fetele se întoarseră la școală, își dădu seama cât de extenuată era de acea prefăcătorie de zi cu zi. Nu foloseau la nimic, desigur, faptul că nu dormise o noapte încheiată de la înmormântare încoace, nici faptul că ea și Jeff găseau cu greu vreun subiect de conversație.

Ea încercase să îi explice cât de rece se simțea, cât de amortită, dar el refuza să înțeleagă. Jeff considera că soția lui trebuia „să se elibereze”. Indiferent ce presupunea asta.

Totuși, ea nu se străduia foarte mult să îi vorbească, asta era adevărat. Uneori, treceau zile întregi fără să-și adreseze altceva decât un gest din cap, în treacăt. Chiar trebuia să se străduiască mai mult.

Își spală cana de cafea, o puse pe scurgător și se duse în biroul de jos, pe care el îl folosea pentru scris. Ciocăni ușor și deschise ușa.

Jeff era la masa de lucru – cea pe care o cumpăraseră cu cel puțin zece ani în urmă, o botezaseră *teritoriul scriitorului* și marcaseră momentul făcând dragoste pe ea.

O să fii faimos într-o bună zi. Noul Raymond Chandler.

Meredith zâmbi la această amintire, deși o întrista gândul că visurile lor o luaseră între timp pe drumuri separate.

— Cum merge cartea? întrebă ea, sprijinindu-se de cadrul ușii.

— Uau! Nu m-ai mai întrebat de săptămâni întregi.

— Chiar așa?

— Chiar așa.

Meredith se încruntă. Îi plăcuseră mereu scrierile soțului ei. La începutul căsniciei lor, când el era un jurnalist care se zbătea să răzbească în carieră, ea nu rata niciun cuvânt scris de el. Chiar și în urmă cu câțiva ani, când el îndrăznise pentru prima oară să își încerce condeiul în domeniul ficțiunii, ea fusese primul și cel mai bun critic al lui. Cel puțin așa susținuse el. Cartea aceea nu fusese vândută vreunei edituri, dar ea crezuse în carte și în el, cu toată sinceritatea. Era bucuroasă că el se apucase în sfârșit de un nou proiect. Îi spusese oare asta?

— Îmi pare rău, Jeff, zise ea. Am fost dată peste cap complet în ultima vreme. Pot să citesc ce-ai scris până acum?

— Desigur.

Ea văzu cât de ușor putea să-i aducă zâmbetul pe buze și fu cuprinsă de remușcări. Ar fi vrut să se aplece și să îl sărute. Acest gest era cândva la fel de simplu ca respiratul, dar acum părea un gest ciudat de îndrăzneț și ea nu reuși să se miște către el. Adăugă în minte, pe lista cu lucruri de făcut: *Citește cartea lui Jeff.*

El se lăsă pe spate în scaun. Îi zâmbi, străduindu-se din greu să o facă; doar cei douăzeci de ani de când erau împreună îi permiseră ei să vadă vulnerabilitatea ascunsă în acel surâs.

— Hai să luăm masa în oraș și să mergem la un film astă-seară. Ai nevoie de o pauză.

— Poate mâine. În seara asta trebuie să plătesc facturile mamei.

— Te ocupi de prea multe treburi în același timp.

Meredith detesta momentele când el îi reproșa lucruri ridicole de genul ăsta. Cam ce anume ar fi trebuit ea să nu mai facă? Să nu se mai ducă la serviciu? Să nu mai aibă grijă de mama ei? Să nu mai

trebăluiască prin casă?

— Au trecut abia câteva săptămâni. Ia-mă încet.

— Doar dacă iei tu lucrurile mai încet.

Habar nu avea ce insinua el cu aceste cuvinte, iar în momentul acela nici că-i păsa.

— Trebuie să plec. Ne vedem diseară.

Se aplecă, îl bătă pe umăr și ieși din casă. Scoase câinii în porțiunea îngrădită a curții, apoi se sui în mașină și se duse la casa părinților ei.

Casa mamei sale.

Amintirea îi reînvie cu un fior de durere pe care îl respinse.

Înăuntru, închise ușa după ea și își strigă mama.

Nu răspunse nimeni, dar asta nu o surprinse deloc.

Își găsi mama în sufrageria rareori folosită, bombănind singură în rusește. Pe masă, împrăștiate în fața ei, erau toate bijuteriile pe care tata i le cumpăraseră de-a lungul anilor, precum și cutia de bijuterii bogat ornamentată, un cadou de Crăciun de foarte demult de la fiicele ei.

Meredith văzu în ce grad răvășise suferința chipul frumos al mamei: obrajii îi erau acum supti, pomeții părând și mai proeminenți; îi pierise de tot culoarea din obraji, nuanța pielii apropiindu-se de cea a părului. Numai ochii – șocant de albaștri în contrast cu paloarea feței – o mai făceau să semene cu cea din urmă cu o lună.

— Bună, mamă, o salută Meredith, venind lângă ea. Ce faci aici?

— Avem bijuteriile astea. Și fluturele e pe undeva.

— Te gătești să pleci undeva?

Mama îi aruncă o privire tăioasă. Abia atunci, când privirile li se întâlneau cu adevărat, Meredith văzu nedumerirea în acei ochi de un albastru electrizant.

— Le putem vinde.

— Nu avem nevoie să îți vindem bijuteriile, mamă.

— Curând n-o să ne mai aducă bani. Ai să vezi.

Meredith se aplecă și adună cu grijă gablonțurile. Nu era nimic de valoare printre ele: cadourile tatei fuseseră mereu mai degrabă unele de suflet decât de valoare.

— Nu-ți face griji pentru facturi, mamă. Ți le plătesc eu.

— Tu?

Meredith încuviință din cap și își ajută mama să se ridice în picioare, surprinsă de faptul că se supunea fără să crâcnească. Mama se lăasă cu ușurință condusă la etaj.

— Fluturile e în siguranță?

Meredith dădu aprobator din cap.

— Totul e în siguranță, mamă, spuse ea, ajutându-și mama să se întindă pe pat.

— Slavă Domnului, spuse mama oftând. Închise ochii.

Meredith rămase acolo mult timp, uitându-se la mama ei care dormea. În cele din urmă, întinse mâna și îi atinse fruntea (nu era fierbinte), dându-i încet la o parte părul din ochi.

Când fu convinsă că mama căzuse într-un somn adânc, se duse la parter și sună la birou.

Daisy răspunse după primul ton de apel.

— Biroul lui Meredith Whitson Cooper.

— Bună, Daisy, spuse Meredith, încruntată încă. Azi am să lucrez de la Belîe Noci. Mama se comportă cam ciudat.

— Suferința poate avea acest efect asupra unora.

— Mda, spuse Meredith, gândindu-se la lacrimile cu care se trezea mereu pe obraji. Cu o zi în urmă, fusese atât de extenuată încât pusese suc de portocale în cafea în loc de lapte de soia. Băuse jumătate de cană înainte să-și dea seama. Așa este.

*

Meredith se ocupa de prea multe treburi în același timp, astfel că la sfârșitul lui ianuarie nu mai avea timp pentru nimic. Știa că Jeff își pierduse răbdarea cu ea, devenise chiar furios. Din când în când, o sfătuia să angajeze pe cineva să o ajute cu îngrijirea mamei, sau să îl lase pe el să o ajute, sau – cel mai rău dintre toate – să își facă timp pentru ei. Dar cum să poată face asta cu atâtea treburi pe cap? Încercase să aducă o menajeră pentru mama, dar fusese un dezastru. Biata femeie muncise la Belîe Noci o săptămână și demisionase fără preaviz, spunând că nu putuse suporta felul în care bătrâna stătea tot timpul cu ochii pe ea și o avertiza să nu mai atingă lucrurile.

Așadar, cu Nina plecată nu se știe pe unde și cu mama având un comportament tot mai bizar și mai distant pe zi ce trecea, Meredith nu avea încotro decât să pună osul la muncă. Îi făgăduise tatălui ei să aibă grijă de mama și nu avea de gând să-l dezamăgească. Așa că

făcea mereu câte ceva, îndeplinindu-și toate obligațiile. Atâta vreme cât era în iureșul treburilor, putea face față durerii.

Rutina devenise salvarea ei.

În fiecare dimineață, se trezea cu noaptea-n cap, alerga șase kilometri, pregătea micul dejun pentru soțul și pentru mama ei, apoi pleca la serviciu. La ora opt, era la birou, gata de muncă. La prânz, se întorcea la Belle Noci ca să o verifice pe mama ei, să plătească facturi sau să facă puțină curățenie. Apoi se întorcea la birou până la șase seara, făcea cumpărături în drum spre casă, dădea pe la mama până la șapte sau la opt seara și – dacă mama nu se comporta prea ciudat – ajungea acasă pe la opt și jumătate ca să încropească o cină pentru ea și Jeff. Aproape invariabil, adormea pe sofa la ora nouă și se trezea la trei dimineața. Singura parte bună din această rutină nebunească era că o putea suna pe Maddy devreme, dată fiind diferența de fus orar. Uneori, doar vocea fiicei sale era îndeajuns pentru a ține piept unei zile întregi.

Acum, abia dacă se făcuse ora prânzului, și ea era deja ostenită când apăsă butonul liniei telefonice interne și anunță:

— Daisy, mă duc acasă la masă. Mă întorc într-o oră. Ești drăguță să îi dai tu fișele de magazie lui Hector și să îi amintești lui Ed să îmi dea informația aia despre struguri?

Ușa biroului ei se deschise.

— Îmi fac griji pentru tine, spuse Daisy, închizând ușa în urma ei.

Meredith fu impresionată.

— Mulțumesc, Daisy, dar sunt bine.

— Muncești prea mult. Lui nu i-ar plăcea.

— Știu, Daisy. Mersi.

Meredith o privi pe Daisy ieșind din birou, apoi își luă poșeta și cheile.

Afară, ninge din nou. Parcarea era acoperită de zăpadă topită, murdară, la fel și străzile.

Conduse încet până la casa mamei, parcă și intră în casă. În hol, își scoase paltonul și îl agăță, strigând:

— Mamă, am sosit.

Nu primi niciun răspuns.

Cotrobăi prin frigider, găsi piroștile pe care le decongelase cu o seară înainte și un recipient plin cu supă de linte. Puse piroștile în

cuptorul cu microunde și le încălzi. Tocmai era pe punctul să urce la etaj, când văzu cu coada ochiului o siluetă întunecată în grădina de iarnă.

Chestia asta devenea o rutină...

Își luă paltonul și înaintă anevoios prin ninsoare până în grădină.

— Mamă, spuse ea, auzindu-și exasperarea din voce, incapabilă să și-o domolească. Trebuie să încetezi cu chestia asta. Haide în casă. Ți-am pregătit niște piroști și supă.

— Din curea?

Meredith scutură din cap. Ce naiba mai însemna și asta?

— Haide. O ajută pe mama să se ridice în picioare – din nou goale și vinete de frig – și o conduse în bucătărie, unde o înveli într-un pled mare și o așeză la masă. Ești bine?

— Nu pentru mine trebuie să-ți faci griji, Olga, spuse mama. Ai grijă de leul nostru.

— Sunt eu, Meredith.

— Meredith, spuse ea, de parcă ar fi încercat să priceapă acel nume.

Meredith se încruntă. Mama ei părea mai confuză decât ar fi trebuit. Nu mai era vorba doar de o simplă durere sufletească. Ceva nu era în regulă.

— Haide, mamă. Cred că trebuie să mergem la dr. Burns.

— Ce avem de dat la schimb?

Meredith oftă din nou și scoase farfuria cu piroști din cuptor. Așeză pe un platou mai rece plăcințelele aurii cu carne de miel și le puse în fața mamei.

— Sunt fierbinți. Ai grijă. Mă duc să-ți aduc hainele și să sun la doctor. Rămâi aici. Bine?

Se duse sus să ia niște haine și, de acolo, o sună pe Daisy și îi ceru să facă o programare de urgență la dr. Burns. Apoi coborî cu hainele și o ajută pe mama să se ridice în picioare.

— Le-ai mâncat pe toate? întrebă Meredith surprinsă. Bravo! O îmbracă pe mama cu un pulover, apoi o ajută să-și pună șosetele și bocancii. Pune-ți paltonul pe tine. Mă duc să încălzesc mașina.

Când se întoarse în casă, mama era în hol, încheindu-se greșit la haină.

— Gata, mamă.

Meredith îi descheie haina și o încheie apoi corect. Când aproape termină, își dădu seama că paltonul era cald.

Băgă mâna în buzunare și găsi piroștile, încă fierbinți, împachetate în prosoape de hârtie unsuroase. *Ce mama dracului?*

— Sunt pentru Ania, spuse mama.

— Știu că sunt ale tale, spuse Meredith, încruntându-se. Le las chiar aici pentru tine, bine? spuse ea, punându-le în vasul de ceramică de pe măsuța de la intrare. Haide, mamă. Ieși cu mama din casă și o conduse la mașină. Lasă-te pe spate, mamă. Culcă-te. Cred că ești ostenită. Porni motorul și se îndreptă spre oraș, unde trase mașina în parcare în spic din fața clădirii de cărămidă care adăpostea Clinica medicală Cashmere.

Înăuntru, Georgia Edwards se afla la recepție, atrăgătoare și frumoasă ca pe vremea liceului, când era majoretă la Cashmere High.

— Bună, Mere, spuse ea, zâmbind.

— Bună, Georgia. A făcut cumva Daisy o programare pentru mama?

— Știi cum e Jim. Ar face orice pentru familia Whitson. Du-te cu ea jos, în cabinetul A.

Apropiindu-se de cabinet, mama păru să-și dea deodată seama unde se află.

— E ridicol, spuse ea, smulgându-și brațul.

— N-ai decât să protestezi, spuse Meredith, dar mergem să consultăm un doctor.

Mama ei se îndreptă, își ridică bărbia și porni cu pas grăbit spre primul cabinet de consultație. Acolo, se așeză pe singurul scaun din încăpere.

Meredith intră după ea și închise ușa.

Câteva clipe mai târziu, dr. James Burns intră în cabinet, zâmbind. Chel, cu ochi cenușii blajini, o făcu pe Meredith să se gândească la tatăl ei. Fuseseră parteneri de golf ani întregi; tatăl lui Jim fusese unul dintre cei mai buni prieteni ai tatei. O îmbrățișă strâns pe Meredith; în acea îmbrățișare sălășluia tristețea lor comună și un nerostit „Și mie mi-e dor de el”.

— Ei bine, spuse el, retrăgându-se. Cum îți merge azi, Ania?

— Foarte bine, James. Mulțumesc. Meredith se agită degeaba. Știi doar.

— Te deranjează dacă te examinez? întrebă el.

— Bineînțeles că nu, spuse mama. Dar nu e necesar.

Jim procedă ca la o examinare obișnuită, ca pentru a depista o răceală. După ce termină, notă câte ceva în fișa pacientei și apoi spuse:

— Ce zi e azi, Ania?

— Treizeci și unu ianuarie, 2001, răspunse ea, cu privirea fixă și limpede. Miercuri. Avem un președinte nou. George Bush, juniorul. Iar capitala statului este Olympia.

Jim făcu o pauză.

— Cum îți este, Ania? Sincer.

— Îmi bate inima. Respir. Mă culc și mă trezesc.

— Poate că ar trebui să consulți pe cineva, spuse el pe un ton amabil.

— Pe cine?

— Un specialist care te va ajuta să vorbești despre pierderea suferită.

— Moartea nu e ceva despre care să vorbești. Voi, americanii, credeți că schimbați ceva prin cuvinte. Cuvintele nu schimbă nimic.

Medicul încuviință din cap.

— Fiica mea are, probabil, nevoie de ajutor.

— În regulă, spuse el, făcând încă o notiță pe fișă. Ești amabilă să mergi în sala de așteptare cât vorbesc eu cu fiica ta?

Mama ieși numaidecât din cabinet.

— Ceva nu e-n regulă cu ea, vorbi Meredith imediat ce rămaseră singuri. Este foarte confuză. Abia dacă doarme. Azi și-a pus mâncarea de la prânz în buzunare și a vorbit despre ea la persoana a treia. E permanent îngrijorată pentru un leu și mi-a spus Olga. Cred că începe să confunde basmele cu viața reală. Seara trecută, am auzit-o spunând de una singură o poveste... ca și cum tata ar fi ascultat-o. Știi că e mereu deprimată iarna, dar acum e cu totul altceva. Ceva nu e în regulă. E posibil să sufere de Alzheimer?

— Pare să fie în toate facultățile mintale, Meredith.

— Dar...

— Nu există o modalitate normală de a gestiona o situație de genul ăsta. Au fost căsătorii cincizeci de ani și acum a rămas singură. Ascult-o, dacă poți; vorbește cu ea. Și nu o lăsa prea mult singură.

— Crede-mă, Jim, mama mea este singură fie că sunt eu în cameră, fie că nu.

— Atunci, las-o să fie singură, dar fii lângă ea.

— Da, spuse Meredith. Cum să nu. Mersi, Jim, că ne-ai primit. Acum trebuie să o duc acasă și să mă întorc la lucru. Am o întâlnire la două și-un sfert.

— Poate c-ar trebui să o iei mai ușor. Îți pot prescrie niște somnifere, dacă vrei.

Meredith ar fi vrut să aibă un dolar pentru fiecare ocazie când cineva – mai ales soțul ei – îi dăduse câte un sfat. Cu banii strânși, ar fi fost acum pe o plajă în Mexic.

— Sigur, Jim, spuse ea. Am să mă opresc să miros trandafirii.

*

Într-o zi toridă, după mai bine de o lună de când părăsise statul Washington, Nina se afla în mijlocul unor refugiați desperați, care se luptau cu foametea. Cât vedea cu ochii, oameni stăteau chirciți în fața unor corturi mizere, ca vai de lume. Situația lor era critică; mulți dintre ei ajunseseră acolo cu plăgi sângerânde, împușcați, violați, dar stoicismul lor era remarcabil. Erau bătuți de soare și de praf; mergeau kilometri întregi după o găleată de apă, așteptau ore întregi pentru un castron cu orez de la Crucea Roșie, dar asta nu îi împiedica pe copii să se joace în mizerie; din când în când, râsetele lor se înălțau peste plânsetele celor din jur.

Nina era la fel de murdară, de obosită și de flămândă precum cei din jurul ei. Era în acea tabără de două săptămâni. Înainte de asta, fusese în Sierra Leone, ferindu-se și ascunzându-se pentru a nu fi împușcată sau violată și ea.

Se lăsă pe vine pe pământul uscat și murdar. Zumzetul din tabără era copleșitor, o combinație de insecte, voci și tot felul de mașinării îndepărtate. În stânga, un steag medical ferfenițit flutura deasupra cortului militar. Sute de oameni răniți așteptau răbdători la coadă pentru a primi ajutor.

În fața ei, un bătrân de culoare, uscățiv stătea leșinat în brațele soției lui, jumătate afară, jumătate în cort. Își pierduse de curând un picior, iar ciotul rămas supura roșu sub pătura cu care era învelit. Nevasta lui îi era alături de ore întregi, sprijinindu-l, deși propriul ei corp emaciat probabil că o durea cumplit. Picura apă prețioasă în gura

lui.

Nina puse capacul obiectivului și se ridică în picioare. Privi peste tabără, simțind o osteneală care era ceva nou pentru ea. Pentru prima oară în cariera ei, toată această tragedie era aproape insuportabilă. Nu era mai rău aici decât în locurile unde fusese înainte. Nu despre asta era vorba. Situația nu se schimbase. Ea se schimbase. Purta suferința cu ea peste tot, iar povara ei făcea imposibilă separarea lucrurilor.

Oamenii credeau de obicei că munca ei înseamnă să fie acolo, ca și cum oricine ar fi putut pur și simplu să focalizeze și să fotografieze, dar adevărul este că fotografiile ei erau o extensie a ceea ce era ea, a ceea ce gândea și simțea. Era nevoie de o concentrare desăvârșită pentru a immortaliza durerea acută a tragediei personale. Trebuia să fii prezent acolo cu trup și suflet, în acel moment – dar trebuia să fie momentul *lor*.

Își deschise geanta și își scoase telefonul conectat prin satelit. Se duse cât de mult putu spre est, își instalează echipamentul, poziționează antena și îl sună pe Danny.

Auzindu-i vocea, simți o relaxare în capul pieptului.

— Danny, spuse ea, zbierând ca să se facă auzită printre paraziți.

— Nina, iubirea mea. Am crezut că m-ai uitat. Unde ești?

Ea tresări auzindu-l.

— Guineea. Tu?

— Zambia.

— Sunt obosită, spuse ea, surprinsă. Nu-și amintea să fi spus vreodată așa ceva, cât timp muncea, cel puțin.

— Pot ajunge la insula Mnemba miercuri.

Apă albastră. Nisip alb. Gheață. Sex.

— Mă bag.

Încheie convorbirea și strânse la loc telefonul. Își puse cureaua pe umăr și porni înapoi spre tabără. Un convoi nou de camioane ale Crucii Roșii sosise, și iadul distribuirii de alimente continua. Se dădu la o parte din calea a doua femei care cărau o cutie cu provizii și trecu pe lângă cortul unde făcuse fotografiile.

Bărbatul cu bandaje însângerate murise. Femeia era tot lângă el, legănându-l în brațe, cântându-i.

Nina se opri și făcu o fotografie, dar de data asta obiectivul nu mai

acționă ca un paravan, iar când lăsă camera jos de la ochi, își dădu seama că plânge.

∴

De pe locul ei confortabil de pe bancheta din spate a mașinii de teren dotate cu aer condiționat, Nina se uita pe geam la peisajul Zanzibarului. Străzile înguste și întortocheate erau înțesate de oameni: femei înveșmântate în văluri și burca musulmane tradiționale, școlari în uniforme albastre cu alb, bărbați adunați în grupuri. Pe marginea drumului, comercianții încercau să vândă orice puteau, de la fructe și legume la teniși și tricouri abia folosite. În jungla de dincolo de drum, femeile – majoritatea cu bebeluși în spinare sau în brațe – adunau cuișoare; eșantioane din condimentele de culoarea scortişoarei erau înșirate pe marginea drumului, uscându-se sub soarele dogoritor.

Când taxiul părăsi, în sfârșit, drumul principal și o luă pe poteca prăfuită ce ducea către plajă, Nina se prinse de mânerul portierei cu toată forța. Drumul acesta era din coral pur – la fel ca toată insula –, iar cauciucurile puteau exploda în orice clipă. Mașina încetini; trecură prin apropierea satelor amplasate în mijlocul pustietății; vite adunate în țarcuri improvizate, femei cu văluri și rochii viu colorate culegând nuiele, copii pompând împreună apă din fântână. Casele erau mici și întunecate, făcute din ce se găsea la îndemână – nuiele, noroi, bucăți de coral – și toate erau pătate cu mizerie roșiatică.

La capătul drumului, plaja era ca un furnicar. Bărci din lemn se legănau pe apa de mică adâncime, în vreme ce bărbații se îngrijeau de plasele întinse pe nisip. Băiețandri în straie zdrențăroase se vânzoleau prin zonă, sperând să apară turiști, oferindu-se să se lase fotografiați pentru câțiva dolari americani.

În clipa în care păși în barca elegantă cu motor, își dădu seama cât de încordată fusese. Tensiunea din grumaz i se destinse. Simți aerul marin pe fața murdară, vântul bătându-i în părul încâlcit în timp de barca zbura pe întinsul apei. Inhalând aerul sărat, se gândi ce viață norocoasă avea, în ciuda durerii din suflet. Putea lăsa locurile urâte în urmă, putea să-și schimbe viitorul cu un singur apel telefonic și cu un bilet de avion.

Insula – Mnemba – era un mic atol din arhipelagul Zanzibar, iar când ajunse acolo, managerul insulei, Zoltan, o întâmpină cu un pahar

cu vin și un prosop umed răcoros. Când o văzu pe Nina, frumosul lui chip tuciuriu se luminează într-un zâmbet larg.

— Mă bucur să vă revăd.

Ea sări din barcă în apa caldă, ținându-și grijulie deasupra capului geanta cu echipamentul fotografic.

— Mulțumesc, Zoltan. Mă bucur că sunt aici. Luă paharul cu vin oferit. Danny a ajuns?

— Este la numărul șapte.

Își puse pe umăr geanta cu aparatul foto și breteaua rucsacului și porni de-a lungul plajei. Nisipul era alb precum coralul din care se formase, iar apa avea o nuanță spectaculoasă de turcoaz. Aproape la fel ca a ochilor mamei sale.

Pe insulă existau șapte *bandas* private – niște colibe cu acoperiș din stuf și deschise pe laterale fiecare ascunsă vederii de vegetația luxuriantă. Singurele momente când oaspeții, sau membrii personalului, se vedeau între ei erau când se strângeau la masă în coliba destinată acestui scop, sau la apus, când erau pregătite cocktailuri pe o masă pe plajă, în fața fiecărei *banda*.

Nina văzu semnul discret cu #7 pe șezlongurile de pe plajă și urmă poteca de nisip ce ducea la *banda*. Două antilope mici, aproape de dimensiunea unor iepuri, cu coarne ascuțite precum un cuțit pentru spart gheață, făcură un salt peste potecă și dispărură.

Îl văzu pe Danny înainte ca el să o vadă pe ea. Ședea într-unul din scaunele împletite din bambus, cu picioarele goale ridicate pe o măsuță de cafea, bând o bere și citind. Ea se sprijini de balustrada din lemn.

— Berea aia nu e tocmai cel mai frumos lucru din peisaj, dar e pe aproape.

Danny lăsă cartea jos și sări în picioare. Chiar și în acei pantaloni scurți uzați din material spălăcit, cu părul lui negru lung care parcă cerea să fie tuns și cu obrazul adumbrit de barba nerasă, Danny era frumos. O luă în brațe și o sărută până când ea îl împinse, râzând.

— Sunt jengoasă, spuse ea.

— Asta îmi place cel mai mult la tine, spuse el, sărutându-i palma murdară.

— Am nevoie de un duș, adăugă ea, descheindu-și cămașa. El o luă de mână și o conduse prin dormitor, apoi pe aleea pavată cu lemn

până la baie și la dușul în aer liber. Sub ploaia de apă fierbinte, Nina își scoase sutienul, pantalonii scurți și chiloții, aruncând cât colo hainele ude. Danny o spală cu mișcări tandre, iar când săpunul încă se prelingea pe trupul ei lucios, iar ea întinse mâna spre el, nu mai fu nevoie decât de o atingere. El o ridică în brațe și o duse în dormitor.

Mai târziu, când amândoi își recăpătară suflul, rămaseră întinși îmbrățișați pe patul protejat de o plasă contra insectelor.

— Uau! făcu ea, cu capul proptit în curbura brațului lui. Uitasem cât de bine ne pricepem la asta.

— Noi doi ne pricepem la multe.

— Știu. Dar la asta ne pricepem *foarte* bine.

Urmă o pauză, iar ea bănuie că el va spune ceea ce ea nu voia să audă.

— A trebuit să aflu de la Sylvie că tatăl tău a murit.

— Ce puteam să fac? Să sun și să-ți plâng în telefon? Să-ți spun că era pe moarte?

El se întoarse pe o parte, trăgând-o după el, până când ajunseră față în față. Mâna lui alunecă pe spatele ei și se opri în curbura șoldului.

— Eu sunt din Dublin, ai uitat? Știu cum e să-ți moară cineva, Nina. Știu cum mocnește asta în tine ca acidul de baterie, arzând tot. Și știu cum e să vrei să fugi de asta. Tu nu ești singură în Africa, nu?

— Ce vrei de la mine, Danny? Ce?

— Să-mi povestești despre tatăl tău.

Ea se uită în ochii lui, simțindu-se încolțită. Ar fi vrut să îi cedeze, dar nu putea. Sentimentele, pierderea ei erau atât de intense, încât dacă își îngăduia să se descătușeze nu ar mai fi găsit niciodată calea înapoi.

— Nu știu cum. El a fost... soarele meu, cred.

— Eu te iubesc așa, spuse el încet.

Nina își dori ca această declarație să o fi făcut să se simtă mai bine, dar nu se întâmplă așa. Ea știa ce înseamnă să nu iubești la fel, cum puteai fi strivit înăuntrul ființei tale dacă o persoană era mai îndrăgostită decât cealaltă. Nu văzuse ea oare uneori acel gen de durere în ochii tatei când o privea pe mama? Nu se îndoia de asta. Și odată ce asisti la acel gen de durere, nu o mai uiți. Dacă Danny ar privi-o vreodată astfel, i-ar frânge inima. Și știa că așa avea să se

întâmpie. Mai devreme sau mai târziu, el avea să priceapă că ea semăna mai mult cu mama ei, chiar dacă își iubise mai mult tatăl.

— N-am putea să...

— Deocamdată, spuse el, dar ea știa că lucrurile nu se opreau aici.

Gândul de a-l pierde o făcu să se simtă îngrijorată într-un mod straniu, așa că reacționează ca de fiecare dată când emoțiile erau prea puternice pentru a putea fi îndurate: își lăsă mâinile să alunece pe pieptul lui, până la linia părului de deasupra ombilicului, apoi mai jos, iar când îl atinse și simți cât de excitat este, știu că era încă al ei.

Deocamdată.

Cerul este gri ardezie și încărcat de nori pufoși. Un pescăruș singuratic se rotește deasupra, fâlfâind din aripi și țipând. Ea este mică, o fetiță cu codițe împletite lungi, șatene, și genunchi juliți. Alergând după el. Un zmeu saltă pe nisip în fața ei, răsucindu-se; se îndepărtează înainte ca ea să-l prindă.

„Tati”, strigă ea, știind că el e prea departe. Nu o aude. „Sunt aici, în spatele tău...”

Meredith se trezi panicată. Se ridică în capul oaselor și privi împrejur, știind că el nu avea cum să fie acolo. Era încă un vis.

Tot obosită și având dureri în întreg corpul după cât se zvârcolise o noapte întreagă în așternuturi, se dădu jos din pat, cu grijă să nu-l trezească pe Jeff. Se duse la fereastră și se uită în beznă. Zorii nu răsăriseră încă. Își încrucișă strâns brațele la piept, ca într-o îmbrățișare. În ultima vreme, avea senzația că sufletul i se dezintegrează, parcă lovit de o plagă spirituală.

— Întoarce-te în pat, Mere.

Ea nu întoarse capul.

— Scuze. N-am vrut să te trezesc.

— De ce nu rămâi să dormi azi?

Suna bine ideea de a se cuibări în brațele lui, sub pătură, și de a se cufunda în somn pur și simplu în timp ce viața își urma cursul firesc fără ea.

— Aș vrea să pot, spuse ea, gândindu-se deja la ceea ce avea de făcut în dimineața aceea.

Atâta vreme cât era trează, putea să lucreze la taxele trimestriale. Avea o întâlnire cu contabilul săptămâna următoare și trebuia să fie

gata.

Jeff se dădu jos din pat și veni lângă ea. Ea văzu imaginea argintie a chipurilor lor reflectată în fereastra cernită.

— Tu ai grijă de tot și de toți, Mere. Dar de tine cine are grijă?

Ea se întoarse către el și îl lăsă să o ia în brațe.

— Tu.

— Eu? spuse el tăios. Eu sunt doar un punct pe lista ta cu lucruri de făcut.

Altă dată – poate cu un an în urmă ea i-ar fi spus că nu era corect, s-ar fi contrazis cu el pe tema asta, dar acum era prea sleită de puteri ca să se arunce într-o dispută.

— Nu acum, Jeff, fu tot ce îi trecu prim minte să spună. Nu pot purta această conversație.

— Știu cât de mult suferi...

— Bineînțeles că sufăr. A murit tata.

— E mai mult de atât. Faci prea multe, spuse el încet. Te încrâncenezi în continuare să captezi atenția mamei tale, ca și cum...

— Și ce-ar trebui să fac? Să o ignor? Sau poate c-ar trebui să renunț la serviciu?

— Să angajezi pe cineva. Ei nu-i pasă nici cât negru sub unghie dacă tu ești sau nu acolo. Știu că doare, iubito, dar nu i-a păsat niciodată.

— Nu pot. Nu m-ar lăsa. Plus că i-am promis tatei.

— Și dacă te va distruge? Asta a vrut tatăl tău? Mama ta te *privește* măcar vreodată?

Ea știa că Jeff are dreptate. În astfel de momente, își dorea să nu fi fost împreună de atâta vreme, își dorea ca el să nu fi văzut atât de multe. Dar el fusese acolo în seara piesei de teatru – și în alte seri ca aceea – și îi cunoștea sufletul, știa câtă suferință închide în el.

— Nici măcar nu-i vorba de ea. Știi doar. E vorba de mine. De cine sunt eu. Pur și simplu nu pot abandona... nu o pot abandona.

— Pe tatăl tău îl îngrijora asta, ai uitat? Îi era teamă că familia noastră se va destrăma fără el, și a avut dreptate. Ne destrămăm. *Tu* te destrami și nu vrei să lași pe nimeni să te ajute.

— Doctorul Burns spune că mama se va face bine foarte curând. De îndată ce va fi mai bine, promit că voi angaja pe cineva pentru curățenie și care să achite facturile, bine?

— Promiți?

Ea îl sărută ușor pe buze. Se terminase. Deocamdată.

— Mă întorc la micul dejun, bine? Am să pregătesc omletă și fructe.
Doar noi doi.

Eliberându-se din brațele lui, se duse la baie. În timp ce închidea ușa, i se păru că îl aude zicând ceva. Prinse cuvântul îngrijorat și închise ușa.

Se îmbracă pe întuneric în hainele de alergare și ieși din dormitor. La parter, porni cafetiera, chemă câinii și ieși în întunericul rece al dimineții de februarie.

Depuse un efort mai mare decât de obicei, disperată să-și limpezească mintea. Durerea fizică era mult mai ușor de îndurat decât cea sufletească. Câinii chelălăiau și se zbenguiau pe lângă ea, dispărând din când în când în zăpada afânată de pe marginea drumului, dar întorcându-se de fiecare dată. Când ajunse la terenul de golf și schimbă direcția, zorii scaldau valea într-o lumină aurie. Nu mai ninsese de aproape două săptămâni, iar stratul așternut deasupra era tare și sclipea în lumina palidă a soarelui.

Coti către Belle Noci și hrăni câinii pe veranda casei mamei. Era una dintre numeroasele schimbări din noua rutină a lui Meredith. Făcea întotdeauna cel puțin două lucruri deodată. Se descălță de pantofii de alergare și intră în bucătărie, unde porni samovarul, apoi urcă scările. Era îmbujorată și respira greu când deschise ușa mamei.

Și găsi patul gol.

— Fir-ar să fie!

Meredith ieși în grădina de iarnă și se așeză lângă mama ei, care purta cămașa de noapte din dantelă pe care i-o dăruise tatăl ei cu un an înainte, de Crăciun, cu un pled albastru de mohair pe umeri. Buza inferioară sângera unde și-o mușcase. Avea în picioare niște șosete care deveniseră gri de cât erau de îmbibate cu apă și maro de la noroi.

Meredith îndrăzni să întindă mâna și să cuprindă mâna extrem de rece a mamei, negăsind însă cuvintele potrivite pentru acest gest intim.

— Haide, mamă, trebuie să mănânci ceva.

— Am mâncat ieri.

— Știu. Haide. O ținu de mână și o ajută să se ridice în picioare. De

prea mult stat pe acea bancă metalică, trupul mamei sale se îndreptă cu greu, trosnind cu fiecare mișcare.

Imediat ce se îndreptă complet, mama se îndepărtă de Meredith și porni pe aleea cu dale ce ducea spre casă.

Meredith o lăasă să o ia înainte. Intră după ea în bucătărie, unde îl sună pe Jeff și îl anunță că nu va reuși să ajungă acasă la micul dejun.

— Am găsit-o pe mama din nou în grădină, spuse ea. Cred că ar fi mai bine să lucrez de aici azi.

— Ce surpriză!

— Haide, Jeff. Fii rezonabil...

El închise.

Luată prin surprindere de sunetul tonului de apel, o sună pe Jillian. Fură imediat acaparate de conversația lor obișnuită despre școală, despre Los Angeles și despre vreme. Meredith își ascultă uimită fiica mai mare. Așa cum se întâmpla tot mai des în ultima vreme, Meredith o ascultă pe acea tânără femeie foarte încrezătoare vorbind despre chimie, biologie și despre școlile medicale, întrebându-se când surveniseră acea maturizare și transformare. Parcă mai deunăzi, Jillie era o fetișcană rotofeie, știrbă, capabilă să petreacă fără probleme o întreagă după-amiază privind un mugure de măr, așteptându-l să înflorească. *Vine, mami. Floarea o să apară în orice clipă. Să mă duc să-l chem pe bunicu'?*

Jillian învățase cam în zece minute să conducă mașina. *Am citit manualele, mamă. Nu trebuie să scrâșnești din dinți. Ai încredere în mine.*

— Te iubesc, Jillie, spuse Meredith, dându-și seama, o secundă prea târziu, că își întrerupsese fiica. Ea spunea ceva despre enzime. Sau poate despre ebola. Meredith râse; se dăduse de gol că nu asculta. Și sunt foarte mândră de tine.

— Te-am zăpăcit de cap, așa-i?

— Doar m-ai amețit puțin.

Jillian râse.

— Bine, mamă. Am fugit. Te iubesc.

— Și eu pe tine, gândăcel.

După ce închise, Meredith se simți mai bine. Se simți din nou împlinită. Cel mai bun remediu contra tristeții era să stea de vorbă cu

fetele ei. Mai puțin, desigur, când tocmai acele conversații erau cele care o întristau...

Tot restul zilei, lucră la masa din bucătăria mamei sale; plăti taxele, citi rapoarte despre recolte, verifică toate costurile depozitului, în plus, o ademeni pe mama ei să mănânce, îi plăti facturile și îi spală hainele.

În cele din urmă, la ora opt seara, după ce spală vasele de la cină și depozită mâncarea, se duse în salon.

Mama ședea în fotoliul preferat al tatei, tricotând. O lampă de podea era aprinsă lângă ea; lumina conferea chipului ei o blândețe iluzorie. În stânga ei, lumânarea de pe altarul Colțului sfânt sfârâi, scoțând rotocoale de fum.

Mama avea ochii închiși, chiar dacă degetele ei mânuiau andreele. Genele aruncau umbre pe obraji ei palizi, dându-i o expresie straniu de tristă.

— E ora de culcare, mamă, spuse Meredith, străduindu-se să nu pară nici nerăbdătoare, nici obosită.

Aprinse lumina din plafon, intimitatea încăperii spulberându-se numaidecât.

— Îmi pot vedea și singură de program, spuse mama ei.

Și așa începea nesfârșitul chin de a-și convinge mama să meargă sus, la culcare. Se certau din orice: spălatul pe dinți, schimbatul în pijama, scosul șosetelor.

La nouă și jumătate, Meredith își văzu în sfârșit mama băgată în pat. Îi trase plapuma până sub bărbie, așa cum făcuse cândva cu Jillian și cu Maddy.

— Somn ușor, spuse Meredith. Să-l visezi pe tata.

— Visele dor, spuse mama încet.

Meredith nu știu ce replică să îi dea.

— Atunci, visează la grădina ta. O să înflorească șofranul în curând.

— E comestibil?

Așa se întâmpla în ultima vreme; acum mama ei era acolo, în spatele ochilor ei albaștri, iar în clipa următoare devenea la fel de brusc absentă.

Meredith ar fi vrut să creadă că durerea este motivul acelor transformări ale mamei, al acelei confuzii. În cazul acesta, totul avea să se sfârșească la un moment dat.

Dar de fiecare dată când lucrurile continuau astfel, de fiecare dată

când mama părea deconectată de realitate și derutată de tot ce o înconjura, lui Meredith îi mai slăbea câte puțin încrederea în evaluarea doctorului Burns. Se temea că se instalase Alzheimerul, și că nu suferința este cauza acelui comportament ciudat al mamei. Cum altfel se explica obsesia subită a mamei sale pentru pantofii din piele și pentru pachetele întregi de unt (pe care Meredith le găsea acum ascunse prin casă), și pentru leul din poveste cu care o găsea adesea pe mama ei vorbind?

Meredith își mângâie din nou mama, ruptă acum de realitate, liniștind-o de parcă ar fi fost un copil speriat.

— E în regulă, mamă. Avem mâncare destulă.

— Am să dorm puțin, pe urmă mă duc pe acoperiș.

— Nu te duci pe niciun acoperiș, spuse Meredith obosită.

Mama oftă și închise ochii. Adormi numaidecât.

Meredith adună de prin cameră pledurile și alte lucruri împrăștiate pe acolo.

La parter, puse la spălat o mașină de rufe, ca să fie pregătite pentru a doua zi. Apoi termină cele două colete pentru Jillian și Maddy.

Era ora zece seara când termină.

Acasă, îl găsi pe Jeff în birou, lucrând la carte.

— Bună, salută ea, intrând în cameră.

El nu se întoarse.

— Bună.

— Cum merge cartea?

— Grozav.

— Eu tot n-am citit-o încă.

— Știu.

Se întoarse către ea și îi aruncă o privire familiară, încărcată de dezamăgire, iar ea îi văzu brusc pe ei doi în acel moment, de la distanță, iar noua perspectivă schimbă totul.

— Avem probleme, Jeff?

Ea observă că el se simte oarecum ușurat de întrebarea ei, că așteptase ca ea să-i adreseze acea întrebare.

— Mda.

— Of.

Își dădea seama că îl dezamăgise din nou, că el dorea să vorbească despre aceste probleme pe care ea le provocase deodată

și la care se poticnise, dar nu știu ce să zică. Sincer, acesta era ultimul lucru de care avea ea nevoie acum. Mama ei era la granița nebuniei, iar soțul ei consideră că relația lor avea probleme.

Conștientă că face o greșeală ireparabilă, Meredith ieși din biroul lui – ca să nu-i mai vadă privirea aceea tristă și descumpănită – și urcă în dormitorul pe care îl împărțeau de atâția ani. Își scoase lenjeria de corp și își puse un tricou vechi, apoi se urcă în pat. Vreo două somnifere ar fi trebuit să o ajute, dar nu avură efectul scontat, iar mai târziu, îl simți pe el băgându-se în pat.

Ea se întoarse pe o parte și se lipi de spatele lui, șoptind:

— Noapte bună.

Nu era de ajuns, nu însemna nimic, și amândoi știau asta. Conversația pe care trebuiau să o poarte plutea între ei, în depărtare, ca un nor de furtună tot mai amenințător.

Capitolul 7

La mijlocul lui februarie, verde era culoarea sfidării. Brândușele albe și ghiociei înfloriră peste noapte, tulpinițele lor firave, de un verde catifelat, răzbind prin stratul alb, sclipitor de zăpadă.

În fiecare zi, Meredith își făgăduia să stea de vorbă cu Jeff despre căsnicia lor marcată de probleme, dar, de fiecare dată când își făcea o astfel de promisiune, intervenea câte ceva și își abătea gândul de la asta. Adevărul era că nici nu dorea să vorbească despre asta. Nu chiar. Avea destule pe cap, date fiind degradarea mintală a mamei și comportamentul ei ciudat. O persoană aflată la început de căsnicie poate că nu ar fi înțeles cum de puteau fi ignorate problemele din căsnicie, însă orice femeie căsătorită de douăzeci de ani știe că aproape orice conflict poate fi dezamorsat dacă nu deschizi discuția despre problemele presante.

De la o zi la alta; în felul acesta reușești să răzbești. Asemenea unui alcoolic care nu se apucă de băutură de cum vede alcool, un cuplu putea pur și simplu să nu deschidă cutia Pandorei.

Dar problema exista, precum fumatul pasiv care provoacă pe neașteptate cancer. Iar azi, Meredith se decisese în sfârșit să ia taurul de coarne.

Plecă devreme de la birou, la ora cinci, și ignoră comisiunile pe care trebuia să le facă în drum spre casă. Rufele puteau fi luate de la spălătorie și mai târziu și puteau rezista o zi fără să cumpere alimente. Parcă direct în fața casei mamei sale.

Așa cum era de așteptat, își găsi mama în grădina de iarnă, îmbrăcată în două cămăși de noapte și înfășurată într-o pătură.

Meredith își încheie paltonul când ieși. Apropiindu-se de mama ei, auzi vocea suavă, melodioasă a acesteia spunând ceva despre un leu flămând.

Din nou acea poveste. Mama ei stătea acolo singură, depănând povești pentru bărbatul iubit.

— Bună, mamă, spuse Meredith, îndrăznind să pună o mână pe umărul mamei. Învățase în ultima vreme că își putea atinge mama în astfel de momente; uneori, atingerea lui Meredith o ajuta chiar să își

limpezească mintea. E frig afară. Și se va întuneca imediat.

— N-o lăsa pe Ania să plece singură. Îi e frică.

Meredith scoase un oftat. Era pe punctul să spună altceva când observă ceva nou în grădină. Un stâlp lucios din cupru lângă cel vechi coclit.

— Pe ăsta când l-ai comandat, mamă?

— Ce bine dacă aveam o bomboană să-i dau. Îi plac bomboanele.

Meredith își ajută mama să se ridice în picioare. O duse înapoi în bucătăria luminată și caldă, unde îi pregăti o cană cu ceai fierbinte și îi încălzi un bol cu supă.

Mama ei se ghemui deasupra mesei, tremurând aproape incontrollabil. Abia după ce Meredith îi dădu o felie de pâine unsă cu unt și miere, ea ridică în sfârșit privirea.

— Tatălui tău îi place mult pâinea cu unt și miere.

Meredith simți o tristețe surprinzătoare auzind asta. Tatăl ei fusese alergic la miere, iar faptul că mama uitase un asemenea amănunt concret era cumva mai grav decât confuziile anterioare.

— Mi-aș dori să pot vorbi cu adevărat cu tine despre el, spuse ea, mai mult pentru sine decât pentru mama ei. Meredith avea nevoie de tatăl ei în ultima vreme mai mult ca oricând. El era cel cu care ar fi putut vorbi despre problemele din căsnicia ei. El ar fi luat-o de mână și ar fi mers cu ea în livadă, unde i-ar fi spus ce avea ea nevoie să audă. El mi-ar fi spus ce să fac.

— Știi și singură ce să faci, spuse mama ei, rupând un dumaticat de pâine și strecurându-l în buzunar. Spune-le că îi iubești. Asta contează. Și dă-le fluturele.

Era probabil cel mai solitar moment din viața lui Meredith.

— Ai dreptate, mamă. Mersi.

Trebălu prin bucătărie până când termină mama ei de mâncat. După aceea, o ajută să urce în dormitor și o spală pe dinți, la fel cum proceda odinioară cu fetele ei când erau mici, și, ca și ele, mama ei făcu ce i se ceru. Când Meredith se apucă să o dezbrace, începu din nou lupta obișnuită.

— Haide, mamă, trebuie să te pregătești de culcare. Cămășile astea de noapte sunt murdare. Hai să-ți dau ceva curat.

— Nu.

De data asta, Meredith nu mai rezistă – era prea obosită ca să îi mai

țină piept —, așa că cedă și își lasă mama să se culce într-o cămașă de noapte murdară.

leși din dormitor și așteaptă până ce mama ei adormi și începu să sforăie încet, apoi coborî și încuie casa.

Abia când fu din nou în mașină, în drum spre casă, se gândi cu adevărat la ceea ce îi spusese mama ei.

Știi și singură ce să faci.

Spune-le că îi iubești.

Cuvintele păreau poate nebunești, dar era un sfat bun.

Când îi spusese ultima oară lui Jeff acele prețioase cuvinte? Erau ceva obișnuit la ei; dar nu și în ultimul timp.

Dacă venise momentul să rezolve problemele din căsnicie, cu acele două cuvinte trebuia să înceapă conversația.

Acasă, îl strigă pe Jeff, dar nu primi niciun răspuns.

Nu sosise acasă încă. Avea timp să se pregătească.

Zâmbind la acest gând, urcă la etaj ca să-și facă un duș, dându-și seama abia când luă aparatul de ras cât trecuse de când nu se mai epilase. Cum de se neglijase în halul ăsta?

Își uscă și își ondulă părul, se fardă, apoi își puse o pijama de mătase pe care nu o mai purtase. În picioarele goale, mirosind a loțiune de corp cu parfum de gardenii, deschise o sticlă de șampanie. Își turnă un pahar și se duse în camera de zi, unde făcu focul în șemineu și se așeză ca să-și aștepte soțul.

Se lăsă în pernele moi umplute cu puf de pe sofa, își ridică picioarele pe măsuța de cafea și închise ochii, încercând să se gândească la ceea ce i-ar mai putea spune lui Jeff, la cuvintele pe care el ar avea nevoie să le audă.

Fu trezită de lătratul câinilor. Aceștia alergară în hol, întrecându-se să ajungă la ușă.

Când Jeff intră în casă, câinii săriră pe el, lovind cu cozile în podea, veseli să îl întâmpine.

— Bună, spuse Meredith când el intră în cameră.

Fără să își ridice privirea de la Leia, pe care o scărpină la urechi, Jeff spuse:

— Bună, Mere.

— Vrei să bei ceva? întrebă ea. Știi, am putea... vorbi.

— Mă doare capul de mor. Nu vreau decât să fac un duș și să

dorm.

Ea știa că, dacă ar insista să stea de vorbă, el și-ar schimba programul. S-ar așeza alături de ea și ar începe lucrul acela care o înspăimânta atât de rău.

Ea ar fi trebuit probabil să forțeze nota, dar nu era sigură că dorește să audă ce are el de spus. Și ce mai conta o zi? Nu încăpea îndoială că este epuizat, iar ea cunoștea prea bine acea stare. Îi putea arăta mai târziu cât de mult îl iubește.

— Sigur, spuse ea. De fapt, și eu sunt obosită.

Se băgară amândoi în pat, iar ea se cuibări lângă el. Pentru prima oară după luni de zile, ea căzu într-un somn adânc, fără vise.

La șase fără un sfert, Meredith fu trezită de telefon. Primul ei gând fu *A pățit cineva ceva*, și se ridică brusc, inima bătându-i cu putere.

Ridică receptorul și spuse:

— Alo?

— Meredith? Sunt eu, Ed. Scuză-mă că te deranjez așa devreme.

Aprinse veioza de pe noptieră. Îi spuse lui Jeff: *De la muncă*, și se sprijini de tăblia patului.

— Ce este, Ed?

— Mama dumneavoastră. E în fundul livezii. Terenul A. Știți... ăăă... târâie după ea sania aia veche a dumneavoastră.

— Fir-ar să fie! Oprește-o. Vin numaidecât.

Meredith dădu la o parte plapuma și se dădu jos din pat. Învârtindu-se înapoi și-ncolo prin cameră, căută ceva de îmbrăcat.

— Ce naiba se întâmplă? Întrebă Jeff, ridicându-se în capul oaselor.

— Maică-mea, în vârstă de optzeci și ceva de ani, a ieșit la *săniuș*. Dar eu mă înșel. Nu are Alzheimer. Suferă după moartea tatei.

— Da, sigur.

— I-am spus lui Jim. Găsi un trening prin dulapul de haine și începu să se îmbrace. A văzut-o de trei ori în ultima lună și de fiecare dată e mai lucidă decât un judecător. El spune că este doar tristă. Femeia asta își rezervă nebunia doar pentru mine.

— Are nevoie de ajutor de specialitate.

Ea își luă geanta de pe băncuța de la capul patului și ieși ca o furtună, fără să își ia rămas-bun.

∴

În primăvară, între Meredith și Jeff se așternu tăcerea. Știau

amândoi că aveau probleme – această realitate era prezentă în fiecare privire, în lipsa apropierii fizice, în fiecare zâmbet fals, dar niciunul din ei nu deschidea discuția. Munceau până târziu, se sărutau de noapte bună, iar în zori pleca fiecare la treaba lui. Momentele de confuzie ale mamei se răriseră în ultima vreme, astfel încât Meredith începuse să spere că dr. Burns avea dreptate și că mama ei își revenea în sfârșit.

Meredith închise registrul de pe masa ei de lucru și își băgă creionul mecanic în sertar. Apoi apăsa butonul liniei telefonice interioare.

— Mă duc acasă la masa de prânz, Daisy. Ar trebui să mă întorc într-o oră.

— Am înțeles, Meredith.

Își luă geaca cu glugă și se duse la mașină.

Era o splendidă zi de sfârșit de martie care îi dădea o stare de bine. Cu o săptămână în urmă, un front atmosferic cald ajunsese în vale, alungând-o pe Bătrâna Iarnă. Lumina soarelui luase în stăpânire întreg peisajul: apă azurie curgea prin rigole de o parte și de alta a străzilor; picături sclipitoare de apă cădeau din merii treziți la viață, creând modele dantelate în ultimele petice de zăpadă topită.

Coti pe aleea casei părintești, parcă și merse până la poartă. În dreapta, un bărbat în salopetă verifica arzătoarele roșii pentru livadă, îi făcu cu mâna și își acoperi gura și nasul când trecu prin perdeaua groasă de fum.

— Mamă. Am venit, strigă, intrând în casă, și își scoase geaca.

În bucătărie, se opri brusc.

Mama ei era cocoțată pe bufet, ținând în mână o bucată de ziar și o rolă de bandă izolatoare.

— Mamă! Ce naiba faci? Dă-te jos de-acolo. Meredith se duse fuga la ea și îi întinse mâna, ajutând-o să coboare. Aici, ia-mă de mână.

Mama era albă ca varul la față; părul îi era răvășit. Era îmbrăcată în cel puțin patru rânduri de haine nepotrivite, dar avea picioarele goale. În spatele ei, pe aragaz, fierbea ceva în clocote mari, sfârșind.

— Trebuie să mă duc la bancă, spuse mama. Trebuie să scoatem banii cât mai putem. Nu avem multe de vândut.

— Mamă... îți sângerează mâinile. Ce-ai făcut?

Mama se uită spre sufragerie.

Meredith înaintă încet, trecu de samovarul rece și de coșul de fructe

gol de pe bufet și intră în sufragerie. Tabloul cel mare în ulei, înfățișând râul Neva la asfințit fusese dat jos și sprijinit de masă. Fâșii mari de tapet fuseseră jupuite. Din loc în loc, pe pereții albi erau pete mari, închise la culoare. Sânge uscat? Să fi lucrat mama ei cu atâta râvnă de își julise pielea de pe buricele degetelor? Fâșiile de tapet fuseseră puse într-un vas aflat în mijlocul mesei, ca un aranjament bizar de flori ofilite.

În spatele ei, oala cu apă de pe aragaz continua să clocotească, sfârâind și stropind peste tot. Meredith se duse în grabă la aragaz și îl opri, văzând acum că oala era plină cu apă clocotită și cu fâșii de tapet.

— Ce dracului...?

— O să ni se facă foame, spuse mama.

Meredith se duse la mama ei și o luă cu grijă de mâinile sângerânde.

— Haide, mamă. Haide să ne spălăm. Bine?

Bătrâna păru că nici nu aude. Continuă să bombăne ceva despre banii de la bancă și despre cât de tare și-i dorea, dar o lăsă pe Meredith să o conducă la etaj, la baie, unde țineau trusa de prim-ajutor. Meredith o așeză pe mama pe capacul vasului de toaletă și îngenunche în fața ei ca să îi spele și să îi bandajeze mâinile. Putea vedea clar câteva tăieturi făcute cu precizie – niște incizii – pe buricele degetelor. Aceste răni nu fuseseră provocate de jupuirea pereților. Erau tăieturi în toată regula. Incizii.

— Ce s-a întâmplat, mamă?

Mama ei continua să privească împrejur.

— Iese fum. Am auzit un foc de armă.

— E omul care curăță arzătoarele pentru livadă. Știi doar. Și probabil că ai auzit camionul lui Melvin dând un rateu. A venit să se asigure că arzătoarele funcționează.

— Arzătoare? se încruntă mama.

După ce Meredith îi curăță și îi bandajează rănilor, o duse în pat și o înveli. Atunci observă cuterul plin de sânge de pe noptieră. Mama se tăia intenționat.

Of, Dumnezeule!

Meredith așteaptă până când mama ei închise ochii. Apoi coborî la parter și rămase pur și simplu acolo, uitându-se la stricăciunile din

jurul ei – tapetul fiert, pereții distruși, aranjamentul ciudat din vasul de pe masă – și o cuprinsese frica. Leși pe verandă exact când Melvin pleca. Avu nevoie de ultima fărâmbă de voință pe care o avea ca să nu urle cât o țineau răunchii.

Scoase în schimb mobilul din buzunar și îl sună pe Jeff la serviciu.

— Bună, Mere. Ce e? Tocmai mă pregăteam să...

— Am nevoie de tine, Jeff, spuse ea încet, simțind că se prăbușește.

Încercase din răspuțeri să facă totul ca la carte, să își țină promisiunea față de tatăl ei, și nu știa cum se întâmplase, dar dăduse greș. Nu știa cum să se descurce singură în situația asta.

— Ce s-a întâmplat?

— Mama a luat-o razna rău de tot de data asta. Poți veni aici?

— Ajung în zece minute.

— Mersi.

Îl sună apoi pe dr. Burns și îi ceru să vină acolo numaidecât. Nu ezită să folosească termenul *urgență*. Pentru ea, situația de față era în mod clar o urgență.

Imediat ce doctorul spuse că va sosi repede, Meredith închise și apelă numărul Ninei. Habar nu avea cât era ceasul în Botswana sau Zimbabwe – pe unde o fi sora ei acum –, dar nici că-i păsa. Știa doar că atunci când Nina avea să răspundă, Meredith urma să spună: *Nu mă mai descurc singură*.

Dar Nina nu răspunse. În schimb, vocea ei arogantă, înregistrată spuse: „Bună, mersi că ai sunat. Dumnezeu știe unde sunt acum, dar lasă un mesaj și te sun eu când pot. *Ahsanté san!*”

Bip.

Meredith închise fără să lase un mesaj.

Ce rost avea?

Rămase acolo, cu telefonul în mână, privind prin fumul ce se împrăștia încetul cu încetul. O înțepau ochii, dar puțin conta asta. Oricum plângea. Nici măcar nu își amintea când începuse să plângă, și de data asta chiar nu-i mai păsa.

Jeff se ținu de cuvânt și apăru în mai puțin de zece minute. Coborî din mașină și veni la ea. Ajuns în capul scărilor, deschise brațele, iar ea îl lăsă să o îmbrățișeze, de parcă asta ar fi împiedicat-o să se prăbușească.

— Ce-a făcut? întrebă el în cele din urmă.

Ea nu apucă să răspundă, că se auzi un zgomot puternic din bucătărie.

Meredith se răsuci pe călcâie și fugi în casă.

Își găsi mama căzută pe podeaua din sufragerie, strângând o fâșie de tapet în mână și ținându-se cu cealaltă mână de gleznă. Un scaun era răsturnat lângă ea. Probabil căzuse de pe el.

Meredith se duse la ea și se aplecă. Îi examinează glezna deja umflată.

— Ajută-mă să o duc în camera de zi, Jeff. O s-o punem pe patul otoman.

Jeff se aplecă spre mama lui Meredith.

— Bună, Ania, spuse el cu o voce blândă, care îi aminti lui Meredith ce tată minunat era, cât de ușor le ștersese lacrimile fetelor lor și le făcuse să râdă. Era un om atât de bun; după toate câte îi făcuse mama ei de-a lungul anilor, după toată tăcerea cu care îl tratase, lui tot îi păsa de ea. Am să te iau în brațe și am să te duc în camera de zi, bine?

— Tu cine ești? întrebă mama, uitându-se în ochii lui cenușii.

— Sunt prințul tău, ai uitat?

Mama se calmă instantaneu.

— Ce mi-ai adus?

Jeff îi zâmbi.

— Doi trandafiri, spuse el, ridicând-o în brațe.

O duse în camera de zi și o așeză pe patul otoman.

— Uite, mamă, spuse Meredith. Ți-am adus o compresă cu gheață. Am s-o pun pe gleznă, bine? Ține-ți piciorul pe perna asta.

— Mulțumesc, Olga.

Meredith încuviință din cap și îl lăsă pe Jeff să o conducă în bucătărie.

— A căzut de pe scaun? întrebă el, uitându-se la bucătăria distrusă.

— Așa bănuiesc.

— Uau!

— Da.

Ea se uită la el, neștiind ce să spună. Auzi mașina doctorului Burns afară și simți o ușurare.

Doctorul intră în casă, cu un aer de îngrijorare, ținând în mână un sandwich mâncat pe jumătate.

— Vă salut pe amândoi, spuse el când intră. Ce s-a întâmplat?

— Mama a jupuit tapetul de pe pereți și a căzut de pe scaun. I s-a umflat glezna ca un balon, spuse Meredith.

Dr. Burns încuviință din cap și își puse sandvișul pe măsuța de la intrare.

— Să văd.

Dar când intrară în salon, mama ei ședea în fund, tricotând, ca și cum ar fi fost o după-amiază obișnuită, și nu ziua în care încercase să fiarbă tapet și își tăiasse buricele degetelor.

— Ania, spuse Jim, ducându-se la ea. Ce s-a întâmplat aici?

Mama îi adresă unul dintre zâmbetele ei cuceritoare. Ochii ei albaștri erau complet limpezi.

— Am redecorat sufrageria și am căzut. Prostuța de mine.

— Ai redecorat? De ce acum?

Ea ridică din umeri.

— Noi, femeile. Cine știe?

— Pot să mă uit la glezna ta?

— Desigur.

Examină ușor glezna bătrânei și o bandajă cu o fașă elastică.

— Durerea asta-i o nimica toată, spuse ea.

— Și la mâini ce-ai pățit? Întrebă medicul, examinându-i buricele degetelor. Arată ca și cum te-ai fi tăiat singură înadins.

— Prostii. Am redecorat. Ți-am spus.

Dr. Burns îi studie chipul câteva minute, apoi zâmbi cu blândețe.

— Haide. Lasă-ne pe mine și pe Jeff să te ajutăm să ajungi în camera ta.

— Desigur.

— Meredith, tu rămâi aici.

— Cu plăcere, spuse ea, privindu-i agitată cum urcă scările și dispar.

Meredith începu să se plimbe nerăbdătoare prin cameră, rozându-și unghia degetului mare până îi dădu sângele.

Când Jeff și dr. Burns reveniră, ea se uită la doctor.

— Ei bine?

— Și-a luxat glezna. O să se vindece dacă nu pune piciorul în pământ.

— Nu asta am întrebat, și știi bine asta, spuse Meredith. I-ai văzut

degetele. Am găsit un cuter pe noptiera ei. Cred că și-a provocat intenționat rănila. Are Alzheimer, nu încapă îndoială. Sau un soi de demență, în orice caz. Ce facem?

Jim încuviință încet din cap, în mod evident adunându-și gândurile.

— Există un loc în Wenatchee unde ar putea fi primită o lună, o lună și jumătate. Am putea să o ducem acolo sub pretextul de a face recuperare pentru gleznă. Asigurările ar acoperi asta, iar la vârsta ei, vindecarea e lentă. Nu e o soluție pe termen lung, dar v-ar da – și ei, și ție – puțin timp în care să meditați la cele întâmplute. Este posibil ca perioada asta de timp, departe de Belîe Noci și de toate amintirile de aici, să ajute.

Meredith tresări.

— Te referi la un sanatoriu?

— Nimănui nu-i plac sanatoriile, spuse doctorul. Dar uneori este cea mai bună variantă. Și nu uita că este doar o soluție temporară.

— Ai să-i spui tu că merge acolo pentru recuperare? Întrebă Jeff, iar lui Meredith îi veni să-l sărute.

Știa cât de dificilă era acea decizie pentru ea.

— Bineînțeles.

Meredith inspiră adânc. Știa că urma să se gândească iar și iar la acest moment, urându-se probabil tot mai mult în fiecare zi. Știa că tatăl ei nu ar fi luat niciodată această decizie și nu ar fi vrut nici ca ea să o ia. Dar nu putea nega faptul că era spre binele mamei sale.

Doarme afară... jupoaie tapetul de pe pereți... cade de pe scaune... ce va urma oare?

— Doamne ajută! spuse ea încet, simțindu-se singură chiar și în prezența lui Jeff. Nu știuse niciodată cât de profund te poate separa de ceilalți o decizie pe care trebuie să o iei singur. În regulă.

∴

În noaptea aceea, Meredith nu închise un ochi. Stătu întinsă în pat și ascultă ticăitul ritmic al ceasului ce marca scurgerea minutelor.

Decizia luată părea o greșeală de la un cap la altul. Egoistă. Și, la urma urmei, despre asta era vorba: despre decizia ei.

Rămase în pat cât de mult putu, încercând să se relaxeze; la ora două, renunță să se mai amăgească și se ridică din pat.

La parter, se foi prin casa cufundată în liniște și întuneric, căutând un remediu pentru somn sau ceva care să-i țină mintea ocupată cât

era trează: televizor, o carte, o cană cu ceai...

Apoi văzu telefonul și știu exact ce are nevoie. De acordul Ninei. Dacă Nina consimțea la decizia cu sanatoriul, atunci vina era împărțită între ea și sora ei.

Formă numărul internațional de mobil al surorii ei și se așeză pe sofa.

— Alo? se auzi o voce cu accent puternic. Irlandez, i se păru lui Meredith. Sau scoțian.

— Alo? Aș dori să vorbesc cu Nina Whitson. Am greșit numărul?

— Nu. Țasta e telefonul ei. Cu cine vorbesc?

— Meredith Cooper. Sunt sora Ninei.

— Ah, grozav. Eu sunt Daniel Flynn. Presupun că ai auzit de mine.

— Nu.

— Cam frustrant, nu? Eu sunt... un bun prieten al surorii tale.

— Cât de bun prieten îi ești, Daniel Flynn?

Râsul lui era grav și răgușit. Și al naibii de sexy.

— Daniel l-a chemat pe taică-miu, și nici n-ai vrea să știi ce șmecher mârșav a fost. Spune-mi Danny.

— Observ că nu mi-ai răspuns la întrebare, Danny.

— Patru ani și jumătate. Mai mult sau mai puțin.

— Și n-a vorbit niciodată despre tine, nici nu te-a adus acasă?

— Mare păcat, așa-i? Păi, mi-a făcut mare plăcere să stau de vorbă cu tine, Meredith, dar surioara ta se uită urât la mine, așa că mai bine ți-o dau la telefon.

Meredith își luă la revedere de la el și auzi șușoteli în receptor, ca și cum Danny și Nina s-ar fi certat pe telefon.

Nina răspunse, cu respirația ușor întretăiată; râdea.

— Bună, Mere. Care-i treaba? Ce face mama?

— Sincer, Neens, de-aia te-am sunat. Nu e bine. E cu mintea vreaște în ultima vreme. Îmi zice Olga mai tot timpul și tot spune tâmpenia aia de poveste, ca și cum ar însemna ceva.

— Și doctorul Burns ce zice?

— El e de părere că e doar foarte îndurerată, dar...

— Slavă Domnului! Nu mi-ar plăcea să ajungă ca mătușa Dora, în azilul ăla nenorocit, să mănânce doar budincă de jeleu și să se uite la televizor numai la emisiuni de jocuri și concursuri.

Meredith tresări auzind asta.

— A căzut și și-a luxat glezna. Din fericire, eram acolo și am ajutat-o, dar nu pot fi mereu acolo.

— Ești o sfântă, Mere. Vorbesc serios.

— Ba nu, nu sunt.

— Asta mi-a spus și Maica Tereza.

— Eu nu sunt Maica Tereza, Nina.

— Ba ești. Felul în care ai grijă de mama și cum administrezi livada. Tata ar fi mândru.

— Nu spune asta, șopti ea, incapabilă să vorbească mai tare și dorindu-și să nu fi sunat.

— Uite care-i treaba, Mere. Nu prea pot să vorbesc acum. Tocmai ieșeam. Ai ceva important să-mi spui?

Acesta era momentul ei: putea să lase să-i scape adevărul și să fie judecată (Sfânta Mere, care o internează pe maică-sa la azil) sau putea să păstreze tăcerea. Și dacă Nina nu era de acord? Meredith nu se gândise la această posibilitate, dar acum o vedea limpede. Nina nu o va susține, iar asta va înrăutăți situația. Să fie considerată egoistă de Nina era mai mult decât putea îndura.

— Nu, nimic important. Mă descurc.

— Bravo. Am să vin acasă de ziua tatei, nu uita.

— Bine, spuse Meredith, simțind că i se face rău. Ne vedem atunci.

— La revedere, spuse Nina, și convorbirea lor fu întreruptă.

Meredith închise. Oftă și stinse luminile, apoi se duse înapoi sus, unde se băgă în pat lângă soțul ei.

...ca mătușa Dora, în azilul ăla nenorocit...

Sfânta Mere.

Stătu așa mult timp, în întuneric, încercând să nu-și aducă aminte de vizitele acelea triste de demult la mătușa Dora.

Era sigură că nu adormise, dar la ora șapte dimineața, deșteptătorul o făcu să tresară din somn.

Jeff era lângă pat, cu o ceașcă de cafea.

— Ești bine?

Ar fi vrut să spună că nu este bine, să urle, poate chiar să izbucnească în lacrimi, dar la ce bun? Cel mai rău dintre toate era faptul că Jeff știa; se uita din nou la ea cu privirea aceea tristă, care parcă spunea „aștept să ai nevoie de mine”. Dacă i-ar spune adevărul, el ar lua-o de mână, ar săruta-o și ar asigura-o că procedează corect.

Iar în acel moment, ea chiar că și-ar pierde autocontrolul.

— Sunt bine.

— M-am gândit c-ai să spui asta, zise el, retrăgându-se. Trebuie să plecăm cam într-o oră. Am făcut programare la ora nouă.

Ea încuviință din cap și își dădu părul la o parte de pe față.

— În regulă.

Următoarea oră, se pregăti ca pentru o zi oarecare, dar când se urcă la volanul mașinii mari de teren, își pierdu brusc abilitatea de a se preface. Adevărul deciziei luate îi invadează toată ființa, înghețându-o.

În fața ei, Jeff porni camioneta și plecară amândoi, în mașini separate, către Belîe Noci.

În casă, o găsi pe mama ei în camera de zi, în Colțul sacru. Îmbrăcată într-o pelerină neagră din lână, cu o eșarfă albă de mătase la gât, arăta elegantă, dar și puternică. Își ținea spatele drept și umerii fermi. Părul ei alb ca neaua era prins la spate, iar când se întoarse și se uită la Meredith, ochii ei de un albastru arctic trădau luciditate.

Hotărârea lui Meredith se risipi; în locul ei se instalează îndoiala.

— Vreau să mi se instaleze Colțul sacru în noua mea cameră, ceru mama. Candela nu trebuie să se stingă. Întinse mâna și luă cârjele aduse de dr. Burns. Le fixă sub axile și porni șchiopătând către Meredith și Jeff.

— Ai nevoie de ajutor, spuse Meredith când mama fu lângă ea. Eu nu pot fi aici tot timpul.

Dacă mama ei auzi cele spuse de fiica ei, sau dacă îi păsa vreun pic, niciun semn nu lăsa să se vadă asta. Trecu șchiopătând pe lângă Meredith și se duse la ușa de la intrare.

— Geanta mea e în bucătărie.

Meredith ar fi trebuit să știe prea bine că nu avea rost să aștepte iertarea mamei sale. Ea știa cel mai bine că nu ar fi obținut niciodată de la mama ei nimic din tot ceea ce își dorea. Trecu pe lângă bătrână și se duse în bucătărie.

Era geanta greșită. Cu o seară înainte, Meredith îi pregătise o valiză mare roșie. Se aplecă și o deschise pe cea din bucătărie.

Mama ei o umpluse cu unt și curele din piele.

Capitolul 8

Nina se trezi în zgomot de focuri de armă.

Bubuitul exploziilor se auzea chiar sub fereastra ei; pereții soioși și scorojiți ai camerei de hotel în care era cazată se zguduiau. O ploaie de moloz și nuiele căzu pe podea. Undeva se sparse un geam și o femeie țipa. Nina se dădu jos din pat și se târî până la fereastră.

Pe strada plină cu moloz treceau tancuri. Bărbați în uniforme – mai bine zis, niște băiețandri – mergeau pe lângă ele, trăgând cu mitralierele, râzând de oamenii care încercau să se adăpostească.

Se întoarse și se sprijini de peretele aspru, apoi alunecă în șezut pe podeaua prăfuită. Un șobolan trecu în viteză de-a lungul scândurilor dușumelei și se piti la adăpostul unei debarale improvizate.

Dumnezeule, se săturase de asta.

Era sfârșitul lui aprilie. Cu doar o lună în urmă fusese în Sudan cu Danny, dar părea o veșnicie de atunci.

Îi sună mobilul.

Se târî pe podeaua mizeră și se sprijini de marginea patului. Întinse mâna spre noptieră, găsi telefonul de dimensiunea unui carnet de cecuri și îl deschise.

— Alo?

— Nina? Tu ești? Te aud foarte prost.

— Focuri de armă. Bună, Sylvie, care-i treaba?

— Nu folosim fotografiile tale, spuse Sylvie. N-are rost să o dau după cireș. Nu sunt destul de bune.

Nu-i venea să creadă ce auzea.

— Pe dracu'. Cred că faci mișto de mine. În cea mai proastă zi a mea, sunt mai bună decât majoritatea idioților cu care lucrezi tu.

Nina își dădu părul din ochi. Nu se mai tunsese de câteva săptămâni și avea părul atât de murdar, că atunci când îl dădu în lături, rămase băț. În hotelul în care stătea, ca de altfel în tot cartierul, se oprise apa de câteva zile. Odată cu escaladarea luptelor.

— Nu știi, Sylvie, spuse ea în cele din urmă.

— Nu ar fi trebuit să te întorci la muncă așa de repede. Știu cât de mult ți-ai iubit tatăl. Pot să te ajut cu ceva?

— Când apar pe copertă, uit de orice durere.

Tăcerea lui Sylvie era grăitoare.

— O zonă de conflict nu e locul potrivit să jelești, Nina. Poate ți-ai ieșit din mână pentru că ar trebui să fii în altă parte.

— Mda. Păi...

— Baftă, Nina! Sincer.

— Mersi, spuse ea, și închise.

Privi împrejur prin camera întunecoasă, mizeră, simțind ecoul focului de mitralieră de-a lungul șirei spinării; se săturase de toate astea. Era epuizată. Nu era foarte surprinzător că ultimele ei fotografii erau un eșec total. Era prea obosită ca să se concentreze, iar când adormea totuși, visele cu tatăl ei o sleiau invariabil de puteri.

Ultimele lui cuvinte o bântuiau în ultima vreme, promisiunea pe care i-o smulsese. Poate că asta era problema ei. Poate că din acest motiv nu se putea concentra.

Nu își respectase promisiunea.

Nu era de mirare că își pierduse pofta de viață.

Se întoarce la Belîe Noci, în mâinile unei femei pe care promisese că va încerca să o cunoască.

∴

În prima săptămână din mai – doar cu câteva zile mai devreme decât plănuse –, la ora șapte și jumătate dimineața, Nina intră în Wenatchee Valley. Piscurile Munților Cascadelor erau încă acoperite cu zăpadă, dar în rest natura era înveșmântată în straie de primăvară.

La Belîe Noci, livada era în plină floare. Acri întregi de livezi de meri își etalau podoabele de flori strălucitoare. Îndreptându-se spre casă, și-l imagină pe tatăl ei acolo, plimbându-se mândru printre rândurile de pomi, cu o fetiță cu păr negru după el, care nu mai contenea cu întrebările. *Sunt gata deja, tati? Mi-e foame?*

Sunt gata când sunt gata, Neener Beaner. Uneori, trebuie să ai răbdare.

Crescuse odată cu acei pomi, aflând rând pe rând că nu este o persoană răbdătoare și interesată de îndeletnicirea de fermier; că nu avea să preia niciodată munca de o viață a tatălui ei.

Pe alee, trase în fața garajului și lăsă mașina acolo.

Livada forfotea de lucrători care se mișcau printre pomi, controlându-i de insecte, putregai sau de cine știe ce alte boli.

Nina își puse geanta cu aparatul foto pe umăr și se îndreptă spre casă. Curtea era de un verde aprins, atât de strălucitor, că aproape te orbea. De-a lungul gardului și de o parte și de alta a aleii, creșteau pâlcuri-pâlcuri de flori albe.

Nu se sinchisi să bată la ușă.

— Mamă? strigă ea după ce intră, aprinse lumina din hol și își scoase ghetetele.

Nu veni niciun răspuns.

Se duse în bucătărie.

Interiorul mirosea a mucegai, a casă nelocuită. La etaj, era la fel de liniște și de pustiu ca la parter.

Nina refuză să se simtă dezamăgită. Când se decisese să le facă o surpriză mamei și lui Meredith, știuse la ce să se aștepte.

Se duse înapoi la mașina închiriată și porni spre casa surorii ei. Acolo unde drumul se bifurca, o camionetă se îndrepta spre ea.

Trase pe dreapta și așteptă.

Camioneta încetini și se opri lângă mașina ei, iar Jeff coborî geamul.

— Bună, Neens. Ce surpriză!

— Știi cum sunt eu, Jeff. Mă mișc ca vântul. Unde-i mama?

Jeff se uită în oglinda retrovizoare, ca să vadă dacă vine ceva din spate.

— Jeff? Ce s-a întâmplat?

— Nu ți-a spus Meredith?

— Ce să-mi spună?

În cele din urmă, se uită la ea.

— N-a avut de ales.

— Jeff, spuse Nina tăios. Nu știu ce dracului tot îndrugi acolo. Unde-i mama?

— Parkview.

— La azil? Glumești?

— Nu te pripri să tragi concluzii, Nina. Meredith s-a gândit că...

Nina porni în trombă, întoarse mașina, ieșind cu ea în decor, și se îndepărtă. În mai puțin de douăzeci de minute, ajunse pe aleea cu pietriș a sanatoriului și parcă. Își luă de pe scaunul din dreapta geanta grea de canava în care căra aparatul foto, traversă parcare cu pași mari și intră în clădire.

Înăuntru, holul era sfidător de vesel și obscen de luminos. Becuri

fluorescente erau presărate ca niște licurici pe plafonul bej. În stânga se afla o sală de așteptare, cu scaune în culori anoste și un televizor vechi. Chiar în fața ei, era un birou mare de recepție placat cu lemn. În spatele lui, o femeie cu un permanent mărunț purta o discuție animată la telefon, pocnind cu unghiile ei vopsite cu buline în blatul din imitație de lemn al tejghelei.

— Vorbesc serios, Margene, s-a îngrășat serios...

— Scuzați-mă, spuse Nina tare. Caut camera Aniei Whitson. Sunt fiica ei.

Recepționera făcu o pauză atât cât să dea informația solicitată:

— Camera 146. La stânga.

Apoi își continuă convorbirea.

Nina o luă pe holul larg. De o parte și de alta erau uși închise; cele câteva deschise lăseau vederii niște camere înghesuite ca de spital, locuite de oameni în vârstă, stând în câte două paturi de o persoană. Își aminti de vizitele la mătușa ei Dora, la fiecare sfârșit de săptămână, iar tata urâse fiecare secundă. *Mori încet și sigur aici*, obișnuia el să spună.

Cum de putuse Meredith să facă una ca asta? Și cum îndrăznise să nu-i spună despre asta?

Când ajunse la camera 146, Nina era deja în culmea furiei. Era un sentiment plăcut; era prima emoție puternică, autentică, pe care o simțea de la moartea tatei. Ciocăni tare.

— Intră, se auzi o voce, iar ea deschise ușa.

Mama ei ședea într-un fotoliu cadrilat cu spătar reglabil absolut oribil, tricotând. Părul ei alb era nepieptănat, iar hainele nu se asortau deloc, dar ochii ei albaștri străluceau. Ridică privirea când intră Nina.

— De ce dracului ești aici? întrebă Nina.

— Ai grijă cum vorbești, Nina, spuse mama ei.

— Ar trebui să fii acasă.

— Crezi? Fără tatăl tău?

Aluzia fu făcută încet, ca o picătură de acid. Nina înaintă cu mișcări rigide, simțind că mama ei o privește. Văzu Colțul sacru recreat pe un garderob vechi din lemn de stejar.

În spatele ei, ușa se deschise din nou și în cămăruță intră sora ei, cărând o sacoșă plină ochi cu recipiente din plastic.

— Nina, spuse ea, apropiindu-se.

Meredith arăta ca scoasă din cutie, ca de obicei, cu părul castaniu aranjat într-o tunsoare bob clasică. Purta pantaloni negri curați și o cămașă roz băgată în pantaloni. Chipul ei alb era fardat impecabil, dar, cu toate astea, arăta obosită. Și slăbise prea mult.

Nina se întoarse către ea.

— Cum ai putut să faci asta? A fost *mai ușor* s-o abandonezi pur și simplu aici?

— Glezna ei...

— Cui crezi că-i pasă de glezna ei? Știi că tata ar fi detestat asta, spuse Nina furioasă.

— Cum îndrăznești? spuse Meredith, roșie în obraji de furie. *Eu* sunt aia care...

— Gata, șuieră mama printre dinți. Ce e cu voi?

— Asta-i o idioată, răspuse Meredith. Ignorând-o pe Nina complet, se duse la masă, unde puse o sacoșă mare cu alimente. Ți-am adus niște piroști cu varză și o supă rece *okroshka*, mamă. Și Tabitha ți-a trimis niște sculuri noi. Sunt în fundul sacoșei, lângă niște modele care a crezut că o să-ți placă. Mă întorc după serviciu. Ca de obicei.

Mama încuviință din cap, fără un cuvânt.

Meredith ieși, trântind ușa în urma ei.

Nina ezită o clipă, apoi se duse după ea. Pe hol, o văzu pe Meredith grăbindu-se; tocurile ei pocneau pe podeaua acoperită cu linoleum.

— Meredith.

Sora ei îi făcu semn cu mâna să o lase în pace și își continuă drumul.

Nina se întoarse în cămăruța jalnică, mobilată cu două paturi de o persoană, un fotoliu urât cu spătar rabatabil și un garderob de lemn ca vai de lume. Doar icoanele rusești și candela ofereau un indiciu despre ocupanta ei. Femeia pe care tata o crezuse atât de fragilă... și pe care o iubise.

— Haide, mamă. Să plecăm dracului de aici. Te duc acasă.

— Tu?

— Da, spuse Nina ferm. Eu.

∴

— *Scorpia*. Cum de-a putut să-mi vorbească așa? Și mai ales în fața mamei? Meredith era în biroul mic și înghesuit din care soțul ei supraveghea secțiunea de muzică și divertisment a ziarului. Nu că ar

fi fost prea multă muzică sau prea mult divertisment în orașelul lor. Un vraf de hârtii de lângă calculatorul lui îi aminti lui Meredith că muncise din greu la romanul lui. Acela pe care ea nu avusese încă timp să-l citească.

Ea continuă să se plimbe prin birou, rozându-și unghia degetului mare până începu să o doară.

— Ar fi trebuit să-i spui adevărul. Te-am prevenit.

— Nu-i momentul să-mi faci morală.

— Dar ai vorbit cu ea, nu? De două sau de trei ori de când ai dus-o pe mama ta la Parkview. Bineînțeles că Nina e supărată. La fel ai fi și tu în locul ei. Jeff se lăsă pe spate în scaun. Las-o pe Nina să petreacă timp cu ea. Până mâine-seară o să înțeleagă de ce ai luat decizia asta. Mama ta o să-i servească pe îndelete nebunii de-ale ei, și Nina n-o să mai știe cum să-ți ceară scuze.

Meredith se opri din mers.

— Crezi?

— Știi sigur. Nu ai dus-o pe mama ta acolo pentru că ți-a fost greu să ai grijă de ea, deși nici ușor nu ți-a fost. Ai dus-o acolo ca să fie în siguranță. Ai uitat?

— Da, spuse ea, dorindu-și să fi fost ferm convinsă de asta. Dar i-a mers mai bine la sanatoriu. Chiar și Jim a remarcat asta. Nu a mai ieșit în zăpadă în picioarele goale, nu a mai jupuit tapet, nu s-a mai tăiat la degete. A păstrat ce-a fost mai bun pentru mine.

— Atunci, poate că e pregătită să revină acasă, spuse el, dar Meredith își dădu seama că el nu mai este atent la conversație.

Fie îi zburase gândul la altceva, fie auzise lucrurile astea de prea multe ori. Probabil a doua variantă era valabilă; ea petrecuse mult timp în ultima vreme făcându-și griji pentru bătrână, iar Jeff era sătul de toată situația. De fapt, nu-și amintea să fi discutat despre altceva cu el în ultima vreme.

— Trebuie să fug, spuse el. Am interviu în douăzeci de minute.

— Oh. Bine.

Îl lăsă să o conducă până la mașină, afară din biroul dezordonat, ticsit cu hârtii. Urcă la volan și porni motorul.

Abia când ajunsese în biroul ei și se uită peste raportul despre altoire întocmit de pomicultori, Meredith își dădu seama că Jeff nu o sărutase la plecare.

∴

Pe drumul spre Belîe Noci, Nina se uită la mama ei, care şedea pe scaunul din dreapta al maşinii închiriate, tricotând.

Ea şi mama ei erau pe teren neutru acum. Aproximarea lor presupunea un fel de parteneriat, dar o astfel de legătură nu existase niciodată între ele, iar Nina nu credea neapărat că simpla apropiere fizică ar putea genera vreun nou fel de relaţie.

— Ar fi trebuit să rămân, spuse ea. Să mă asigur că eşti bine.

— Nici nu mă aşteptam la aşa ceva din partea ta, spuse mama ei.

Nina nu ştia dacă era o remarcă umilitoare, cu accentul pus pe sintagma *din partea ta*, sau o simplă aserţiune.

— Totuşi... nu ştiu cum să continue firul conversaţiei.

Era din nou copil, gravitând pe orbita mamei sale, aşteptând ceva – o privire, un gest din cap, recunoştinţă sau tristeţe. Orice în afară de zgomotul acela produs de andreele.

Acasă, îşi privi mama strângându-şi lucrul de mână, luându-şi geanta cu icoane pentru Colţul sfânt şi deschizând portiera maşinii. Cu atitudinea unei regine, traversă pajiştea înverzită până la alea pietruită, apoi intră în casă, închizând uşa după ea.

— Mersi că m-ai ajutat să evadez, Nina, bombăni Nina, scuturând din cap.

Când ajunse în casă cu bagajul, Colţul sacru era deja instalat, candela ardea, dar mama ei nu se vedea niciunde. Se duse la etaj, târând valiza după ea. Se opri în faţa uşii deschise de la dormitorul mamei şi ascultă, auzind ţăcănitul andreelelor şi o voce suavă, melodioasă: mama fie vorbea singură, fie la telefon.

În orice caz, se pare că era mai bine decât să stea de vorbă cu fiica ei. Lăsă valiza mamei pe podea, apoi îşi cără rucsacul şi echipamentul foto în vechiul ei dormitor, după care coborî din nou la parter. Se întinse pe patul otoman favorit al tatei, bătu toate pernele din spatele ei ca să le umfle şi să-şi sprijine capul pe ele, apoi porni televizorul.

Adormi în câteva secunde. Fu cel mai bun somn din ultimele luni, fără vise, iar când se trezi, se simţi revigorată şi pregătită să înfrunte lumea.

Se duse sus şi ciocăni la uşa dormitorului.

— Mamă?

— Intră.

Nina deschise ușa și își găsi mama în balansoarul din lemn de lângă fereastră, tricotând.

— Bună, mamă. Ți-e foame?

— Mi-a fost aseară și azi-dimineață, dar mi-am făcut sandvișuri. Meredith mi-a spus să nu umblu la aragaz.

— Am dormit o zi întregă? Fir-ar să fie. Promite-mi că nu-i spui lui Meredith.

Mama îi aruncă o privire severă.

— Eu nu fac promisiuni copiilor.

Și zicând asta, se întoarse la tricotat.

Nina ieși din dormitor și făcu un duș lung, fierbinte, cum numai în America putea face. După aceea, deși îmbrăcată în vechii ei pantaloni de doc mototoliți, se simți din nou o ființă umană.

Se duse la parter și se învârti prin bucătărie, străduindu-se să se gândească la un meniu pentru masa de prânz.

În congelator, găsi zeci de recipiente cu mâncare, fiecare marcat și datat cu carioca neagră. Mama ei gătise mereu cât pentru un regiment întreg, nu cât pentru o familie, și nimic de pe masa familiei Whitson nu se arunca vreodată. Totul era ambalat, datat și congelat pentru a fi folosit ulterior. Dacă ar fi venit vreodată Armagedonul, niciun locatar de la Belîe Noci nu ar fi murit de foame.

Privirea i se opri pe vita stroganoff cu tăiței de casă.

Balsam pentru suflet. Exact ce aveau ele nevoie. Puse niște apă la fiert pentru tăiței și băgă sosul în cuptorul cu microunde la dezghețat. Tocmai era pe punctul de a așeza masa, când lumina puternică a soarelui îi atrase atenția. Se duse la fereastră și privi livada înflorită.

Dădu fuga să-și ia geanta cu echipament foto, alese unul dintre aparate și ieși din casă; afară, se pierdu imediat printre atâtea obiective de fotografiat. Imortaliză totul, pomii, florile, încălzitoarele, și de fiecare dată când acționa declanșatorul, se gândea la tatăl ei și la cât de mult iubise el acest anotimp. Când termină, acoperi obiectivul și porni agale înapoi spre casă, trecând pe lângă așa-zisa grădină de iarnă a mamei sale.

În acea zi surprinzător de însorită, grădina era împânzită de flori albe susținute de tulpinițe și frunze verzi. Plutea în aer un miros dulceag, și acest parfum se combina cu mirosul bogat al pământului

fertil. Se așeză pe banca din fier forjat. Percepuse dintotdeauna acea grădină ca fiind teritoriul mamei sale, dar în clipa aceea, împresurată de merii înfloriți, simțea prezența tatălui ei atât de puternic, încât parcă ar fi șezut alături de ea. Își luă din nou aparatul foto și începu să fotografieze: două furnici pe o frunză verde, o floare sidemie de magnolie perfectă, stâlpul din cupru care fusese mereu punctul central al acelei grădini, cu patina lui verde-albăstruiie...

Nina coborî aparatul.

Acum erau doi stâlpi. Cel nou era din cupru lustruit, lucios, cu o spirală elegantă imprimată pe el.

Duse din nou aparatul la ochi și focaliză noul stâlp. În jumătatea superioară, exista o gravură ornamentală. Spirale. Frunze, iederă, flori.

Și litera E.

Se întoarse ușor și se uită la celălalt stâlp. Dădu la o parte plantele agățătoare și florile și studie spiralele.

Văzuse stâlpul acela de zeci de ori până atunci, dar de data asta, îl studie pentru prima oară îndeaproape. Printre spirale se puteau distinge caractere rusești. Un A și ceea ce părea să fi fost simbolul pentru P, un cerc – care ar fi putut fi un O – și ceva care arăta ca un păianjen. Mai erau câteva pe care nu le recunosc.

Tocmai era pe punctul de a le studia, când își aduse aminte că pusese apă la fiert.

— La dracu'.

Își înșfacă aparatul foto și fugi în casă.

Capitolul 9

Meredith făcu un plan și nu se abătu de la el. Decisese că două după-amiezi și o seară petrecute cu mama erau de ajuns pentru ca Nina să înțeleagă decizia ei de a o duce la sanatoriu. Într-adevăr, starea mamei se ameliorase în ultimele săptămâni, dar Meredith nu credea nicio secundă că era suficient de bine pentru a avea grijă de ea însăși.

Și era important – chiar crucial – ca Nina să înțeleagă situația. Meredith nu mai dorea să poarte povara acestei decizii de una singură. Mama stătuse în sanatoriu aproape șase săptămâni, și glezna îi era complet vindecată. Curând, trebuia luată o decizie permanentă, iar Meredith refuza să își asume asta singură.

La ora patru și jumătate după-amiază, plecă de la birou către sanatoriu. Ajunsă acolo, îi făcu cu mâna lui Sue Ellen, recepționera, și își văzu de drum, cu capul sus, ținând cheile într-o mână și geanta în cealaltă. La camera mamei făcu o pauză, cât să se convingă pe sine că nu o durea cu adevărat capul, apoi deschise ușa.

Înăuntru, doi bărbați în salopete albastre făceau curățenie: unul ștergea podeaua cu un mop, celălalt spăla geamurile. Nici urmă de obiectele personale ale mamei. Pe pat, în locul lenjeriei noi-nouțe aduse de Meredith, era doar o saltea albastră simplă.

— Unde-i doamna Whitson?

— A plecat, informă unul din bărbați fără să ridice privirea. Nu ne-a anunțat din timp.

Meredith clipi.

— Cum ați spus?

— A plecat.

Meredith se răsuci pe călcâie și se întoarse la recepție.

— Sue Ellen, spuse ea, presându-și tâmpla stângă cu două degete. Unde este mama mea?

— A plecat cu Nina. S-a externat, pur și simplu. Fără preaviz, fără nimic.

— Păi, trebuie să fie o greșeală. Mama se va întoarce...

— Acum nu mai avem camere, Meredith. Doamna McGutcheon i-a

luat locul. Nu se știe niciodată sigur, bineînțeles, dar nu cred să se elibereze vreo cameră decât din august încolo.

Meredith era prea furioasă pentru a mai menține aparența de politețe. Fără să spună nimic, ieși cu pași mari din clădire și se urcă în mașină. Pentru prima oară în viața ei, nu îi mai păsă de limita de viteză impusă de indicatoare, și în douăsprezece minute ajunse la Belve Noci și coborî din mașină.

Când intră, toată casa mirosea a fum. În bucătărie, găsi un teanc de farfurii murdare în chiuvetă și o cutie de pizza deschisă pe blat. Mai mult de jumătate din pizza zăcea încă în cutie.

Dar asta nu era tot.

O oală deformată stătea strâmbă pe arzătorul din față al aragazului. Meredith nu trebui să o cerceteze îndeaproape pentru a ști că se topise pe foc.

Era pe punctul să se ducă la scări, când se uită afară, în curtea laterală. Le văzu prin geamul glasvandului: mama și Nina ședea una lângă alta pe banca din fier forjat.

Meredith deschise una din ușile glasvandului cu atâta forță că aceasta se izbi de perete.

Traversând curtea, auzi vocea obișnuită cu care mama ei spunea povești și știu numaidecât că acele episoade de rătăcire nu luaseră sfârșit.

— ... jelește pierderea tatălui ei, care e întemnițat în Turnul Roșu de către Cavalerul Negru, dar viața merge mai departe. Aceasta e o lecție cumplită, cumplită, pe care fiecare fată trebuie să o învețe. Mai există încă lebede, care trebuie hrănite pe lacurile din grădina castelului, și nopți albe de vară, când cavalerii și domnițele se întâlnesc la orele două ale dimineții ca să se plimbe pe malurile râului. Ea nu știe cât de grea poate fi o iarnă, cum pot degera și cădea rozele într-o clipită, cum pot învăța fetele să țină focul în mâinile lor albe ca ceara...

— Gata cu povestitul, mamă, spuse Meredith, încercând să își țină în frâu furia. Să mergem înăuntru.

— Nu o opri... spuse Nina.

— Ești o idioată, i se adresă Meredith Ninei, ajutând-o pe mama să se ridice în picioare, conducând-o în casă și urcând cu ea scările, unde o instalează în balansoar și îi dădu andrelele și lucrul de mână.

La parter, o găsi pe Nina în bucătărie.

— Ce *dracului* a fost în mintea ta?

— Ai auzit povestea?

— Ce?

— Povestea. Era cea cu fiica de țăran și prințul? Mai ții min...

Meredith o apucă pe sora ei de încheietura mâinii și o trase în sufragerie, unde aprinse luminile.

Arăta exact la fel ca în ziua în care mama căzuse de pe scaun. Fâșii de tapet fuseseră smulse de pe pereți; locurile devastate arătau ca niște răni vechi alături de culorile aprinse ale tapetului rămas intact. Din loc în loc, tapetul și porțiunile de perete goale erau mânjite cu pete negre-roșietice.

Afară, undeva pe câmp, se auzea bubuiturile unui camion ce dădea rateuri.

Meredith se întoarse spre Nina, dar înainte să poată spune ceva, auzi niște pași coborând în grabă scările.

Mama intră în fugă în bucătărie, ducând cu sine un palton imens.

— Ați auzit focurile? Jos! Acum!

Meredith își luă mama de braț, sperând că atingerea ei o va liniști.

— A fost doar un camion, mamă. E totul în regulă.

— Leul meu plânge, spuse mama, cu o privire sticloasă, confuză. E hămesit.

— Nu e niciun leu hămesit aici, mamă, spuse Meredith cu o voce egală, liniștitoare. Vrei niște supă? întrebă încet.

Mama se uită la ea.

— Avem supă?

— Foarte multă. Și pâine, și unt, și cașă. Nu e nimeni hămesit aici.

Meredith luă cu grijă paltonul de la mama ei. Găsi îndesate în buzunare patru sticle cu aracet.

Mama își reveni imediat în fire. Se îndreptă, se uită la fiicele ei, apoi ieși din bucătărie.

Nina se întoarse către Meredith.

— Ce dracului mai e și asta?

— Vezi? spuse Meredith. Uneori... o ia razna. De-aia trebuie să stea într-un loc sigur.

— Greșești, spuse Nina, continuând să se holbeze la ușa bucătăriei pe care mama tocmai ieșise.

— Tu ești mult mai deșteaptă decât mine, Nina. Așa că spune-mi, cu ce anume greșesc?

— Asta nu a fost nebunie.

— Oh, pe bune? Și cam ce-a fost, mă rog?

Nina se uită în sfârșit la ea.

— Spaimă.

∴

Nina nu fu surprinsă când Meredith se apucă de curățenie în bucătărie cu zelul unui martir. Știa că sora ei este supărată. Ar fi trebuit să îi pese, dar nu era în stare de asemenea sentimente.

În schimb, se gândi la promisiunea făcută tatălui ei.

Convinge-o să-ți spună povestea cu fata de țăran și prințul

La momentul acela, păruse ceva fără rost; imposibil. Speranța disperată a unui muribund de a face trei femei să se împace.

Dar mama chiar era distrusă fără el. În această privință, tata avusese dreptate. Se gândise că basmul ar putea să o ajute să îndure suferința.

Meredith trânti o oală pe unul dintre ochiurile funcționale ale aragazului și pe urmă trase o înjurătură.

— Nu putem folosi nenorocitul ăsta de aragaz până nu scăpăm de oala asta pe care-ai topit-o tu.

— Folosește microundele, spuse Nina distrată.

Meredith se întoarse către ea.

— ăsta-i răspunsul tău? Folosește microundele. Asta e tot ce-ai de zis?

— Tata mi-a smuls promisiunea...

Meredith își șterse mâinile pe un șervet pe care îl azvârli pe bufet.

— Oh, pentru numele lui Dumnezeu! N-o s-o ajutăm convingând-o să ne spună basme. O s-o ajutăm dacă o ținem în siguranță.

— Vrei s-o duci la azil din nou. De ce? Ca să poți ieși la prânz cu fetele?

— Cum îndrăznești să-mi spui una ca asta? *Tu*. Meredith veni mai aproape, coborându-și vocea. Tata studia toate revistele, căutând fotografiile „fetiței lui”. Știai asta? Și verifica corespondența și mesajele în fiecare zi, așteptând telefoane care veneau doar arareori. Așa că să nu îndrăznești să mă faci tu pe mine egoistă.

— Ajunge.

Mama stătea în cadrul ușii, îmbrăcată în cămașă de noapte, cu părul neobișnuit de răvășit. Clavicula îi ieșea proeminentă pe sub pielea plină de vene; o cruciuliță ortodoxă rusească cu trei brațe îi atârna la gât de un lăntișor subțire din aur. În ciuda acelei palori – păr alb, piele lipsită de culoare, cămașă de noapte albă –, avea o înfățișare aproape translucidă. Cu excepția acelor uluitori ochi albaștri, care acum scoteau văpăi de furie.

— Așa îi cinstiți voi memoria, certându-vă?

— Nu ne certam, spuse Meredith cu un oftat. Ne facem griji pentru tine.

— Credeți că am înnebunit, spuse mama.

— Eu, nu, spuse Nina, privind în sus. Am observat un stâlp nou în grădina de iarnă, mamă. Am remarcat literele.

— Ce litere? întrebă Meredith.

— Nu e nimic, spuse mama.

— Ba e ceva, o contrazise Nina.

Mama ei nu dădu niciun semn că ar fi auzit: nu oftă, nu tresări, nu își feri privirea. Merse pur și simplu la masa din bucătărie și se așeză.

— Nu știm nimic despre tine, insistă Nina.

— Trecutul nu contează.

— Așa ai spus mereu, și noi te-am lăsat. Sau poate nu ne-a păsat. Dar acum îmi pasă, replică Nina.

Mama ridică încet privirea, iar de data asta luciditatea și tristețea din ochii ei nu erau evidente.

— O să mă tot întrebați, nu-i așa? Bineînțeles că da. Meredith va încerca să te oprească pentru că îi e teamă, dar tu nu te oprești.

— Tata m-a făcut să promit. A vrut să ascultăm una dintre poveștile tale până la capăt. Nu-l pot dezamăgi.

— Eu am mai multă minte încât să nu fac promisiuni celor pe patul de moarte. Acum ai învățat și lecția asta. Se ridică în picioare, adusă puțin de umeri. Pe tatăl vostru l-ar durea sufletul să știe că vă certați. Sunteți norocoase să vă aveți una pe alta. Bucurați-vă de asta.

Apoi ieși din încăpere.

Auziră ușa camerei ei trântindu-se la etaj.

— Uite ce e, Nina, spuse Meredith după o lungă tăcere. Eu nu dau nicio ceapă degerată pe poveștile ei. O să am grijă de ea pentru că i-am promis tatei și pentru că așa se cuvine. Dar ce vrei tu să faci – să

Încerci să o cunoști – este o misiune imposibilă, iar eu am eșuat de prea multe ori. Nu conta pe mine.

— Tu crezi că eu nu știu asta? Întrebă Nina. Sunt sora ta. Știu cât ți-ai dat silința cu ea.

Meredith se întoarse brusc la aragaz, năpustindu-se asupra oalei topite ca și cum sub ea s-ar fi găsit o comoară.

Nina se ridică și se duse la sora ei.

— Înțeleg de ce-ai dus-o în locul ăla oribil.

Meredith se întoarse.

— Înțelegi?

— Sigur. Ai crezut că s-a smintit.

— *Este smintită.*

Nina nu știu ce să zică, nici măcar cum să încadreze părerea surorii ei într-un raționament logic. Tot ce știa era că în ultima vreme pierduse o parte esențială din ea însăși, și poate că, dacă și-ar fi ținut promisiunea față de tatăl ei, ar fi reușit să se regăsească pe sine.

— Ori o fac să-mi spună povestea aia – pe toată –, ori mor încercând.

— Fă ce vrei, zise Meredith într-un final, oftând. Oricum, așa faci mereu.

∴

La serviciu, Meredith încercă să se cufunde în mărunțișurile cotidiene ale administrării livezii și depozitului, dar nimic nu părea să funcționeze. Ceva în piept o strângea cu fiecare respirație. Presiunea care se acumula în acea zonă putea exploda în orice clipă. După ce țipă pentru a treia oară la un angajat, renunță și plecă înainte să mai aibă și alte reacții deplasate. Aruncă un teanc de acte pe biroul lui Daisy și spuse încordată:

— Îndosariază-le, te rog, și ieși înainte ca Daisy să apuce să mai întrebe ceva.

Se urcă în mașină și porni. Inițial, nu avu nici cea mai vagă idee încotro se îndreaptă; la un moment dat, își dădu seama că o luase pe un drum vechi, uitat. Acesta ducea oarecum înapoi în copilărie.

Parcă în fața magazinului de suvenire de la Belîe Noci. Era o clădire mică adorabilă, la distanță de șosea și mărginită de niște meri bătrâni înfloriți.

Cu mult timp în urmă, fusese un aprozar de pe marginea drumului;

aici, Meredith petrecuse câteva dintre cele mai frumoase veri din viața ei, vânzând turiștilor merele lor coapte, perfecte.

Se uită prin parbriz la clădirea albă din șindrile, cu streșinile mărginite cu luminițe albe. Vara, locul era o puzderie de flori – în ghivecele de lângă ușă, în coșurile de pe prispă, înfășurate pe gard.

Fusese ideea ei să transforme acest aprozar în magazin de suvenire. Își amintea și acum ziua în care se dusese la tatăl cu acest plan. Era o tânără mamă a doi copii.

O să fie grozav, tată. Turiștii o să fie încântați de el.

E o idee trăsnet, Meredoodle. Tu o să fii steaua mea sclipitoare...

Își pusese tot sufletul în acest loc, alegând cu deosebită grijă fiecare articol pe care îl vindeau. Și fusese un succes incredibil, atât de mare, că extinseseră spațiul de două ori, și tot neîncăpător era ca să vândă toate acele splendide suvenire și obiecte artisanale produse în partea locului.

Când plecase de la magazinul de suvenire și se mutase la depozit, procedase astfel pentru a-și face tatăl fericit.

Privind retrospectiv, atunci începuse viața aceasta a ei, dedicată tuturor celorlalți...

Băgă maneta de viteze în marșarier și plecă, dorindu-și cumva să nu fi trecut pe acolo. Următoarea oră, nu făcu decât să conducă, observând schimbările pe care primăvara le adusese peisajului. Când intră pe aleea proprietății ei, soarele era la asfințit și se însera.

În casă, hrăni câinii, se apucă de gătit, apoi făcu o baie, rămânând în cadă până o luă cu frig.

Era încă tulburată și necăjită de evenimentele zilei, încât nu știa ce să facă sau ce să-și dorească. Tot ce știa sigur era certitudinea din mintea ei că totul avea să se transforme într-un imens haos pe care Meredith trebuia să îl gestioneze.

Se săturase până peste cap să fie responsabilă pentru toate.

Se șterse și se îmbracă într-un trening confortabil, apoi ieși din baie. În timp ce își ștergea părul cu prosopul, se uită la patul dublu mare de lângă peretele îndepărtat.

Își aminti, cu mare durere în suflet, ziua în care ea și Jeff cumpăraseră patul acela. Fusese prea scump, dar făcuseră haz de acea cheltuială și îl plătiseră cu cardul de credit. Când patul fusese livrat, veniseră acasă mai devreme de la serviciu și se trântiseră pe el,

râzând, sărutându-se și botezându-l cu pasiunea lor.

De asta avea nevoie acum: de pasiune.

Avea nevoie să-și smulgă hainele de pe ea și să se arunce în pat, uitând de Nina, de mama, de aziluri și de povești.

Imediat ce îi încolți acest gând, începu să urzească un plan. Simțindu-se excitată pentru prima oară după luni de zile, se schimbă într-o cămașă de noapte sexy și se duse la parter, unde făcu focul și își turnă un pahar cu vin, așteptându-l pe Jeff să se întoarcă de la serviciu.

La ora unsprezece noaptea, încă aștepta. Iar excitarea i se transformase treptat în furie.

Pe unde naiba umbla?

Când, în cele din urmă, Jeff intră în bucătărie, ea băuse deja trei pahare cu vin și mâncarea se răcise de-a binelea.

— Unde naiba ai fost? spuse ea, ridicându-se în picioare.

El se încruntă.

— Poftim?

— Am pregătit o cină romantică. S-a dus naibii acum.

— Ești nervoasă c-am venit acasă târziu? Cred că glumești.

— Unde-ai fost?

— M-am documentat pentru carte.

— La miezul nopții?

— Mai e mult până la miezul nopții. Dar, da. Fac asta încă din ianuarie, Mere. Doar că tu n-ai observat. Nici nu ți-a păsat.

Ieși și se duse în biroul lui, trântind ușa.

Ea se duse după el, dând ușa de perete.

— Te-am *dorit* în seara asta, spuse ea.

— Ei bine, să dea naiba dacă îmi pasă vreun pic. Tu mă ignori de luni întregi. Zici că trăiesc cu o fantomă, nu alta, dar acum, așa, deodată, pentru că ție ți s-a făcut de sex, eu ar trebui să fac pe dracul patru și să mă prezint la datorie? Nu merge așa.

— Bine. Sper că vei dormi confortabil în noaptea asta aici.

— Să fiu al dracului dacă n-o să fie mult mai cald decât patul *tău*.

Ea ieși din birou și trânti ușa, dar odată cu acea bufnitură a ușii, furia i se spulberă și, fără ea, se simți pierdută. Singură.

Ar fi trebuit să îi ceară scuze, să îi povestească prin câte trecuse în acea zi...

Tocmai era pe punctul de a da curs aceluia gând, când văzu lumina slabă albăstruie ieșind pe sub ușă. El își pornise calculatorul și începuse să scrie.

Plecă de lângă ușă, se duse sus și se băgă în patul lor. În douăzeci de ani de căsnicie, era pentru prima oară când el dormea pe canapea după o ceartă, și, fără el, pe ea nu o lua somnul.

La ora cinci dimineață, renunță să mai încerce și se duse jos să-i ceară scuze.

El plecase deja.

∴

În dimineața aceea, Meredith ieși să alerge (zece kilometri de data asta; era extrem de stresată), își sună ambele fiice și tot ajunse la serviciu înainte de ora nouă. Imediat ce se așeză la masa de lucru, sună la Parkview și vorbi cu directorul, care nu era prea încântat de plecarea inopinată a mamei sale. I se reiterează ideea că nu erau șanse să se elibereze vreun loc în viitorul apropiat. Situația se putea schimba, desigur (ceea ce însemna că cineva ar putea muri; familia altcuiva putea fi devastată), dar nu putea primi nicio garanție.

Nina nu avea cum să rămână prea mult ca să o ajute. În ultimii cincisprezece ani, Meredith nu-și amintea ca sora ei să fi stat la Belîe Noci mai mult de o săptămână, cel mult zece zile. Nina era, poate, faimoasă în toată lumea și renumită în domeniul ei, dar nu era o persoană în care să îți pui nădejdea. Renunțase chiar și la rolul de domnișoară de onoare a lui Meredith – în ultima secundă, când nu mai fusese destul timp pentru fi găsită o înlocuitoare – din cauza unui asasinat din America Centrală. Sau Mexic. Meredith tot nu știa nimic sigur; știa doar că acum Nina era lângă ea, probând rochia de domnișoară de onoare, iar în secunda următoare, dispăruse.

Cineva ciocăni la ușă. Meredith ridică privirea exact când Daisy intră aducând un dosar.

— Am aici rapoartele din teren și livadă.

— Perfect, spuse Meredith. Lasă-le pe masa mea.

Daisy ezită, și Meredith își zise: *Oh, nu. Acum începe.* O știa pe Daisy din copilărie, și nu era vreo timidă.

— Am auzit, spuse Daisy, închizând ușa. De Nina, că a răpit-o pe mama ta.

Meredith îi aruncă un zâmbet obosit.

— E puțin cam exagerat. Mă descurc.

— Bineînțeles, dar, scumpo, crezi că e bine? Daisy puse dosarul pe masă. Să știi că aș putea gestiona și eu lucrurile aici foarte bine, se oferi ea. M-a pregătit tatăl tău. Nu trebuie decât să-mi ceri ajutorul.

Meredith încuviință din cap. Era adevărat, deși nu se gândise niciodată serios la asta. Daisy chiar cunoștea livada și cum funcționa aceasta mai bine decât oricine, cu excepția lui Meredith înseși. Lucra acolo de douăzeci de ani.

— Mulțumesc.

— Dar nu prea știi cum să faci asta, nu-i așa, Meredith?

Meredith se abținu cu greu să nu-și dea ochii peste cap. Asta îi reproșa și Jeff tot timpul. Era oare un defect chiar atât de mare? Că făcea ce trebuia făcut?

— Poți să mi-l dai pe dr. Burns la telefon, Daisy?

— Desigur.

Daisy se duse la ușă. O clipă mai târziu, îi transferă apelul, și Jim răspunse.

— Bună, Jim, spuse ea. Meredith la telefon.

— Așteptam telefonul tău. M-au sunat de la Parkview azi. Făcu o pauză. Nina?

— Bineînțeles. A văzut *Marea evadare* de prea multe ori. Nu știu când vor avea o cameră liberă și nu ne permitem să aducem pe cineva care să stea cu ea. Ne poți recomanda un alt sanatoriu?

Jim tăcu o clipă, apoi zise:

— Am vorbit cu doctorul ei de la Parkview și cu fizioterapeutul care a făcut recuperarea cu ea. Am și vizitat-o o dată pe Ania, săptămâna asta.

Meredith simți cum se tensionează.

— Și?

— Niciunul dintre noi nu a observat semne de confuzie sau demență. Singura dată când a fost puțin neliniștită a fost în timpul furtunii de luna trecută. Se pare că s-a speriat de tunete și le-a cerut tuturor să se culce la podea. Dar mulți ocupanți ai azilului au fost tulburați de zgomot. Trase adânc aer în piept. Tatăl tău mi-a spus că Ania se lupta cu depresia în fiecare iarnă. Avea legătură cu frigul și zăpada care nu-i plăceau. Asta, la care se adaugă acum suferința... oricum, în concluzie: eu nu cred că suferă de Alzheimer și nici de

demență severă. Nu pot diagnostica ceea ce nu constat cu ochii mei, Meredith.

Meredith simți deodată apăsarea unei imense poveri pe umerii ei.

— Și ce e de făcut acum? Cum să am grijă de ea și să o știu în siguranță? Nu pot să administrez Belîe Noci și să am grijă și de propria casă, și să fiu și lângă mama tot timpul. Și-a provocat singură răni, pentru numele lui Dumnezeu!

— Știu, spuse el blând. Am dat câteva telefoane. Există un complex rezidențial pentru persoane în vârstă în Wenatchee, care este foarte drăguț. Se numește Riverton. Ar putea primi un apartament cu o curte destul de mare pentru o grădină. Poate să-și gătească singură sau să se ducă la cantina complexului. Se eliberează un apartament cu un dormitor la mijlocul lui iunie. L-am rugat pe director să îl rezerve pentru tine, dar trebuie achitat repede un avans. Cere să vorbești cu Junie.

Meredith notă tot.

— Îți mulțumesc, Jim. Apreciez mult ajutorul tău.

— Cu plăcere. Făcu o pauză. *Tu* ce mai faci, Meredith? Nu arătai prea bine ultima oară când te-am văzut.

— Mulțumesc, doctore. Încercă să râdă. Sunt obosită, dar nu e de mirare.

— Faci prea multe.

— Povestea vieții mele. Mulțumesc încă o dată.

Închise înainte ca el să mai poată spune ceva. Se aplecă și își luă geanta de pe podea, apoi ieși din birou.

La Belîe Noci, o găsi pe Nina în bucătărie, încălzind o oală plină cu gulaș.

Nina îi zâmbi.

— O supraveghez, vezi? Nu arde nimic încă.

— Trebuie să vorbesc cu tine și cu mama. Unde e?

Nina făcu semn cu capul înspre sufragerie.

— Ghici.

— Grădina de iarnă.

— Bineînțeles.

— La naiba, Neens!

Meredith traversă sufrageria devastată și ieși în grădină, unde mama ei ședea pe banca de fier. Măcar de data asta era îmbrăcată

adecvat pentru vremea rece.

— Mamă? spuse Meredith. Trebuie să-ți vorbesc. Putem să intrăm?

Mama se îndreptă de spate; abia atunci Meredith își dădu seama cât de delicată și de echilibrată părise înainte.

Intrară împreună în casă, fără să se atingă și fără să-și vorbească, în camera de zi, Meredith o așeză pe mama într-un fotoliu, apoi făcu focul. Când termină, Nina apăru și ea, se trânti pe sofa și își ridică pe măsuta de cafea picioarele încălțate cu șosete lungi.

— Care-i treaba, Mere? întrebă ea, răsfoind un număr vechi din *National Geographic*. Hei, uite o fotografie a mea! Aia care-a câștigat Pulitzerul, spuse ea, zâmbind și arătându-le și lor fotografia întinsă pe două pagini.

— Am vorbit azi cu dr. Burns.

Nina lasă revista deoparte.

— El... este de acord cu mine că un sanatoriu nu este un loc tocmai potrivit pentru mama.

— Ca să vezi! o ironiză Nina.

Meredith nu se lasă intimidată și, fără să-și ia ochii de la mama ei, continuă:

— Dar suntem amândoi de părere că nu poți locui singură în această casă. Jim a găsit un loc drăguț în Wenatchee. Un complex rezidențial pentru seniori. Zice că ai putea primi acolo un apartament cu un dormitor și bucătărie proprie. Dar dacă nu ai chef să gătești, există și o cantină. E chiar în centrul complexului. Ai putea colinda pe la magazinele universale sau pe la cele cu accesorii pentru tricotat.

— Și grădina mea de iarnă? întrebă mama.

— Apartamentul are o curte. Ai putea amenaja acolo o grădină de iarnă. Băncuța, gărdulețul, stâlpii, tot.

— Nu e nevoie să se mute, spuse Nina. Asta e casa ei, și eu sunt aici ca să o ajut.

Meredith răbufni în cele din urmă.

— Pe bune, Nina? Cam cât timp am putea conta pe tine? Sau o să fie ca la nunta mea?

— Avusese loc un asasinat în săptămâna aia, spuse Nina, brusc stânjenită.

— Sau ca la a șaptezecă aniversare a tatei? Atunci ce s-a mai întâmplat? O inundație, nu? Sau a fost cutremurul?

— N-am de gând să-ți cer scuze pentru munca mea.

— Nici nu-ți cer asta. Spun doar că poți avea cele mai bune intenții din lume, dar dacă se întâmplă vreo nenorocire în India mâine, tu nu ai întors spatele și pe-aci ți-e drumul. Eu nu pot fi cu mama în fiecare secundă, iar ea nu poate locui singură tot timpul.

— Și așa îți va fi ție mai ușor, spuse mama.

Meredith căută pe chipul mamei ei vreun semn de sarcasm sau de critică, ori chiar confuzie, dar nu văzu decât resemnare. Fusese o constatare, nu o acuzație.

— Da, spuse ea, întrebându-se de ce oare acea afirmație o făcea să se simtă ca și când și-ar fi dezamăgit tatăl.

— Atunci, merg. Nu-mi mai pasă unde locuiesc, spuse mama.

— Am să împachetez eu tot ce-ți trebuie, spuse Meredith. Deci, ești gata de plecare luna viitoare. Tu nu trebuie să faci nimic.

Mama se ridică în picioare. Se uită la Meredith, cu o privire îmblânzită de emoție în ochii aceia albaștri. O privire care dură cât o bătaie de inimă, după care dispăru. Se răsuci pe călcâie și plecă la etaj, unde trânti ușa dormitorului.

— Locul ei nu este în nu știu ce azil de lux, spuse Nina.

Meredith își ura sincer sora pentru asta.

— Și ce-ai să faci?

— Adică?

— O să plătești tu pentru un ajutor la domiciliu, pe cineva care să meargă la cumpărături, să facă curățenie prin casă și să achite facturile? Sau te pomenești că ai de gând să promiți că rămâi aici următorii câțiva ani? Oh, era să uit. Promisiunile tale nu fac doi bani.

Nina se ridică încet în picioare și o privi pe Meredith.

— Nu sunt eu singura din familia asta care își încalcă promisiunile. Tu i-ai promis tatei că vei avea grijă de mama.

— Și exact asta fac.

— Zău? Dac-ar fi tata aici, acum, să te audă vorbind despre mutarea grădinii de iarnă, despre bagajele pentru mama și mutarea ei la oraș? Ar fi *mândru* de tine, Meredith? Ar spune: Bravo. Mersi că ți-ai ținut cuvântul? Nu prea cred.

— Ar înțelege, spuse Meredith, dorindu-și să aibă mai multă forță în glas.

— Ba nu. N-ar înțelege, și știi prea bine asta.

— Mai du-te dracului, spuse Meredith. Habar n-ai cât m-am străduit... cât mi-am dorit... Vocea i se frânse și lacrimile i se adunară în gât. Mai du-te dracului, spuse din nou, șoptit de data asta. Se răsuci și o luă la fugă spre ușa de la intrare, observând că gulașul ardea când deschise ușa cu o smucitură și ieși.

În mașină, trânti portiera și trase de volan.

— Ce ușor e să ai convingerea că deții adevărul când ești tot timpul *plecat*, bombăni ea, pornind motorul.

Ajunse acasă în mai puțin de două minute.

Câinii o întâmpinară entuziasmați, și ea îngenunche și îi mângâie pe amândoi, lăsându-i să îi calmeze nervii zdruncinați, asemenea unui balsam.

— Jeff? strigă ea. Cum nu primi niciun răspuns, își scoase haina și își turnă un pahar cu vin. În camera de zi, porni focul în șemineu și se așeză pe polița din marmură, lăsând căldura focului să-i încălzească spatele.

Ani la rând încercase să își iubească mama la fel de necondiționat cum își iubise tatăl. Dorința aceea de a iubi – și de a fi iubită – era piatra de temelie a tinereții ei, și primul eșec adevărat.

Nimic din ceea ce făcuse nu fusese cu adevărat corect în ochii mamei, iar pentru o fată care se dădea peste cap să le fie pe plac celorlalți, acest eșec lăsase în urmă traume. Cea mai cumplită dintre toate – pe lângă seara cu piesa de teatru de Crăciun – fusese provocată într-o zi însorită de primăvară.

Meredith nu își amintea exact ce vârstă avea, dar Nina tocmai începuse lecțiile de înot, deci, vreo zece ani să fi avut, iar tata o dusesse pe sora ei la bazin, așa că ea era acasă doar cu mama, în casa aceea imensă, întortocheată. Se furișase afară după masa de prânz, cu ustensile în mână și niște semințe în buzunar. Singură în grădina de iarnă, îngânând voioasă un cântecel, smulsese toată iedera care se împânzea peste tot și scosese de acolo vechiul stâlp coclit de cupru ce conferea grădinii un aspect neîngrijit, dezordonat. Atacă pământul negru noroios cu o săpăligă și plantă cu grijă semințe de flori în straturi ordonate, îngrijite. Își și imagina cum aveau să răsară și să înflorească și cum aveau să înveselească și să înfrumusețeze așa-zisa grădină, în acel talmeș-balmeș de verde și alb.

Fusese încântată de ea însăși că îi dăduse prin cap o asemenea idee și că o pusese în practică așa de bine. În timp ce săpa în pământ și împrăștia cu grijă semințele în gropițe, și-o imagina pe mama venind acolo, văzând acel dar și – în sfârșit – îmbrățișând-o.

Era atât de cufundată în visul ei, că nu auzi ușa casei trântindu-se și niște pași apropiindu-se pe dalele de piatră. Își dăduse seama că nu era singură abia când mama o trăsese în picioare atât de brutal și de iute, că Meredith se dezechilibrase și căzuse într-o parte.

Ce-ai făcut cu grădina mea?

Am vrut să o fac frumoasă pentru tine. Eu...

Meredith nu putea uita privirea de pe chipul mamei sale când o târâse prin curte și pe scările verandei. Tot drumul până în casă, Meredith plânsese, cerându-și scuze, întrebând cu ce greșise atât de rău, dar mama ei nu spusese nimic, o împinsese doar în casă și trântise ușa.

Meredith stătuse după aceea la fereastra sufrageriei, plângând, uitându-se la mama ei cum scormonea pământul și arunca semințele de parcă ar fi avut cine știe ce otravă în ele. Mama muncise ca o nebună, cu înverșunare; adusese toată iedera înapoi, purtând-o pe brațe atât de drăgăstos cum nu se comportase niciodată cu copiii ei, și, după ce o văzuse pe toată la locul ei, se dusese după stâlpul de cupru, târându-l înapoi, înfigându-l cu forță la locul lui. Când grădina de iarnă arăta din nou ca înainte, mama căzuse în genunchi în fața stâlpului și rămăsese acolo toată după-amiaza, cu capul plecat de parcă s-ar fi rugat. Tot acolo rămăsese și după ce se lăsase seara și începuse să plouă.

Când, în sfârșit, intrase din nou în casă, avea mâinile murdare de pământ, degetele îi sângerau și fața îi era mânjită de noroi și ploaie. Nu se uitase la Meredith, ci se dusese glonț la etaj și se închisese în dormitor.

Nu mai vorbiseră niciodată despre acea zi. Iar când tata se întorsese acasă, Meredith se aruncase în brațele lui și plânsese până când el întrebă: *Ce s-a întâmplat, Meredoodle?*

Poate că dacă ar fi spus ceva, dacă i-ar fi mărturisit adevărul, lucrurile s-ar fi schimbat, ea s-ar fi schimbat, dar nu putuse face asta. *Te iubesc, tati*, spusese ea, iar hohotele lui de râs se abătură asupra ei ca o a doua pedeapsă.

Și eu te iubesc pe tine, spusese el. Meredith și-ar fi dorit să fi fost de ajuns, se rugase să fie de ajuns, dar nu fusese așa, și sentimentul acela de eșec personal înflori și puse stăpânire pe ea, până când nu mai putu face altceva decât să încerce să nu își mai iubească mama.

Închise ochii, clătinându-se doar puțin. Nina nu avea dreptate. Tata ar înțelege...

Se auzi o bufnitură undeva în apropiere, și ea se așteptă să îl vadă pe Luke sau pe Leila intrând în cameră, dând din coadă în semn de salut mut, cerșind puțină atenție.

Jeff stătea în cadrul ușii, îmbrăcat încă în blugii Levi's uzați și puloverul albastru la baza gâtului cu care era îmbrăcat și în dimineața zilei precedente.

— Oh. Ai venit.

— Plec, spuse el încet.

Ea nu știu dacă să se simtă ușurată sau dezamăgită că nu își petreceau împreună acea seară.

— Vrei să-ți păstrez ceva de mâncare?

El inspiră adânc și spuse.

— Plec.

— Te-am auzit. Eu nu... Atunci își dădu brusc seama de sensul vorbelor lui și ridică privirea. Pleci? Adică mă părăsești? Din cauza serii trecute? Îmi pare rău pentru ce s-a întâmplat. Zău. Nu ar fi trebuit să...

— Trebuie să ne despărțim o vreme, Mere.

— Nu face asta, șopti ea, clătinând din cap. Nu acum.

— Nu e niciodată momentul potrivit. Am așteptat din cauza tatălui tău, apoi din cauza mamei tale. Mi-am spus că încă mă iubești, că ești doar ocupată și copleșită, dar... Pur și simplu nu mai cred. În jurul tău e un zid, Mere, iar eu am obosit să tot încerc să sar peste el.

— Va fi mai bine acum. În iunie...

— Gata cu așteptarea, spuse el. Avem doar câteva săptămâni la dispoziție până se întorc fetele. Hai să profităm de acest răgaz ca să ne dăm seama ce dracului vrem.

Meredith simți cum se prăbușește, dar gândul de a se da bătută într-o atare situație o speria de moarte. Încerca de luni bune să își îngroape emoțiile, și Dumnezeu îi era martor ce s-ar fi întâmplat dacă n-ar mai fi făcut asta. Dacă își îngăduia să plângă, probabil că ar

ajunge să jelească la nesfârșit și s-ar transforma în stană de piatră, ca unul dintre personajele din poveștile mamei sale. Așa că se ținu cu firea și dădu aprobator din cap.

— În regulă, spuse cu cea mai neutră voce de care era capabilă.

Observă felul în care el o privi, dezamăgirea, resemnarea. În privirea lui citea: „Știam că asta ai să spui”. O răni aproape mai mult decât putea suporta faptul de a-l lăsa să plece, dar nu știa cum să îl oprească, ce să spună, așa că se ridică în picioare și trecu pe lângă el, pe lângă valiza de la intrare (bufnitura pe care o auzise mai devreme) și intră în bucătărie.

Inima îi bătea neregulat când se opri lângă chiuvetă și privi în gol. Respira greu. În toți anii lor de căsnicie, nu îi trecuse niciodată prin minte că Jeff o va părăsi. Nici măcar cu o seară în urmă, când el o lăsase să doarmă singură. Era conștientă că nu este fericită – și chiar nu era –, dar asta părea a fi oarecum altceva, o perioadă dificilă ca oricare alta.

Dar asta...

El veni în spatele ei.

— Mă mai iubești, Mere? întrebă el încet, prinzând-o de umeri și răsucind-o cu fața către el.

Ea și-ar fi dorit să i se fi adresat această întrebare în urmă cu o oră, sau cu o zi înainte, sau cu o săptămână înainte. Oricând, numai nu acum, când simțea cum îi fuge pământul de sub picioare. Crezuse că dragostea lui era un stăvilor capabil să înfrunte orice furtună, dar la fel ca toate celelalte aspecte din viața ei, și dragostea lui era condiționată. Redeveni brusc fetița de zece ani, târâtă din grădină, care se întreba cu ce greșise.

El îi dădu drumul și porni spre ușă.

Meredith aproape că strigă după el, aproape că spuse: *Bineînțeles că te iubesc. Tu mă iubești pe mine?* Dar nu putu deschide gura. Știa că ar fi trebuit să-i smulgă valiza din mână și să se arunce de gâtul lui. Să facă ceva, orice. Dar rămase acolo, incapabilă să plângă și să înțeleagă, uitându-se fix la spatele lui.

În ultima secundă, el se întoarse spre ea.

— Ești la fel ca ea, știi asta, nu?

— Nu spune asta.

Jeff se uită la ea încă o clipă, iar ea știu că era o oportunitate, o

șansă pe care el i-o oferea, dar nu putu profita de ea, nu reuși să își impună să se miște, ori să întindă mâna, ori să plângă.

— La revedere, Mere, spuse el în cele din urmă.

Ea rămase acolo mult timp. Era tot acolo, lângă chiuvetă, privind în gol în neantul întunecat din curtea ei, mult după ce mașina lui dispăruse.

Ești la fel ca ea, spusese el.

Durerea era de nesuportat, iar el sigur știa asta.

— O să se întoarcă, spuse ea pentru sine, nu pentru altcineva. Cuplurile mai iau câte o pauză din când în când. O să fie bine.

Trebuia să găsească o cale de a îndrepta lucrurile, să se gândească ce e de făcut. Se duse în debara, luă aspiratorul și îl târî în camera de zi. Îl porni. Sunetul acestuia acoperi vocile din capul ei și bătăile inegale ale inimii.

Capitolul 10

După ce își făcu duș și despachetă, Nina coborî la parter. În bucătărie, o găsi pe mama deja așezată la masă, cu un decantor de cristal în față.

— Mă gândeam că n-ar fi rău să bem ceva. Votcă, spuse mama ei.

Nina se uită la ea. Era ca atunci când vezi ceva neașteptat, precum un chip în întuneric. În cei treizeci și șapte de ani ai ei, mama nu îi oferise niciodată Ninei ceva de băut. Ezită.

— Dacă nu vrei...

— Nu. Adică, ba da, spuse Nina, privindu-și mama umplând două pahărele cu votcă.

Încercă să vadă ceva pe chipul frumos al mamei, o încruntare, un zâmbet; orice. Dar ochii ei albaștri erau inexpresivi.

— Miroase a fum în bucătărie, spuse mama.

— Am ars prima mâncare. Păcat că nu m-ai învățat să gătesc, spuse Nina.

— Se numește încălzit, nu gătit.

— Mama ta te-a învățat să gătești?

— Fierbe apa. Pune pastele la fiert.

Nina se duse la aragaz și turnă în apa clocotindă tăiței de casă făcuți de mama ei. Alături, într-o cratiță, fierbea în clocote mici un sos stroganoff.

— Hei, gătesc, spuse ea, luând o lingură de lemn. Danny s-ar prăpădi de râs dacă m-ar vedea acum. Ar spune: *Ai grijă, iubire. Oamenii vor mânca ce gătești*. Se aștepta să o întrebe mama ei cine e Danny, dar nu-i răspunse decât tăcerea bătrânei și un pocnet ușor, ritmic.

Se întoarse și o văzu pe mama ei bătând cu furculița în masă. Se întoarse la masă și se așeză în fața mamei.

— Noroc! Închină ea paharul.

Mama ridică și ea pahărelul, îl ciocni de cel al Ninei și dădu votca pe gât.

Nina făcu la fel. Trecură câteva minute de tăcere.

— Deci, acum ce facem?

— Tăiței, răspunse mama.

Nina dădu fuga la aragaz.

— Plutesc, spuse.

— Sunt gata.

— Încă o lecție de gătit. E grozav! spuse Nina, turnând tăiței și apa într-o strecurătoare din chiuvetă.

Apoi puse mâncarea pe două farfurii, luă salata și se întoarse la masă, aducând și o sticlă de vin.

— Mulțumesc, spuse mama.

Închise ochii, făcând o scurtă rugăciune, apoi luă furculița.

— Mereu ai făcut asta? întrebă Nina. Te rugai înainte de masă?

— Încetează să mă mai studiezi, Nina.

— Pentru că ăsta-i genul de lucru pe care un părinte i-l transmite copilului. Eu nu-mi aduc aminte să fi făcut rugăciuni înainte de masă, cu excepția sărbătorilor mari.

Mama începu să mănânce.

Nina vru să continue cu întrebările, dar mirosul apetisant al vitei stroganoff – bucăți mari de carne de vită, perfect rumenite și apoi lăsate câteva ore într-un sos *sherry*, cu cimbru proaspăt, smântână grasă și ciuperci – îi gâdilă nările și stomacul începu să dea semne de nerăbdare. Înfulecă, nu alta, mâncarea, emblematică pentru copilăria ei.

— Slavă Domnului că ai destulă mâncare în congelator cât pentru a hrăni un popor întreg de flămânzi, spuse ea, turnând vin în două pahare. Cum nu primi nicio replică, adăugă: Mulțumesc, Nina, pentru compliment.

Nina încercă să se concentreze asupra mâncării, dar tăcerea o stânjenea. Printre calitățile ei nu se număraseră niciodată răbdarea. Era ciudat: putea sta liniștită ore întregi, așteptând cadrul perfect, dar fără aparatul foto în mână, trebuia să își găsească o preocupare. În cele din urmă, nu mai suportă.

— Destul, spuse ea pe un ton răstit, iar mama ridică privirea. Eu nu sunt Meredith.

— Știu.

— Ai fost prea dură cu noi când eram mici, iar Mere, ei bine, ea a rămas aici și nu s-a schimbat prea mult. Eu am plecat. Și știi ce? Nu mă mai sperii și nu mă mai faci să sufăr ca înainte. Sunt aici acum ca

să am grijă de tine. Dacă Mere se ține de plan, am să rămân aici până te muți la azil, și să fiu a naibii dacă am de gând să iau toate mesele în tăcerea asta mormântală.

— Tăcerea cum?

— Sigur vorbeam la masă când eram mică. Îmi amintesc că vorbeam. Râdeam chiar.

— Voi trei făceați asta.

— Cum se face că tu nu te uiți niciodată la mine sau la Meredith?

— Vorbești prostii acum. Mama luă o înghițitură de vin. Mănâncă.

— Bine, am să mănânc. Dar o să vorbim, și cu asta, basta. Cum tu ești o interlocutoare jalnică, am să încep eu. Filmul meu preferat e *Departee de Africa*. Îmi place să privesc girafele la asfințit în Serengeti și mă surprinde să recunosc să uneori mi-e dor de zăpadă.

Mama mai luă o înghițitură de vin.

— Aș putea acum să te întreb despre povești, spuse Nina. Te-aș putea întreba cum se face că știi poveștile cuvânt cu cuvânt sau de ce ni le spuneai doar cu lumina stinsă, sau de ce tata...

— Autorul meu preferat este Pușkin. Deși Anna Ahmatova zici că-mi citește gândurile. Mi-e dor de... adevăratele *nopti albe*, iar filmul meu preferat este *Doctor Jivago*. Accentul ei se domoli când roști cuvintele rusești, pe care le prefăcu într-un fel de muzică.

— Deci, avem totuși ceva în comun, spuse Nina, luându-și paharul de vin și privindu-și mama.

— Și anume?

— Ne plac poveștile de dragoste adevărată cu deznodământ trist.

Mama ei împinse deodată în masă și se ridică de pe scaun.

— Mulțumesc pentru masă. Acum sunt obosită. Noapte bună.

— Am să te sâcâi din nou cu întrebările, să știi, spuse Nina când mama trecu pe lângă ea. Despre poveste.

Mama se opri, încetini un pas, apoi își văzu de drum, coti și urcă scările. După ce ușa dormitorului ei se închise cu un bufnet, Nina privi în tavan.

— Ți-e frică, nu-i așa? spuse cu voce tare. De ce anume?

∴

Înfășurată în vechiul ei halat de casă din prosop, Meredith ieșise pe terasă și se legăna într-un scaun de răchită. Câinii erau culcați la picioarele ei, grămadă unul peste celălalt. Părea că dorm, dar din

când în când unul din ei scheuna și ridica privirea. Simțeau că ceva nu este în regulă. Jeff plecase.

Ei nu-i venea să creadă că îi făcuse una ca asta tocmai *acum*, când tatăl ei abia murise, iar sănătatea mamei sale se degrada văzând cu ochii. Ar fi vrut să se poată concentra asupra acelei furii, dar era efemeră și greu de reținut. Își tot imagina o scenă, iar și iar.

Erau ei patru, ea, Jeff și fetele, la masa din sufragerie...

Jillian stătea cu nasul într-o carte; Maddy se juca în mâncarea din farfurie, întrebând când puteau să plece. Toată acea nerăbdare adolescentină dispărea când Jeff spunea: „Ne despărțim”.

Poate nu ar fi spus-o chiar așa, sau poate că ar fi fost laș și ar fi lăsat-o pe Meredith să rostească acele cuvinte otrăvite. Așa fuseseră ei mereu ca părinți. Jeff era responsabil cu asigurarea bunei dispoziții în familie, Meredith, cu ordinea și disciplina.

Maddy avea să izbucnească în hohote isterice de plâns.

Jillian avea să își rețină lacrimile, inspirând compasiune.

Meredith trase adânc aer în piept, înfiorându-se. Știa acum de ce femeile nefericite în căsnicie rămâneau captive în mariaj. Din cauza scenelor precum cea pe care tocmai și-o imaginase și a durerii provocate de acestea.

În depărtare, se vedeau primele licăriri arămii ale răsăritului. Stătuse acolo toată noaptea. Își strânse halatul pe lângă ea, intră în casă, se învârti fără rost, luând diverse obiecte dintr-un loc și mutându-le altundeva. Trofeul de cristal primit de Jeff cu un an în urmă pentru rezultate deosebite în jurnalismul de investigație... ochelarii de citit pe care începuse de curând să-i poarte... fotografia cu ei doi la lacul Chelan vara trecută. Înainte, când se uita la fotografia aceea, nu vedea decât că îmbătrânea; acum, observă felul în care el o ținea în brațe și zâmbetul lui senin.

Puse fotografia la loc și se duse la etaj. Deși patul o îmbia, nici măcar nu se apropie de el, de salteaua aceea imensă în care se imprimase conturul trupului lui și pe care persista încă parfumul lui. Se îmbracă în schimb în hainele sport și alergă până când respirația îi deveni dureroasă și își simți plămâni ca două mase gelatinoase.

Acasă, intră direct sub duș, unde rămase până se răci apa.

După ce se îmbracă, știa că nimeni nu o va putea privi și ghici că soțul ei o părăsise în miez de noapte.

Stătea în bucătărie, cu cheile de la mașină în mână, când își dădu seama că era sâmbătă.

În depozit era întuneric și foarte rece. Era închis. Oh, ar fi putut totuși să se ducă la muncă, să încerce să se cufunde în detaliile rapoartelor despre insecte și altoiri, despre estimările recoltelor și cotele de vânzări. Dar ar fi singură, într-o liniște sumbră, auzindu-și doar propriile gânduri.

— Nici gând.

Se urcă în mașină și porni motorul, dar în loc să o ia spre oraș, parcă la Belife Noci.

Lumina era aprinsă în camera de zi. Din horn se înălța un fuior de fum. Bineînțeles că Nina era trează. Ea funcționa încă după ora Africii.

Meredith simți un val de autocompătimire. Își dorea din toată inima să fi putut vorbi cu sora ei despre asta, să fi putut împărtăși suferința ei cu altcineva care ar fi găsit poate cuvintele potrivite ca să i-o aline.

Dar Nina nu era persoana potrivită pentru asta. Meredith nu și-ar fi vărsat năduful nici în fața prietenelor ei. Era și așa destul de umilitor și de dureros și fără să mai devină subiect de bârfa în oraș. În plus, nu era genul de femeie care vorbește despre problemele personale; nu acesta era, în parte, motivul pentru care era singură acum?

Deschise energic portiera mașinii și coborî.

În casă, sesiză miros persistent de fum. Apoi văzu maldărul de vase murdare din chiuvetă și decantorul de votcă deschis pe bufet.

Se enervă. Brusc. Din cale-afară. O reacție instinctivă, disproporționată. Dar această furie îi dădea o stare de bine. Se putea agăța de ea, o putea lăsa să o devoreze. Se năpusti asupra vaselor atât de zgomotos, că tigăile se ciocniră între ele când le aruncă în apa cu detergent.

— Uau! exclamă Nina, intrând în bucătărie. Era îmbrăcată cu niște boxeri bărbătești și un tricou vechi cu Nirvana. Avea părul ridicat în toate părțile și un zâmbet pe față. Arăta ca Demi Moore în *Fantoma mea iubită*; aproape imposibil de drăguță. N-am știut că aruncatul cu tigăile e un sport.

— Tu crezi că eu n-am altceva mai bun de făcut decât să strâng după tine?

— E un pic cam devreme pentru drame.

— Cum să nu. Ia-mă la mișto. Ce-ți pasă?

— Meredith, ce s-a-ntâmplat? întrebă Nina. Ești bine?

Meredith aproape că cedă nervos. Blândețea din vocea surorii ei, întrebarea neașteptată... fu pe punctul de a spune: *Jeff m-a părăsit.*

Și ce-ar fi urmat?

Inspiră adânc și împături șervetul pentru mâini, cu precizie, în trei înainte să îl așeze pe mâner.

— Sunt bine.

— Felul în care te porți îmi spune altceva.

— Sincer, Nina, nu mă cunoști destul de bine ca să afirmi asta. Cum a fost mama aseară? A mâncat?

— Am băut votcă împreună. Și vin. Îți vine să crezi?

Meredith simți un junghi la auzul acestor cuvinte; își dădu seama numaidecât că e geloasă.

— Votcă?

— Știu. A fost un șoc și pentru mine. Și am aflat că filmul ei preferat este *Doctor Jivago*.

— Nu cred că alcoolul e tocmai potrivit pentru ea zilele astea, tu nu? Adică, în mare parte din timp habar n-are pe ce lume e.

— Dar chiar știe *cină* e. Asta vreau eu să aflu. Dacă-aș reuși s-o conving să ne spună poveștile...

— Mai dă-le dracului de povești! izbucni Meredith, mai aspru decât ar fi fost cazul. După privirea surprinsă a Ninei, își dădu seama că probabil chiar țipase. Am să încep să-i fac bagajul pentru mutarea de luna viitoare. Cred că o să se simtă mai confortabil acolo, dacă are toate lucrurile personale cu ea.

— N-o să se simtă mai confortabil, spuse Nina, de data asta ieșindu-și din fire. Nu contează cât de îngrijită, curată și ordonată ești. Tot o silești să plece din casa ei.

— Ai de gând să rămâi, Nina? Pentru totdeauna? Pentru că, în cazul ăsta, anulez rezervarea.

— Știi că nu pot face asta.

— Da. În regulă. Poți critica, dar nu poți rezolva problema.

— Sunt aici acum.

Meredith se uită la chiuveta plină cu apă și detergent și la vasele acum curate din scurgător.

— M-ai ajutat, sigur, n-am ce zice. Acum, dacă nu te superi, mă duc să aduc niște cutii din garaj. Am să încep din bucătărie. Mi-ar prinde

foarte bine să mă ajuți.

— Nici prin cap nu-mi trece să-i împachetez viața în cutii, Mere. Eu vreau să o fac să se deschidă, nu să o închid undeva, departe de casă. Nu pricepi? Nu-ți pasă?

— Nu, spuse Meredith, dând-o la o parte și trecând pe lângă ea. Leși din casă și se duse în garaj. În timp ce aștepta deschiderea ușii automate, își dădu seama că respira greu. Un sentiment nedefinit se amplifică înăuntrul ei până când începu să simtă durere în piept și îi înțepeni brațul. Se gândi: *Am un atac de cord.*

Se chirci de durere și trase aer în piept. Inspiră și expiră, inspiră și expiră, până când își reveni. Intră în garajul întunecat, bucuroasă că se controlase și că nu se pierduse cu firea în fața Ninei, dar când aprinse lumina, dădu cu ochii de Cadillac-ul tatei. Modelul decapotabil din 1956, care fusese mândria și bucuria lui.

I-am spus Frankie, după Sinatra. Primul sărut l-am furat pe scaunul din față al lui Frankie...

Merseseră în zeci de excursii de familie cu bătrânul Frankie. Călătoriseră în nord, în Columbia Britanică, în est, în Idaho, și în sud, în Oregon, veșnic în căutarea aventurii. În toate acele lungi călătorii prăfuite, în timp ce tata și Nina cântau pe muzica lui John Denver, Meredith se simțise de fiecare dată invizibilă. Ei nu îi plăcea să exploreze itinerarii, să se rătăcească sau să rămână fără benzină. Și de fiecare dată se întâmpla așa, iar tata și Nina râdeau ca niște pirați în fiecare asemenea escapade.

Cine are nevoie de hartă? întreba tata.

Noi nu, răspundea Nina, sărind în scaunul ei, veselă nevoie mare.

Meredith li s-ar fi putut alătura, s-ar fi putut preface, dar nu o făcuse. Stătea în spate, citind câte o carte și încercând să nu-i pese când mai sărea câte un capac din motorul supra-încins. Și de câte ori se opreau să înnopteze și instalau tabăra, tata venea mereu la ea; trăgea din pipă și spunea: *M-am gândit că poate cea mai bună fată a mea ar dori să facă o plimbare...*

Acele plimbări de zece minute meritau un milion de kilometri de drum prost.

Atinse capota lucioasă de culoarea cireșei, simțindu-i netezimea. Nimeni nu mai condusesese mașina aceea de ani de zile.

— Fata ta cea mai bună ar dori să facă o plimbare, șopti Meredith.

El era singura persoană căreia i-ar fi spus ce se întâmplase cu o seară înainte...

Ofță și se duse la bancul lui de lucru, unde căută până găsi trei cutii mari de carton. Le duse în bucătărie, se puse pe jos, pe parchet, și deschise dulapul cel mai apropiat. Știa că era prea devreme să înceapă împachetatul, dar orice era mai bine decât să stea singură într-o casă goală.

— V-am auzit pe tine și pe Nina certându-vă.

Meredith închise încet ușa dulapului și se întoarse.

Mama ei stătea în prag, îmbrăcată în cămașa ei de noapte albă, cu o pătură neagră de lână pe umeri, ca o pelerină. Lumina din hol trecea prin țesătura de bumbac, conturându-i picioarele subțiri.

— Îmi cer scuze, spuse Meredith.

— Tu și sora ta nu sunteți apropiate.

Era mai degrabă o afirmație decât o întrebare, așa cum cu siguranță ar fi trebuit să fie, dar Meredith percepu o notă de duritate în vocea mamei sale, o critică, poate. De data asta, mama nu se uita nici pe lângă Meredith, nici dincolo de ea; se uita fix în ochii ei, ca și cum ar fi văzut-o pentru prima oară.

— Nu, mamă. Nu suntem apropiate. Abia dacă ne vedem.

— Veți regreta.

Mulțumesc, Yoda.

— E-n regulă, mamă. Să-ți fac un ceai?

— După ce eu nu voi mai fi, n-o să vă mai aveți decât una pe cealaltă.

Meredith se ridică în picioare și se duse la samovar. Acesta era ultimul lucru la care dorea să se gândească azi – la moartea mamei ei.

— Se încinge imediat, spuse ea fără să se întoarcă.

După un timp, o auzi pe mama plecând, și Meredith rămase din nou singură.

∴

Nina își propuse să își învingă mama. Dacă spectacolul de mai devreme, din bucătărie, al lui Meredith-martira dovedise ceva, aceea era că timpul este esențial. Cu fiecare fâșie de ziar sau clinchet de oală, Nina știa că încă o bucată din viața mamei era împachetată și pusă deoparte. Dacă Meredith făcea după cum o tăia capul, curând

nu mai rămânea nimic.

Tata dorise altceva însă, și acum Nina era mânată de aceeași dorință. Dorea să asculte întreaga poveste cu fata de țăran și prințul; de fapt, nu își amintea să-și fi dorit ceva mai mult vreodată.

La micul dejun, se dusese în bucătărie, călcând cu grijă pe lângă sora ei, care ația o atitudine glacială. Ignorând-o pe Meredith, îi pregăti mamei o cană de ceai îndulcit și o felie de pâine prăjită, pe care le duse sus. În dormitorul mamei, o găsi pe aceasta în pat, cu mâinile-i noduroase împreunate elegant peste pătură, pe abdomen, cu părul alb foarte ciufulit, semn că avusese o noapte agitată. Ținând ușa deschisă, o puteau auzi amândouă pe Meredith împachetând în bucătărie.

— Ai putea s-o ajuți pe soră-ta.

— Aș putea. Dacă aș crede că e bine să te muți. Dar nu cred. Îi dădu mamei ceaiul cu pâine prăjită. Știi ce mi-am dat seama când îți pregăteam micul dejun?

Mama sorbi ceai din ceașca fină de ceai, placată cu argint.

— Presupun că ai să-mi spui.

— Nu știu dacă îți place miere, gem sau scorțișoară.

— Sunt bune toate.

— Ideea e că nu știu.

— Aha. Asta-i ideea, spuse mama, oftând.

Bătrâna tăcu, luând încă o gură de ceai.

— Vreau să aud povestea. Fata de țăran și prințul. Pe toată. Te rog.

Mama puse ceaiul jos, pe noptieră, și se dădu jos din pat. Trecu pe lângă Nina ca și cum ar fi fost invizibilă, ieși din cameră, traversă holul și intră în baie, închizând ușa.

∴

La prânz, Nina făcu o nouă încercare. De data asta, mama își luă sandvișul și ieși din casă.

Nina se duse după ea afară, în grădina de iarnă, și se așeză lângă ea.

— Vorbesc serios, mamă.

— Da, Nina. Știu. Te rog, lasă-mă.

Nina mai rămase acolo zece minute, doar ca să îi dea de înțeles că nu se lasă păgubașă, apoi se ridică și intră în casă.

În bucătărie, o găsi pe Meredith continuând să așeze oale și cratițe

Într-o cutie.

— N-o să-ți spună niciodată, o auzi Nina când intră.

— Mersi frumos, spuse Nina, luându-și aparatul foto. Tu continuă să îi pui viața în cutii. Știu cât de mult îți place să fie totul ordonat și etichetat. Ești tare haioasă, n-am ce zice. Sincer, Meredith, cum te suportă copiii și Jeff?

*

Nina reveni în casă imediat după ora șase și jumătate seara. În ultimele momente de lumină arămie a crepusculului, florile de măr căpătară minunate irizații de opal, care dădeau văii un aspect ireal.

Nu era nimeni în bucătărie, cu excepția cutiilor atent stivuite și etichetate, depozitate cu grijă în spațiul dintre cămară și frigider.

Se uită pe fereastră și văzu că mașina surorii ei era tot acolo. Meredith era probabil în altă cameră, băgată până la gât în cutii și ziare.

Nina deschise congelatorul și scotoci printre șirurile nesfârșite de recipiente. Supă cu perișoare, tocăniță de pui cu găluști, piroști, musaca de miel cu legume, antricoate de porc în cidru, clătite de cartofi, papricaș de ardei roșu, pui Kiev, vită stroganoff, ștrudele, rulouri cu brânză și șuncă, tăiței de casă și zeci de pâini savuroase. În garaj mai era un congelator, plin și acela până la refuz, iar cămara din beci era plină ochi cu conserve de fructe și legume făcute în casă.

Nina alese una dintre preferatele ei: o delicioasă friptură înăbușită de vacă umplută cu bacon și hrean. Decongelă friptura în cuptorul cu microunde, cu toate rădăcinoasele și bulionul consistent de vită, apoi puse cu polonicul mâncarea într-o tavă și o dădu la cuptor. Reglă cuptorul la 180° C, gândindu-se că nu avea cum să greșească, apoi puse o oală cu apă la fiert pentru tăițeiii de casă. Existau câteva lucruri pe planeta asta mai bune decât tăițeiii mamei.

Cât mâncarea stătu în cuptor, Nina așeză masa pentru două persoane și apoi își turnă un pahar cu vin. Aroma mâncării avea să o aducă pe mama la ea.

Desigur, la șase patruzeci și cinci, mama coborî scările.

— Ai pregătit cina?

— Am încălzit-o, spuse Nina, conducând-o în sufragerie.

Femeia se uită de jur-împrejur la tapetul sfâșiat, mânjit încă de sânge uscat, înnegrit.

— Hai să mâncăm la masa din bucătărie, ceru ea.

Nina nici măcar nu se gândise la asta.

— Oh. Sigur. Luă tot aranjamentul de pe masă și îl transferă pe mica masă din lemn de stejar, înghesuită într-un ungher din bucătărie. Poftim, mamă.

În acel moment, intră Meredith; observă masa pregătită pentru două persoane și se strâmbă nervoasă. Sau poate era ușurată. În privința lui Meredith era greu de spus.

— Vrei să mănânci cu noi? întrebă Nina. Am crezut că trebuie să te duci acasă, dar e destulă mâncare. Știi cum e mama. A gătit mereu cât pentru o armată.

Meredith aruncă un ochi pe fereastră, în direcția casei sale.

— Sigur, spuse ea în cele din urmă. Jeff nu vine acasă în seara asta... decât târziu.

— Bun, spuse Nina, privindu-și atent sora. Era ciudat că rămânea la cină. De obicei, cum prindea ocazia, fugea acasă. Grozav! Uite-aici. Ia loc. Cum se așeză sora ei, Nina puse numaidecât tacâmuri pe masă, apoi aduse decantorul de cristal. Să începem cu o dușcă de votcă.

— Ce? făcu Meredith, ridicând privirea.

Mama luă decantorul și turnă votcă în trei păhărele.

— N-are rost să o contrazici.

Nina se așeză, își luă paharul și îl ridică. Mama ciocni cu ea. Meredith făcu și ea la fel, fără tragere de inimă. Apoi băură.

— Suntem rusoaice, spuse Nina brusc, uitându-se la Meredith. Cum de nu m-am gândit la asta până acum?

Meredith ridică din umeri, vădit dezinteresată.

— Servesc eu, spuse ea, ridicându-se.

Reveni în numai câteva clipe cu farfuriile.

Mama închise ochii și își făcu rugăciunea.

— Tu îți amintești de asta? o întrebă Nina pe Meredith. Pe mama rugându-se?

Meredith dădu ochii peste cap de data asta și își luă furculița.

— Bine, spuse Nina, ignorând tăcerea stânjenitoare de la masă. Meredith, de vreme ce ești și tu aici, trebuie să te alături unei noi tradiții inventate de mine și de mama. Este revoluționară, crede-mă. Se numește conversație la masă.

— Deci, stăm de vorbă, nu? spuse Meredith. Despre ce?

— Încep eu, ca să vezi cum funcționează: melodia mea preferată este „Born to Be Wild”, cea mai frumoasă amintire din copilărie pe care o am e excursia la Yellowstone, unde tata m-a învățat să pescuiesc. Se uită la sora ei. Și îmi pare rău dacă i-am făcut viața surorii mele un calvar.

Mama lăasă furculița din mână.

— Melodia mea preferată e „Somewhere Over the Rainbow”, amintirea mea preferată este o zi în care i-am privit pe copii făcând îngerăși în zăpadă într-un parc și îmi pare rău că voi două nu sunteți prietene.

— Suntem prietene, o contrazise Nina.

— Asta-i stupid, spuse Meredith.

— Ba nu, spuse Nina. Să ne zgâim una la alta de parcă ne-am fi înghițit limba, asta-i stupid. Hai, dă-i drumul.

Meredith scoase un oftat patetic, prelung, tipic pentru ea.

— Bine. Melodia mea preferată este „Candle in the Wind” – versiunea compusă pentru Prințesa Di, nu originalul; amintirea mea preferată din copilărie este când tata m-a dus la patinaj pe Miller’s Pond... și îmi pare rău că am spus că nu suntem apropiate, Nina. Dar nu suntem. Așa că, poate, îmi pare rău și pentru asta.

Încuviință din cap, ca și cum mărturisirea aceasta era o obligație bifată pe o listă. Acum, haideți să mâncăm. Sunt lihnită.

Capitolul 11

Nina nici măcar nu terminase de mâncat când Meredith se ridică în picioare și începu să strângă masa. Imediat ce sora ei se ridică, mama ei o urmă.

— Presupun că cina s-a încheiat, spuse Nina, luând untul și gemul înainte să le înhațe Meredith.

— Mulțumesc pentru masă, spuse mama și dispăru.

Pentru o femeie de vârsta ei, urca scările într-un ritm alert. Practic, parcă alerga.

Nina nu o putea învinui cu adevărat pe Meredith. Imediat după încercarea timidă de a crea o conexiune prin scurta lor conversație – așa-numita tradiție –, se cufundară în obișnuita lor tăcere. Doar Nina mai flecărise, iar anecdotele ei amuzante despre Africa fuseseră primite cu o reacție plăcută din partea lui Meredith și cu indiferență de mama.

Nina se ridică de la masă doar cât să ia decantorul de votcă. Îl puse pe masă și spuse:

— Hai să ne-mbătăm.

Cu mâinile până la coate în apa cu detergent, Meredith spuse:

— Bine.

Ninei i se păru că nu aude bine.

— Ai spus cumva...

— Hai, nu face atâta caz.

Meredith se duse la masă, luă farfuria și tacâmurile Ninei și se întoarse la chiuvetă.

— Uau! făcu Nina. Nu ne-am mai îmbătat împreună de când... Ne-am îmbătat vreodată împreună?

Meredith își șterse mâinile pe prosopul roz, atârnat de ușa cuptorului.

— Tu te-ai îmbătat în timp ce eu eram în cameră, se pune?

Nina râse.

— Pe naiba, cum să se pună? Bineînțeles că nu. Ia-ți un scaun.

— Da să știi că eu nu beau votcă.

— Atunci, să fie tequila, spuse Nina, ridicându-se înainte ca

Meredith să se răzgândească; dădu fuga în salon, luă o sticlă de tequila din bar, sare, limete și un cuțit, apoi reveni în bucătărie.

— Nu o amesteci cu ceva?

— Fără supărare, Meredith, dar nu-i prima oară când te văd că bei. Dacă o amestec cu ceva, tu o să tragi de pahar toată noaptea, iar eu am să mă îmbăt criță în timp ce tu o să rămâi aceeași de când te știu, sobră și lucidă.

Turnă două păhărele, felie o limetă și împinse un pahar către sora ei.

Meredith strâmbă din nas.

— Nu-i heroină, Mere. E doar un păhărel de tequila. Fă și tu ceva nebunesc.

Meredith păru că se decide brusc. Luă păhărelul și îl dădu pe gât.

Când văzu că îi ies ochii din orbite, Nina îi dădu repede o felie de limetă.

— Ia aici. Mănânc-o pe toată.

Meredith scutură din cap.

— Încă unul.

Nina își bău porția și mai turnă câte un păhărel și băură împreună.

După aceea, Meredith se lăsă pe spate în scaun, trecându-și mâinile prin părul ei perfect drept.

— Nu simt nimic.

— Ai să simți. Doamne, cum reușești să arăți mereu așa de... impecabil tot timpul? Ai împachetat la cutii toată ziua, dar tot arăți de parcă ai ieși la masă în oraș. Cum reușești?

— Doar tu ești în stare să faci un compliment să sune ca o insultă.

— N-a fost o insultă. Vorbesc serios. Mă mir doar cum de rămâi așa de... nici nu știu. Las-o baltă.

— E un zid în jurul meu, spuse Meredith, întinzând mâna după sticla de tequila și turnându-și încă un păhărel.

— Da. Ca un câmp de forțe. Nimic nu-ți atinge părul.

Nina râse spunând asta. Râdea încă atunci când Meredith bău al treilea păhărel, dar în acel moment, când se uită într-o parte, Nina văzu ceva care o făcu să se oprească din râs. Nu știa ce anume, o privire în ochii lui Meredith poate, sau felul în care colțurile gurii ei se lăsaseră în jos.

— S-a-ntâmplat ceva? întrebă Nina.

Meredith clipi ușor.

— Adică, pe lângă faptul că tata a murit de Crăciun, mama o ia razna, sora mea pretinde că mă ajută, iar soțul meu... e plecat în seara asta?

Nina își dădu seama că nu este amuzant, dar nu își putu reține hohotul de râs.

— Da, în afară de asta. Și, oricum, știi că ai o viață beton. Ești una dintre femeile alea strașnice care fac totul ca la carte. De-aia s-a bazat tata mereu pe tine.

— Da, presupun, spuse Meredith.

— Așa e, întări Nina oftând, gândindu-se brusc la tatăl ei, din nou, și la faptul că îl dezamăgise.

Se întrebă când avea oare să i se vindece acea durere sufletească pe care o simțea. Avea să dispară pur și simplu la un moment dat?

— Poți să faci totul ca la carte, spuse Meredith încet, și tot s-o dai în bară. Și să rămâi și singură.

— Ar fi trebuit să-l sun mai des pe tata din Africa, spuse Nina. Știam cât înseamnă telefoanele mele pentru el. Am crezut întotdeauna că mai e timp...

— Uneori, ușa ți se trânteste pur și simplu în nas, știi? Și rămâi singură cuc.

— E ceva ce-am putea face acum ca să-l ajutăm, spuse ea.

Meredith tresări.

— Pe cine să ajutăm?

— Pe tata, spuse Nina nerăbdătoare. Nu despre asta vorbim?

— Oh. Da?

— El a vrut să o cunoaștem pe mama. A spus că ea...

— Nu începe iar cu poveștile ei, spuse Meredith. Acum înțeleg de ce ai tu atâta succes. Ești obsesivă.

— Și tu nu ești, nu? spuse Nina, râzând. Haide, haide. O putem face să ne spună povestea. Ai auzit-o în seara asta: a spus că n-are rost să mă contrazici. Asta înseamnă că va renunța la luptă.

Meredith se ridică în picioare. Se clătină puțin, așa că se prinse de spătarul scaunului pentru a-și ține echilibrul.

— Am știut eu de ce nu vorbesc cu tine.

— Cu mine vorbeai? întrebă Nina, încruntându-se.

— De câte ori să repet: eu nu îi ascult poveștile. Nu dau doi bani pe

Cavalerul Negru sau pe oamenii care se transformă în fum, și nici pe chipeșul prinț. *Tu* i-ai promis asta tatei. Eu i-am promis să am grijă de mama, ceea ce am să fac chiar acum. Dacă ai nevoie de mine, mă găsești la baie, unde îi împachetez lucrurile.

Nina se uită după Meredith care ieșea din bucătărie. Nu putea spune că e surprinsă – sora ei era consecventă –, dar era dezamăgită. Era sigură că tata și-ar fi dorit să ducă împreună sarcina aceasta la bun sfârșit. Asta era și ideea, nu? Să fie solidare. Ce altceva în afară de poveștile mamei reușise să le aducă împreună vreodată?

— Am încercat, tată, spuse ea. N-am reușit nici măcar îmbătând-o.

Se ridică în picioare, fără să se dezechilibreze vreun pic. Puse decantorul de votcă sub braț, luă pahărelul mamei într-o mână și se duse sus. Se opri în fața ușii întredeschise a băii, ascultând foșniturile care însemnau că Meredith se reapucase de treabă.

— Las ușa mamei deschisă, spuse ea, în caz că vrei să tragi cu urechea.

Nu primi niciun răspuns din baie, nici măcar foșnetul hârtiei de ziar nu se întrerupse.

Nina străbătu holul până la camera mamei. Ciocăni, dar nu așteptă să fie invitată înăuntru. Intră pur și simplu.

Mama ședea pe pat, sprijinită de un morman de perne albe, având cuvertura albă trasă până la talie. Tot acel alb – părul ei, cămașa de noapte, lenjeria patului, pielea ei – contrastau puternic cu negrul lemnului de nuc al lăzii și tăbliei patului. Pe acel fundal, ea arăta diafană, supranaturală; o regină elfa în etate, cu ochi de un albastru intens.

— Nu te-am invitat să intri, spuse ea.

— Nu. Dar iată-mă. Magie.

— Și ai crezut că vreau votcă?

— Știu că vrei.

— De ce?

Nina se apropie de marginea patului.

— I-am făcut o promisiune tatei pe patul de moarte. Nina observă efectul cuvintelor ei. Mama tresări ca trăsniță. L-ai iubit. Știu asta. Iar el a vrut ca eu să ascult povestea ta despre fata de țăran și prințul. Pe toată. Mi-a cerut asta cu limbă de moarte. Probabil că ți-a cerut-o și

ție.

Mama ei își coborî privirea pe mâinile pline de vene albastre proeminente, împreunate peste pătură.

— Nu-mi dai deloc pace.

— Deloc.

— E o poveste pentru copii. De ce te interesează așa de mult?

— Dar pe el?

Mama nu răspunse.

Nina rămase acolo, așteptând.

În cele din urmă, mama spuse:

— Toarnă-mi un păhărel.

Nina turnă foarte calm un păhărel de votcă și i-l întinse mamei, care îl bău.

— Am să fac așa cum vreau eu, spuse ea, punând paharul gol deoparte. Dacă mă întrerupi, mă opresc. Am s-o spun pe bucăți și numai noaptea. Nu vom discuta despre ea în timpul zilei. E clar?

— Da.

— Pe întuneric.

— De ce întotdeauna...

Mama îi aruncă o privire atât de tăioasă, că Nina se opri brusc.

— Scuze.

Se duse și stinse lumina.

Era o noapte fără lună, așa că prin fereastră nu pătrundea nicio lumină albastră-argintie. Singurul fir de lumină intra prin crăpătura ușii deschise.

Nina se așeză pe podea, așteptând.

În cameră se auzi un foșnet; era mama ei care se așeza mai confortabil în pat.

— De unde să încep?

— În decembrie, te-ai oprit când Vera urma să se furișeze din casă pentru a se întâlni cu prințul.

Se auzi un oftat, apoi vocea de povestitor a mamei, suavă și melodioasă:

— După ce ajunge acasă din parc, Vera petrece restul zilei în bucătărie cu mama ei, dar mintea nu îi stă la ceea ce face. Ea știe că mama ei vede asta, că o urmărește cu atenție, dar cum poate o fată să se concentreze

la îndesatul unturii de găscă în borcane când clocotul iubirii îi zvârcolește inima?

— Veronika, fii cu băgare de seamă, o atenționează mama ei.

Vera vede că a vărsat multă untură pe masă. O șterge cu mâna și o aruncă în chiuvetă. Urăște untura de găscă. Ar prefera oricând untul cremos, făcut în casă.

— O arunci? Ce-i cu tine?

Sora ei chicotește.

— Poate că e cu mintea la băieți. La un băiat.

— Bineînțeles că e cu mintea la băieți, spune mama, ștergându-și sudoarea de pe frunte cum stă, așa, la plită, amestecând în conținutul oalei cu merișor care clocotește. Doar are cincisprezece ani.

— Aproape șaisprezece.

Mama ei se oprește din treabă și se întoarce spre ele.

Sunt tustrele în bucătărie, în ultima zi de vară, preparând conserve pentru iarnă. Mesele sunt încărcate de merișor pentru gem; ceapă, ciuperci, cartofi și usturoi pentru depozitat în beci; castraveți de pus la murat; și fasole de conservat în saramură. Mama a promis să le învețe mai târziu cum se fac bliniile cu umplutură dulce de cireșe.

— Ai aproape șaisprezece ani, spune mama, ca și cum nu s-ar fi gândit la asta până acum. Cu doi ani mai mică decât eram eu când l-am cunoscut pe Piotr.

Vera lasă jos ulcica unsuroasă de untură de găscă.

— Ce-ai simțit când l-ai întâlnit prima dată?

Mama zâmbește.

— Am spus povestea asta de multe ori.

— De fiecare dată spui că te-a fermecat. Dar cum?

Mama își șterge din nou fruntea de sudoare și întinde mâna după scaunul de lemn din fața ei. Îl trage puțin îndărăt și se așază.

Vera aproape că scoate un icnet; atât de șocată e de acest moment. Mama ei nu este genul de femeie care se oprește din trebăluit ca să clevească. Vera și Olga au crescut cu pilde despre responsabilitate și datorie. Ca țărani recunoscători regelui întemnițat, fuseseră învățați care le este locul. Trebuie să își țină fruntea plecate și mâinile ocupate, pentru că umbra Cavalerului Negru cade cu iuțea unei săbii de oțel. Cel mai bine este să nu atragi niciodată atenția asupra ta.

Și totuși, mama ei se așază pe scaun.

— Era institutor pe atunci și atât de chipeș, că mi-a tăiat răsuflarea. Când i-am spus asta bunei voastre, ea a spus: „Zoia, fii cu băgare de seamă. Vei avea nevoie să respiri”.

— A fost dragoste la prima vedere? întreabă Vera.

— Am știut, când s-a uitat la mine, că îl voi lua de mână și îl voi urma. Eu zic că a fost miedul pe care l-am băut, dar n-a fost asta. A fost doar... Piotr. Piotr al meu. Pasiunea lui pentru cunoaștere și viață m-a fermecat și, până să mă dezmeticesc, eram căsătoriți. Părinții mei au fost îngroziți, căci mare tumult mai era în regatul nostru. Regele era în exil pe atunci, iar nouă ne era teamă. Ambiția tatălui vostru i-a speriat. El era un biet institutor de țară, dar visa să devină poet.

Vera suspină la auzul unei idile. Acum știe că trebuie să plece pe furiș la noapte ca să-și întâlnească prințul. Știa chiar și că mama ei va înțelege dacă va afla.

— În regulă, spune mama ei, cu glas ostenit din nou. Înapoi la treabă, și, Veronika, ai grijă cu untura aia de găscă. E prețioasă.

Orele trec, iar Vera este tot mai absentă. Când prepară castraveții și fasolea, își imaginează o întreagă poveste de dragoste cu ea și Sașa. Se vor plimba pe malul râului fermecat, unde îți poți vedea uneori viitorul în undele albastre, și vor poposi sub unul dintre felinare, așa cum i-a văzut ea adesea pe îndrăgostiți că fac. Nu va conta că el e prinț, și ea, o biată fiică de institutor.

— Vera.

Își aude numele strigat, iar după nerăbdarea din vocea tatei, poate intui că nu era prima oară când i se adresa. Acesta stă în fața ei, privind-o încruntat.

— Papa, spune ea. Arată obosit și puțin nervos. Părul lui negru, de obicei atât de îngrijit pieptănat, este acum ciufulit, ca și cum și-ar fi trecut de mai multe ori mâinile prin el, iar vesta lui de piele e încheiată strâmb. Degetele lui, mânjite cu cerneală albastră, se mișcă neliniștite.

— Unde e Zoia? întreabă el, privind în jur.

— S-a dus cu Olga să mai cumpere oțet.

— Singure?

Tatăl ei încuviințează din cap tulburat și își mușcă buza.

— Papa? S-a-ntâmplat ceva?

— Nu. Nu. Nimic, spune el, luând-o pe Vera în brațe și strângând-o

atât de tare, că ea începe să se zvârcolească pentru a se elibera și a-și recăpăta suflul.

Dar adevărul este că nu se gândește decât la dragoste și cum să se furișeze de acasă, așa că nu-i spune nimic tatei și se întoarce la treburile ei.

∴

În noaptea aceea, Vera nu-și găsește liniștea.

Simte că tot corpul îi freamătă de emoție. Prin fereastra deschisă a camerei pătrund plutind sunetele străzii: oameni care vorbesc, tropotul îndepărtat al potcoavelor pe caldarâm, muzica din parc. Cineva cântă la vioară în această seară caldă și luminoasă, probabil pentru a ademeni vreo iubită, iar sus, cineva se tot mișcă de colo colo – dansând, poate. Dușumeaua trosnește sub fiecare pas.

— Ți-e frică? întrebă Olga pentru cel puțin a cincea oară.

Vera se întoarce pe o parte. Olga face la fel. În patul lor îngust, ajung acum față în față.

— Când vei fi mai mare, vei înțelege, Olga. E un sentiment în inima ta când întâlnești băiatul pe care îl vei iubi. E ca și cum... te-ai îneca și ieși la suprafață ca să iei o gură de aer.

Vera își îmbrățișează sora și o sărută pe obrazul rotofei. Apoi aruncă pătura deoparte și se dă jos din pat. Într-o oglinjoară de mână, încearcă să vadă cum arată, dar nu își poate vedea decât unele părți ale corpului – păr negru lung prins la spate cu șnururi din piele, piele sidefie, buze trandafirii. Poată o rochie albastră simplă cu guleraș din dantelă – haine de fetișcană, dar asta e tot ce are mai bun. Dacă ar fi avut și ea o beretă, o broșă sau, cel mai bine, niște parfum.

— Ei bine, spune ea și se întoarce spre soră-sa. Cum arăt?

— Perfect.

Vera zâmbește larg. Știe că e adevărat. Este o fată drăgălașă, unii spun chiar că-i frumoasă.

Se duce la ușa odăii și ascultă. Nu se aude nimic.

— S-au culcat, spune ea.

Se duce tiptil la fereastră, care stă mereu deschisă vara. Îi trimite soră-sii o bezea și iese, cocoțându-se pe grilajul subțire din fier forjat. Cu fiecare pas atent, este convinsă că cineva de pe strada de dedesubt va privi înspre ea, va arăta cu degetul și va striga, alarmând pe toată lumea că fata aceea fuge pe furiș să se vadă cu un băiat.

Dar oamenii de pe stradă sunt beți de atâta mied, nebăgând de seamă că ea coboară pe fereastră de la etajul doi al clădirii. Când mai are puțin până jos și sare, aterizând pe un mic petic de iarbă, nu-și mai încape în piele de emoție, izbucnind într-un chicotit pe care și-l înăbușe cu mâna în timp ce aleargă pe strada pietruită.

Iată-l. Așteaptă lângă felinarul de la acest capăt al podului Fontanka. De aici, el pare cu totul și cu totul plăsmuit din aur: părul, vesta, pielea lui.

— Nu am crezut c-ai să vii, spune el.

Se pare că ea nu poate scoate o vorbă. Cuvintele, asemenea suflării, îi sunt captive în piept. Privește la frumoasele lui buze, o greșală. Închide ochii într-o clipită, aplecându-se spre el, și tot surprinsă este când el o sărută. Fata icnește ușor, simte că-i vine să plângi și, deși lacrimile ei se preschimbă în mici stelute de care se jenează, nu le poate împiedica nicicum să cadă.

Acum, el va ști că ea este o țărăncuță naivă, care s-a îndrăgostit ca o prostuță și plânge la prima sărutare.

Încearcă să se scuze – nici măcar nu este sigură ce va fi, dar înainte de a putea vorbi, Sașa o trage lângă el.

— Taci, îi spune el cu o voce atât de fermă, că ea simte că o rănește. Privește.

O caleașcă neagră lucioasă, trasă de șase dragoni negri, înaintează încet pe stradă. Se așterne deodată liniștea. Oamenii îngheață pe loc, ascunzându-se în umbră. Este Cavalerul Negru...

Caleașca se mișcă precum un animal de pradă, dragonii scuișând foc. Când se oprește, Vera simte un fior rece prin tot trupul.

— Acolo locuiesc eu, spune ea.

Trei troli mătăhăloși cu cape negre coboară din caleașcă și se adună pe trotuar, discutând o clipă înainte să se ducă la ușa casei.

— Ce fac? șoptește ea când ei intră în clădire. Ce anume vor?

Minutele se scurg agale până când ușa se deschide iar.

Vera vede totul desfășurându-se cu încetinitorul. Trolii l-au luat pe tatăl ei. El nu se opune, nu protestează, nici măcar nu vorbește.

Mama ei coboară poticnit scările în urma lor, plângând în hohote, implorând. Ferestrele clădirii de deasupra ei se închid cu o bufnitură.

— Papa! strigă Vera.

Peste drum, tatăl ei ridică privirea și o zărește. Ai fi zis că numai el i-

a auzit strigătul.

El clatină din cap și întinde mâna ca și cum ar vrea să zică „Rămâi acolo”, apoi este înghesuit în caleașcă și dus e.

Se smucește încă o dată din strânsoarea lui Sașa, iar el îi dă drumul. Fără să privească în urmă, ea traversează strada.

— Mamă, unde l-au dus?

Mama ei ridică încet privirea. O secundă, pare să nu-și recunoască propria fiică.

— Ar trebui să fii în pat, Vera.

— Trolii. Unde îl duc pe Papa?

Cum mama ei nu răspunde, ea aude vocea lui Sașa în spatele ei.

— Este Cavalerul Negru, Vera. Ei fac ce vor.

— Nu înțeleg, strigă Vera. Tu ești un prinț...

— Familia mea nu mai are deloc putere. Cavalerul Negru mi-a întemnițat tatăl și unchii. Trebuie să știi asta. Este periculos să faci parte din familia regală din Regatul Zăpezii în zilele astea. Nimeni nu te poate ajuta, spune el. Îmi pare rău.

Ea începe să plângă, iar de data asta lacrimile nu îi mai sunt precum niște steluțe; sunt niște pietricele negre care îi lovesc obrazul.

— Veronika, spune mama ei. Trebuie să intrăm. Acum. O ia pe Vera de mână și o trage de lângă Sașa, care rămâne acolo, privind-o. Are cincisprezece ani, îi spune mama, cuprinzând-o pe Vera cu brațul, strângând-o lângă ea în timp ce urcă scările către ușă.

Când Vera privește înapoi pe stradă, prințul a dispărut.

∴

Din acea seară, familia Verei s-a schimbat. Nimeni nu mai zâmbește, nimeni nu mai râde. Ea cu mama și cu sora ei încearcă să pretindă că va fi mai bine, dar niciuna dintre ele nu crede asta.

Regatul tot frumos este, tot înveșmântat în alb, un oraș fortificat plin de poduri, turla și râuri magice, dar Vera îl vede altfel acum. Vede întuneric acolo unde a fost lumină, teamă acolo unde a dăinuit dragoste. Înainte, râsetele elevilor într-o noapte albă, caldă o puteau face să plângă de alean. Acum știe pentru ce merită să plângă.

Zilele se prefac în săptămâni, și Vera începe să își piardă orice speranță că tatăl ei se va întoarce. Împlinește șaisprezece ani fără să sărbătorească.

— Am auzit că se caută oameni pentru palat, spune mama ei într-o

zi, în timpul cinei. Pentru bibliotecă și pentru brutărie.

— Da, spune Vera.

— Știu că tu voiai să mergi la universitate, spune mama ei.

Visul acela și-a pierdut deja miezul. Asta visase tatăl ei pentru ea, ca într-o zi să fie și ea poetă. Acum, ea este în sfârșit adultul care și-a dorit cu atâta ardoare să devină, și nu are de ales. O fată de teapa ei nu are de ales. Înțelege asta, în sfârșit.

Viitorul ei a fost schimbat în momentul în care tatăl ei a fost ridicat de acasă; pecetluit. Ea n-o să aibă parte de educație superioară, nici de flăcăi frumoși care să-i care cărțile sau să o sărute sub felinare. Nici de Sașa nu o să aibă parte.

— Nu vreau să miros toată ziua a pâine.

Simte gestul mamei sale de a încuviința din cap. În felul ăsta funcționează acum legătura dintre ele trei. Când una se mișcă, simt toate. Ca undele unei ape.

— Am să mă duc la biblioteca regală mâine, spune Vera.

Are șaisprezece ani. Cum oare poate înțelege ea greșeala pe care tocmai a făcut-o? Cine ar fi putut ști că oamenii pe care i-a iubit vor muri din pricina asta?

Capitolul 12

— Cum adică, oamenii vor muri? Ce greșeală a făcut? întrebă Nina după ce mama ei tăcu. Nu am mai auzit niciodată partea asta a poveștii.

— Ba da. O speria pe Meredith, așa că uneori săream peste ea.

Nina se ridică în picioare și se apropie de pat, aprinzând veioza. În lumina caldă, mama ei arăta ca o nălucă, nemișcată, cu ochii închiși.

— Sunt obosită. Lasă-mă acum.

Nina dădu să protesteze. Ar fi putut sta ore în șir pe întuneric, ascultând vocea mamei. În privința aceasta, tatăl ei avusese dreptate. Poveștile acestea creau un soi de legătură între ele trei. Și probabil că mama ei simțea și ea acest lucru; Nina era sigură că mama spunea povestea cu lux de amănunte, cum nu o făcuse niciodată. Oare dorea și ea, la fel ca Nina, să nu se sfârșească? Să-i fi cerut oare tata asta?

— Ai nevoie de ceva înainte să plec? întrebă Nina.

— De lucrul de mână.

Nina se uită împrejur și văzu geanta burdușită de lângă balansoar. O luă și se întoarse lângă pat. Cât ai clipi, mâinile mamei se mișcau pe sculul de mohair verde-albăstrui. Nina ieși din cameră, auzind țăcănitul andrelor când închise ușa.

Se opri la baie și împinse ușa. Nu mai era nimeni acolo.

Coborî scările singură și puse un lemn în focul aproape stins. Își turnă un pahar cu vin și se așeză pe marginea șemineului.

— Uau! exclamă ea. Uau!

Ce mai poveste! Merita ascultată, dacă nu pentru altceva, atunci măcar pentru a-și auzi mama vorbind cu atâta pasiune și forță. Femeia care depăna acea poveste era cu totul și cu totul alta, nu acea Ania Whitson rece și distantă din copilăria Ninei.

Să fi fost acela secretul pe care tatăl ei dorise să i se releve ei? Că undeva, adânc îngropată sub aparența muțeniei, trăia o altă femeie? Să fi fost oare acesta darul tatălui său? O fărâmə – în sfârșit – din femeia de care el se îndrăgostise?

Sau mai era ceva? Povestea avea cu mult mai multă sevă și abunda în detalii pe care ea nu și le amintea. Sau poate că ea nu

ascultase cum se cuvine până atunci. Luase mereu povestea de bună, așa cum era; ca o fotografie pe care o vezi atât de des că nu te mai întrebi cine a făcut-o sau cine sunt cei din fundal. Dar odată ce îți sar în ochi aspectele stranii, pui totul sub semnul îndoielii.

Ei bine, ei începuseră acum să îi sară în ochi... și era avidă după răspunsuri.

∴

Meredith nu intenționase să asculte povestea mamei, dar cum stătea în baie aceea supraaglomerată, în mod ridicol, căutând prin sertare pline de medicamente cu sau fără rețetă, ce datau de prin 1980, auzi Vocea.

Așa o percepuse mereu, chiar și în copilărie.

Fără a lua o decizie conștientă, termină de umplut cutia, scris pe ea BAIE și o târî în hol. Acolo auzi cuvintele copilăriei sale plutind prin ușa întredeschisă.

Poate că îi stă mintea la băieți. La un băiat...

Meredith simți un fior. Își recunoscuseră propriul alean; era ceva familiar, sentimentul acela al dorinței de a primi ceva în dar de la mama ei. Îl știa de o viață.

Știa că trebuia să plece din baie, să străbată holul și să iasă din casă, dar nu putu. Vocea mamei, dulce și mieroasă ca a unei vrăjitoare din oricare dintre poveștile ei, o prinse în mreje ca întotdeauna, și înainte să-și dea seama, ajunsese lângă ușa pe jumătate deschisă și ascultă.

Abia când auzi vocea stridentă a Ninei întrebând „Cum adică, oamenii vor muri?”, vraja se rupse. Meredith se îndepărtă degrabă de ușă – în mod cert nu ar fi vrut să fie prinsă trăgând cu urechea; Nina ar fi crezut-o interesată și ar fi profitat de asta.

Coborî scările în fugă și ajunsese acasă cât ai bate din palme.

Câinii o întâmpinară cu un entuziasm de zile mari. Se simți atât de ușurată că cineva îi simțise lipsa, că după ce îi aduse în casă, căzu în genunchi și îi îmbrățișă pe amândoi, lăsându-i să o împungă cu botul și să o lingă pe față, ca să nu o mai doară lipsa vocii soțului ei.

— Bravo, cățelușii mei, murmură ea, scărpinând blănița moale din spatele urechilor acestora.

Ridicându-se ostenită în picioare, se duse la debaraua din spatele mașinii de spălat cu uscător și scoase sacul imens cu mâncare pentru

câini...

Treaba lui Jeff.

...și turnă câte o porție în fiecare din holurile argintii. După ce verifică dacă au apă proaspătă îndeajuns, se duse în bucătărie.

Încăperea era goală, cufundată în liniște, fără niciun miros persistent. Rămase acolo în întuneric, paralizată la gândul nopții ce o aștepta. Nu era de mirare că rămăsese să asculte povestea. Orice era mai bun decât patul ei gol.

Își sună pe rând fiicele, le lasă mesaje drăgăstoase, apoi își făcu un ceai. Luă o pătură groasă și ieși pe verandă.

Măcar tăcerea de afară era naturală.

Se putea pierde în nesfârșitul cerului înstelat, în mirosul pământului negru fertil, în parfumul dulce al naturii proaspete. Luna aceasta, care oferea un răgaz între primăvară și vară, în pomi apăruseră primele mere mititele. În scurt timp, livada avea să fie încărcată de fructe, fremătând de muncitori și culegători...

Era anotimpul preferat al tatei, momentul acesta când totul este posibil și el putea spera încă la cea mai bună recoltă dintre toate. Ea încercase să iubească Belîe Noci la fel ca tatăl ei. Își iubea tatăl, așa că încerca să iubească și ceea ce iubise el, dar nu se alesese decât cu o replică palidă a vieții lui, lipsită de pasiunea pe care o pusese el în toate.

Închise ochii și se lasă pe spate. Spătarul balansoarului de răchită i se înfipse în carne, dar nu-i păsa. Vechile lanțuri ruginite de o parte și de alta scârțâiră când începu să se împingă în picioare.

Ești la fel ca ea.

Asta îi spusese Jeff.

Strânse pătura mai bine în jurul ei, își termină ceaiul și se duse sus, lăsând câinii să vină cu ea. Ajunsă în dormitor, luă un somnifer și se băgă în pat, trăgând plapuma până sub bărbie. Se ghemui în poziție fetală, încercând să se concentreze la pufăitul respirației câinilor.

În cele din urmă, cândva după miezul nopții, căzu într-un somn agitat, până când o trezi deșteptătorul, la ora 5.47.

Lovi butonul de oprire și încercă să adoarmă la loc, zadarnic însă, așa că se dădu jos din pat, se îmbracă în hainele sport și alergă zece kilometri. Când reveni acasă, era destul de extenuată pentru a se băga înapoi în pat, dar nu îndrăzni să facă asta.

Munca era rezolvarea tuturor problemelor. Programul încărcat.

Se gândi să se ducă la birou, deși într-o astfel de duminică însorită era posibil să-i vadă cineva mașina, și dacă Daisy afla că Meredith venise la biroul într-o duminică, urma interogatoriul.

Decise să se ducă la Belîe Noci și să se asigure că Nina are grijă de mama așa cum se cuvine. În plus, mai avea încă atâtea de împachetat.

O oră mai târziu, îmbrăcată într-o pereche veche de blugi și un pulover bleumarin, apăru la ușa mamei.

— Alo, e cineva? strigă ea intrând în bucătărie.

Nina era la masa din bucătărie, îmbrăcată la fel cum fusese cu o zi înainte, cu părul ei negru scurt ciufulit în toate direcțiile. Pe masă erau deschise câteva cărți, și câteva foi de hârtie erau împrăștiate pe lângă ele, scrisul dezordonat și apăsat al Ninei acoperindu-le pe majoritatea.

— Zici că ești un terorist în acțiune, ca Unabomber, remarcă Meredith.

— Bună dimineața și ție.

— Ai dormit vreun pic?

— Un pic.

— Care-i treaba?

— Știu că nu te interesează, dar e vorba de poveste. Nu mi-o pot scoate din minte. Nina ridică privirea. Seara trecută, a zis ceva de podul Fontanka. De fiecare dată era Podul Fermecat, nu? Ție nu ți se pare ciudat?

— Povestea, spuse Meredith. Ar fi trebuit să-mi dau seama.

— Fii atentă aici: „Fontanka este un braț al râului Neva, care curge prin orașul Leningrad”.

Meredith își turnă o ceașcă de cafea.

— Este rusoaică. Povestea are loc în Rusia. Nu mai fi atât de iscoditoare.

— Ar fi trebuit să fii acolo, Mere. A fost uluitor. Seara trecută a fost totul nou.

Ba nu, nu a fost.

— Poate că tu erai prea mică pentru a ține minte. Eu nu mă las prinsă în capcana asta.

— Cum poate să nu te intereseze? Nu am auzit niciodată finalul poveștii.

Meredith se întoarce încet, privind-și sora.

— Sunt obosită, Neens. Nu știu dacă tu cunoști acest sentiment cu adevărat. Tu ești mereu atât de pasionată de tot ce faci. Dar eu mi-am petrecut cea mai mare parte a vieții pe fâșia asta de proprietate, și am încercat să ajung să o cunosc pe mama. Dar nu mi-a dat voie. Țasta e răspunsul, punct. O să te ademenească, te va face să crezi că mai e ceva – uneori vei vedea tristețe în ochii ei sau o blândețe a gurii și te vei agăța de toate astea și vei crede în ele pentru că tu îți dorești atât de mult. Dar totul nu e decât o minciună. Ea pur și simplu nu... ne iubește. Și sincer, am și eu problemele mele acum, așa că sunt nevoită să îți mulțumesc politicoș pentru invitația ta de a mă alătura cercetării poveștii mamei și să refuz.

— Ce probleme?

Meredith coborî privirea la ceașca de cafea. Uitase pentru o fracțiune de secundă că vorbea cu Nina, pe care o caracteriza instinctul jurnalistic de a pătrunde instantaneu în miezul lucrurilor și de a pune întrebări fără înconjur.

— Nimic. E doar un fel de-a spune.

— Minți.

Meredith îi aruncă un zâmbet obosit și se duse la masă, unde se așeză în fața surorii ei.

— Nu vreau să mă cert cu tine, Neens.

— Atunci, vorbește cu mine.

— Ai fi ultima persoană care ar înțelege, și nu sunt o scorpie. Țasta-i adevărul.

— De ce spui asta?

— Danny Flynn. Ești cu el de mai bine de patru ani, dar nimeni din familie nu a auzit vreodată de el. Știu de locurile în care ai fost și de fotografiile pe care le-ai făcut, știu chiar și ce plaje îți plac, dar nu știu nimic despre bărbatul pe care îl iubești.

— Cine-a zis că îl iubesc?

— Exact. Nici măcar nu știu dacă ești îndrăgostită. Pe tine te interesează poveștile. Cum e și asta cu mama. Bineînțeles că ești prinsă. Făcu un gest din mână, indicând cărțile întinse pe masă. Nu te aștepta ca toate astea să însemne ceva, pentru că nu înseamnă nimic. Ea nu va permite asta, și te rog, *te rog*, încetează să mă mai convingi să mă intereseze. Nu pot. Nu așa, și în niciun caz de ea. Să

nu o luăm de la capăt. Bine?

Nina se uita fix la ea; compasiunea din ochii ei era aproape de neîndurat.

— Bine.

Meredith dădu aprobator din cap și se ridică în picioare.

— Bun. Acum dau o fugă până la magazinul alimentar, după care mă întorc să mai împachetez câte ceva.

— Trebuie să te ții ocupată tot timpul cu ceva, spuse Nina.

Meredith ignoră tonul atotștiutor din vocea surorii ei.

— Se pare că nu sunt singura. Ne vedem în câteva ore. Ai grijă ca mama să mănânce bine.

Zâmbi crispat și se duse la mașină.

∴

Nina petrecu restul zilei făcând fotografii cu livada și făcând cercetări pe internet. Din păcate, conexiunea la Belîe Noci era groaznic de lentă, așa că dura o veșnicie să găsească informații. Nu că ar fi fost prea multe. Aflase că rușii aveau o bogată tradiție a poveștilor și basmelor, diferită din multe puncte de vedere de poveștile de genul celor scrise de Frații Grimm, populare în America. Erau realmente zeci de povești cu fete de țăran și prinți, adesea cu deznodământ trist, pentru a constitui pilde de viață.

Niciuna dintre informații nu făcu lumină asupra poveștii care i se spunea Ninei.

În cele din urmă, când afară se înseră, Meredith deschise ușa biroului și anunță:

— Cina e gata.

Nina tresări. Intenționase să dea și ea o mână de ajutor la pregătirea cinei. Dar, ca de obicei, odată ce se cufunda în activitatea de documentare, pierdea noțiunea timpului.

— Mersi, spuse ea, și închise calculatorul. Apoi se duse în bucătărie, unde își găsi mama la masă. Masa era așezată pentru trei persoane. Se uită la sora ei. Rămâi din nou la cină? Să-l sunăm pe Jeff să vină și el?

— Lucrează până târziu, spuse Meredith, scoțând o cratiță din cuptor.

— Iar?

— Știi cum e în presă. Evenimentele nu se sfârșesc niciodată.

Nina luă decantorul de votcă și trei pahărele și le aduse la masă. Se așeză lângă mama și turnă în pahare.

Cu mâinile protejate de mănuși pentru cuptor, Meredith aduse cratița fierbinte la masă.

— *Ceanahi*³, spuse Nina, aplecându-se peste vas și inhalând aroma savuroasă de miel și legume. Mâncarea fusese scoasă din congelatorul mamei, așa că precis avea un gust desăvârșit, chiar și reîncălzită. Legumele sigur erau perfect fragede, aromele se întrepătrunseseră într-un sos cu textură fină, făcut din tomate, ardei dulci, fasole fideluță și rondelile de ceapă; totul plutind într-un bulion consistent de carne de miel aromat cu usturoi și lămâie, cu bucăți mari și suculente de carne. Era una dintre mâncărurile preferate ale Ninei.

— Perfectă alegere, Meredith.

Meredith trase un scaun și se așeză între ele.

Nina îi dădu un pahărel cu votcă.

— Iar? spuse Meredith, încruntându-se. N-a fost de ajuns seara trecută?

— E o tradiție nouă.

— Miroase a ace de pin, spuse Meredith, strâmbând din nas când o miroși.

— Gustul e diferit, spuse mama.

Nina râse și ridică paharul. Ciocniră toate trei și băură. Apoi Nina întinse mâna după lingura pentru servit.

— Pun eu în farfurii. Meredith, de ce nu începi tu?

— Iar chestia cu cele trei lucruri?

— Pot fi câte vrei tu. Noi ne luăm după tine.

Mama tăcu, doar încuviințând din cap.

— Bine, se învoi Meredith în timp ce Nina puse mâncare în bolul alb din porțelan al surorii ei. Perioada mea preferată din zi este dimineața. Îmi place să stau pe verandă vara, iar Jeff... crede că alerg prea mult.

În timp ce Nina se gândea la o replică potrivită, mama o surprinse spunând:

— Perioada mea preferată din zi este noaptea. *Belîe noci*. Îmi place mult să gătesc. Iar tatăl vostru crede că ar trebui să învăț să cânt la pian.

Nina auzi cuvântul *crede* și ridică privirea. Pentru o clipă, se priviră toate, unele pe altele.

Mama fu prima care își feri privirea.

— *Credea* asta. Nu te grăbi să mă duci la doctor, Meredith, spuse ea. Știi că nu este aici.

Meredith dădu aprobator din cap, dar nu spuse nimic.

Nina sparse tăcerea stânjenitoare.

— Perioada mea favorită din zi este asfințitul. De preferat în Botswana. În sezonul secetos. Ador răspunsurile. Și cred că există un motiv pentru care mama aproape că nu se uită la noi.

— Vrei un motiv? Întrebă mama. Vei fi dezamăgită. Acum mănâncă. Urăsc mâncarea asta când e rece.

Nina recunoscă tonul vocii mamei sale. Însemna că mica lor tradiție frivolă se încheiase. Restul mesei se desfășură în liniște; singurele sunete erau cele ale lingurilor frecându-se de porțelanul delicat și cele ale paharelor de vin așezate pe masa din lemn, iar când cina se încheie, Meredith se ridică și se duse la chiuvetă. Mama ieși din bucătărie cu mersul ei grațios.

— Am să mai ascult un fragment de poveste în seara asta, îi spuse Nina lui Meredith, care ștergea tacâmurile.

Sora ei nu se întoarse, nici nu răspunse.

— Ai putea...

— Trebuie să caut ceva în biroul tatei, spuse Meredith. Am nevoie de niște dosare de-ale lui la serviciu.

— Ești sigură?

— Sunt sigură. Am tot amânat.

∴

În fiecare casă, există locuri care aparțin unei anume persoane. Indiferent câți membri ai familiei ar folosi spațiul sau ar trece prin el, există o singură persoană, dintre toți, căreia locul îi aparține. În casa lui Meredith, veranda era a ei. Jeff și fetele o foloseau ocazional, oricum rar, la petrecerile din timpul verii și în alte asemenea prilejuri. Lui Meredith îi plăcea nespun veranda aceea și ședea în balansoarul de răchită tot timpul anului.

La Belîe Noci, aproape fiecare încăpere aparținea mamei sale. Efectele afecțiunii ei oculare se reflectau în toate elementele decorative și în mobilier, de la bucătăria cu pereții deschiși la culoare și blaturile placate cu faianță albă și până la masa și scaunele din lemn vechi. Petice de culoare se îțeau doar ici și colo prin casă –

păpușile înghesuite pe pervazul ferestrei, icoanele aurite din Colțul sacru, tabloul cu troica.

Din toate camerele de la Belîe Noci, doar una putea fi cu adevărat considerată a tatălui ei, iar aceasta era biroul lui.

Meredith se opri în ușă. Nu trebui să închidă ochii pentru a și-l imagina la masa de lucru, răsând, vorbind cu cele două fete ale lui, care se jucau pe podea, la picioarele lui.

Ecoul vocii lui răzbătea puternic aici. Aproape că putea simți mirosul dulceag, pregnant al fumului de pipă.

Să nu mă pârâți mamei, știți cât detestă să mă vadă fumând.

Se duse în mijlocul încăperii și îngenunche pe mocheta groasă de un verde intens. Două scaune tapițate cu stofa ecosez, într-o combinație de verde cu negru și bleumarin, stăteau înclinate unul spre celălalt în fața unui birou masiv din mahon care domina încăperea. Pereții erau de un albastru cobalt intens cu chenar negru, iar oriunde ai fi îndreptat privirea vedeai fotografii de familie în rame din piele verde.

Se sprijini pe călcâie, copleșită pentru o clipă de ceea ce avea de făcut acolo. Doar să umble prin hainele lui, și era mai greu decât această misiune.

Dar trebuia să facă asta, ea, și nu altcineva. Era de așteptat ca ea și mama ei să aibă nevoie de documentele din această încăpere în lunile și anii următori. Informații despre asigurări, facturile vechi, evidențe fiscale și informații bancare, pentru a trece în revistă doar câteva.

Astfel, Meredith inspiră adânc și deschise fișetul. În ora ce urmă, pe când afară se însera, trie cu grijă documentele care marcau parcursul vieții părinților ei, împărțindu-le în trei categorii: *De păstrat*, *Poate* și *De ars*.

Era mulțumită că această operațiune de sortare necesita multă concentrare. Doar rareori mintea îi zbură la problemele căsniciei sale năruite.

Ca și în acest moment, când se uita la fotografia care nu se știe cum ajunsese în dosarul cu impozitul pe proprietate. În fotografie, tata, Nina, Jeff, Jillian și Maddy se jucau de-a prinselea în curtea din față. Fetele erau mici – abia dacă depășeau înălțimea cutiei poștale – și îmbrăcate în salopete de zăpadă roz asortate. Luminițele de Crăciun

și rămurelele de ilex decorau gardurile, toată lumea râdea.

Dar unde era ea? Probabil în sufragerie, punând masa cu o obsesie demnă de Martha Stewart, sau împachetând cadouri, sau rearanjând decorațiunile.

Nu fusese acolo unde conta, creând amintiri alături de soțul și copiii ei. Crezuse poate că timpul este mai blând cu ea, ori dragostea, mai îngăduitoare. Puse fotografia pe dosar și deschise alt sertar. Când băgă mâna înăuntru, auzi pași, bufnitura ușii de la intrare și vocea Ninei în salon.

Bineînțeles. Se înnoptase, și Nina intrase în casă, unde urma să înlocuiască o obsesie – aparatul foto – cu alta. Povestea mamei.

Meredith luă un dosar și îl scoase din sertar, observând că eticheta fusese parțial ruptă. Pe bucata rămasă scria: БераПeТpoBHa. Era destul de sigură că literele erau rusești.

În dosar, găsi o singură scrisoare din urmă cu douăzeci de ani, expediată din Anchorage, Alaska, și adresată doamnei Evan Whitson.

Dragă doamnă Whitson,

Vă mulțumesc pentru răspunsul recent la solicitarea mea. Deși sunt sigur că ați putea oferi informații prețioase pentru studiul meu despre Leningrad, înțeleg pe deplin decizia dumneavoastră. Totuși, dacă vă veți răzgândi vreodată, considerați participarea dumneavoastră mai mult decât bine-venită.

*Cu sinceritate,
Vasili Adamovici
Profesor de Cultură și civilizație rusă
Universitatea din Alaska*

În spatele ei, prin ușa deschisă, se auzi vocea Ninei spunându-i ceva mamei; urmă o tăcere prelungă. Într-un sfârșit, mama ei spuse ceva, Nina răspunse, apoi mama ei începu să vorbească.

Povestea. Sunetul acesteia era inconfundabil.

Meredith ezită, impunându-și să rămână în locul în care era, că nimic din toate acestea nu contau pentru ea, că nu puteau conta, că mama nu ar fi permis asta, dar când auzi cuvântul Vera, împături scrisoarea ciudată, o băgă la loc în plic și o puse în teancul *De păstrat*.

Apoi se ridică în picioare.

Capitolul 13

Nina își puse aparatul foto pe măsuța de cafea și se duse la mama ei, care ședea în fotoliul preferat al tatei, tricotând. Chiar și în acea seară caldă de mai, în salon era răcoare, așa că Nina aprinse focul.

— Ești pregătită? Își întrebă ea mama.

Bătrâna ridică privirea. Era palidă, puțin trasă la față, dar ochii îi erau la fel de luminoși și de lucizi ca-ntotdeauna.

— Unde-am rămas?

— Haide, mamă. Îți amintești.

Femeia se uită la ea îndelung, apoi spuse:

— Luminile.

Nina stinse toate luminile din salon și de la intrare. Focul arunca sclipiri în întuneric, iar ea se așeză pe podea, în fața canapelei. Pentru o clipă, casa rămase cufundată într-o liniște aproape nefirească, de parcă și ea ar fi așteptat. Apoi focul pocni și undeva trosni o dușumea; casa se pregătea pentru poveste.

Mama ei începu încet:

— În anul ce a urmat întemnițării tatălui ei în Turnul Roșu, Vera devine cineva, iar în Regatul Zăpezii, în aceste vremuri sumbre, acesta este un lucru periculos. Ea nu mai este doar o simplă fată de țăran,

fiică a unui biet institutor de țară. Este fiica mai mare a unui poet surghiunit, rudă a unui inamic al ținutului. Trebuie să fie cu băgare de seamă. Pururea.

Primele săptămâni fără Papa sunt ciudate. Vecinii lor n-o vor mai privi în ochi pe Vera. Când urcă scările seara, ușile se închid trântite, ca niște cărți de joc ce cad pe rând.

Caleștile cernite sunt pretutindeni zilele astea, la fel ca și zvonurile șoptite despre întemnițări, oameni transformați în fum și duși pe vecie. La împlinirea vârstei de șaptesprezece ani, Vera poate recunoaște alte familii de criminali. Se mișcă precum niște victime, aduși de umeri și cu privirile plecate, încercând să se facă mai mici, ca să nu atragă atenția, ca să treacă neobservați.

Așa umblă și Vera acum. Nu mai petrece vremea în fața oglinzii,

Încercând să se facă frumoasă pentru flăcăi.

Încearcă doar să supraviețuiască. Se trezește devreme în fiecare dimineață și se îmbracă într-o rochie neagră, fără nicio formă. Hainele nu mai contează pentru ea; nu mai contează nici că are pantofi urâți și că șosetele nu se asortează. Astfel îmbrăcată, pregătește casă de dimineață pentru sora ei, care a devenit o umbră palidă a Verei, și pentru mama ei, care rareori mai scoate o vorbă. Plânsul ei se poate auzi în mai toate nopțile. Luni bune, Vera a încercat să își liniștească mama, în zadar însă. Mama ei nu poate fi liniștită. Niciuna dintre ele nu poate.

Așa se face că își continuă viețile, procedând cum trebuie pentru a supraviețui. Vera muncește cât e ziua de lungă la biblioteca din castel, în încăperi cu miros de praf, piele și piatră, ea abandonează ultimul vis al tatălui ei pentru ea – acela de a deveni scriitoare –, îl predă ca pe o carte ce trebuie returnată și se bucură de cuvintele altora. De câte ori are timp, dispare într-un ungher și se pierde în povești și poeme, dar nu poate face asta deseori sau prea mult timp. Vera nu poate uita nicio clipă că este urmărită, mereu. În ultima vreme, până și copiii sunt arestați. În acest fel, părinții sunt siliți să mărturisească. Vera este îngrozită că într-o zi caleștile negre cu cei trei troli vor descinde din nou la casa ei, de data asta după ea. Sau și mai rău – după Olga și mama. Doar atunci când este cu adevărat singură – în patul ei, noaptea, când Olga sforăie încetișor lângă ea –, își permite să își amintească măcar de fata care a visat cândva să devină.

Doar atunci, în liniștea întunericului, când vântul rece al iernii se strecoară prin geamul subțire al ferestrei închise, se gândește la Sașa și cum a făcut-o sărutul lui să plângă.

Încearcă să îl uite, dar chiar și după atâtea luni scurse fără vreun semn de la el, ea nu poate uita.

— Vera? șoptește sora ei în întuneric.

— Sunt trează, răspunde ea.

Olga se cuibărește numaidecât mai aproape de ea.

— Mi-e frig.

Vera o ia în brațe pe sora ei mai mică și o strânge lângă ea. Știe că ar trebui să spună ceva care să o liniștească. Ca soră mai mare, e de datoria ei să o înveselească pe Olga, și este o datorie pe care o ia în serios, dar este atât de obosită. Nu mai are atâta energie cât să dea și

altora.

În cele din urmă, Vera se dă jos din pat și se îmbracă degrabă. Își ascunde părul lung sub un batic și merge în bucătăria rece, unde o oală cu cașă îndoită cu apă așteaptă pe plită.

Mama a plecat deja. Chiar mai devreme ca de obicei. Pleacă în fiecare dimineață, cu mult înainte de ivirea zorilor, la muncă, la depozitul de alimente al castelului; când vine acasă, seara târziu, este prea ostenită ca să mai facă altceva decât să își sărute fetele și să se culce.

Vera încălzește cașă pentru sora ei, îndulcind-o cu o porție generoasă de miere, și i-o duce în cameră. Stau amândouă în pat și își mănâncă micul dejun în liniște.

— Azi, din nou? spune Olga în cele din urmă, râcâind cu lingura ultimele urme de cașă din castron.

— Azi, confirmă Vera.

Este același lucru pe care i-l spune surorii ei în fiecare vineri de când a fost luat tatăl lor. Nu are ce altceva să adauge; Olga știe asta. Speranța este un lucru fragil, ușor de distrus dacă te joci prea mult cu el. Astfel, fără să mai spună altceva, se îmbracă amândouă ca să meargă la muncă și ies împreună din clădire.

Afară, iarna scrâșnește din dinți.

Vera își ridică gulerul și pornește cu pas vioi, înclinându-și trupul contra vântului. Fulgii de nea i se depun pe obraji. Pe râul înghețat, vede numeroși pescari aplecați în jurul copcilor din gheață. La colț, ea și Olga se despart.

Câteva clipe mai târziu, Vera aude răgetul îndepărtat al unui dragon și vede o caleașcă neagră cotind pe strada aceea, într-un puternic contrast cu neaua ce cade și cu zidul alb din piatră al regatului lor fortificat. Se ascunde la adăpostul mormanului de zăpadă de sub un copac de cristal.

Cineva este arestat; familia cuiva este devastată, iar Vera se gândește doar că, slavă Domnului, de data asta nu este familia ei. Așteaptă până ce caleașca dispăre și se ridică în picioare. În zăpada brăzdată, Vera ia troleul până la capătul celălalt al orașului, la un loc pe care îl cunoaște acum ca pe propriul buzunar.

La intrarea în Marele Palat de Justiție, se oprește cât să își îndrepte umerii. Deschide ușa imensă din piatră și intră. Primul lucru pe care îl

vede este o coadă de femei înfocolite în haine de lână, cu șoșoni de pâslă, bătând din palmele înmănușate pentru a și le încălzi. Înaintează, pas cu pas; oameni la coadă, așteptând să le vină rândul.

Următoarele două ore trec într-o negură cenușie, până când Vera ajunge, în sfârșit, prima. Își face curaj și își îndreaptă postura în timp ce urcă la masa lucioasă din marmură, unde un elf șade pe un scaun înalt, cu un chip alb și diform ca un boț de ceară topită, cu ochi aurii ce se deschid și se închid precum cei ai unui șarpe.

— Numele, spune el.

Ea răspunde cât mai neutru posibil.

— Soțul dumitale? întrebă el, vocea sunându-i ca un sâsâit în liniștea dimprejur.

— Tata.

— Dă-mi actele.

Ea împinge actele personale pe suprafața rece a mesei, privind mâna uscată, păroasă a elfului luându-le. E nevoie de ceva curaj să stai acolo în timp ce creatura verifică actele. Dacă numele ei se află pe vreo listă? Sau dacă au așteptat-o? Este periculos să tot vii aici, cel puțin așa îi spune mama ei. Dar Vera nu se poate abține. Să meargă acolo este singura speranță pe care o mai are acum.

Elful îi returnează actele.

— Cazul este în studiu, spune el, apoi strigă: Următorul.

Ea se îndepărtează repede de fereastră, împiedicându-se, auzind o bătrână venind lângă ea și întrebând de bărbatul ei.

Sunt vești bune. Tatăl ei trăiește. Nu a fost condamnat și trimis la Barrens... sau mai rău de atât. Curând, Cavalerul Negru își va da seama că a făcut o greșală. Va afla că tatăl ei nu este un trădător.

Își ridică gulerul și iese din nou în ger. Dacă se grăbește, poate ajunge la muncă până la prânz.

∴

Vineri de vineri, Vera merge să îl vadă pe elf. De fiecare dată, răspunsul este același.

— Cazul este în studiu. Următorul.

Apoi mama ei îi spune că trebuie să se mute.

— Nu putem face nimic, Vera, spune mama ei, stând gheboșată pe un scaun de la masa din bucătărie. Ultimul an a marcat-o profund, acum e ridată toată. Fumează țigări ieftine și abia dacă îi pasă că

scrumul zboară și cade pe dușumeaua de lemn. Mi-au tăiat salariul de la depozit. Nu mai putem plăti facturile de aici.

Vera ar vrea să se certe cu mama ei, așa cum o făcea odinioară, dar nu au destui bani pentru lemne pentru a face focul peste noapte și trăiesc în frig.

— Unde plecăm? întrebă Vera.

Alături de ea stă Olga, care plânge.

— S-a oferit mama mea să ne primească.

Vera este surprinsă. Până și Olga ridică privirea.

— Nici măcar nu o cunoaștem, spune Vera.

Mama ei trage din nou prelung din țigară și scoate un nor străveziu de fum albăstrui.

— Părinții mei nu au fost de acord cu tatăl vostru. Acum, că s-a dus...

— Nu s-a dus, spune Vera, decizând pe loc că n-o să-i placă de bunica ei, ca să nu mai vorbim să o aibă la inimă.

Deși mama nu spune nimic, privirea din ochii ei negri este ușor de deslușit: tatăl lor s-a dus.

Olga se agață de Vera, care nu știe dacă sora ei face asta ca să se sprijine sau ca să găsească alinare.

— Când ne mutăm?

— În seara asta. Înainte să vină proprietarul să ceară chiria.

Altădată, Vera s-ar fi opus sau s-ar fi luat la harță cu mama ei. Acum oftează încet și se duce în camera ei. Are puține de strâns. Câteva haine, niște pături, o perie de păr și vechii ei pâslari, care aproape că i-au rămas mici.

În foarte scurt timp, sunt afară, îmbrăcate cu aproape toate hainele, în straturi; înaintează anevoie prin zăpadă până la noua lor casă.

În cele din urmă, ajung. Clădirea este mică și arată neîngrijit. O fațadă de piatră strâmbă se scorojește. Perdele din pânză ieftină atârnă în toate direcțiile la câteva dintre ferestre.

Urcă scările până la ultimul apartament de la etajul al doilea.

Femeia care le deschide este greoaie și posomorâtă, îmbrăcată într-un halat de casă înflorat care avusese și zile mai bune. Părul ei alb este acoperit cu un batic de un verde spălăcit. Fumează o țigară, iar degetele între care o ține îi sunt decolorate.

— Zoia, spune femeia. Iar ele sunt nepoatele mele. Veronika și

Olga. Care e care?

— Eu sunt Vera, spune ea, stând dreaptă sub privirea cercetătoare a bunicii.

Femeia încuviințează din cap.

— N-ai să ne faci probleme, da? Nu avem nevoie de necazurile pe care le-ai avut.

— Nu, n-o să fie probleme, spune mama încet, apoi sunt invitate să intre.

Vera se oprește ca împietrită. Olga se izbește de ea și chicotește. Dar râsul i se curmă brusc.

Apartamentul are o singură cameră cu o sobiță cu lemne și o chiuvetă, o masă de lemn cu patru scaune diferite și un pat îngust lipit de perete. O fereastră fără perdele dă înspre zidul din cărămidă de peste alee. În colț, o ușă pe jumătate deschisă lasă să se întrevadă o debara goală. Nu există baie; probabil că există una comună pentru toată clădirea.

Cum vor putea să stea cu toții aici, înghesuiți ca șobolanii într-o cutie de pantofi?

— Haideți, spune bunica ei, strivind mucul de țigară într-o farfurioară plină ochi cu scrum. Am să vă arăt unde să vă puneți lucrurile.

Câteva ore mai târziu, în această primă noapte a lor în noua locuință, în camera care miroase a varză fiartă și a prea mulți oameni, Vera încropește un pat din pături pe dușumea și se cuibărește lângă sora ei.

— Un om de la serviciu o să ne aducă mobila mâine, spune mama obosită.

Olga începe să plângă. Știu tustrele că mobila nu va conta prea mult.

Vera își ia sora de mână. Afară, o căruță se izbește de ceva, un bărbat urlă o înjurătură, iar pe Vera nu o părăsește gândul că acestea sunt sunetele unui vis care moare.

∴

După mutare, Vera este nervoasă tot timpul, și deși încearcă să își ascundă nemulțumirea față de viață, știe că nu reușește. Este iute la mânie și sare numaidecât cu critica. Ea, mama ei și Olga dorm împreună în patul lor îngust, atât de înghesuite, că trebuie fie să se întoarcă toate trei odată, fie să nu se întoarcă deloc.

Ea muncește din zori și până la lăsarea întunericului, iar când se întoarce în apartament, munca nu se termină. Gătește cina alături de mama și de bunica ei, apoi aduce lemne pentru focul de peste noapte și spală vasele. Muncă, muncă, muncă. Doar vinerea este altfel.

— Ar trebui să nu te mai duci acolo, spune mama ei când pleacă de acasă.

Este ora cinci dimineața și întuneric beznă pe străzi.

Când trec pe lângă o cafenea, un grup de tineri nobili chercheliți ies pe șapte cărări, râzând și îmbrățișându-se, iar Vera simte un junghi în piept văzându-i. Sunt atât de tineri, de liberi, și totuși sunt mai în vârstă decât ea, care merge târându-și picioarele alături de mama și de sora ei, îndreptându-se spre muncă în loc să bea cafea și să discute politică sau să aștearnă pe hârtie cuvinte care rămân pentru veșnicie.

Mama ei o ia pe Vera de mână.

— Îmi pare rău, spune ea încet.

Vorbesc rareori despre realitatea vieții lor sau despre ce-au pierdut. Vera o strânge pe mama de mână. Ar vrea să spună că o înțelege sau că este în regulă, dar se teme că va izbucni în lacrimi, așa că încuviințează doar din cap.

— Păi, mergeți cu bine, spune în cele din urmă mama ei și pleacă în stația de troleu.

— Ne vedem diseară.

Fiecare o ia acum în altă direcție către muncă.

Rămasă singură, Vera străbate pe jos ultimele străzi până la Marele Palat de Justiție. Intră, se așază la coada lungă și își așteaptă rândul.

— Numele, spune elful de la ghișeu când ajunge în față.

După ce primește răspunsul ei, ia actele și le citește. Se ridică brusc de pe scaun și pleacă. La capătul culoarului, într-o încăpere cu pereți din sticlă, îl poate vedea vorbind cu alți elfi și apoi cu un bărbat cu robă lungă, neagră.

În cele din urmă, elful revine, se așază și îi înapoiază actele.

— Nu avem pe nimeni cu numele ăsta în regatul nostru. Ați greșit. Următorul.

— Dar e aici, la dumneavoastră, stimate domn. Vin aici de mai bine de un an. Vă rog să mai verificați o dată.

— Nu cunoaștem pe nimeni cu numele ăsta aici.

— Dar...

— Nu este aici, spune elful batjocoritor. S-a dus. Pricepi? Acum, pleacă. Își întinde gâtul și se uită în jurul ei. Următorul.

Verei îi vine să cadă în genunchi și să plângă, dar nu e bine să atragă atenția asupra ei, așa că își șterge lacrimile, își îndreaptă umerii și pornește spre muncă.

∴

Tatăl ei nu mai e.

Acum era acolo, și numaidecât a dispărut. Adevărul este că a murit, că ăștia l-au omorât; cine-or mai fi și ăștia. Trolii în caleștile lor negre lustruite și Cavalerul Negru, pentru care muncesc aceștia. Dar nu se pot pune întrebări, nici măcar întrebările obișnuite ale unei familii îndoliate. Nu pot implora să le lase să-l înmormânteze sau să se ducă la mormântul lui, nici să îl primenească pentru înmormântare. Toate astea ar atrage atenția asupra lor și a acestei execuții pe care Cavalerul Negru vrea să o nege. La bibliotecă, Vera își vede de treabă, fără să scoată o vorbă despre tatăl ei.

Pe drum spre casă – azi nu merge cu troleul, vrea să dureze cât mai mult drumul spre casă –, i se pare că iarna răsare din pământ. Frunze negre fragile cad din copaci și plutesc suspendate în aerul înghețat. De la depărtare, sunt atât de multe, că par un stol de ciori care zboară prea jos. Sub cerul plumburiu, clădirile arată triste și gheboșate. Chiar și castelul verde ca menta arată jalnic pe o asemenea vreme.

Când ajunge acasă, zăpada începe să fie troienită pe strada pietruită și pe crengile dezgolite ale pomilor.

La ușă, se oprește cât să-și tragă sufletul. În clipa aceea, își imaginează discuția pe care o va purta și se simte sleită de puteri. Cu toate astea, își îndreaptă spatele și intră.

Camera e ticsită de mobila din fosta lor viață. Patul bunicii ei este împins la perete, plin cu o stivă de macaturi. Patul lor îngust se învecinează cu debaraua. Când vor să deschidă ușa debaralei, trebuie să mute patul. Un birou pictat de mână de mama ei și două veioze mărginesc peretele de sub fereastră, care nu se deschide. Singura piesă de mobilier frumoasă din încăperea – o superbă masă de scris din mahon, care a aparținut tatălui ei – este acoperită cu borcane de murături și cu ceapă.

O găsește pe mama la plită. Olga este la masă, curăță cartofi.

Mama se uită la ea și ia oala de pe foc, apoi se șterge pe mâini de șorțul legat în jurul taliei. Deși rochia ei este lăbărțată și veche, iar părul, nepieptănat după o zi în depozitul alimentară, ochii ei sunt curioși, purtând o privire știutoare.

— Este vineri, spune ea în cele din urmă.

Olga se ridică de pe scaun. Arată ca o floare răsărită dintr-o sămânță, în rochia prea strâmtă pe care o poartă. Vera se gândește că sora ei e un copil la cincisprezece ani, și totuși, își amintește că la acea vârstă l-a cunoscut ea pe Sașa. Crezuse atunci că e femeie în toată firea. O femeie pe un pod, cu bărbatul pe care intenționa să-l iubească.

— Ai aflat ceva? întrebă Olga.

Vera simte cum i se scurge sângele din obraji.

— Haide, Olga, spune mama brusc. Pune-ți haina și pâslarii. Mergem la plimbare.

— Dar botinele mi-au rămas mici, se smiorcăie Olga. Și ninge.

— Fără discuții, spune mama ei, ducându-se la comoda mare din lemn și piele de lângă patul lor. Numaidecât vine bunica voastră de la muncă.

Vera se dă în lături, fără să scoată o vorbă, cât timp mama și sora ei se îmbracă gros ca să iasă în ger. Când toată lumea e gata, ies din clădire, în lumea albă înnegurată. Foșnetul fulgilor ce cad acoperă totul în jurul lor. Chiar și scârțâitul și troncănitul troleului pare îndepărtat, în acest univers al șoaptelor, ele par izolate, separate. Sunt chiar mai singure când intră în Parcul Mare. Ajunse acolo, felinarele stradale se aprind în piață. Nu e nici țipenie de om afară, pe înserat, pe așa o vreme, doar șirul aurit de case nobile din depărtare.

Ajung la monumentul din centrul parcului: o statuie uriașă din bronz înfățișând un cal înaripat. Se înalță sfidător din zăpadă, făcându-l pe privitor să se simtă mărunț.

— Trăim vremuri periculoase, spune mama când ajung în fața monumentului. Există lucruri... oameni despre care nu se poate vorbi în intimitatea unui apartament și nici măcar în cadrul unei prietenii. Vom vorbi despre asta... Face o pauză, trage aer în piept și își coboară vocea. Despre el... acum și atât. Da?

Olga bate pasul pe loc în zăpadă.

— Ce se petrece?

Mama se uită la Vera în căutarea unui răspuns.

— Am fost azi la Marele Palat, ca să întreb de Papa, spune ea, simțind cum o podidesc lacrimile. S-a dus.

— Ce înseamnă asta? întrebă Olga. Dus? Crezi că a evadat?

Mama este cea care are tăria de a clătina din cap.

— Nu, nu a evadat. Se uită din nou împrejur și vine mai aproape, astfel încât acum toate trei se ating, cum stau așa, înghesuite una într-alta, în umbra monumentului. L-au omorât.

Olga scoate un sunet cumplit, ca și cum s-ar fi înecat, iar Vera și mama o strâng tare în brațe. Când se retrag, toate plâng.

— Tu ai știut; spune Vera, fără să se mai sinchisească să-și ștergă ochii, deși lacrimile îi îngheață pe loc, lipindu-i genele între ele, de abia mai vede.

Mama dă aprobator din cap.

— Când l-au luat?

Ea încuviințează din nou din cap.

— M-ai lăsat să mă duc vineri de vineri, spune Vera. Dac-aș fi știut...

— Trebuia să afli în felul tău, spune mama ei. Și am sperat... desigur...

— Nu știu ce să fac acum, spune Vera.

Se simte ruptă de propria ființă, de viața ei.

— Am așteptat să mă întrebă asta, spune mama. Amândouă ați așteptat. Ați sperat. Acum știți: asta e viața noastră. Piotr al nostru nu se mai întoarce. Astea suntem acum.

— Cum adică? întrebă Olga.

— Trăiește, spune mama încet.

Și Vera înțelege. A sosit vremea ca ea să nu mai bată pasul pe loc și să facă ceva cu viața ei.

— Nu știu la ce să visez, spune Vera. Totul pare atât de imposibil.

— Visurile sunt pentru oameni ca tatăl vostru. Ele sunt motivul pentru care îl jelim acum, în secret, pe ascuns, ca și cum am fi niște criminale. El v-a băgat în cap tot felul de fantezii. Dați-le uitării. Încetați să mai fiți copiii lui și deveniți femei ale acestui regat. Sunt atâtea lucruri de făcut pe lumea asta; vă promit.

Mama le strânge tare în brațe și le sărută pe ambii obraji. Când sunt

aproape, le șoptește:

— V-a iubit pe amândouă mai mult decât și-a iubit cuvintele, mai mult decât propriul suflet. Asta nu va pieri niciodată.

— Mi-e dor de el, spune Olga, începând să plângă.

— Da, spune mama cu voce gătită de emoție. Pe vecie. Atâta vom avea un loc gol la masă. Se trage în sfârșit înapoi. Dar nu vom mai vorbi de el vreodată. Niciodată. Nici măcar între noi.

— Dar... nu-ți poți opri pur și simplu sentimentele, spune Vera.

— Așa o fi, spune mama ei, dar poți refuza să le exprimi, și asta vom face noi. Bagă mâna în buzunarul mare al paltonului ei de lână și scoate un fluturaș de cloissoné.

Vera nu a mai văzut niciodată ceva mai frumos. Acesta nu e genul de obiect pe care familia ei să îl poată poseda – este ceva specific regilor sau cel puțin vrăjitorilor.

— Tatăl lui Piotr a făcut asta, explică mama ei, dezvăluind o poveste de familie de care ele nu au avut habar. Trebuia să aparțină micii prințese, dar regele a considerat-o o lucrare de calitate proastă, așa că bunicul vostru a fost concediat și a învățat să modeleze cărămizi din lut în loc de obiecte de artă. I l-a dat tatălui vostru în ziua nunții noastre. Și acum ne ajută să ne aducem aminte de un membru din familia noastră pe care l-am pierdut. Uneori, dacă închid ochii când țin acest fluturaș în mână, îl pot auzi pe Petia al nostru râzând.

— Este doar un fluture, spune Vera, gândindu-se că nu e așa de frumos pe cât crezuse; cu certitudine, nu poate înlocui râsul tatei.

— Este tot ce ne-a rămas, spune mama ei cu blândețe.

∴

Vera rămâne învăluită în tristețe cum numai o adolescentă e capabilă de asta, dar pe măsură ce iarna se duce și primăvara înflorește în tot regatul, începe să se simtă apăsată de melancolie.

— Nu e cinstit să nu pot merge la universitate, se lamentează ea mamei într-o zi caldă de vară, la multe luni după înmormântarea improvizată din parc.

Stau în genunchi pe pământul negru, plivind micuțul petic de grădină. Amândouă au muncit deja toată ziua în oraș; acesta le e programul pe timpul verii. O zi de muncă în regat, apoi două ore drumul cu căruța în afara orașului fortificat, până la țară, unde țin cu chirie o bucățică de pământ.

— Ești prea mare ca să te smiorcăi despre ce e cinstit și ce nu, și e clar că știi bine asta, spune mama ei.

— Vreau să studiez marii scriitori și artiști.

Mama ei se lasă pe călcâie și se uită la Vera. În lumina aurie, siropoasă, ce cade la ora zece seara, aproape că e din nou frumoasă. Doar ochii ei căprui se încăpățânează să rămână bătrâni.

— Trăiești în Regatul Zăpezii, spune ea.

— Cred că știu asta.

— Oare? Lucrezi în cea mai mare bibliotecă din lume – ai la dispoziție trei milioane de cărți în fiecare zi. Muzeul Regal este în drumul tău spre casă. Iar sora ta lucrează acolo. Oricând dorești, poți vedea operele marilor pictori. Galina Ulanova dansează sezonul ăsta, și să nu uităm Opera. Nu-mi spune că o tânără din acest regat trebuie să meargă la universitate ca să învețe. Dacă crezi așa ceva înseamnă că nu ești – își coboară vocea – fiica lui. Este pentru prima oară când mama ei l-a pomenit pe Tată, obținând efectul scontat.

Vera se înclină într-o parte din poziția în care stă pe călcâie și se așază pe pământul cald, privind la rozeta verde a unei verze tinere de lângă ea.

„Eu sunt fiica lui Piotr Andreevici”, își zice în sinea ei, amintindu-și de cărțile pe care tatăl ei i le citise seara și de visurile pe care el o încurajase să le aibă.

Tot restul săptămânii, Vera se gândește la discuția din grădină. La serviciu, se plimbă prin bibliotecă, printre stivele de cărți, având alături năluca tatălui ei. Știe că nu are nevoie decât de cineva care să o ajute să priceapă cuvintele pe care le citește. E asemenea unui răsad, cu o tulpiniță verde firavă ce răzbește din pământul care opune rezistență mișcării ei. Și totuși, soarele este acolo, sus, trebuie doar să continui să crești către el.

Apoi, într-o zi, Vera stă la tejghea aranjând sulurile de pergament, când apare o figură cunoscută. Este un bărbat în vârstă, care calcă, cu ajutorul unui baston, pe podeaua din marmură, haina lui maro ferfenițată de preot târându-se în urma lui. Se așază la o masă de lângă perete și deschide o carte.

Vera se apropie încet de el, știind că mama nu ar fi de acord cu planul la care ea tocmai s-a gândit.

— Mă scuzați, i se adresează ea cu voce mieroasă bărbatului, care

ridică privirea spre ea.

— Veronika? spune el după un îndelungat moment.

— Da, spune ea. Bărbatul acesta obișnuia să vină la ei acasă odinioară, în vremuri mai bune. Ea nu se gândește să pomenească de tatăl ei, dar el este acolo, cu ei, la fel de sigur ca praful. Mă scuzați că vă deranjez, dar caut un tutore. Nu am prea mulți bani.

Preotul își scoate ochelarii. Îi ia ceva timp până începe să vorbească, iar când o face, vocea lui este puțin mai tare ca o șoaptă.

— Eu nu te pot ajuta. Astea sunt vremurile pe care le trăim. Ar trebui să nu mai scriu. Suspină. Ca și cum aș putea... dar cunosc niște studenți cărora poate nu le este așa teamă ca unui bătrân. Voi întreba.

— Mulțumesc.

— Ai grijă, tânără Veronika, spune el, punându-și ochelarii la ochi. Și nu spune nimănui despre această conversație.

— Acest secret este în siguranță la mine.

Preotul nu zâmbește.

— Niciun secret nu e în siguranță.

Capitolul 14

Era aproape miezul nopții când Meredith ajunse în sfârșit acasă. Obosită după ziua aceea lungă și încă sub efectul poveștii pe care tocmai o auzise, hrăni câinii, se jucă puțin cu ei, apoi se schimbă într-un trening lejer. Își făcea un ceai în bucătărie când auzi o mașină apropiindu-se.

Jeff. Cine altcineva ar putea veni la douăsprezece și jumătate noaptea?

Rămase locului, cu mâinile încleștate pe marginea de porțelan a chiuvetei, inima bătându-i nebunește când auzi ușa de la intrare deschizându-se.

În bucătărie intră Nina, oarecum nervoasă.

Meredith fu dezamăgită.

— E trecut de miezul nopții. Ce-i cu tine aici?

Nina veni lângă bufet, luă o sticlă de vin, găsi două căni de cafea în chiuvetă, le clăti și le umplu cu vin.

— Ei bine, aș vrea să discutăm despre poveste, care are prea multe detalii pentru un basm, dar cum ție ți-e teamă de asta, am să spun pentru ce-am venit. Trebuie să vorbim.

— Mâine este...

— Acum. Mâine o să ai din nou armura pe tine, iar eu o să fiu intimidată de competența ta. Haide.

O înșfacă pe Meredith de braț și o conduse în camera de zi, unde porni focul printr-o apăsare de buton. Gazul se aprinse cu un șuierat, făcându-se deodată căldură și lumină.

— Poftim, spuse ea, întinzându-i lui Meredith o cană cu vin.

— Nu crezi că-i un pic cam târziu pentru vin?

— Nici măcar nu am de gând să răspund la această întrebare. Ai noroc că nu e tequila, la cum mă simt.

Nina. Mereu dramatică.

Meredith se așeză la un capăt al sofalei, cu spatele sprijinit de brațul acesteia. Nina se așeză la capătul opus. În mijloc, degetele picioarelor li se atingeau.

— Ce vrei, Nina? întrebă Meredith.

— Pe sora mea.

— Nu înțeleg.

— Tu erai cea cu care mergeam la colindat când tata era la serviciu, mai știi? Tu îmi făceai de fiecare dată costumul. Și mai ții minte când am dat probă ca să devin majoretă, m-ai ajutat cu exercițiile săptămâni în șir, iar când am reușit, te-ai bucurat pentru mine, chiar dacă tu n-ai fost acceptată în echipă când ai dat probă? Și când Sean Bowers m-a invitat la balul de absolvire, tu ai fost cea care mi-a spus să nu am încredere în el. Poate nu am avut multe în comun, dar am fost *surori*.

Meredith uitase toate astea, sau cel puțin nu se mai gândise la ele de ani buni.

— Asta a fost de mult.

— Eu am plecat și te-am părăsit. Iar mama nu e cea mai agreabilă persoană care să îți țină companie. Și nu ne cunoaștem foarte bine, dar eu sunt acum aici, Mere.

— Te văd.

— Oare? Pentru că, sincer, ai fost tare afurisită în ultimele zile. Sau poate că nu nesuferită, doar posacă, iar pe mine mă cam scoate din sărite o femeie care nu-mi vorbește. Nina se aplecă înainte. Sunt aici și mi-e dor de tine, Mere. Te porți de parcă n-ai vrea să mă privești sau să vorbești cu mine deloc, eu cred...

— Jeff m-a părăsit.

Nina se lăsă brusc pe spate.

— Ce?

Meredith nu putu să repete cuvintele. Clătină din cap, simțind că-i dau lacrimile.

— Locuiește la motelul de lângă biroul lui.

— Ce cretin! spuse Nina.

Meredith râse.

— Mersi că n-ai presupus că eu aș fi de vină.

Privirea Ninei era plină de îngrijorare și compasiune, iar Meredith înțelese numaidecât motivul pentru care atâția străini i se confesau surorii ei. Privirea aceea a ei era cea în care găseau promisiunea unei alinări, niciodată dispusă să judece.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Nina încet.

— M-a întrebat dacă îl mai iubesc.

— Și?

— Eu n-am răspuns, a spus Meredith. Eu n-am răspuns. Nici nu l-am sunat până acum, nu m-am dus după el, nu i-am scris vreo scrisoare pasională, nici măcar nu l-am implorat să se întoarcă. Nu-i de mirare că m-a părăsit. A spus chiar...

— Ce?

— Că semăn cu mama.

— Deci, acum cred că e și cretin, și jigodie.

— Mă iubește, spuse Meredith. Și l-am făcut să sufere. De-aia a spus-o.

— Cine dă o ceapă degerată pe sentimentele lui? Asta este problema ta, Mere, ție îți pasă prea mult de toți ceilalți. *Tu ce vrei?*

Ea nu-și mai pusese această întrebare de mulți ani. Studiase la facultatea pe care și-o permiseseră, nu la cea pe care și-o dorise; se măritase mai devreme decât plănuiise pentru că rămăsese însărcinată; se întorsese acasă la Belie Noci pentru că tata avea nevoie de ea. Când vreodată făcuse și ea ce își dorise?

În mod ciudat, își aminti de vremurile de odinioară de la livadă, când deschisese magazinul de suveniruri, pe care îl umpluse cu obiecte care îi plăcuseră.

— Ai să-ți dai tu seama, Mere. Promit.

Nina se apropie și o luă în brațe.

— Mersi. Sincer. Mi-ai fost de ajutor.

Nina se lăsă pe spate.

— Să-ți aduci aminte asta data viitoare când fac ravagii în bucătărie.

— Am să-ncerc, spuse Meredith, întinzându-se să dea noroc cu Nina. Pentru noi începuturi.

— Am să beau pentru asta, spuse Nina.

— Tu ai bea pentru orice.

— Corect. E una din cele mai bune trăsături ale mele.

∴

Următoarele două zile, mama se închise în sine, deveni ca de piatră, refuzând chiar să coboare la masă. Nina ar fi fost enervată, poate chiar ar fi luat măsuri, dar motivul era evident. Toate simțeau același lucru. Zilele treceau una după alta, Nina constatând că nici măcar nu îi stătea gândul la poveste.

Se apropia ziua de naștere a tatei.

Ziua cu pricina se anunța senină și însorită, cu un cer limpede.

Nina dădu plapuma la o parte și se dădu jos din pat. Pentru acea zi anume se întorsese acasă. Nimeni nu pomenise asta, desigur, fiind genul de femei care nu discutau despre durerea lor, dar aceasta se simțea plutind în aer.

Se duse la fereastră și privi afară. Merii parcă dansau; milioane de frunze verzi și flori albe străluceau în lumină.

Își luă hainele dintr-un maldăr de pe podea, se îmbracă degrabă și ieși din dormitor. Nu era pe deplin sigură ce urma să îi spună mamei în această zi extrem de dificilă; știa doar că nu vrea să fie singură cu gândurile ei. Cu amintirile ei.

Traversă holul și bătu la ușa mamei.

— Te-ai trezit?

— La asfințit, spuse mama. Ne vedem atunci, cu tine și cu Meredith.

Dezamăgită, Nina coborî în bucătărie. După un mic dejun frugal, porni spre casa lui Meredith, dar acolo nu-i găsi decât pe căței, dormind la soare pe verandă. Desigur, Meredith plecase la birou.

— Fir-ar să fie!

Cum ultimul lucru pe care ar fi vrut să-l facă era să bântuie prin casa aceea tăcută, de ziua tatei, se întoarse la Belîe Noci, luă cheile de la mașină din bolul de pe măsuța de la intrare și porni spre oraș, în căutarea oricărei activități care să-i umple timpul până la asfințit. Pe drum, se opri din când în când ca să facă fotografii, iar la prânz mâncă un preparat plin de grăsimi la localul de pe Main Street.

La ora opt și un sfert, se întoarse la Belîe Noci. Își puse pe umăr geanta cu aparatul foto și intră în casă, unde o găsi pe Meredith în bucătărie, băgând ceva în cuptor.

— Bună, salută Nina.

Meredith se întoarse către ea.

— Am pregătit cina. Și am pus masa. Mi-am zis... după aceea...

— Sigur, spuse Nina, ducându-se la fereastră și privind afară. Cum facem asta?

Meredith veni lângă ea și o cuprinse cu brațul pe după umeri.

— Presupun că deschidem pur și simplu urna și lăsăm cenușa să curgă. Poate zici tu ceva.

— Tu ești cea care ar trebui să spună ceva, Mere. Eu l-am dezamăgit.

— Te-a iubit foarte mult, spuse Meredith. Și a fost mândru de tine.

Nina simți că îi dau lacrimile. Afară, cerul părea să se întindă peste livadă în panglici în diverse nuanțe diafane de roz și lavandă.

— Mersi, spuse ea, lipindu-se de sora ei.

Nu știa cât rămaseră așa, alături, fără să spună nimic.

— E timpul, spuse la un moment dat mama în spatele lor.

Nina se dezlipi de Meredith, făcându-și curaj pentru momentul următor. Se întoarseră amândouă în același timp.

Mama stătea în ușa, cu o cutie din lemn de trandafir încrustată cu fildeș. Era practic de nerecunoscut, îmbrăcată într-o bluză de seară din șifon purpuriu și pantaloni din in de un galben aprins. La gât avea înfășurată o eșarfă roșu cu albastru.

— Lui îi plăceau culorile, spuse mama. Ar fi trebuit să port haine mai colorate... Își dădu părul de pe față și se uită pe fereastră la soarele ce apunea. Apoi inspiră adânc și veni înspre ele. Poftim, spuse ea, întinzându-i cutia Ninei.

Era o prostie. O simplă cutie plină cu cenușă, nu neapărat tatăl ei, nici măcar ce-i rămăsese ei de la tata, și totuși, când luă cutia de la mama ei, toată durerea pe care și-o reprimase o copleși.

Nu fu în stare să se miște. Le auzi pe mama și pe Meredith ieșind din bucătărie și traversând sufrageria. Le urmă cu pas lent.

Un vânticel răcoros intră prin ușile franțuzești, mângâindu-i obrajii, aducând cu el parfumul merilor.

— Haide, Nina, strigă Meredith de afară.

Nina aranjă cureaua aparatului foto în jurul gâtului și porni spre grădină.

Meredith și mama erau deja acolo, încremenite lângă băncuța de fier forjat de sub magnolie. Ultimele raze de soare luminau noul stâlp de cupru, transformându-l într-o flacără vie.

Nina traversă repede peticul de iarbă, observând o secundă prea târziu că era alunecos. Totul se petrecu într-o clipită: se împiedică de o piatră și căzu; încercă să oprească acea cădere, dar brusc cutia zbură în aer. Se izbi de unul din stâlpii de cupru și se sparse.

Nina se izbi atât de puternic de pământ că îi dădu sângele. Rămase întinsă, amețită, auzind-o pe Meredith repetând de câteva ori *Oh, nu*.

Apoi mama ei o trăgea în picioare, spunând ceva în rusește. Era cea mai blândă voce pe care o auzise vreodată la ea.

— Am scăpat-o, spuse Nina, ștergându-și fața, mânjindu-se de praf, și începu să plângă.

— Nu plânge, spuse mama. Gândește-te doar dacă ar fi fost el aici. Ar fi spus: *La ce naiba te-ai gândit, Ania, de-ai așteptat până s-a întunecat?*

Mama ei chiar zâmbi.

— O să zicem că am azvârlit cenușa, spuse Meredith, colțurile gurii arcuindu-i-se în sus.

— Unele familii o împrăștie. Noi o aruncăm, spuse Nina.

Mama fu prima care se puse pe râs. Sunetul acela era atât de străin, că Nina icni, apoi începu și ea să râdă.

Rămaseră acolo, toate trei, râzând împreună în mijlocul grădinii de iarnă, înconjurată de meri; era cel mai frumos tribut pe care i l-ar fi putut aduce tatei. Iar mai târziu, după ce mama și Meredith intrară în casă, Nina rămase acolo singură, în liniște, privind florile albe catifelate ale magnoliei presărate cu cenușă.

— Ne-ai auzit râzând? N-am mai făcut asta până acum, nu toate trei, împreună. Am râs pentru tine, tată...

Putea să jure că l-a simțit lângă ea atunci, că l-a auzit respirând odată cu vântul. Știa ce i-ar fi spus el astă-seară. *Ce-ai căutat pe jos, Neener Beaner? Ziua de ieri?*

— Te iubesc, tată, șopti ea, în timp ce o floare de măr purtată de vânt căzu la picioarele ei.

∴

Meredith scoase puiul Kiev din cuptor și puse cratița pe plita rece, ca să se răcească.

Își șterse mâinile cu un prosop cadrilat, inspiră adânc și merse în sufragerie, așezându-se lângă mama pe canapea.

— Hei, spuse ea.

Privirea mamei era tulburător de tristă.

Asta le uni pentru o clipă, îndeajuns ca Meredith să întindă mâna și să o atingă pe a mamei.

De data asta, bătrâna nu își retrase mâna.

Meredith vru să spună ceva – cuvintele potrivite care să le aline durerea, dar desigur că nu existau astfel de cuvinte.

— Ar trebui să mâncăm acum, spuse mama în cele din urmă. Cheam-o pe sora ta.

Meredith încuviință din cap și ieși în grădina de iarnă, unde Nina fotografia florile de magnolie pudrate cu cenușă.

Meredith se așeză pe bancă lângă ea. Cerul din bronz se întunecase într-atât că tot ce mai puteau vedea cu adevărat erau florile albe, care păreau argintii în lumina tot mai slabă.

— Cum te simți? întrebă Nina.

— Ca dracu'. Tu?

Nina puse capacul pe obiectiv.

— Mi-a fost și mai bine. Cum e mama?

Meredith ridică din umeri.

— Cine știe?

— Îi e mai bine în ultima vreme. Cred că datorită poveștii.

— Așa crezi tu. Meredith oftă. De unde naiba să știm? Îmi doresc să putem vorbi cu ea de-adevăratelea.

— Eu nu cred că a vorbit *vreodată* cu noi de-adevăratelea. Nici măcar nu știm ce vârstă are.

— Cum de nu credeam că asta e bizar, când eram mici?

— Presupun că te obișnuiești cu felul în care ești crescut. Precum copiii crescuți de jivine în sălbăticie, care se cred și ei animale.

— Numai tu puteai aduce vorba, într-o astfel de discuție, de copiii crescuți de jivine în sălbăticie. Haide, spuse Meredith.

Intrară în casă și o găsiră pe mama la masă; mâncarea era pusă în farfurii. Pui Kiev cu cartofi gratinați și salată verde. În mijlocul mesei era decantorul de votcă și trei păhărele.

— Chestia asta din centru e pe gustul meu, spuse Nina, așezându-se în timp ce mama umplu păhărelele cu votcă.

Meredith se așeză lângă sora ei.

— Un toast, propuse mama ei cu voce scăzută, ridicând paharul.

Urmă un moment de tăcere stânjenitoare, când se uitară una la alta. Meredith știa că fiecare dintre ele se gândea ce să spună, cum să-i cinstească memoria tatălui fără să sufere prea mult sau momentul să fie încărcat de prea multă tristețe. El nu ar fi vrut asta.

— Pentru Evan al nostru, spuse mama în cele din urmă, ciocnind paharul de celelalte. Dădu votca pe gât dintr-o mișcare. Tatălui vostru îi plăcea când beam.

— Nici că se poate o seară potrivită să bei alcool, spuse Meredith. Își bău votca și întinse paharul să mai primească o porție. A doua

votcă o arse pe gătlej. Mi-e dor de vocea lui când intru în casă, spuse ea.

Mama își turnă imediat încă o votcă.

— Mi-e dor de sărutul lui în fiecare dimineață.

— Eu m-am obișnuit să-mi fie dor de el, spuse Nina încet. Mai toarnă-mi una.

Când își termină a treia votcă, Meredith simți că-i zvâcnește sângele în vene.

— Nu i-ar fi plăcut să ne audă vorbind așa despre el, spuse mama. Ar fi vrut...

În liniștea ce urmă, se uitară una la alta. Meredith știu că se gândeau toate trei la același lucru: cum să meargă mai departe?

Pur și simplu, gândi ea, așa că spuse:

— Sărbătoarea mea preferată este Ziua Recunoștinței. Îmi place totul la acea zi – nerăbdarea cu care o așteaptă copiii mei, decorațiunile, faptul că ascultăm primele cântece de Crăciun, mâncarea. Și am s-o spun acum: am urât afurisitele alea de excursii cu familia, pe care obișnuiam să le facem. Estul Oregonului a fost cea mai nasoală. Mai țineți minte când am stat la cort? Erau o sută de grade afară, și Nina a cântat „Cred că m-am îndrăgostit de tine” preț de mai bine de șase sute de kilometri.

Nina râse.

— Eu am *adorat* acele excursii cu cortul pentru că nu știam niciodată încotro mergeam. Crăciunul este sărbătoarea mea preferată pentru că îmi pot aminti data din calendar. Iar lucrul de care mi-e cel mai dor este că tata mă aștepta mereu.

Meredith nu bănuise niciodată că Nina se simțise uneori singură, că, în ciuda peregrinărilor ei prin toată lumea, îi plăcea să știe că o aștepta cineva.

— Mie mi-a plăcut spiritul aventuros al tatălui vostru, spuse mama. Deși excursiile alea cu cortul au fost iadul pe pământ. Nina, n-ar trebui să cânti niciodată în fața oamenilor dacă bieții de ei n-au unde fugi.

— Ha! făcu Meredith. Am știut eu că nu sunt nebună. Cântatul tău îmi făcea pe creieri ca o freză la stomatolog.

— Da? Ei bine, David Cassidy mi-a scris o scrisoare.

— Semnătura lui era șampilată.

Meredith zâmbi după această lovitură de grație.

Mama lor oftă ca și cum nici nu le-ar mai fi ascultat.

— Mi-a tot promis că mă duce în Alaska. Știați asta? Să revăd nopțile albe și aurora boreală. Țasta e lucrul pe care îl țin cel mai bine minte despre Evan. El m-a salvat.

Ridică brusc privirea, ca și cum și-ar fi dat seama că făcuse o dezvăluire despre propria persoană. Se împinse în masă și se ridică.

— Și eu mi-am dorit mereu să merg în Alaska, spuse Meredith.

Și-ar fi dorit ca mama ei să nu plece de la masă, nu în acel moment.

— Mă duc în camera mea, anunță mama.

Meredith se grăbi să o ia de braț.

— Haide, mamă...

Mama își retrase brațul.

— Nu sunt invalidă.

Meredith rămase locului, urmărindu-și mama cum iese din bucătărie și dispare.

— Mă dă peste cap complet femeia asta.

— Că bine spui, surioară.

∴

În noaptea aceea, Meredith și Nina rămaseră treze până târziu, discutând despre tata și depănând amintiri din copilărie. Fiecare încerca în felul ei să prelungească acea zi cât mai mult, să sărbătorească așa cum se cuvenea aniversarea lui, iar după aceea, stând întinsă singură în patul ei, Meredith începu să stea de vorbă cu tatăl ei; știa că asta avea să devină un nou obicei de viață, în clipele ei de liniște. Poate că nu putea obține sfaturi de la el, dar, cumva, simplul fapt de a rosti cu voce tare cuvintele o ajuta. Îi povesti despre Jeff, despre faptul că era confuză și incapabilă să spună ceea ce ar fi vrut să audă soțul ei. Și știa ce ar fi întrebat-o tatăl ei. Era aceeași întrebarea pe care i-o adresase și Nina.

Tu ce dorești?

Nu se mai gândise serios la asta de ani de zile. Petrecuse ultimul deceniu gândindu-se la ce va găti pentru cină, unde ar trebui să studieze fetele, cum să ambaleze merele pentru export. Se gândise la producția de fructe și la eseuri pentru admiterea la facultate, la reparații casnice și cum să economisească bani pentru taxele de școlarizare.

Toate aceste detalii mărunte îi consumaseră tot timpul.

Dar a doua zi, deși încercă să se concentreze asupra muncii, întrebarea aceasta îi tot reveni în minte, până când, în cele din urmă, găsi oarecum un răspuns.

Nu știa exact ce dorea, dar deodată știa ce *nu* dorește. Obosise să tot alerge de colo colo și să se ascundă după un program prea încărcat, obosise să pretindă că nu are probleme.

După serviciu, traversă orașul și parcă în fața clădirii publicației *Wenatchee World*.

— Bună, salută ea din ușa biroului lui Jeff.

El săltă privirea din hârtiile de pe biroul lui. Ea își dădu seama că nu dormise bine, iar cămașa lui avea nevoie disperată să fie spălată. Obrazul neras îl făcea să arate altfel, mai tânăr, mai rebel; o persoană pe care nu o cunoștea.

Se ridică încet în picioare și își trecu mâna prin părul blond nisipiu.

— Meredith.

— Ar fi trebuit să vin mai curând.

— Te-am așteptat.

Ea privi pe fereastră, la mașinile care treceau pe lângă clădire.

— Ai avut dreptate să pleci. Trebuie să vedem încotro o apucăm acum.

— Ai venit să-mi spui asta?

Așa era oare? Nici acum nu era sigură.

El veni către ea. Meredith îi simți privirea scrutătoare.

— Pentru că nu asta e ceea ce mă aștept să aud.

— Știu. Ura să îl dezamăgească, dar nu-i putea da ce dorea el, deși ar fi fost mai ușor să rostească acele cuvinte, să își recupereze viața și să se gândească mai târziu la consecințe. Îmi pare rău, Jeff. Dar tu ai schimbat lucrurile și m-ai pus pe gânduri. De data asta, nu vreau să procedez astfel încât să-ți confirm așteptările. Nu vreau să pun fericirea tuturor înaintea fericirii mele. Chiar în acest moment nu știu ce să-ți spun.

— Poți spune că *nu* mă iubești?

— Nu.

El se gândi la asta, fără să se încrunte.

— Bine. Se așeză pe marginea biroului, iar ea simți deodată distanța dintre ei într-un fel în care nu o mai simțise până atunci. Maddy mi-a spus că i-ai trimis un pachet cu alimente săptămâna

trecută.

— Jillian a primit și ea unul cu o săptămână înainte.

El încuviință din cap, privind-o.

— Și aniversarea tatălui tău?

— Am trecut cu bine peste ea. Am să-ți povestesc cândva. Nina a fost o mare figură.

Cândva.

Tocmai era pe punctul să îl întrebe despre cartea lui când se auzi un ciocănit la ușă. O tânără splendidă cu un păr blond ciufulit băgă capul pe ușă.

— Mai mergem la pizza și bere, Jeff? întrebă ea, prinzându-se cu degetele de cadrul ușii.

Jeff se uită la Meredith, care ridică din umeri.

Pentru prima oară, ea se întreabă ce făcuse oare el de când erau despărțiți. Nu îi trecuse niciodată prin minte că și-ar putea clădi o nouă viață, că și-ar putea face noi prieteni. Zâmbi puțin prea larg și își luă rămas-bun cu o voce hotărâtă. Dădu din cap către Miss Jurnalism SUA., în blugii ei strâmți și pulover cu anchior, ieși din birou și plecă spre casă. Acolo, hrăni câinii, achită niște facturi și băgă rufe la spălat. La cină, mănă un bol de cereale integrale cu stafide, stând în picioare în fața chiuvetei. După aceea, le sună pe fete și le ascultă poveștile despre cursurile la care mergeau și despre băieții pe care îi considerau drăguți.

Jillian fu cea care întreabă despre Jeff.

— Cum adică ce face tata? întrebă Meredith, bâlbâindu-se și dându-și seama, prea târziu, că fusese o întrebare inocentă.

— Știi tu, cu alergiile lui. A tușit îngrozitor noaptea trecută.

— Ah, asta. E bine. Ai o voce ciudată.

Meredith râse nervos.

— Sunt doar ocupată, scumpo. Știi cum stă treaba cu merele în perioada asta a anului.

— Ce legătură are asta cu tata?

— Niciuna.

— Bine. Spune-i că îl iubesc, da?

Meredith remarcă ironia.

— Sigur.

Închise și rămase privind pe fereastra bucătăriei, în întuneric. Pe

peretele de lângă ea, ceasul din bucătărie ticăia marcând scurgerea minutelor. Pentru prima oară, simți realitatea situației în care se afla: ea și Jeff se despărțiseră. Se despărțiseră. Se separaseră. Ar fi trebuit să își dea seama de asta mai devreme, desigur, dar cumva nu recunoscuse cu adevărat situația până acum. Se întâmplaseră atâtea la Belîe Noci, că problemele propriei căsnicii fuseseră puse pe un plan secund.

Și deodată, își dori să nu fie acolo singură, își dori să nu vizioneze o telenovelă și să încerce să se distreze.

— Haideți, cățelușilor, spuse ea, luându-și haina, mergem la plimbare.

Zece minute mai târziu, era la Belîe Noci. Lăsă câinii pe verandă și intră în casă, strigând-o pe Nina.

O găsi pe mama în camera de zi, tricotând.

— Bună, mamă.

Mama ei dădu din cap, fără să ridice privirea.

— Bună.

Meredith încercă să nu se simtă dezamăgită.

— Am să mai împachetez niște lucruri. Ai nevoie de ceva? Ai mâncat?

— Sunt bine. Nina mi-a pregătit cina. Mulțumesc.

— Ea unde e?

— A ieșit.

Meredith așteptă ca mama ei să mai spună ceva, în zadar însă, așa că zise:

— Sunt sus, dacă ai nevoie de mine.

Cără niște cutii la etaj și intră în debaraua părinților ei. Partea din stânga era a tatălui: un șir de pulovere viu colorate și tricouri de golf. Le atinse ușor, mângâind cu degetele mânecile moi. Curând, hainele lui trebuiau împachetate și date de pomană, dar acest gând era greu de îndurat de Meredith acum.

Așa că se uită la lucrurile mamei. *De acolo* avea să înceapă.

Se duse la teancul de pulovere de pe raftul de deasupra rochiilor. Le ridică și le puse pe podeaua mochetată. Îngenunche și începu munca migăloasă a sortării, trierii și împăturirii. Era așa de concentrată la ceea ce făcea, că pierdu noțiunea timpului, fiind surprinsă când auzi vocea Ninei.

— Te simți confortabil, mamă? întrebă Nina.

Meredith se duse la ușa debaralei, crăpând-o puțin.

Mama era în pat, cu veioza de pe noptieră aprinsă. Părul ei alb era despletit, dat după urechi.

— Sunt obosită.

— Ți-am lăsat timp, spuse Nina, așezându-se pe podea în fața șemineului negru, rece.

Meredith nu se mișcă; în schimb, stinse lumina din debara și rămase locului.

Mama oftă.

— Bine, spuse ea, stingând lumina.

— *Belîe noci*, spuse mama, transformând vorbele în magie fluidă, încărcate deodată de pasiune și mister. Este un anotimp al luminii în Regatul Zăpezii, când zânele sclipesc pe frunze viu colorate în verde, iar curcubeiele se învoburează pe cerul nopții. Felinarele stradale se aprind,

dar sunt doar de decor, niște oaze aurii ce mărginesc străzile sclipitoare de sub ele, iar în puținele zile când plouă, totul se oglindește în lumină.

Într-o astfel de zi, Vera spală vitrinele de sticlă în Sala Marelui Manuscris pierdut al spiridușilor. Ea a cerut să facă asta. Se zvonește că uneori spiridușii se fac văzuți celor care cred în ei, iar Vera vrea să creadă din nou.

Singură în Sala Manuscrisului (în aceste primejdioase vremuri noi, puțini erudiți îndrăznesc să mai întrebe despre trecut), ea îngână un cântecel învățat de la tatăl ei.

— *În bibliotecă ar trebui să fie liniște.*

Vera tresare atât de tare la auzul vocii, că scapă din mână otreapa. Femeia din fața ei seamănă cu un cocor: înaltă și subțire ca o stînghie, cu un nas ca un plisc.

— *Îmi cer scuze, madam. Aici nu intră nimeni niciodată. Am crezut că...*

— *Nu mai crede. Nu știi niciodată cine ascultă.*

Vera nu își poate da seama dacă vorbele sunt un avertisment sau o dojană. Este dificil să recunoască astfel de nuanțe în vremurile astea.

— *Îmi cer scuze încă o dată, madam.*

— Bravo. Madam Dufours îmi spune că un student de la facultate are nevoie de ajutorul tău. Preotul Nevin l-a trimis. Ajută-l, dar nu-ți neglija îndatoririle.

— Da, madam, spune Vera.

În exterior este calmă, dar în interior este ca un cățeluș care țopăie de zor ca să i se dea drumul afară. Preotul a găsit un student care o va învăța! Așteaptă să plece bibliotecara, apoi pune la locul lor ustensilele pentru curățenie.

Merge repede (încearcă să încetinească pasul, dar nu poate; de mult nu a mai fost așa de emoționată), abia dacă atinge balustrada din lemn în timp ce coboară în fugă scările somptuoase din marmură. La parter, holul principal al bibliotecii este plin de mese, și oamenii se vânzolesc peste tot. În fața bibliotecarului-șef s-a format o coadă șerpuită.

— Veronika, își aude ea numele strigat și se întoarce.

El arată exact așa cum și-l amintește: cu părul de un blond orbitor, prea lung și cârlionțat. Maxilarul lui puternic este proaspăt ras; o mică tăietură roșiatică de pe gât arată că s-a grăbit. Dar ochii lui verzi sunt cei care îi captează din nou toată atenția.

— Maiestate, spune ea, încercând să pară indiferentă. Mă bucur să vă văd. Cât a trecut?

— Te rog, nu.

— Nu ce?

— Știi ce s-a întâmplat pe podul Fontanka.

Zâmbetul Veronikăi pălește; încearcă să și-l regăsească. Nu se va arăta naivă și prostuță.

— A fost doar o seară. Acum mulți ani.

— Nu a fost o seară ca oricare, Vera.

— Vă rog. Nu mă tachinați, Maiestate. Își dă seama, îngrozită, că vocea îi tremură puțin. Nu v-ați mai întors niciodată.

— Aveai cincisprezece ani, spune el. Eu aveam optsprezece.

— Da, spune ea, încruntându-se.

Totuși, nu înțelege ce încearcă el să spună.

— Te-am așteptat.

*

Pentru prima oară în viața ei, Vera se preface că este bolnavă. Se duce la bibliotecar și se plânge că o doare cumplit stomacul implorând

să fie învoită și să plece acasă.

Este un lucru groaznic și periculos. Dacă ar ști mama, Vera ar da de necaz, atât din pricina minciunii, cât și a consecințelor minciunii. Dacă Vera este văzută pe străzi când se presupune că ar fi bolnavă?

Dar o fată de vârsta ei nu poate acționa fără teamă când dragostea e prin preajmă.

Totuși ea este destul de isteată să se ducă direct acasă când primește învoire de la serviciu. În troleu, se ține bine de bara de alamă când vehiculul se înclină și se hurducăie. Ajunsă la apartament, deschide ușa și cercetează încăperea.

Bunica ei este în fața plitei, amestecând ceva într-un cazan negru mare.

— Ai venit devreme acasă, spune ea, dându-și din ochi părul sur, jilav cu dosul mâinii dolofane.

Mirosul dulce al căpșunelor care fierb în clocote mici umple încăperea. Pe masă, cel puțin douăsprezece borcane așteaptă să fie umplute, cu capacele metalice înșirate alături.

— Nu era multă lume la bibliotecă, spune Vera, simțind cum minciuna o face să roșească.

— Atunci poți...

— Plec la grădină, spune Vera. Bunica îi aruncă o privire severă, așa că ea adaugă: Am să culeg niște castraveți și varză.

— Oh. Foarte bine, atunci.

Vera mai zăbovește o clipă, uitându-se la profilul grav al bunicii ei. Rochia ei lăbărțată are tivul rupt, iar ciorapii sunt și ei ruți. Un batic de un albastru spălăcit îi acoperă părul alb creț.

— Spune-i mamei că mă întorc târziu. Nu ajung la cină, sunt sigură de asta.

— Fii cu băgare de seamă, spune bunica ei. Ești tânără... și ești fiica lui. Nu e bine să atragi atenția.

Vera încuviințează din cap pentru a-și ascunde îmbujorarea din obraji – din nou. Se duce în colțul încăperii, unde se află bicicleta lor veche, ruginită sprijinită de perete. Duce bicicleta la ușă și iese.

Nu a mai zburat niciodată în felul acesta pe bicicleta ei beteagă, pe străzile îndrăgitului ei Regat al Zăpezii. Lacrimile îi încețoșează vederea și dispar în părul fluturând. Când oamenii se mișcă în fața ei, claxonează din clopoțelul de pe ghidon și îi ocolește. Pe tot drumul

prin oraș, de-a lungul râului și peste pod, simte cum inima îi bate nebunește și repetă neîncetat numele lui în minte.

Sașa. Sașa. Sașa.

A așteptat-o, la fel cum și ea l-a așteptat pe el. Pare un noroc imposibil, o fărâamă de aur rătăcită în mocirla vieții ei. La poarta neagră cu complicate ornamente de la intrarea în Grădina de Vară, se oprește și descalecă de pe bicicletă.

Frumusețea domeniilor castelului o farmecă. Mărginit pe trei laturi de apă, parcul este un fascinant paradis de smarald în orașul fortificat. Aerul miroase a tei și a piatră încinsă. Statui desăvârșite din marmură străjuiesc aleile îngrijite.

Ea face așa cum au plănuit: înaintează pe lângă bicicletă pe alee, încercând să pară calmă, ca și cum ar face o plimbare obișnuită pe înserat, printr-un loc unde țărani ajung rareori. Dar pulsul îi accelerează și își simte încordate toate terminațiile nervoase.

Apoi apare el, de după un tei, zâmbindu-i.

Ea nu mai vede pe unde calcă și se împiedică, lovindu-se de bicicletă. El e lângă ea într-o clipită și o apucă de braț.

— Pe aici, spune el, conducând-o într-un loc ferit printre copaci, unde vede că el a întins o pătură pe care se află un coș.

La început, stau turcește pe pătura călduroasă de lână, umerii atingându-li-se. Prin bolta de verdeață, ea poate vedea razele soarelui pistruind apa și poleind statuia de marmură. Curând, știe ea bine, cărările vor fi inundate de domni, de doamne și de îndrăgostiți dornici să se plimbe în lumina caldă a unei seri de iunie.

— Ce-ai mai făcut de când... te-am văzut ultima oară? întrebă ea, neîndrăznind să îl privească.

El a dăinuit în inima ei atâta vreme, de parcă l-ar cunoaște deja, dar nu-l cunoaște. Nu știe ce să spună sau cum să spună și se teme deodată că e nepotrivit să continue această poveste, că face o greșeală care, odată comisă, nu mai poate fi îndreptată.

— Studiez la colegiul teologic, ca să devin poet.

— Dar tu ești un prinț. Iar poezia e interzisă.

— Nu-ți fie teamă. Vera. Eu nu sunt ca tatăl tău. Sunt precaut.

— Așa i-a spus și tata mamei.

— Uită-te la mine, spune Sașa încet, iar Vera se întoarce către el.

Este un sărut care, odată început, nu se sfârșește niciodată cu

adevărat. Se întrerupe, da. O pauză, desigur. Dar începând cu acel moment, Vera își vede întreaga viață la numai o respirație distanță de încă o sărutare a lui. În seara aceea, în parc, ei încep delicata trudă a îngemănării sufletelor lor, creând un întreg din cele două jumătăți.

Vera îi spune tot ce este de știut despre ea și ascultă cu nesăț povestea vieții lui – cum i-a fost dat să fie născut în sălbăciile nordului și să fie abandonat într-un orfelinat, unde a fost mai apoi găsit de părinții lui cu sânge albastru. Povestea lui despre privațiuni și singurătate o face pe Vera să îl strângă și mai tare în brațe și să îl sărute cu și mai mare foc și cu promisiunea să îl iubească veșnic.

Auzind asta, el se întoarce puțin, până când se întinde lângă ea, fețele lor fiind acum foarte aproape una de alta.

— Atât am să te iubesc și eu, Vera.

Ce mai poate fi de zis după asta?

Se plimbă de mână prin palida lumină purpurie a zorilor. Statuile de alabastru par roz în această lumină. În oraș, sunt iarăși printre oameni, străini care se simt ca prieteni în această noapte albă, când vântul ce adie dinspre râu foșnește printre frunze. Luminile nordului dansează pe cer în culori nebănuite.

La capătul podului, sub felinar, se opresc și se privesc.

— Vino mâine-seară. La cină, spune ea. Vreau să-mi cunoști familia.

— Și dacă nu mă plac?

Vocea lui e sigură, corpul nu-i trădează nicicum emoțiile, dar Vera îi vede inima mai limpede decât dacă ar fi pulsat în căușul dalb al mâinilor ei. Ea aude în el suferința unui băiat care a fost abandonat și regăsit atât de târziu, că răul a fost deja făcut.

— O să te iubească, Sașa, spune ea, simțind de data asta că ea este cea mai mare din ei doi. Crede-mă.

— Mai lasă-mă o zi, spune el. Nu spune nimănui despre noi. Te rog.

— Dar te iubesc.

— Doar o zi, spune el din nou.

Ea presupune că nu e mare scofală să fie de acord cu el, deși îl consideră un pic absurd. Și totuși, ea zâmbește la gândul unei alte nopți magice ca aceasta, în care nu mai e nimic altceva decât ei doi. Sigur se va mai putea preface bolnavă încă o dată.

— Ne întâlnim mâine la ora unu. Dar să nu intri în bibliotecă. Am

nevoie de slujba aia.

— Am să te aștept pe podul de peste șanțul castelului. Vreau să-ți arăt ceva deosebit.

Vera se desparte în cele din urmă de el și traversează strada, bicicleta zdrăngănind pe lângă ea. Cărând-o pe scări, încearcă să nu facă zgomot când ajunge la etajul al doilea și deschide ușa. Balamalele vechi scârțâie; bicicleta zdrăngăne.

Primul lucru pe care îl observă este mirosul de fum. Apoi o vede pe mama, șezând la masă, fumând o țigară. Lângă cotul ei e o scrumieră care dă pe dinafară de mucuri.

— Mamă! strigă Vera.

Bicicleta se lovește de perete.

— Șșșșt, spune mama ei tăios, uitându-se spre patul unde sforăie bunica.

Vera pune bicicleta la locul ei și vine spre masă. Luminile sunt toate stinse, doar o lumină slabă pătrunde prin fereastră, îmblânzind fiecare suprafață dură din încăpere; mai ales chipul mamei, crispat de supărare.

— Unde sunt legumele de la grădină?

— Oh. M-am lovit cu bicicleta de o bancă și am căzut pe stradă. Am pierdut tot. Aproape crede și ea minciuna pe care o rostește. Și m-am rănit. Oh, mă doare șoldul de mor. De-aia am întârziat atât. A trebuit să vin tot drumul pe jos.

Mama ei o privește fără să zâmbească.

— Șaptesprezece ani este o vârstă foarte fragedă, Vera. Nu ești pregătită încă pentru viață... nici pentru dragoste... așa cum crezi. Și vremurile pe care le trăim sunt primejdioase.

— Șaptesprezece ani aveai și tu când l-ai cunoscut pe Papa.

— Da, spune mama ei, suspinând.

Este sunetul înfrângerii, ca și cum ar ști deja tot ce s-a întâmplat.

— Ai face-o din nou, nu-i așa? Adică, l-ai iubi pe Papa.

Mama ei tresare auzind acest cuvânt – a iubi.

— Nu, spune mama ei încet. Nu l-aș iubi din nou, în niciun caz un poet căruia i-a păsat mai mult de prețioasele lui cuvinte decât de siguranța familiei lui. Nu dacă aș fi știut cum va fi să trăiești cu o inimă zdrobită. Stinge țigara. Nu. Asta e răspunsul meu.

— Dar...

— Știu că nu înțelegi, spune mama ei, întorcând privirea. Sper să n-o faci niciodată. Acum du-te la culcare, Vera. Lasă-mă să cred că ești încă fetița mea inocentă.

— Dar sunt, protestează Vera.

Mama ei o privește pentru ultima oară și spune:

— Dar nu pentru mult timp, cred. Căci tu vrei să fii îndrăgostită.

— Vorbești de parcă a te îndrăgosti e ca și cum te-ai îmbolnăvi.

Mama ei tace. Se bagă în patul îngust lângă Olga, care sforăie și pune un braț peste ea.

Vera vrea să mai pună întrebări, să-și explice sentimentele, dar vede că pe mama ei nu o interesează. Să fie oare acesta motivul pentru care Sașa a avut nevoie de încă o zi? A știut că mama ei se va opune?

Se spală pe dinți și se îmbracă de culcare, apoi își piaptână părul lung. Se întinde lângă mama, lipindu-se de ea, în brațele ei găsind căldură.

— Fii cu băgare de seamă, șoptește mama la urechea Verei. Și să nu mă mai minți.

Capitolul 15

A doua zi dimineață, Vera se trezește destul de devreme pentru a-și spăla părul în chiuveta din bucătărie, periindu-l apoi îndelung ca să se usuce.

*— Unde pleci? întrebă Olga somnoroasă din pat
Vera își duce degetul la buze și îi face semn să tacă.*

Mama ei se ridică și se sprijină într-un cot.

— Nu-i nevoie să-i spui soră-tii să tacă, Veronika. Simt mirosul apei de trandafiri cu care ți-ai parfumat părul.

Vera se gândește să-și mintă mama, să-i spună, eventual, că o persoană importantă urmează să viziteze în acea zi biblioteca, dar decide până la urmă să nu spună nimic.

Mama ei trase deoparte cuvertura subțire și se dă jos din patul îngust. Ea și Olga se întorc pe o parte, concomitent, și se ridică în picioare în cămășile lor albe de noapte ponosite.

— Adu-ți tânărul aici duminică, spune mama. Bunica ta va fi plecată.

Vera se aruncă de gâtul ei și o strânge tare în brațe. Apoi, așa cum fac în fiecare zi de mai bine de un an, iau toate trei micul dejun și pleacă împreună de acasă.

Când mama se îndreaptă către depozit și se îndepărtează, Olga se duce șovăielnic către Vera.

— Spune-mi.

Vera își ia sora de braț.

— Este prințul Aleksandr. Sașa. M-a așteptat să cresc, iar acum că sunt mare, este îndrăgostit de mine.

— Prințul spune Olga cu venerație.

— Mă întâlnesc din nou cu el astă-seară. Așa că spune-i tu mamei că sunt bine și că am să vin acasă când am să pot. Nu vreau să se îngrijoreze.

— O să se supere.

— Știu, spune Vera. Dar ce pot să fac? Îl iubesc, Olga.

La colț, Olga se oprește.

— Dar vii acasă, nu?

— Promit.

— Bine, atunci.

Olga își sărută sora pe ambii obraji și pleacă spre serviciul ei de la muzeu.

Vera prinde un troleu pe următoarea stradă și merge cu el câteva stații. Se tot gândește cum să fugă de la muncă mai devreme, pe când intră în bibliotecă.

Bibliotecara stă în foaietul magnific, cu brațele încrucișate și bătând nervoasă din piciorul drept în podeaua de marmură.

Vera se oprește brusc.

— Madam Plotkin. Îmi pare nespus de rău că am întârziat.

Bibliotecara se uită la ceasul de pe perete.

— Șapte minute, mai precis.

— Da, doamnă. Vera încearcă să pară chinuită de remușcări.

— Ai fost văzută ieri în parc.

— Oh, nu. Madam Plotkin, vă rog...

— Prețuiești acest loc de muncă?

— Da, doamnă. Foarte mult. Și am nevoie de el. Pentru familia mea.

— Dacă eu aș fi copilul unui delincvent al regatului, aș fi atentă.

— Da, doamnă. Desigur.

Bibliotecara își freacă mâinile între ele, ca și cum s-ar fi murdărit cumva în timpul acestei conversații și vrea să se curețe.

— În regulă. Acum du-te în depozit și desfă pachetele de acolo.

— Da, doamnă.

— Sper că nu vei fi din nou bolnavă.

*

Prinsă toată ziua, ca într-o capcană, în depozitul întunecos și prăfuit, Vera se simte ca o pasăre izbindu-se de geamul unei ferestre. Și-l imaginează pe Sașa pe pod, așteptând mai întâi cu un zâmbet, apoi încruntat.

Dorește cu disperare să fugă de această liniște apăsătoare, dar se pare că teama este mai puternică decât dragostea pe care o simte, iar asta o face să-i fie și mai rușine. Este fiica unui delincvent și nu poate atrage atenția asupra sa. Familia ei abia își duce zilele în situația dată. Dacă și-ar pierde acest loc de muncă, ar fi ruinate. Așa că rămâne, mișcându-se uneori atât de haotic încât colegii de serviciu îi atrag atenția să revină cu picioarele pe pământ și să-și vadă de lucru.

Se uită la ceas din oră în oră, implorând limbile lui negre să se

miște... să se miște... să ticăie mai repede, și când, în sfârșit, i se încheie tura, lasă totul vraieste și dă năvală pe ușă afară, în lumina strălucitoare de pe casa scărilor. Coboară în fugă scara mare de marmură. În hol, se forțează să încetinească pasul și pășește cât poate de relaxată pe marmura podelei.

Afară, o rupe la fugă: coboară scările și traversează strada până în stația de troleu. Când troleul se oprește zgâlțâindu-se în fața ei, se înghesuie în mulțime; e așa de aglomerat, că nici nu are nevoie să se țină de bara de alamă.

La stația ei, coboară cu o săritură și fuge spre colțul străzii.

Strada este goală.

Apoi vede caleștile negre. Două dintre ele trase în fața podului de peste șanț.

Vera rămâne încremenită. Genunchii ei par să fi uitat cum să flexeze și îi trebuie curaj până să și respire. Ei știu că ea e o fată de țaran care se întâlnește pe furiș cu un prinț, așa că au venit să o ia. Sau poate că au venit să-l ia pe el. Nici măcar un prinț nu este în siguranță când e vorba de Cavalerul Negru.

— Nu ar trebui să fii aici.

Vera aude cuvintele de parcă ar veni de departe, apoi cineva o prinde de braț, forțând-o să se întoarcă.

Lângă ea stă un bărbat.

— L-au luat. N-ar trebui să fii aici.

— Dar...

— Fără niciun dar. Indiferent ce-a însemnat el pentru tine, ar trebui să-l uiți și să te duci acasă.

— Dar îl iubesc.

Chipul rotofei al bărbatului se îmbunează.

— Uită-l pe acest tânăr, spune el. Pleacă.

O împinge cu un gest ferm care o face să se împiedice. Cândva, un astfel de gest ar fi fost considerat mitocănesc, dar în aceste circumstanțe este unul amabil, care să-ți aducă aminte că acela nu este un loc unde să stai și să jelești.

— Mulțumesc, domnule, spune ea încet și se îndepărtează.

Lacrimile îi șiroiesc, iar ea le șterge fără tragere de inimă. O ard ochii când privește în sus și vede imaginea șovăitoare a unui tânăr stând sub un felinar stins.

De acolo, pare a fi Sașa, cu părul acela zburlit și zâmbetul larg pe chipul cu maxilar puternic. Mărește pasul, deși se dojenește în sinea ei că e o proastă, că el e dus și că de acum înainte toți tinerii blonzi, chipeși îi vor aminti de Sașa; și totuși, la doar un metru distanță, începe să alege. O fracțiune de secundă mai târziu, el începe să înainteze spre ea, și ea știe că nu se înșală. Este Sașa al ei, care aleargă acum spre ea.

— Vera, spune el, luând-o în brațe, sărutând-o cu atâta patimă, că ea trebuie să îl împingă ca să poată respira.

— Ai așteptat toată ziua?

— O zi? Tu crezi că doar atât aș aștepta?

El o trage mai aproape. Traversează împreună strada. Teatrul Regal se ridică din beton ca o bezea verde cu alb, cu acoperișul decorat cu o liră și o coroană. Pe trotuar începe să se formeze o coadă. Vera observă ce frumos sunt îmbrăcați oamenii – în blănuri, cu bijuterii și mănuși albe.

Sașa o duce la o ușă din spatele teatrului. Ea îl urmează pe coridorul întunecat, până la niște scări.

Trec pe lângă holul principal și intră într-o lojă.

Vera privește uluită prin sala întunecoasă, admirând decorul aurit și candelabrul de cristal. În această lojă, care, în mod evident, este în reparație – nici măcar uneltele și dezordinea nu pot ascunde detaliile desăvârșite. Scaune tapițate cu catifea stau aliniate în primul rând al lojii; în spate, ascuns în umbră, este un pat otoman acoperit cu catifea prăfuită. Cum stă întinsă pe el, Vera aude ușa de sub ea deschizându-se, iar spectatorii bine îmbrăcați năvălesc în sala de teatru. Zumzetul conversației ajunge până la grinzi.

Ea se întoarce către Sașa.

— Trebuie să plecăm. Locul meu nu e aici.

El o trage în umbră. Draperii din catifea albastră le învâluie trupurile când se lipesc de perete.

— Loja asta nu va fi folosită în seara aceasta. Dacă intră cineva, vom spune că suntem de la curățenie. Uite acolo, măturile noastre.

Luminile pâlpâie, și în public se așterne liniștea. Pe scenă, cortina din catifea aurie cu albastru se deschide.

Muzica pornește într-o notă înaltă, pură, apoi alunecă într-o simfonie de sunete încântătoare. Vera nu a mai auzit niciodată ceva atât de

sublim ca această muzică, apoi, Galina Ulanova – marea balerină – face un salt pe scenă ca o rază de lumină.

Vera se apleacă în față, apropiindu-se cât poate de mult de draperiile din catifea.

Mai bine de două ore, nici nu se clintește în timp ce povestea romantică a prințesei răpite de un magician malefic se desfășoară în decorul complicat de pe scenă. Iar când magicianul este îngenuncheat de iubire, Vera își dă seama că plânge pentru el, pentru ea, pentru întreaga idilă...

— Tatălui mei i-ar fi plăcut enorm, îi spune ea lui Sașa.

El îi șterge lacrimile cu sărutări și o conduce spre patul otoman.

Ea știe ce se va întâmpla acum; simte pasiunea stârnită între ei întezindu-se.

Nu încapă îndoială că ea îl dorește; îl dorește așa cum dorește o femeie un bărbat, dar nu știe mai mult de atât. El se întinde pe perna moale, trăgând-o deasupra lui, și când își strecoară mâna pe sub rochia ei, ea începe să tremure puțin. Ca și cum trupul ei ar prelua conducerea.

— Ești sigură că vrei să faci asta, Verușka? șoptește el, iar numele de alint o face să zâmbească, îi amintește că cel de sub ea este Sașa.

Va fi în siguranță.

— Sunt sigură.

∴

Duminică, Vera este o cu totul altă fată. Sau poate că este femeie. Ea și Sașa s-au întâlnit în secret, după muncă, în fiecare zi după seara de balet, iar Vera s-a îndrăgostit iremediabil de el; știe că nu mai există cale de scăpare. El este jumătatea ei.

— Ești sigură de asta, Verușka? o întreabă el acum, când urcă scările către ușa locuinței sale.

Ea îl ia de mână. Este destul de sigură pentru amândoi.

— Da.

Dar când ajunge la ușă, el o prinde de mână.

— Mărită-te cu mine, spune el, iar ea începe să râdă.

— Bineînțeles că mă mărit cu tine.

Apoi ea îl sărută și îl invită înăuntru.

Holul este întunecos și ticsit de cutii. Ei urcă pe scara îngustă din lemn până la etajul al doilea. La ușa apartamentului, Vera se oprește

pentru a-l săruta pe Sașa, apoi deschide ușa teatral.

Micul apartament este sărăcăcios, dar impecabil de curat. Mama ei a gătit toată ziua, iar mirosul dulceag, apetisant al tocăniței de mistreț inundă încăperea.

— El este prințul meu, mamă.

Mama ei și Olga stau la capătul celălalt al mesei, lipite una de cealaltă, cu mâinile pe scaunele din fața lor. Ambele sunt îmbrăcate cu bluze înflorate și fuste simple de pânză. Pentru întâlnire, mama și-a pus o pereche de ciorapi uzați și pantofi cu toc; Olga poartă ciorapi lungi.

Vera le vede prin ochii lui Sașa: mama ei obosită, cândva frumoasă, și Olga, la un pas să devină femeie. Sora ei zâmbește atât de larg că dinții ei mari, strâmbi, nu mai par atât de mari acum.

Mama ei ocolește masa și vine la ei.

— Am auzit multe despre dumneata, înălțimea Voastră. Bine ai venit în casa noastră!

Olga chicotește.

— Eu chiar am auzit multe despre dumneata. Vera nu-și poate ține gura.

Sașa zâmbește.

— Și ea vorbește despre tine cu mine.

— Așa e Veronika noastră, spune mama. O vorbăreață. Dă ferm mâna cu Sașa, studiindu-l din priviri. Când pare mulțumită, îi dă drumul și se duce la samovar. Dorești un ceai?

— Da. Mulțumesc, spune el.

— Ești student la colegiul clerical, am auzit, îi spune mama. Trebuie să fie tare interesant.

— Da. Și sunt un student bun. Voi fi un soț bun.

Mama ei tresare puțin, dar toarnă ceaiul în cești.

— Și ce anume studiezi?

— Sper să fiu poet într-o zi, ca soțul dumneavoastră.

Vera vede totul cu încetinitorul: mama ei aude cumplitele cuvinte rostite laolaltă – poet și soț – și se împiedică. Delicata ceașcă de sticlă din mâna ei cade lent, făcându-se țândări pe podea. Ceaiul fierbinte sare pe gleznelor goale ale Verei, care țipă de durere.

— Poet? spune mama ei încet, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, ca și cum o prețioasă moștenire de familie nu zace prefăcută în

cioburi la picioarele ei. Am crezut că statutul de prinț este oricum foarte periculos, dar asta...

Verei nu-i vine a crede că a uitat să-l avertizeze pe Sașa despre asta.

— Nu-ți face griji, mamă. Nu trebuie să...

— Spui că o iubești, continuă mama, ignorând-o pe Vera, iar eu văd în ochii dumitale că așa e, și cu toate astea îi vei face așa ceva, lucrul ăsta periculos care a fost deja făcut în familia noastră.

— N-am s-o pun nicicum în pericol pe Vera, afirmă el solemn.

— Tatăl ei mi-a promis același lucru mie, spune mama cu amărăciune.

Simplul fapt de a rosti cuvântul tată denotă furia mamei.

— Nu ne poți împiedica să ne căsătorim, spune Vera.

De data asta, mama se uită la ea, iar în ochii aceia pe care ea îi iubește vede o dezamăgire aproape de neîndurat.

Vera simte că încrederea o părăsește. Cu zece minute în urmă, ar fi fost de neconceput să fie nevoită să aleagă între Sașa și familia ei... și totuși nu tocmai în situația asta o pune mama ei? Mama îl alesese pe poetul ei și fugise cu el, doar pentru a se întoarce acasă acoperită de rușine. Și acum, deși mama ei o acceptă, între ele nu prea mai există multă dragoste.

Vera își pune o mână pe stomac, mângâindu-l absentă. În lunile ce vor veni, își va aminti acest moment și va înțelege că în pântecul ei crește deja copilul lui, dar tot ce știe atunci este că se teme de

— Stop, Meredith împinse ușa debaralei și ieși din ascunzătoare, în dormitor lumina lunii învăluia totul în albastru și ea văzu chipul ostenit al mamei ei. Umerii începuseră să i se lase, iar degetele lungi, albe începuseră să îi tremure. Totuși, cel mai rău era că devenise brusc lividă. Meredith se duse la pat. Ești bine?

— Ascultai, spuse mama.

— Ascultam, recunosc eu ea.

— De ce? întrebă mama.

Meredith ridică din umeri. Sincer, nu știa ce să răspundă.

— Ei bine, ai dreptate, spuse mama, lăsându-se pe spate în perne. Sunt obosită.

Era pentru prima oară în viața ei când mama îi spunea lui Meredith

că are dreptate.

— Eu și Nina o să avem grijă de tine. Nu te îngrijora.

Aproape că îi veni să întindă mâna și să mângâie părul mamei, așa cum ar fi făcut cu un copil care ar fi arătat atât de vlăguit ca mama ei. Aproape.

Nina veni și ea la marginea patului și se opri lângă Meredith.

— Dar de voi două cine-o să aibă grijă? întrebă mama.

Meredith avu de gând să răspundă, dar se opri. Le era amândurora clar că acesta era cel mai sensibil lucru pe care mama li-l spusese vreodată și că era îndreptățită să pună o asemenea întrebare.

Într-o bună zi, mama nu va mai fi, iar ele vor rămâne singure. Vor avea oare grijă una de alta?

∴

— Deci, spuse Nina când ieșiră în hol, cât ai ascultat din poveste pe furiș?

Meredith nu se opri din mers.

— Pe toată.

Nina coborî scările împreună cu ea.

— Atunci, de ce naiba ai oprit-o?

În bucătărie, Meredith puse apă la fiert.

— Nu te înțeleg, îi spuse ea surorii ei. Când privești printr-o bucată de sticlă de mărimea unghiei degetului meu mare, vezi tot.

— Da. Și?

— În seara asta ai stat în cameră cu mama atâta timp și n-ai observat că pălea toată în fața ta.

— Zici tu.

Lui Meredith aproape că îi veni să râdă de această reacție puerilă.

— Uite ce e. A fost o zi grea și îmi dau seama că ai chef de ceartă, iar eu nu vreau să mă cert. Așa că am să plec acasă, în patul meu gol, și am să încerc să dorm buștean toată noaptea. Mâine putem discuta despre poveste, bine?

Mult timp după plecarea lui Meredith, Nina rămase singură în bucătărie, gândindu-se la vorbele surorii ei.

N-ai observat că pălea toată în fața ta.

Așa era.

Nina nu observase această schimbare la mama. Putea da vina pe faptul că era foarte absorbită de cuvinte, sau pe întunericul din

cameră, dar niciuna din variante nu era adevărată.

Odinioară, Nina deprinsese o tehnică simplă de supraviețuire: învățase cum să se uite la mama ei fără să o vadă cu adevărat. Își amintea și acum ziua în care începuse să facă asta.

Avea unsprezece ani și încerca să-și iubească mama necondiționat. Echipa ei de softball câștigase un loc în turneul statal, care se ținea în Spokane.

Se bucurase atât de mult, că nu mai vorbise despre altceva săptămâni în șir. Se gândise – proteste – *Acum va fi mândră de mine*.

Nina fu surprinsă cât de dureroasă era amintirea acelei zile. Tata plecase la serviciu, așa că mama trebuia să o ducă la tren. Plecase împreună cu mama și cu Mary Kay, cu care discutase entuziast tot drumul până la gară. Acolo, își aminti Nina, își pusese rucsacul pe umăr și se alăturase unui grup de fete, chicotind tot timpul și strigând: „Pa, mamă. Îți fac cu mâna din tren”.

Odată urcate în tren, toate fetele se strânseseră ciorchine la geamuri să își ia rămas-bun de la părinții lor, rămași pe peron.

Nina căută cu privirea prin mulțime, dar mama ei nu era nicăieri, nu era cu ceilalți părinți.

Nici măcar nu îi păsase îndeajuns pentru a-i face Ninei cu mâna la plecare.

Din acel moment, Nina deveni ca Meredith, fata tatei, care vorbea rareori cu mama și nu aștepta nimic de la ea.

Fusese singura modalitate de a se proteja de suferință.

Acum, trebuia să reconsidere acel obicei. Ani de zile se uitase la mama ei fără să o vadă cu adevărat, la fel cum ea și Meredith auziseră povestea fără să o asculte cu adevărat. Luaseră de bun faptul că era o frântură adorabilă de ficțiune; ascultaseră doar pentru a auzi vocea mamei lor.

Dar acum totul era diferit.

Pentru a respecta promisiunea făcută tatei, Nina trebuia să se străduiască: trebuia să-și vadă cu adevărat și să-și asculte cu adevărat mama. Cuvânt cu cuvânt.

Capitolul 16

Nina avu o noapte agitată, visând despre regi întemnițați, călești negre trase de dragoni și fete care își tăiau degetele din dragoste.

Până la urmă, renunță la somn și aprinse veioza de la capul patului. Își frecă ochii și scoase un carnețel și un stilou.

Povestea se schimba.

Sau poate se *schimba* nu era cuvântul potrivit; ajunseseră într-un punct al poveștii nou pentru Nina. Nu mai auzise niciodată această parte a întâmplării cu fata de țăran și prințul. Era sigură.

Și era plină de detalii. Nu semăna deloc cu un basm. Dar ce semnificație avea toată această poveste?

Scrise: **PODUL FONTANKA** (*real*).

Începu să bată ușor cu stiloul în carnețel, recapitulând povestea punct cu punct.

ȚIGĂRI (*de când fumează mamele din basme? Și de ce nu fumase mama în capitolele de început?*)

GALINA NU ȘTIU CUM. Nici în ruptul capului nu-și putea aminti numele balerinei, dar fusese unul rusesc.

Cu asta, Nina coborî în biroul tatălui ei și porni computerul. Conexiunea la internet fu foarte greoaie, dar când se pierduse, începu să caute după toate numele care îi trecură prin cap. Se cufundă atât de adânc în cercetare, că atunci când Meredith o atinse pe umăr, sări speriată.

— Arăți de parcă n-ai fi dormit, spuse Meredith.

Nina se împinse în scaun și ridică privirea.

— Povestea asta. Seara trecută, totul a fost nou, corect? N-am mai auzit partea asta până acum, nu?

— A fost nouă, spuse Meredith.

— Ai observat modificările? Mama Verei fumează și poartă ciorapi ponoșiți, iar Vera este gravidă înainte să se mărite. Când ai mai auzit tu porcării de genul ăsta într-un basm? Și fii atentă la asta: Galina Ulanova a fost o mare balerină rusoaică; a dansat pe scena Teatrului Mariinski din Leningrad până în 1944, după care a fost în trupa de la Bolșoi, din Moscova. Și uită-te la poza asta: clădirea teatrului are o liră

și o coroană pe cupolă.

Meredith se aplecă și se uită mai de aproape.

— Exact cum l-a descris mama.

Nina apăsă câteva taste, și pe ecran apăru o fotografie a Grădinii de Vară.

— Real. În Sankt-Petersburg, care s-a numit cândva Leningrad. Și Petrograd înainte de asta. Rușii ăștia schimbă toate denumirile odată cu schimbarea președintelui. Vezi statuile de marmură și teii? Și uite și Călărețul de bronz; este faimos în parc. Nu e un cal înaripat, ci un bărbat călare.

Meredith se încruntă.

— Am găsit o scrisoare printre actele tatei. De la un profesor din Alaska. O întreba pe mama despre Leningrad.

— Serios? Nina se apropie mai mult de computer, degetele zburându-i pe taste în timp ce căuta din nou biografia Galinei Ulanova. A fost foarte renumită în Leningrad în anii treizeci. Ne-ar fi de folos să știm vârsta mamei... Tastă LENINGRAD 1930.

Pe ecran, apăru în sfârșit o listă de linkuri. Unul dintre ele – MAREA TEROARE – îi atrase atenția Ninei, așa că îl accesă.

— Ascultă asta, spuse ea când se deschise pagina. „Anii treizeci s-au caracterizat prin Marea Epurare a Partidului Comunist, în timpul căreia poliția secretă a lui Stalin i-a arestat pe țărani, pe cei percepuți drept extremiști politici, pe membrii minorităților și pe artiști. A fost o perioadă de supraveghere polițienească de amploare, arestări în miez de noapte, «proces» secrete, ani de închisoare și execuții”.

— Dube negre, spuse Meredith, aplecându-se peste umărul Ninei pentru a citi restul materialului. Poliția secretă venea să îi ridice pe oameni în dube negre.

— Cavalerul Negru este Stalin, spuse Nina. Este o poveste într-o poveste.

Se îndepărtă de computer. Ea și Meredith se priviră, iar în acea privire, Nina simți prima conexiune reală între viețile lor. O parte din poveste este reală, spuse Nina încet, simțind un fior prin tot corpul.

— Și ai observat că nu a mai dat semne de nebunie sau confuzie în ultima vreme? întrebă Meredith.

— Nu, de când a început să spună povestea. Crezi că tata a știut că asta o va ajuta?

— Nu știu, spuse Meredith. Nimic din toate astea nu știu ce înseamnă.

— Nici eu nu știu, dar vom afla.

∴

La serviciu, Meredith nu reuși să se concentreze la detaliile activității ei. Nu credea să fi observat cineva, dar în timpul întâlnirilor, când asculta pe cineva vorbind la telefon sau citind un raport, atenția ei se întorcea la mama și la povestea acesteia.

La finalul zilei, deveni la fel de obsedată ca sora ei. După orele de program, se duse direct acasă, hrăni câinii, apoi la Belîe Noci, în biroul tatălui ei.

Îngenunche pe covorul gros din fața cutiilor și găsi una pe care scria DOSARE, DIVERSE 1970-1980, pe care o deschise.

De aici avea să înceapă. Nina era, poate, o maestră a investigațiilor, dar Meredith știa unde să caute în casă. Dacă exista o scrisoare despre trecutul mamei, atunci trebuiau să mai existe și altele. Sau poate că existau alte documente, ascunse în dosare eronat etichetate, ori fotografii rătăcite printre alte amintiri.

Găsi dosarul etichetat Bepa ПeтpoвHa și îl scoase. Reciti scrisoarea de la profesorul Adamovici și se duse la computer. Singurul link care apăru o conduse către pagina de web a Universității din Alaska.

Ridică receptorul telefonului și formă numărul. Încercă de câteva ori, dar până la urmă fu direcționată către Departamentul pentru Studii Ruse, unde îi răspunse o femeie cu accent puternic.

— Pot să vă ajut cu ceva?

— Sper, spuse Meredith. Încerc să dau de profesorul Vasili Adamovici.

— Of, Doamne, oftă femeia, n-am mai auzit numele ăsta de mult timp. Dr. Adamovici s-a pensionat acum aproape doisprezece ani. A avut însă câțiva succesori valoroși, și mi-ar face o deosebită plăcere să vă pun în legătură cu altcineva.

— Eu aș dori să vorbesc cu dr. Adamovici personal. Am câteva întrebări despre unul dintre studiile de cercetare întreprinse de dumnealui.

— Oh, înțeleg, în cazul ăsta presupun că nu vă pot ajuta.

— Cum aș putea lua legătura direct cu profesorul?

— Mă tem că nu am un răspuns pentru dumneavoastră în acest sens.

— Vă mulțumesc, spuse Meredith, dezamăgită.

Închise și se duse la fereastra biroului. În această seară caldă, banca era goală, dar în vreme ce Meredith stătea acolo, o văzu pe mama traversând curtea, înfășurată într-o pătură mare pe care o târâia prin iarbă. În grădină, atinse fiecare din stâlpii de cupru, apoi se așeză și își scoase lucrul de mână dintr-o geantă.

Din acel unghi, Meredith putea vedea cum își ținea mama bărbia în piept, felul în care stătea adusă de umeri. Pe cât de mult se străduia să stea dreaptă și semeață în preajma copiilor ei, pe atât de relaxată era acum, stând singură acolo. Arăta de parcă ar fi vorbit singură, ori cu florile, sau poate... cu tata. Stătuse oare mereu singură acolo, vorbind, sau era ceva nou, încă o consecință a iubirii pierdute?

— Iar e afară? întrebă Nina, intrând în birou.

Avea părul ud și era îmbrăcată într-un halat de casă cadrilat, mare, și o pereche de papuci din blană de oaie.

— Bineînțeles. Meredith luă scrisoarea și i-o întinse Ninei. Am sunat la universitate. Profesorul s-a pensionat, iar femeia cu care am vorbit nu știa mai multe.

Nina citi scrisoarea.

— Deci, știm sigur că mama are o legătură cu Leningrad, că povestea are loc acolo și că cel puțin o parte din ea este probabil adevărată. Așadar, întrebarea ce se impune e: Ea este Vera?

Era o întrebare de o mie de puncte.

— Dacă mama este Vera, atunci s-a măritat cu cineva la șaptesprezece ani și a rămas imediat gravidă. Prin urmare a suferit un avort sau...

— Avem un frate pe undeva.

Meredith se uită pe geam la femeia veșnic solitară. Era posibil oare să mai aibă și alți copii, și de ce nu și nepoți, pe undeva prin lume? Să îi fi părăsit oare și să nu se fi mai întors niciodată la ei?

Nu. Nici măcar Ania Whitson nu putea fi atât de crudă.

Meredith suferise două avorturi în ultima perioadă a sarcinii în anii de după nașterea fiicelor ei. Gestionase foarte greu aceste pierderi. Mersese la un psihoterapeut o perioadă scurtă și discutase cu Jeff până când devenise clar că acesta suferea prea mult să tot asculte,

Într-un final, nu mai avusese pe nimeni – prieten sau membru de familie – căruia să i se confeseze. În cele câteva ocazii când vorbise despre asta, oamenii o sfătuiseră numaidecât „să vadă pe cineva”, neînțelegând că ea nu-și dorea altceva decât să își aducă aminte de băieții ei.

Singura persoană căreia nu i se destăinuisese niciodată fusese mama ei.

Desigur că nicio femeie care trecuse prin drama pierderii unui copil, fie în pântec, fie născut, nu ar fi putut asista nepăsătoare la suferința similară a unei alte femei. „Nu cred așa ceva”, spusese ea în cele din urmă. „Și e clar că Vera vede culori”. Copil fiind, Meredith căutase în enciclopedie informații despre maladia congenitală a mamei sale. Acromatopsie era denumirea acesteia, și un lucru era cert: mama ei nu văzuse niciodată un cer de culoarea lavandei.

— Poate că mama este Olga.

— Sau poate că Vera este mama mamei, dar cum nu știm ce vârstă are, orice este posibil. Este tipic pentru mama, să ne spună povestea ei într-un fel în care să nu reușim niciodată să o cunoaștem. De unde să știm?

— Tu continuă s-o faci să vorbească, eu am să scotocesc casa asta dintr-un capăt în altul. Dacă e ceva de găsit, am să gădesc.

— Mersi, Mere, spuse Nina. Mă bucur să colaborăm.

∴

În timpul cinei din seara aceea, Nina se strădui să se comporte normal. Își bău votca, își mănâcă porția de mâncare și se prefăcu a face conversație, dar în tot acest timp își urmări îndeaproape mama, întrebându-se: *Cine ești?* Avu nevoie de multă voință să nu rostească întrebarea cu voce tare. Ca jurnalist, știa cât de importantă este coordonarea, o întrebare nefiind niciodată adresată înainte de a avea o idee foarte sigură în privința răspunsului. Își dădea seama că și în Meredith se dădea aceeași luptă.

Așadar, Nina fu aproape ușurată când mama se ridică după masă și spuse:

— Sunt prea obosită ca să povestesc în seara asta.

Își ajută sora cu vasele (e drept, Meredith făcu cea mai mare parte din treabă), apoi o sărută de noapte bună și se retrase în biroul tatei, unde accesă internetul. Căută tot ce putea găsi despre Leningradul

anilor douăzeci și treizeci. Descoperi o mulțime de informații, dar niciun răspuns concret.

În cele din urmă, aproape de ora două dimineața, se ridică dezamăgită de la computer. Avea pagini întregi de diverse informații, dar *nimic fondat* – în plus față de ceea ce deja aflase. Povestea se desfășură în Leningradul lui Stalin.

Începu să lovească ușor cu stiloul în masă și să vorbească tare, recapitulând ceea ce știa. Din nou. Parcurgând încă o dată totul, se uită la notițele făcute.

Un colț al plicului de la profesor ieșea de sub carnețelul ei. Luă scrisoarea și o citi încă o dată, studiind cu atenție fiecare cuvânt. *Leningrad. Participare. Studiu. Înțeleg.*

Mama ei știa ceva, văzuse sau trăise ceva destul de important pentru a putea fi subiectul unui studiu academic de cercetare.

Dar ce anume?

Marea Teroare? Represaliile lui Stalin? Sau poate ea fusese prim-balerina...

— Oprește-te, spuse Nina cu voce tare, îndreptându-și atenția către dosarul verde prăfuit, etichetat Bepa ПeтpoвHa. Apoi, se uită atentă la litere. Ce anume ai vrut să afli de la ea, Vasili Adamovici?

Atunci văzu, când rosti cu voce tare numele profesorului.

Nina își îndreptă spatele.

Era semnătura lui.

Când își semnase numele, Vasili, făcuse prima literă ca pe un B.

Inima Ninei începu să bată accelerat când luă dosarul. Era oare un spațiu după litera a? Să fi fost un prenume și un nume? Despărți cuvântul la a doua majusculă și rămase cu *Bepa*.

Vepa.

Căută pe internet alfabetul rusesc și compară literele.

Bepa era Vera.

Vera.

Traduse apoi restul literelor. ПeтpoвHa.

Petrovna.

Încă o căutare, și înțelese numele rusești. Primul era numele de botez, apoi venea patronimul – identificarea unui băiat sau a unei fete după tată –, urmat de numele de familie. Așadar, acest dosar conținea două din cele trei nume – *ovna* era sufixul pentru fiică. Vera Petrovna

însemna *Vera, fiica lui Piotr*.

Nina se lăsă pe spate în scaun, simțind prin tot trupul adrenalina ca de fiecare dată când descifra o parte-cheie a poveștii. Vera era o persoană reală. Destul de reală pentru a-și pune numele pe un dosar, și destul de importantă pentru a păstra acel dosar timp de douăzeci de ani.

Nu era un răspuns complet; nu era dezlegarea la marea întrebare despre identitatea mamei și, din păcate, fără un nume de familie, nu mai putea localiza nimic on-line. Studiul de cercetare putea fi despre Vera, iar posibil ca mama să o fi cunoscut sau să fi știu ceva despre ea. Ori, desigur, Vera putea fi chiar ea. Sau Olga. Răspunsurile acelea trebuiau găsite de Nina în altă parte.

Acest Vasili Adamovici – Vasili, fiul lui Adam – știa care este legătura dintre mama și Vera, iar acea legătură era destul de importantă pentru a fi inclusă într-un studiu de cercetare.

Acestea fiind spuse, Nina urzi un plan.

Capitolul 17

La ora 5.47 în zori, Meredith ieși la alergat. Câinii o însoțiră, întrecându-se zeloși pentru a capta atenția.

La ora șapte, era deja în livadă, mergând printre șirurile de pomi împreună cu maistrul, verificând etapa timpurie de dezvoltare a noilor fructe, observând semne de daune ale înghețului și evaluând ambalarea manuală a merelor, iar la ora zece se așeză la masa de lucru, pentru a citi planurile recoltelor.

Dar de fapt nu se putea gândi la altceva în afară de poveste.

O să întreb pur și simplu: Ea este Vera?

Ideea aceasta era ca un măr în devenire; înflorea, creștea și câștiga în greutate. Părea posibil ca un lucru pe care îl auzise toată viața și păruse irelevant să fie de fapt valoros; era ca atunci când afli că pictura de deasupra șemineului este un Van Gogh din anii de început.

Dar era adevărat; auzise cuvintele ani la rând și le acceptase pur și simplu, fără să-și pună vreodată întrebări, fără să cerceteze vreodată în profunzime. Poate că toți copiii făceau la fel cu poveștile de familie. Cu cât auzi ceva de mai multe ori, cu atât îți pui mai puține întrebări despre veridicitatea lucrului respectiv.

Puse deoparte rapoartele despre recolte și porni computerul. Timp de o oră, căută fără o țintă anume. Leningrad, Stalin, Vera, Olga (dacă ar fi căutat mirese de pe matrimoniale, numele ar fi fost mină de aur), podul Fontanka, Marea Teroare. Statuie cu călăreț din bronz.

Nu găsi nimic cu adevărat valoros, doar tot mai multe dovezi că fundalul poveștii era în mare măsură real.

Descoperi o listă lungă de lucrări publicate ale lui Vasili Adamovici. Scrisese despre aproape toate aspectele Rusiei și ale vieții sovietice, de la începuturile revoluției bolșevice la asasinarea Romanovilor și ridicarea lui Stalin și teroarea regimului său, până la atacul lui Hitler din al Doilea Război Mondial și tragedia de la Cernobîl. Orice se petrecuse cu poporul rus în secolul douăzeci, academicianul studiase.

— Ce mai ajutor, murmură Meredith, bătând ușor cu stiloul în masă. Când adăugă PENSIONARE la motorul de căutare, obținu un link surprinzător către un articol de ziar.

Dr. Vasili Adamovici, fost profesor de studii ruse la Universitatea din Anchorage, Alaska, a suferit ieri un accident vascular cerebral, la reședința sa din Juneau. Dr. Adamovici este bine cunoscut în cercurile academice pentru prolifică sa activitate publicistică, dar prietenii afirmă că este un grădinar priceput și că poate spune o poveste cu fantome îngrozitoare. S-a pensionat din învățământ în 1989, după care a făcut frecvent voluntariat la biblioteca din localitatea sa. Este internat pentru recuperare la un spital local.

Meredith ridică receptorul telefonului și formă numărul de la informații. Operatoarea nu avea pe listă numele Vasili Adamovici din Juneau. Dezamăgită, Meredith solicită numărul bibliotecii.

— Există mai multe numere, doamnă.

— Dați-mi-le pe toate, răspuse Meredith, notându-le pe rând.

La al patrulea apel, avu noroc.

— Alo, spuse ea. Încerc să dau de dr. Vasili Adamovici.

— Oh, Vania! răspuse femeia. Îmi pare rău să vă spun că nu l-a mai sunat nimeni de ceva vreme.

— Sunteți la biblioteca unde a făcut voluntariat?

— Două zile pe săptămână, ani la rând. Elevii de liceu îl iubeau.

— Încerc să dau de dumnealui...

— Ultima oară am auzit că era într-un azil.

— Știți în care?

— Nu. Îmi pare rău. Nu știu, dar... sunteți prietenă cu Vania?

— Mama mea este. Nu a mai vorbit cu dumnealui de multă vreme, însă.

— Ați aflat de comoție, nu?

— Da.

— Am auzit că a fost într-o stare destul de gravă. Nu poate vorbi.

— Am înțeles. Atunci, vă mulțumesc pentru ajutor.

Meredith închise. Aproape simultan, Daisy intră în biroul ei.

— Avem o problemă la depozit. Nimic urgent, dar Hector vrea să treacă pe acolo azi, dacă poți. Dacă ești prea ocupată, sunt sigură că mă pot ocupa eu în locul tău.

— Da, spuse Meredith, cu ochii în notițele făcute. De ce nu te ocupi tu?

— Și pe urmă plec în Tahiti.

— Ăăă. OK.

— Pe banii companiei.

— Îhî. Mersi, Daisy.

Daisy traversă încăperea într-o explozie de energie și se așază pe scaunul din fața lui Meredith.

— Gata, spuse ea, încrucișându-și brațele. Vorbește.

Meredith ridică privirea. Era sincer surprinsă. Ce spusese Daisy?

— Ce?

— Tocmai ți-am spus că plec în Tahiti pe banii firmei.

Meredith râse.

— Vrei să spui că nu eram atentă.

— Ce se petrece?

Meredith se gândi că Daisy era în familia Whitson dintotdeauna.

— Tu când ai cunoscut-o pe mama?

Sprâncenele pensate excesiv ale lui Daisy se ridicară a mirare.

— Păi, stai să mă gândesc. Cred că aveam vreo zece ani. Poate chiar mai mică. A fost agitație mare. Îmi amintesc asta. Pentru că tatăl tău era iubitul lui Sally Herman când a plecat la război, iar când a venit acasă, era însurat.

— Așadar, abia dacă o cunoștea.

— Nu știu asta. Era îndrăgostit de ea, însă. Mama mea spunea că nu mai văzuse niciodată un bărbat atât de îndrăgostit. A avut grijă de Ania.

— Cine?

— Mama mea. În primul an, tot anul, aproape.

Meredith se încruntă.

— Adică?

— Era bolnavă. Știi, nu? Cred că a zăcut la pat cam un an, apoi, într-o zi, pur și simplu s-a făcut bine. Mama a crezut că vor fi prietene, dar știi cum e Ania.

Erau vești uluitoare. De-a dreptul uluitoare. Ea nu-și amintea ca mama ei să fi suferit vreodată de altceva decât de vreo tuse ușoară.

— Cum adică bolnavă? Ce avea? Ce o poate răpune pe o femeie la pat un an? Și cum de s-a însănătoșit brusc?

— Nu știu. Mama nu a povestit niciodată prea multe despre asta, pe cuvânt.

— Mersi, Daisy.

Se uită după Daisy cum părăsește biroul și închide ușa.

În orele următoare, Meredith reuși să lucreze câte ceva, dar în cea mai mare parte a timpului gândul îi fugi la mama ei.

La ora cinci după-amiază, renunță la acest chin și plecă de la birou, nu înainte de a-i da indicații lui Daisy.

— Daisy, te duci tu să vezi ce-i la depozit? Dacă e vreo problemă serioasă, mă găsești pe mobil. Dacă nu, eu nu mai vin azi.

— S-a făcut, Meredith.

Zece minute mai târziu, când intră în casa mamei sale, fu întâmpinată de miros de pâine caldă. Își găsi mama în bucătărie, cu un șorț mare și lăbărțat pe ea, cu mâinile albe, lipicioase de aluat. Ca de obicei, făcea pâine cât pentru o armată. Congelatorul din garaj era plin de pâine.

— Bună, mamă.

— Ai venit devreme.

— N-a prea fost de lucru, așa că m-am gândit să vin să mai împachetez una, alta. După ce le organizez pe toate, probabil că va trebui să facem împreună o triere, să vedem ce dăm.

— Dacă vrei.

— Îți pasă ce păstrez și ce dau?

— Nu.

Meredith nici măcar nu știu ce replică să dea. Cum de nu era *nimic* important pentru mama ei?

— Unde-i Nina?

— A spus ceva de niște drumuri și a plecat acum o oră. Și-a luat aparatul foto cu ea, așa că...

— Cine știe când se întoarce.

— Exact.

Mama se întoarse la aluatul ei.

Meredith mai rămase acolo un minut, apoi își scoase jacheta și o agăță în cârligul de lângă ușa. Porni prin hol către biroul tatei, dar apropiindu-se de ușa deschisă, se opri. Ultima oară când împachetase lucrurile mamei, nu căutase nimic anume, nu scotocise prin buzunare sau prin fundurile sertarelor.

Aruncă o privire îndărăt spre bucătărie, unde o văzu pe mama frământând aluat, așa că se îndreptă spre scări și urcă în dormitorul matrimonial.

În debaraua spațioasă, hainele negre și gri ale mamei erau aliniată pe peretele din dreapta. Aproape toate articolele de vestimentație erau fie din lână moale de merinos, fie din bumbac. Malette, cardigane, fuste lungi și pantaloni vaporosi. Nimic la modă, extravagant sau scump.

Haine în care să te ascunzi.

Gândul acesta răsări din neant, surprinzând-o. Era genul de detaliu pe care l-ar fi observat până atunci, dacă ar fi privit cu adevărat.

Povestea aceasta îi schimba percepția tuturor lucrurilor, dar mai ales asupra relației lor. Consecutiv acestui gând mai apăru unul: ce anume o supăraseră pe mama atât de rău la piesa de teatru – și la poveste – cu ani de zile în urmă? Înainte, Meredith presupusese mereu că furia mamei declanșată de piesa de teatru de Crăciun fusese îndreptată către Meredith, pentru că, alegând să dramatizeze povestea, Meredith făcuse o greșală.

Dar dacă nu avusese deloc legătură cu Meredith și cu Nina? Dacă fusese o reacție la cuvintele transpuse în gesturi?

Se afundă în debara și se opri în fața comodei mamei sale. Există ceva în acea comodă care avea să îi dezvăluie ceva despre mama ei. Trebuia să existe. Ce femeie nu ținea o amintire ascunsă departe de ochii iscoditori?

Închise ușa până când prin ea nu se mai vedea decât foarte puțin din interiorul dormitorului, apoi se întoarse la comodă și trase primul sertar de sus. Lenjerie de corp, ordonat împăturită în trei teancuri: albă, gri, neagră. Șosetele erau organizate pe perechi și pe game de culori. Câteva sutiene umpleau colțul sertarului. Își trecu degetele pe dedesubtul lor, pipăind placajul neted de pe fundul sertarului. Sentimentul de vinovăție îi aduse o grimasă pe chip, dar continuă cu al doilea și al treilea sertar, unde găsi, frumos împăturate, pulovere și tricouri. Îngenunche și deschise sertarul de jos. Înăuntru găsi pijamale, cămăși de noapte și un costum de baie demodat.

Nimic ascuns. Niciun alt obiect mai personal decât lenjeria de corp.

Dezamăgită și oarecum jenată, închise la loc sertarul. Oftând, se ridică în picioare și rămase acolo, uitându-se la haine. Totul era perfect organizat, la locul lui; singurul articol care nu se potrivea în acel cadru era un palton din lână de un albastru-safir, plasat tocmai în fundul debaralei.

Meredith își aminti acel palton. O văzuse pe mama ei purtându-l cândva – la un spectacol cu *Spărgătorul de nuci*, pe când ea și Nina erau mici. Tata insistase, îi tot dăduse târcoale mamei și o dezmierdase cu sărutări, încercând să o convingă să îl poarte: „Haide, Ania, doar de data asta...”

Întinse mâna și îl scoase de la locul lui. Paltonul era dintr-un cașmir de un albastru intens, în stilul clasic al anilor patruzeci, cu umeri lați, cambrat pe talie și cu mâneci largi cu manșete. Paltonul se încheia de la gât până în talie cu nasturi din rășină acrilică foarte eleganți. Meredith îl îmbrăcă; căptușeala din mătase era extrem de moale. În mod surprinzător, i se potrivea destul de bine; purtându-l, și-o imagină pe mama ei tânără, nu bătrână, ca o fetișcană cu chip zâmbitor, care adora atingerea cașmirului.

Dar ei nu-i plăcuse, îl purtase doar rareori. Însă nici nu renunțase la el, iar pentru o femeie care nu e înclinată să păstreze suvenire, era ciudat că păstrase acel palton. Asta, dacă nu cumva nu dorise să rănească sentimentele tatei. Costase, probabil, o avere.

Își băgă mâinile în buzunare și se roti, privindu-se în oglinda cât un stat de om din spatele ușii.

Atunci simți ceva ascuns în căptușeala buzunarului.

Căută marginea destrămată a compartimentului secret, trase de ea puțin, apoi extrase o fotografie alb-negru ferfenițită, mototolită, înfățișând doi copii.

Meredith se uită la ea. Imaginea era ușor neclară, iar hârtia atât de șifonată și plină de dungi, că era dificil să distingi clar, dar erau doi copii, de vreo trei sau patru ani, ținându-se de mână. La început, crezu că erau ea și Nina, dar pe urmă observă paltonașele și bocancii grei și demodați pe care le purtau copiii respectivi. Întoarse fotografia și găsi un cuvânt scris pe spate. În rusă.

— Meredith!

Roși stânjenită, apoi își dădu seama că era Nina, care tropăia pe scări ca un elefant.

Meredith deschise ușa debaralei.

— Sunt aici, Nina.

Îmbrăcată în niște pantaloni kaki și un tricou asortat, purtând bocanci de drumeție, Nina părea pregătită să pornească într-un safari.

— Aici erai. Te-am cău...

Meredith o prinse de braț și o trase în debara.

— Mama tot în bucătărie e?

— Coace pâine cât pentru o țară din lumea a treia? Da. De ce?

Meredith băgă mâna în buzunarul paltonului.

— Uite ce-am găsit.

— Te-ai apucat de scotocit? Bravo. N-aș fi zis că ești în stare de așa ceva.

— Uită-te.

Nina luă fotografia și se uită la ea mult timp, apoi o întoarse. După o privire scurtă, o întoarse iar cu fața.

— Vera și Olga?

Meredith simți că-i stă inima.

— Crezi?

— Nu-mi dau seama dacă sunt băieți sau fete. Dar asta ar cam semăna cu mama, nu crezi?

— Sincer? Habar n-am. Ce facem cu ea?

Nina cumpăni.

— Las-o aici deocamdată. O s-o luăm cu noi. Mai devreme sau mai târziu, o s-o întrebăm pe mama.

— O să știe că i-am umblat prin lucruri.

— Ba nu. O să știe că eu i-am umblat prin lucruri. Eu sunt jurnalist, ai uitat? Face parte din profesia mea să-mi bag nasul peste tot.

— Și am aflat de la Daisy că mama a fost bolnavă când s-a măritat cu tata. Au crezut că o să moară.

— Mama? Bolnavă? Ea nici măcar n-a răcit vreodată.

— Știu. Bizar, nu?

— Acum sunt sigură de planul meu, spuse Nina.

— Ce plan?

— Îți povestesc la cină. Mama trebuie să audă și ea asta. Hai să mergem.

Nina așteptă vizibil nerăbdătoare în timp ce Meredith puse fotografia la loc în ascunzătoarea ei și agăță paltonul unde îl găsisese. Coborâră apoi împreună.

Mama lor ședea la masa din bucătărie. Pe blatul bufetului erau zeci de pâini și câteva pungi de la restaurantul chinezesc din localitate.

Nina aduse mâncarea chinezească la masă, aranjând cutiile albe în jurul sticlei de votcă și al paharelor.

— Aș putea să beau vin în loc de votcă? întrebă Meredith.

— Sigur, spuse Nina absentă, turnând votcă în doar două pahărele.

— Pari... vioaie, remarcă mama.

— Ca un pechinez când vine poștașul, adăugă Meredith când Nina se așeză în fața ei.

— Am o surpriză, spuse Nina, ridicându-și pahărelul. Noroc!

— Ce este? întrebă Meredith.

— Mai întâi, stăm de vorbă, spuse Nina, luând cutia cu vită și broccoli și punându-și o porție în farfurie. Să vedem. Cel mai mult îmi place să călătoresc. Iubesc pasiunea în toate formele ei. Iar iubitul meu vrea să mă așez la casa mea.

Meredith fu șocată de ultima destăinuire. Era ceva foarte intim. Spre surprinderea ei, decise să facă întocmai.

— Îmi place foarte mult să cumpăr lucruri frumoase. Visam cândva să deschid un lanț de magazine cu suvenire de la Belîe Noci și... soțul meu m-a părăsit.

Mama ridică brusc privirea, dar nu spuse nimic.

— Nu știu ce-o să se întâmple, adăugă în cele din urmă Meredith. Cred că dragostea se poate... dizolva pur și simplu.

— Ba nu, o contrazise mama ei.

— Și cum...

— Ții cu dinții de ea, continuă mama ei. Până când simți că nu mai poți, și tot nu-i dai drumul.

— Așa ați rămas tu și tata fericiți atâta timp? întrebă Nina.

Mama întinse mâna după porția de tăiței prăjiți.

— Tocmai asta spuneam.

— E rândul tău, i se adresă Nina mamei.

Lui Meredith îi veni să-și pocnească sora. În sfârșit *vorbeau* și ele, iar Nina găsisese de cuviință să revină la acel joc.

Mama rămase cu privirea în mâncarea din farfurie.

— Cel mai mult îmi place să gătesc. Îmi place căldura focului în miezul iernii. Și...

Se opri.

Meredith se aplecă în față.

— Și... Mă tem de multe lucruri.

Își luă furculița și începu să mănânce.

Meredith se lăsă pe spate, uimită. Era imposibil să și-o imagineze

pe mama temându-se de ceva, și totuși, chiar ea le mărturisise asta, așa că probabil era adevărat. Vru să întrebe: *Ce te sperie?*, dar nu avu curaj.

— A sosit momentul pentru surpriza mea, anunță Nina, zâmbind. Plecăm în Alaska.

Meredith se încruntă.

— Adică cine?

— Tu, eu și mama. Scoase biletele și le arătă. Pe o navă de croazieră.

Meredith rămase cu gura căscată. Știa că ar fi trebuit să protesteze, să invoce faptul că avea de lucru, că nu putea lăsa câinii singuri – orice –, dar adevărul era că își *dorea* să meargă. Dorea să plece departe de livadă și de serviciu, și de discuția pe care trebuia să o aibă cu Jeff. Daisy era în stare să se ocupe de depozit.

Mama ridică încet privirea. Avea chipul palid; ochii ei albaștri parcă ardeau.

— Mă duci în Alaska? De ce?

— Ai spus că era visul tău, răspunse Nina simplu. Lui Meredith îi venea să îi sară de gât. Era atâta blândețe în vocea surorii ei. Și la fel ai spus și tu, Mere.

— Dar... spuse mama, scuturând din cap.

— Avem nevoie de asta, spuse Nina. Toate trei. Trebuie să fim împreună și doresc ca mama să vadă Alaska.

— În schimbul restului poveștii, spuse mama.

O tăcere stânenitoare se așternu la masă.

— Da. Dorim să ascultăm tot... basmul, mamă, dar nu are nicio legătură cu asta. Ți-am văzut chipul când ai spus că ai visat dintotdeauna să mergi în Alaska. *Ai visat* această călătorie. Lasă-ne, pe mine și pe Meredith, să te ducem acolo.

Mama se ridică și se duse la ușile franțuzești din sufragerie. Acolo, privi la grădina de iarnă, care era acum plină cu flori de toată frumusețea.

— Când plecăm?

∴

A doua zi dimineată, Nina era lângă gard, cu aparatul foto în mână, privindu-i pe muncitori mișunând pe proprietate. Femeile se îndreptau spre șopron, unde urmau să ambaleze merele ținute la rece pentru a fi

exportate în toată lumea; în câteva luni, Nina știa asta, urmau să se ocupe de trierea recoltei după calitate. De-a lungul șirurilor de pomi, muncitori în blugi spălăciți, majoritatea cu păr negru ca pana corbului, urcau și coborau scări fixate sub coroanele pomilor, ambalând cu grijă, manual, merele noi pentru a le proteja de insecte și de intemperii.

Tocmai era pe punctul să se întoarcă în casă, când o mașină albastră, murdară opri în fața garajului și parcă. Portiera șoferului se deschise. Nina văzu doar o clăie de păr negru grizonant și începu să alerge spre el.

— Danny! strigă ea, aruncându-se în brațele lui cu atâta forță, că el dădu câțiva pași înapoi și se lovi de mașină, dar nu-i dădu drumul.

— Nu ești o femeie ușor de găsit, Nina Whitson.

Zâmbind, ea îl luă de mână.

— Te-ai descurcat de minune. Hai. Vino să-ți prezint locul.

Cu o mândrie nebănuită, îi prezentă livada atât de iubită de tatăl ei. Din când în când, depăna câte o amintire din trecut; cel mai mult îi relată despre povestea pe care o spunea mama ei.

În cele din urmă, Nina întrebă:

— Ce cauți aici?

El îi zâmbi.

— S-o luăm pe rând, iubire. Unde e dormitorul tău?

— La etajul doi.

— Fir-ar să fie, spuse el. Mă pui la muncă.

— O să merite efortul. Promit, spuse ea, sărutându-i lobul urechii.

El urcă scările cu ea în brațe, până în camera ei de copil.

— Majoretă, ha? spuse el, uitându-se la pamioanele roșu cu alb agățate într-un colț. Cum de n-am știut niciodată asta?

Ea începu să îi descheie cămașa. Mâinile ei îl dezbrăcau cu mișcări frenetice. Anticiparea atingerii lui era o tortură insuportabilă, iar când fură amândoi dezbrăcați în pat, el începu să o mângâie cu o pasiune la fel de mare ca a ei. Focul pasiunii pentru el o mistuia; era singurul mod în care putea exprima ce simțea. Iar când ajunse la orgasm, climaxul fu atât de intens, încât simți că se sfâșie în bucăți.

După aceea, el se răsuci și se sprijini într-un cot, privind-o. Avea chipul foarte bronzat și ridat, cutele din jurul ochilor semănând cu mici cicatrici albe de cuțit. Părul i se răvășise complet în timpul partidei de

amor, ca un noian de aripi negre cârlionțate. Zâmbea, dar nu din tot sufletul, iar privirea din ochii lui purta o notă de tristețe.

— Ai întrebat ce cauți aici.

— Dă-i fetei răgazul să respire, nu vrei?

— Văd că respiri, spuse el încet.

Cu aceste cuvinte și din privirea aceea din ochi, ea înțelese tot.

— În regulă, se învoi ea, iar de data asta trebui să se forțeze să se uite la el. Ce cauți aici?

— Am fost în Atlanta. De acolo, a fost o nimica toată să ajung aici.

— Atlanta? spuse ea, știind însă ce era în Atlanta, orice jurnalist știa.

— CNN. Mi-au oferit propria emisiune. Documentare detaliate despre națiunile lumii, spuse el zâmbind. Am obosit, Neens. Umblu haihui de zeci de ani, iar piciorul ăsta beteag mă doare tot timpul și am obosit să tot încerc să țin pasul cu tinerii de douăzeci de ani. Dar cel mai mult... am obosit să fiu singur atât de mult timp. Nu m-ar deranja să fiu globe-trotter, dacă aș avea o casă unde să mă întorc.

— Felicitări! spuse ea pe un ton egal.

— Mărită-te cu mine, îi propuse el, iar seriozitatea din ochii lui albaștri o aduse pe Nina în pragul lacrimilor.

Se gândi, absurd: *Ar fi trebuit să-i fac mai multe fotografii.*

— Dacă aș spune da, răspunse ea, atingându-i fața, simțind netezimea neobișnuită a obrazului său, ai uita de CNN și ai rămâne cu mine în Africa? Sau poate în Orientul Mijlociu, ori în Malaezia? Aș putea spune vinerea: „Aș mânca o mâncare thailandeză bună”, și am sări într-un avion?

— Am făcut toate astea, iubire.

— Și eu ce-aș face în Atlanta? Aș învăța să fac plăcinta cu piersici perfectă și te-aș aștepta acasă cu un pahar de scotch?

— Haide, Neens. Știi prea bine cine ești.

— Oare?

Nina simți deodată că se prăbușește. O dorea stomacul, o înțepau ochii. Cum putea să spună da... cum putea să spună nu? Îl iubea pe bărbatul acela. Era sigură de asta. Dar consecințele? Să se statornicească? Într-o casă la oraș sau în suburbii? O adresă permanentă? Cum ar fi putut face față unei astfel de situații? Singura viață pe care și-o dorise vreodată fusese cea pe care o avea acum.

Pur și simplu nu putea prinde rădăcini – asta era pentru bărbați ca tatăl ei și pentru femei ca sora ei, cărora le plăcea ca pământul de sub picioarele lor să fie drept. Și dacă Danny o iubea cu adevărat pe Nina, ar fi știut asta.

— Vino cu mine în Atlanta la sfârșit de săptămână. Vom sta de vorbă cu oamenii, vom vedea dacă găsim ceva de făcut pentru tine. La dracu', ești un fotojurnalist de renume mondial. S-ar da peste cap ca să-ți găsească ceva de lucru. Haide, iubire, dă-ne o șansă.

— Plec în Alaska împreună cu mama și cu Meredith.

— Te aduc înapoi la timp. Jur.

— Dar... povestea... Am multe de căutat. Nu pot lăsa pur și simplu povestea. Poate peste două săptămâni, când terminăm...

Danny se îndepărtă de ea.

— Întotdeauna va exista o altă poveste de urmărit, nu-i așa, Neens?

— Nu e cinstit. Asta e istoria familiei mele, promisiunea pe care i-am făcut-o tatălui meu. Nu-mi poți cere să renunț.

— Asta am cerut eu?

— Știi la ce mă refer.

— Pentru că mie mi s-a părut că te-am cerut în căsătorie și nu am primit un răspuns.

— Mai dă-mi timp.

El se aplecă și o sărută; de data asta fu un sărut lent, delicat și trist. Iar când o luă în brațe și făcu din nou dragoste cu ea, ea află ceva nou, ceva ce nu știuse până atunci: partidele de sex puteau însemna multe lucruri; una dintre aceste semnificații avea valențele unui rămas-bun.

∴

Meredith nu mai plecase într-o vacanță fără Jeff și fetele ei de ani de zile. Pe măsură ce făcea și desfăcea valiza, își dădea seama că entuziasmul ei față de această călătorie creștea cu rapiditate. Își dorise dintotdeauna să meargă în Alaska.

Și atunci, de ce nu se dusesese niciodată?

Când își puse această întrebare, se opri din împachetat. Se uită în valiza deschisă de pe patul ei, dar în loc să vadă puloverul alb frumos împăturit, văzu peisajul pustiu al propriei vieți.

În general vorbind, ea fusese cea care planificase vacanțele familiei, lăsând mereu pe altcineva să aleagă destinația. Jillian dorise să vadă

Marele Canion, așa că merseseră cu cortul vara; lui Maddy îi plăcuse dintotdeauna cultura din spațiul Oceanului Pacific, iar două vacanțe cu familia în Hawaii îi atrăseseră porecla de Fetița-Tiki⁴, iar lui Jeff îi plăcea să schieze, așa că mergeau în Sun Valley, Idaho, în fiecare an.

Dar nu merseseră niciodată în nord, în Alaska.

De ce oare? De ce fusese Meredith atât de dispusă să calce pe fericirea ei? Se gândise că avea timp să se oprească din a face astfel de alegeri, că dacă își punea copiii pe primul plan timp de nouăsprezece ani, putea schimba apoi macazul și să fie ea cea mai importantă. Simplu, precum schimbatul benzilor pe șosea. Dar nu fusese așa, nu pentru ea, în orice caz. Pierduse prea mult din ea însăși jucând rolul de părinte pentru a se mai întoarce la cea care fusese.

Se uită împrejur prin cameră. Erau amintiri peste tot, fragmente ale vieții pe care o trăise – fotografii cu familia, proiecte de artă ale fetelor de-a lungul anilor, suvenire cumpărate împreună cu Jeff. Acolo, chiar lângă pat, era o fotografie la care se uitase în fiecare zi a vieții ei și pe care totuși nu o văzuse cu adevărat de câțiva ani. În acea fotografie, ea și Jeff erau tineri – de-a dreptul copii –, o pereche de tineri proaspăt căsătoriți, ținând între ei o fetiță fără păr și cu niște ochi mari. Părul lui Jeff era lung și blond ca spicul, suflat de vânt peste obraji arși de soare. Iar zâmbetul de pe chipul lui îi tăia respirația prin sinceritatea debordantă.

Ea este noi, îi spusese el lui Meredith în ziua aceea, cu foarte mulți ani în urmă, când își ținuseră în brațe, între ei, fiica, pe Jillian. *Tot ce e mai bun din noi*.

Și deodată, gândul pierderii lui deveni insuportabil. Își luă cheile de la mașină și porni spre biroul lui, dar odată ajunsă acolo, când îl privi, își dădu seama că la fel de frică îi era să nu se piardă pe ea însăși.

— Am vrut să-ți reamintesc că noi plecăm mâine, spuse ea după, probabil, cea mai lungă tăcere din lume.

— Știu.

— Mergi să stai acasă, da? Mă gândesc că fetele o să te sune în fiecare zi. Sunt sigure că tu nu poți pleca fără mine.

— Și crezi că se înșală cumva?

El era aproape, atât de aproape, că ea l-ar fi putut atinge fără a

depune nici cel mai mic efort. Își dori brusc să facă asta, dar se abținu.

— Oare?

— Când revii acasă, stăm de vorbă.

— Dacă... cuvântul îi ieși pe gură înainte să își dea seama măcar că avea de gând să spună ceva.

— Dacă ce?

— Dacă nu știu încă ce să spun? Întrebă ea în cele din urmă.

— După douăzeci de ani?

— Au trecut repede.

— E doar o întrebare, Mere. Ești îndrăgostită de mine?

O întrebare.

Cum era posibil ca o viață întreagă de om să se rezume doar la atât?

Cum liniștea nu fusese curmată, el luă o fotografie înrămată de pe birou.

— Asta e pentru tine, spuse.

Ea se uită la fotografie, simțind că îi dau lacrimile. Era fotografia lor de nuntă. El o ținuse pe biroul lui în toți acei ani.

— Nu mai vrei să o ții pe birou?

— Nu ăsta e motivul pentru care ți-o dau.

Jeff o atinse pe obraz cu o delicatețe care comunica oarecum mai mult decât cei douăzeci de ani de căsnicie, de când se cunoșteau unul pe celălalt, de pasiune și dragoste, și de dezamăgiri, și Meredith știa că el îi dăduse fotografia pentru ca ea să își amintească de ei doi.

Ea ridică privirea spre el.

— Nu ți-am spus niciodată că mi-am dorit să merg în Alaska. Cred că au fost multe lucruri pe care nu le-am spus.

Își dădu seama, din felul în care el o privea, că înțelege, și asta îi aduse brusc aminte cât de bine o cunoștea Jeff. Îi fusese alături la absolvire, la nașterea copiilor, la moartea tatălui ei. El fusese principalul martor al aproape întregii ei vieți. Când încetase ea să-i mai povestească despre visurile ei? Și de ce?

— Îmi doresc să-mi fi spus.

— Da. Și eu.

— Cuvintele contează, cred, spuse el în cele din urmă. Poate că tatăl tău a știut asta tot timpul.

Meredith încuviință din cap. Cum se putea ca viața ei să fie diluată

până la acel adevăr simplu? Cuvintele contau. Viața ei fusese definită de lucruri rostite și nerostite, iar acum, căsnicia ei era subminată de tăcere.

— Ea nu este cine am crezut noi că e, Jeff. Mă refer la mama mea. Uneori, când ne spune povestea, este ca și cum... nu știu. Se transformă în cealaltă femeie. Aproape că mi-e teamă să aflu adevărul, dar nu mă pot opri. Trebuie să aflu cine este. Poate că atunci am să știu și cine sunt eu.

El dădu aprobator din cap și veni mai aproape. Se aplecă și o sărută pe obraz.

— Drum bun, Mere! Sper să găsești ce cauți.

Capitolul 18

Era una dintre acele rare zile cu cerul de un albastru limpede precum cristalul în centrul orașului Seattle, când muntele Rainier domina linia orizontului. Țărmul era gol la începutul sezonului; curând însă, magazinele de suveniruri și restaurantele pescărești de pe strada aceasta aveau să fie înțesate de turiști. Dar acum, orașul aparținea localnicilor.

Meredith se uita la imensa navă de croazieră andocată la Debarcaderul 66. Zeci de pasageri mișunau în jurul terminalului și se așezau la rând pentru îmbarcare.

— Sunteți gata, fetelor? Întrebă Nina, punându-și rucsacul pe umăr.

— Nu știu cum poți călători cu un bagaj atât de mic, spuse Meredith, trăgând după ea valiza în timp ce își croiau drum către hamalul care aștepta lângă ușile de ieșire.

Își predară bagajele și se îndreptară către pasarelă. Ajunse acolo, mama se opri brusc.

Meredith aproape se ciocni de ea.

— Mamă? Ești bine?

Mama își strânse în jurul trupului paltonul negru de lână cu guler înalt, privind în sus la navă.

— Mamă? spuse Meredith din nou.

Nina atinse umărul mamei.

— Ai traversat Atlanticul cu vaporul, nu-i așa? spuse ea blând.

— Cu tatăl vostru, spuse mama. Nu-mi amintesc mare lucru, cu excepția câtorva detalii. Îmbarcarea. Plecarea.

— Ți-a fost rău, spuse Meredith.

Mama se miră.

— Da.

— De ce? Întrebă Nina. Ce aveai?

— Nu acum, Nina. Mama își rearanjă cureaua poșetei pe umăr. Ei bine, haideți să ne găsim camerele.

În capătul pasarelei, un bărbat în uniformă le verifică documentele și le conduse la cabinele lor alăturate.

— Aveți locuri în prima tură de la cină. Iată numărul mesei

dumneavoastră. Bagajele vă vor fi aduse în cabine. Servim cocktailuri la prova imediat după ce ieșim din port.

— Cocktailuri? spuse Nina. Contați pe noi. Să mergem, doamnelor.

— Ne vedem acolo, spuse mama. Am nevoie de puțin timp ca să mă organizez.

— Bine, se învoi Nina, dar nu aștepta prea mult. Trebuie să sărbătorim.

Meredith o urmă pe Nina, prin interiorul sclipitor de burgund și albastru, către prova proeminentă, rotunjită a navei. Erau sute de oameni pe punte, adunați în jurul piscinei și de-a lungul balustradei. Ospătari în uniforme alb cu negru duceau pahare cu băuturi decorate cu umbreluțe viu colorate pe tăvi argintii lucioase. În zona bufetului, cânta o formație de mariachi.

Meredith se sprijini de balustradă și sorbi din băătură.

— Ai de gând să-mi povestești vreodată despre el?

— Despre cine?

— Danny.

— Ah.

— E absolut sexy și a zburat atâta drum să te vadă. De ce n-a mai rămas?

În spatele lor, se auzi sirena vaporului. Toți oamenii din jurul lor începură să aplaude și să ovaționeze când vasul imens se depărtă de țarm. Mama nu era nicăieri. Mare surpriză.

— Vrea să mă mut în Atlanta și să mă așez la casa mea.

— Nu pari prea fericită.

— Să mă așez la casa mea. Eu? Nu doar că îmi iubesc cariera, dar trăiesc pentru ea. Și, sincer, măritișul nu e pe gustul meu. De ce nu putem să spunem pur și simplu că vom continua să ne iubim și că vom călători până vom ajunge în scaun cu roțile?

Cu numai o lună în urmă, Meredith i-ar fi spus Ninei în replică tot soiul de banalități, i-ar fi spus că dragostea este singurul lucru care contează în viață și că Nina se apropie de vârsta la care ar trebui să își întemeieze o familie, dar învățase câte ceva în lunile de când murise tatăl ei. Fiecare alegere schimbă drumul pe care o apuci și e atât de ușor să o iei în direcția greșită. Uneori, faptul de a te așeza la casa ta denotă pur și simplu resemnare.

— Admir asta la tine, Neens. Ai o pasiune pe care ți-o urmezi. Nu

faci concesii.

— E de ajuns oare iubirea? Dacă îl iubesc, dar nu-mi pot întemeia o familie? Dacă nu vreau curte cu gărduleț alb și o liotă de copii care să alerge prin ea?

— E doar o chestiune de alegere, Neens. Nimeni nu-ți poate spune ce e bine pentru tine.

— Dacă ai putea să o iei de la capăt, l-ai mai alege pe Jeff, în ciuda a tot ceea ce s-a întâmplat?

Meredith nu-și pusese niciodată această întrebare, dar răspunsul veni fără efort. Cumva, era mai ușor să răspundă afirmativ în acel cadru, înconjurată doar de străini și de apă.

— M-aș mărita din nou cu el.

Nina o cuprinse cu brațul pe după umeri.

— Da, spuse, dar tot crezi că nu știi ce vrei.

— Te urăsc, spuse Meredith.

Nina îi strânse umărul.

— Ba nu. Mă iubești.

Meredith zâmbi.

— Cred că da.

∴

Amfitrioana le conduse la o masă de lângă fereastra imensă prin care se vedea întinderea nesfârșită a oceanului. Valurile aduceau înăuntru sclipirile soarelui la apus. Când se așezară, mama îi zâmbi amfitrioanei și îi mulțumi.

Meredith fu atât de surprinsă de căldura zâmbetului mamei că făcu o pauză. Avusese grijă de mama ei ani la rând, strecurând această îndatorire printre atâtea altele ale programului ei încărcat. Din cauza asta, rareori își rezervase timp să își privească mama cu adevărat; trecuse pe lângă ea sau o ocolise, ducându-se la tatăl ei. Chiar și în ultimele luni, când fuseseră singure, doar ele două de atâtea ori, existaseră puține momente de reală conexiune. O cunoștea pe mama ei drept o persoană distantă și rece, și așa o percepuse.

Dar femeia care tocmai zâmbise era o cu totul și cu totul altă persoană. Secrete în interiorul altor secrete. Asta aveau să descopere oare în această călătorie? Că mama lor era ca una dintre prețioasele ei păpuși rusești Matrioșca, și în acest caz, oare chiar aveau să o vadă pe cea mai mică dintre păpuși, ascunsă cel mai bine în interiorul

celorlalte?

Amfitrioana le aduse meniurile.

— Vă doresc poftă bună, le spuse, apoi plecă.

Câteva minute mai târziu, când veni ospătarul lor, niciuna dintre ele nu scosese un cuvânt.

— Vom bea toate trei, spuse Nina. Votcă. Rusească. Cea mai bună pe care o aveți.

— Nici să nu te gândești, spuse Meredith. Eu n-am să beau votcă în vacanță. Îi zâmbi apoi ospătarului. Eu aș dori un Daiquiri de căpșune, vă rog.

Nina zâmbi.

— În regulă. Eu am să beau o votcă simplă și o Margarita cu multă gheață. Și multă sare.

— Votcă și un pahar cu vin, comandă mama.

— Și asta a fost comanda Alcoolicelor Anonime, spuse Meredith.

În mod surprinzător, mama zâmbi.

— În cinstea noastră, închină Nina după ce primiră băuturile. Să bem pentru Meredith, Nina și Ania Whitson. Împreună poate pentru prima oară.

Mama tresări, iar Meredith observă că nu le privi, nici măcar când ciocniră.

Meredith își dădu seama că își studia atent mama; observă o ușoară crispă în colțurile gurii ei când privi către întinderea vastă a oceanului. Tensiunea aceea de pe chipul ei păru să dispară doar odată cu lăsarea serii. Urmări conversația, adăugând propriile trei noi răspunsuri. Bău un al doilea pahar de vin, dar dădea impresia că devine mai degrabă agitată decât mai relaxată ca efect al alcoolului, iar când termină desertul, se ridică aproape imediat.

— Eu mă duc în camera mea, spuse ea. Veniți și voi?

Nina se ridică instantaneu în picioare, dar Meredith avu o reacție întârziată.

— Ești sigură, mamă? Poate că ar trebui să te odihnești astă-seară. Povestea poate aștepta până mâine.

— Mulțumesc, spuse mama ei. Dar nu. Veniți.

Se răsuci hotărâtă pe călcâie și plecă.

Meredith și Nina trebuiră să se grăbească să o ajungă din urmă pe coridoarele aglomerate.

Se duseră în camera lor și se schimbă în treninguri. Meredith tocmai terminase să se spele pe dinți când Nina veni lângă ea, punându-i mâna pe umăr.

— Am să-i arăt fotografia și am s-o întreb cine sunt copiii ăia.

— Nu cred că este o idee bună.

— Asta, pentru că tu ești o fată drăguță, care respectă regulile și încearcă să fie politicoasă. Zâmbi larg. Eu sunt cealaltă soră. Tu poți spune că habar n-ai despre ce e vorba. Ai încredere în mine?

— Desigur, spuse Meredith în cele din urmă.

leșiră din cameră și se duseră la ușa alăturată.

Mama deschise ușa și le conduse în apartamentul ei spațios. Cum era de așteptat, cabina era curată lună; nu se vedea nicio haină împrăștiată și nici urmă de vreun obiect personal. Singurul lucru neașteptat erau o carafă cu ceai și trei cești pe măsuta de cafea.

Mama își turnă o ceașcă de ceai, apoi se duse la fotoliul plasat în colțul camerei. Se așeză și își puse o pătură peste picioare.

Meredith se așeză pe fotoliul dublu din fața ei.

— Înainte să stingi lumina, spuse Nina, vreau să-ți arăt ceva, mamă.

Mama ridică privirea.

— Da?

Nina se apropie. Cu mișcări care lui Meredith i se părură redacte cu încetinitorul, Nina scoase fotografia din buzunar și i-o întinse mamei.

Mama inspiră adânc. Culoarea din obraji îi dispăru complet.

— Mi-ai umblat prin lucruri?

— Știm că povestea se desfășoară în Leningrad și că este parțial adevărată. Cine este Vera, mamă? întrebă Nina. Și cine sunt copiii ăștia?

Mama scutură din cap.

— Nu mă întreba.

— Suntem fiicele tale, spuse Meredith cu blândețe, încercând să amelioreze efectul întrebării adresate de sora ei. Vrem doar să te cunoaștem.

— Asta a dorit și tata, spuse Nina.

Mama se uită la fotografie, care tremura în mâinile ei. În cameră se lăsă o liniște mormântală, doar valurile lovind carena vasului se auzeau.

— Aveți dreptate. Asta nu e o poveste. Dar dacă vreți să auziți și

restul, îmi veți da voie să o spun așa cum pot eu.

— Dar cine...

— Fără întrebări, Nina. Doar ascultați.

Poate că mama arăta palidă și obosită, dar vocea ei era dură ca oțelul.

Nina se așeză lângă Meredith și o luă de mână.

— În regulă, atunci. Mama se lăsă pe spate în fotoliu. Își trecu degetele peste fotografie, pipăindu-i suprafața lucioasă. De data asta, luminile rămaseră aprinse când începu să vorbească. Vera s-a îndrăgostit de Sașa în ziua aceea din Grădina de Vară, și pentru ea, aceasta e o decizie ce nu se va schimba niciodată. Deși mama ei nu este de acord, se teme de pasiunea lui Sașa pentru poezie, Vera este tânără și își iubește cu pasiune soțul, iar când se naște primul lor copil, pare a fi un miracol. O botează Anastasia, și este lumina ochilor Verei. Anul următor, când se naște Lev, Vera nu-și poate imagina fericire mai mare, chiar dacă vremurile sunt grele în Uniunea Sovietică. Lumea știe asta, ei știu cât de malefic este Stalin. Oamenii dispar și mor. Nimeni nu știe asta mai bine ca Vera și Olga, care încă nu se simt în siguranță pentru a pronunța numele tatălui lor. Dar în iunie 1941, e imposibil să îți faci griji, sau cel puțin așa i se pare Verei când stă în genunchi în

pământul negru mănos și își îngrijește grădina. Aici, la periferia orașului, ea și Sașa au un petic de pământ pe care cultivă legume ca să aibă ce consuma pe timpul lungii ierni albe din Leningrad. Vera continuă să lucreze la bibliotecă, în vreme ce Sașa studiază la universitate, unde învață doar ceea ce permite Stalin. Ei devin buni sovietici, sau cel puțin niște sovietici care își țin gura, pentru că dubele negre sunt omniprezente în aceste vremuri. Sașa mai are doar un an și termină facultatea, sperând să găsească un post de profesor la una dintre universități.

— Mamă, uite! strigă Lev, ținând în mânuță un morcovel portocaliu, mai mult rădăcină decât legumă.

Vera știe că ar trebui să-l dojenească, dar zâmbetul lui este atât de molipsitor, că se pierde. La patru ani, are buclele aurii ale tatălui și ușurința acestuia de a râde.

— Pune morcovul la loc, Lev, mai trebuie să crească.

— *Eu i-am spus să nu-l smulgă, intervine Ania, care are cinci ani și este pe atât de serioasă pe cât este fratele ei de voios.*

— *Și ai avut dreptate, spune Vera, forțându-se să nu zâmbească.*

Deși are doar douăzeci și doi de ani, copiii au transformat-o într-un adult; numai când e singură cu Sașa sunt amândoi încă tineri.

Când Vera termină de grădinărit, îi cheamă pe copii, îl ia pe fiecare de mână și pornește pe lungul drum către casă.

Când ajung în Leningrad, este după-amiază târziu, iar străzile sunt înțesate de oameni care aleargă și strigă. La început, Vera crede că de vină sunt nopțile albe care le dau tuturor energie, dar când ajunge la podul Fontanka, începe să audă frânturi de conversație, începutul a zeci de polemici, un freamăt de îngrijorare.

Aude un țiuit ascuțit venind dintr-un megafon și cuvântul – Atenție – azvârlit precum un cuțit într-o bucată de lemn. Își strânge copiii de mânuțe și își face cu greu loc prin mulțime tocmai când începe anunțul. „Cetățeni ai Uniunii Sovietice... la ora patru dimineața, fără a declara război... trupele germane ne-au atacat țara...”

Anunțul continuă fără întrerupere, îndemnându-i pe oameni să fie buni sovietici, să se înroleze în Armata Roșie, dar Vera nu mai poate asculta. Nu se gândește decât că trebuie să ajungă acasă.

∴

Copiii încep să plângă mult înainte ca Vera să ajungă acasă, la apartamentul de lângă cheiul Moika. Ea nici nu-i aude. Deși este mamă, care își ține de mână cei doi copii, este și fiică, și soție, iar acum vrea să-și vadă mama și soțul. Urcă scara murdară împreună cu copilașii ei. Pe holuri este o liniște înspăimântătoare. În apartamentul lor, luminile sunt stinse, așa că ochii ei au nevoie de o clipă ca să se adapteze la întuneric.

Mama și Olga, îmbrăcate încă în hainele de lucru, sunt la una dintre ferestre, lipind ziare pe geam. La întoarcerea Verei, mama se dă înapoi cu pași împleticiți de la fereastra pe care o acoperea.

— *Slavă Domnului! spune, apoi o îmbrățișează pe Vera. Trebuie să facem ceva repede, spune mama, iar Olga termină de acoperit fereastra și li se alătură.*

Vera vede că Olga e plânsă, obrajii ei pistruiți sunt brăzdați de lacrimi, iar părul ei blond-rozaliu este răvășit. Olga are ticul nervos de a se trage de păr când îi este frică.

— Vera, spune mama agitată. Ia-o pe Olga și mergeți la magazin. Cumpărați orice alimente puteți care să nu se strice. Hrișcă, miere, zahăr, untură. Orice. Eu dau o fugă la bancă și scot toți banii pe care îi avem. Apoi îngenunchează în fața lui Lev și a Aniei. Voi rămâneți aici singurei și așteptați să ne întoarcem.

Ania începe numaidecât să plângă.

— Eu vreau să merg cu tine, Baba.

Mama mângâie obrăjorul Aniei.

— Lucrurile sunt altfel acum, chiar și pentru copii. Se ridică în picioare și își ia poșeta din cealaltă cameră, verificând dacă are libretul albastru de bancă în ea.

Pleacă toate trei de acasă, închizând ușa și ascultând yala încuindu-se. De partea cealaltă se aud aproape instantaneu plânsete.

Vera se uită la mama ei.

— Nu-i pot lăsa așa, acolo, încuiați...

— De acum încolo, vei face multe lucruri inimaginabile, spune mama ei ostenită. Acum haideți să mergem până nu e prea târziu.

Afară, cerul este de un albastru splendid, fără nori, iar liliacul care crește sub ferestrele de la primul etaj înmiresmează aerul. Pare imposibil ca războiul să plutească deasupra Leningradului într-o astfel de zi... până când cotesc și ajung la bancă, unde oamenii se învâlmășesc în fața ușii închise, fluturându-și libretele de bancă și urlând; femeile plâng.

— Am întârziat deja, spune mama.

— Ce se întâmplă? întrebă Olga, trăgându-se nervos de păr, privind împrejur.

Lângă ea, o femeie mai în vârstă scoate un fel de geamăt și se prăvălește grămadă în praf. În câteva secunde, se pierde în mulțime.

— Băncile sunt închise acum. Prea mulți oameni au încercat să-și scoată economiile.

Mama își mușcă buza inferioară până îi dă sângele și merge cu ele la băcănie. Aici, oamenii ies cu orice pot căra. Rafturile sunt practic goale. Prețurile se dublează sau chiar se triplează deja.

Vera nu înțelege ce se petrece. Războiul abia s-a anunțat și totuși proviziile au dispărut deja, iar oamenii din jurul ei sunt derutați și sperați.

— Am mai trecut prin asta, spune mama simplu.

În magazin, au bani doar pentru hrișcă, făină, linte uscată și untură. Cărându-și puținele alimente pe străzile înțesate de oameni, reușesc să ajungă acasă puțin după ora șase seara.

Vera își aude copiii plângând și i se rupe inima. Deschide ușa și îi ia pe amândoi în brațe. Lev se agață cu brațele de gâtul ei.

— Mi-a fost dor de tine, mami, spune el.

Vera își zice atunci că nu se va mai lua niciodată după mama ei într-o singură privință: nu-și va mai lăsa niciodată copiii singuri.

— Unde e tatăl vostru? o întrebă ea pe Ania, care ridică din umerii ei mititei.

Ar fi trebuit să fie deja acasă.

— Sunt sigură că e bine, spune mama ei. Va fi dificil să înainteze pe străzi.

Dar îngrijorarea o torturează pe Vera, devenind tot mai chinuitoare cu fiecare minut care trece. În cele din urmă, la ora opt, el intră în casă. E murdar pe un obraz și are părul learcă de sudoare.

— Veruška, spune el, luând-o în brațe și strângând-o atât de tare, că ei i se taie respirația. Troleele au fost pline. Am alergat până aici. Sunteți bine?

— Acum suntem, spune ea.

Și chiar crede asta.

∴

În noaptea aceea, în timp ce bunica ei sforăie în bezna încinsă, Vera stă în capul oaselor pe patul ei. Banda adezivă și zierele din ferestre lasă să pătrundă doar foarte puțină lumină. Dincolo de el, în oraș dăinuie o liniște stranie. Este ca și cum Leningradul însuși ar fi inspirat adânc și acum își ține răsuflarea, temându-se să mai expire.

În acest întuneric nelămurit, apartamentul lor pare și mai mic, și mai înghesuit. Cu trei paturi înguste în zona de zi și pătuțurile copiilor în bucătărie, abia dacă mai e loc să mai pui piciorul în acel spațiu. Nici chiar la orele mesei nu pot sta toți împreună. Nu încap la masă și nici nu au destule scaune.

Puțin mai încolo, mama și Olga sunt și ele treze, și stau în fund pe pat. Lângă Vera, Sașa este tăcut cum ea nu l-a mai văzut niciodată.

— Nu știu ce ar trebui să facem, spune Olga. La nouăsprezece ani, ea ar trebui să se gândească la dragoste și la romantism, și la viitorul ei, nu la război. Poate că nemții ne vor salva. Tovarășul Stalin...

— Şşşşt, spune mama cu severitate, uitându-se la mama ei care doarme. Unele lucruri nu pot fi rostite niciodată cu voce tare. Olga ar trebui să ştie asta deja. Mâine vom merge la muncă, adaugă mama. Şi poimâine vom face la fel, şi răspoimâine, şi tot aşa. Acum trebuie să ne culcăm. Haide, Olga, întoarce-te pe partea cealaltă. Te iau în braţe.

Vera aude scârţâitul patului obosit când mama şi sora ei se întind să se culce. Se întinde şi ea lângă soţul ei, încercând să se simtă în siguranţă în braţele lui. E prea puţină lumină ca să-i poată vedea bine chipul; vede doar un amestec de petice cenuşii şi negre, dar respiraţia lui este uniformă şi sigură, iar sunetul ei, în ritm cu bătăile inimii, o calmează, îi atinge obrazul, pipăind tuleiele moi ale bărbii abia crescute, la fel de familiară acum precum verigheta pe care o poartă pe deget. Se apleacă şi îl sărută, şi pentru o clipă, când buzele lui sunt lipite de ale ei, nimic altceva nu mai există, dar apoi el se retrage şi spune:

— Va trebui să fii puternică, Veruşka.

— Vom fi puternici, spune ea, strângându-l în braţe.

∴

Două nopţi mai târziu, sunt treziţi de focuri de armă.

Vera sare din pat, inima bătându-i să-i spargă pieptul. Se împiedică de patul mamei în încercarea de a ajunge la copii. Focurile de armă fac să zăngăne geamurile subţiri ale ferestrelor, iar ea aude paşi pe hol şi oameni ţipând.

— Repede, spune Saşa, surprinzător de calm.

Le adună pe toate, în timp ce mama ia câtă mâncare poate căra. Abia când sunt afară, în stradă, înghesuiţi în mulţimea de vecini sub un cer albastru clar, înţeleg: sunt tunurile antiaeriene ruseşti, antrenându-se pentru ce va să vină.

Pe strada lor nu există adăposturi. Mama este cea care îi organizează pe oamenii din clădire: mâine vor merge în zona depozitului, în subsol, şi vor amenaja un adăpost.

În cele din urmă, în mijlocul zgomotelor de tun şi al tăcerii supranaturale dintre detunături, Saşa se uită la Vera. Lev doarme în braţele ei (băiatul poate dormi în orice condiţii), iar Ania este lângă el, sugându-şi speriată degetul mare şi mângâind un colţ al păturicii ei. Este un obicei de pe vremea când era bebeluş, care dispăruse cu

mult înainte să înceapă războiul și care acum revenise.

— Știi că trebuie să plec, îi spune Sașa Verei.

Ea scutură din cap, gândindu-se deodată că focurile acestea de armă nu înseamnă nimic; expresia de pe chipul soțului ei este mult mai înspăimântătoare.

— Sunt student și poet, spune el. Iar tu ești fiica unui criminal al statului.

— Tu nu ai publicat niciuna dintre poeziile tale...

— Sunt suspect, Vera, și știi bine asta. La fel ești și tu.

— Nu poți pleca. N-am să te las.

— Numai e cale de întoarcere, Vera, spune el M-am înrolat voluntar în Armata Eliberării Poporului.

Mama vine atunci lângă ea, prinzând-o de braț.

— Bineînțeles că ai să pleci, Sașa, spune ea pe un ton egal, iar Vera percepe avertismentul din vocea mamei sale.

Întotdeauna totul se reduce la aparențe. Chiar și acum, când se aud focuri de armă în jurul lor, o dubă neagră a ieșit la vânătoare pe străzi.

— E de datoria mea, spune Sașa. Noi suntem Armata Sovietică. Cea mai bună din lume. Îi vom cotonogi pe nemți cât ai bate din palme și mă voi întoarce acasă.

Vera o simte pe micuța Ania lângă ea, luând-o de mână, sorbind fiecare cuvânt, la fel cum fac și vecinii lor, și chiar străinii. Ea știe ce ar trebui să simtă și să spună, dar nu știe dacă are puterea să o facă. Tatăl ei îi spusese cândva cam același lucru: Nu te îngrijora, Veronika Petrovna, îți voi fi mereu alături.

— Promite-mi că te vei întoarce la mine, spusese ea.

— Promit, spusese el calm.

Dar Vera știe: există unele promisiuni pe care nu are rost să le ceri și nici să le primești. Când se întoarce către mama ei, își împărtășesc acest adevăr, și Vera își înțelege propria copilărie. Va trebui să fie puternică pentru copiii ei.

— Este o promisiune pe care vreau să o respecti, Aleksandr Ivanovici.

Dimineață, Vera se trezește devreme; în întunericul liniștit, caută acea fotografie cu ei doi, făcută în ziua căsătoriei.

Se uită la chipurile lor senine și zâmbitoare. Lacrimile îi încețoșează ochii când scoate fotografia din ramă, o împătorește în două și-apoi

încă în două și o strecoară în buzunarul hainei lui. Aude pași în spatele ei, simte mâinile lui pe umerii ei.

— Te iubesc Veruška, spune el suav, sărutând-o pe obraz.

Ea se bucură că el este în spatele ei. Nu este sigură că are puterea să îl privească în ochi când îi vorbește.

— Și eu te iubesc, Sașa.

Întoarce-te la mine.

Și cât ai clipi, dus este el.

Capitolul 19

Vera și Olga au noroc cu locurile lor de muncă. Olga lucrează la muzeul Ermitaj, și Vera la Biblioteca publică din Leningrad. Ambele își petrec acum zilele în încăperile întunecoase, liniștite, depozitând capodopere al artei și literaturii astfel încât istoria statului sovietic să nu se piardă vreodată. Când se încheie ziua de lucru, Vera se duce acasă pe jos, singură. Uneori, se abate de la drum ca să meargă în Grădina de Vară și să își amintească ziua în care l-a cunoscut pe Sașa, dar devine tot mai greu să-și amintească. Chipul orașului Leningrad se schimbă deja. Călărețul de bronz este acoperit cu saci cu nisip și scânduri de lemn. Plase de camuflaj atârnă peste Institutul Smolnîi; turlele aurite ale amiralității au fost acoperite cu vopsea gri. Oriîncotro privește, oamenii se grăbesc – construind adăposturi contra atacurilor aeriene, stând la cozi pentru alimente, săpând tranșee. Cerul de deasupra tot albastru și senin este, și încă nu au căzut bombe peste oraș, dar se apropie și acest moment, și ei știu asta. Zi de zi, în megafoane se urlă relatări despre înaintarea trupelor germane. Nimeni nu crede că nemții vor ajunge la Leningrad – nu în orașul lor magic, ridicat pe noroi și oase –, dar bombe vor cădea aici. Nu se îndoiesc de asta.

Pe drum spre casă, Vera se oprește la bancă și retrage cele două sute de ruble la care are dreptul lunar, iar când obține banii, se așază la coadă pentru trei pâini și o felie de brânză. Azi are noroc; la capătul îndelungii ei așteptări mai prinde alimente. Uneori, ajunge în față exact când magazinul se închide.

Când ajunge, în sfârșit, acasă, la ora opt seara, îi găsește pe Ania și pe Lev jucându-se de-a războiul în camera de zi, sărind de pe un pat pe altul, imitând sunetul împușcăturilor unul către celălalt.

— Mamă! strigă Lev când o vede.

Chipul i se luminează de un zâmbet știrb și vine în fugă la ea, aruncându-i-se în brațe. Ania vine imediat după el, dar nu o strânge la fel de tare în brațe pe Vera. Ania este mâhnită de toată povestea cu războiul și vrea să știe toată lumea asta. Nu-i place să-și petreacă zilele la grădiniță și să vină acasă abia la ora șase seara, după care

să stea la „împuțita de madam Nevschi de alături”.

— Ce fac puișorii mei? întrebă Vera, luând-o totuși pe Ania în brațe. Ce-ați făcut voi la școală azi?

— Eu sunt prea mare ca să mai merg la școala de bebeluși, o informează Ania, schimonosindu-și fața de atâta concentrare.

Vera își mângâie fiica pe creștet și se duce în bucătărie. Este la aragaz, unde pune niște apă la fiert, când Olga intră în casă.

— Ai auzit? spune ea gâfâind.

Vera se întoarce spre ea.

— Ce anume?

Olga se uită agitată la Ania și la Lev, care se joacă cu niște bețe.

— Copiii din Leningrad, spune ea, coborându-și vocea. Sunt evacuați.

∴

În dimineața evacuării, Vera se trezește cu greață. Nu o poate face, nu-și poate sui copiii într-un tren cu o destinație îndepărtată, după care să își continue viața. Stă întinsă în pat, singură, atât cât poate fi de intim un astfel de moment într-un apartament atât de aglomerat ca acesta, cu privirea fixată în tavanul pătat de igrasie și de apă. Le aude pe mama, care se foiește în pat agitată, și pe Olga, care sforăie încetisor la numai o jumătate de metru mai încolo.

— Vera? spune mama ei.

Vera se întoarce pe o parte.

Mama se uită la ea. Sunt una lângă alta, în paturile lor alăturate, aproape îndeajuns de aproape ca să se poată atinge. O pătură jerpelită alunecă de pe umărul mamei când Olga se întoarce pe cealaltă parte.

— Nu poți sta pe gânduri, spune ea, și Vera se întrebă dacă va veni ziua când ea va cunoaște gândurile copiilor ei înainte ca ei înșiși să le cunoască.

— Cum aș putea să n-o fac? spune Vera.

Toată viața ei a înțeles ce înseamnă să fie o bună sovietică, cum să respecte regulile și să stea cu capul plecat, fără să facă vreo mișcare care să atragă atenția. Dar asta... cum ar putea să se supună orbește la așa ceva?

— Tovarășul Stalin are ochi peste tot. Sigur e cu ochii pe nemți și știe unde pot merge copiii noștri pentru a fi în siguranță. Și trebuie să

plece toți copiii muncitorilor. Așa stau lucrurile.

— Și dacă nu-i mai văd niciodată?

Mama trage la o parte cuvertura și se dă jos din pat, străbătând spațiul foarte mic dintre ele. Se urcă în patul Verei, pe partea lui Sașa, și o ia pe Vera în brațe, mângâindu-i părul negru ca pe vremea când fiica ei era mică.

— Noi, femeile, luăm decizii pentru alții, nu pentru noi, iar când suntem mame, noi... îndurăm orice pentru copiii noștri. Îi vei proteja. Vei suferi; vor suferi și ei. Misiunea ta este să nu arăți că ți se frânge inima și să faci ce e bine pentru ei.

— Sașa mi-a spus că va trebui să fiu puternică.

Mama încuviințează din cap.

— Totuși, eu nu cred că bărbații înțeleg. Nici măcar Sașa al tău. Ei defilează în pas de marș cu puștile și ideile lor și au impresia că știu ce înseamnă curajul.

— Vorbești despre Papa acum.

— Poate că da.

Rămân așa o vreme, fără să vorbească.

Pentru prima oară, după mult timp, ea se gândește la tatăl ei. Oricât de tare ar dura, este mai bine decât să se gândească la ceea ce urmează. Închide ochii, iar în întuneric, este pe stradă, în fața locuinței lor, privindu-și tatăl cum pleacă. Degetele de la mâini îi sunt înghețate în mănușile de lână, iar în degetele de la picioare simte furnicături din pricina gerului.

— Vreau să vin la cafenea cu tine, imploră ea, cu capul pe spate, privind în sus spre el.

O ninsoare ușoară cade în jurul lor; fulgii i se așază pe obrajii descoperiți. El îi zâmbeste, mustața mare și neagră atârându-i deasupra buzei superioare.

— Ala nu e un loc potrivit pentru o fată, știi asta, Verușka.

— Dar ai să-ți citești poeziile. Și Anna Ahmatova va fi acolo. Ea e femeie.

— Da, spune el, încercând să pară sever. Femeie. Dar tu ești încă fată. Într-o zi, spune el, punând o mână înmănușată pe umărul ei, vei scrie propriile cuvinte frumoase. Până atunci, se va preda din nou literatură în școlile noastre, în locul acestui groaznic realism sovietic care este ideea lui Stalin de progres. Ai răbdare. Fă-mi cu mâna când

traversez, și pe urmă du-te în casă.

Ea rămâne acolo, în zăpadă, uitându-se la el cum pleacă. Mici sărutări de foc alb îi coboară pe obraji, transformându-se aproape imediat în picuri de apă ce alunecă și i se strecoară precum niște degete reci pe sub guler.

Curând, ele doar o nălucă, un ghemotoc de lână cenușie mișcându-se în acea imensitate albă. Ea se gândește că poate el s-a oprit și-i face cu mâna, dar nu poate fi sigură. Vede în schimb cum se așterne noaptea peste zăpadă, cum acest fenomen schimbă culoarea și texturile, și încearcă să-și fixeze acest detaliu în memorie, ca să îl poată descrie apoi în jurnalul ei.

— Mai ții minte când visam să devin scriitoare? spune Vera încet acum.

Mama ei nu răspunde imediat.

— Îmi amintesc tot, spune în cele din urmă, încă și mai încet.

— Poate că într-o zi...

— Șșșșt, face mama ei, mângâindu-i părul. Doar va dura mai tare. Știu bine asta.

Vera percepe dezamăgirea din vocea mamei, și resemnarea. Se întreabă dacă într-o zi și vocea ei va suna la fel, dacă va fi mai ușor să se dea bătută. Înainte să se gândească ce să spună, îl aude pe Lev în bucătărie. Nu încapă îndoială că vorbește cu iepurașul de pluș care este cel mai bun prieten al lui.

Vera își zice: A început. Simte sărutul mamei sale, aude cuvintele șoptite la ureche, dar nu le poate înțelege. Vuietul din capul ei este prea zgomotos. Se ridică din pat și rămâne așezată pe marginea lui. Deși dimineața asta e caldă, la fel cum a fost și noaptea trecută, ea este îmbrăcată cu fustă și pulover. O pereche de pantofi scâlțiați așteaptă la capătul patului. Acum, dorm cu toții îmbrăcați. Un atac aerian poate avea loc oricând.

Zgomotul mișcărilor umple micul apartament: Olga se vaită că îi e încă somn și că o dor brațele de la încărcatul obiectelor de artă în cutii; bunica ei își suflă nasul; Ania le spune tuturor că îi este foame.

Nimic neobișnuit.

Vera înghite nodul care i s-a format în gât, dar acesta nu dispare. În bucătărie, îl vede pe Lev – leit tatăl lui, cu bucle bălaie angelice și ochi verzi expresivi. Lev. Leuțul ei. El râde acum, spunându-i bietului

iepuraș, chior de un ochi și jerpelit ca vai de el, că poate azi vor merge să hrănească lebedele din Grădina de Vară.

— E război, spune Ania, cu o expresie superioară, imposibil de conceput pentru o fetiță de cinci ani.

Buzele ei transformă afirmația într-una mai blândă, dar tot focul Aniei sălășluiește în ochii ei. Fata asta pare făcută din oțel pur; exact așa cum s-a imaginat cândva Vera însăși.

— De fapt, spune Vera, vom face o plimbare.

Se simte rău, fizic, când spune asta, dar mama vine în spatele ei; o singură atingere e de ajuns pentru ca Vera să continue. Traversează camera și le ia paltonașele. Noaptea trecută, Vera a stat trează până târziu, cosând bani și scrisori în căptușeala paltonașelor copilașilor ei.

Lev sare numaidecât în picioare, bătând vesel din palme, repetând iar și iar: „Plimbare!” Până și Ania zâmbește. Au trecut doar cinci zile de la anunțarea războiului, dar în aceste zile vechea lor viață a dispărut.

Micul dejun trece precum un cortegiu funerar, cu priviri tăcute și ochi plecați. Nimeni în afară de mama nu se poate uita la Vera. La finalul mesei, bunica ei se ridică. Când se uită la Vera, ochii îi sunt plini de lacrimi, așa că se întoarce cu spatele.

— Haide, Zoia, spune mama ei cu voce aspră. Nu dă bine să întârziem.

Vera vede că buza mamei sale sângerează în locul unde și-a mușcat-o. Se duce la nepoții ei și îngenunchează înfiata lor, luându-i în brațe și ținându-i strâns.

— Nu plânge, Baba, spune Lev. Poți veni la plimbare cu noi mâine.

La capătul celălalt al camerei, Olga izbucnește în lacrimi și încearcă imediat să se controleze.

— Eu plec, mamă.

Mama le dă drumul încet copiilor și se ridică în picioare.

— Să fiți cuminți, este ultimul lucru pe care li-l spune nepoților ei. Îi dă Verei o sută de ruble. Atât ne-a mai rămas. Îmi pare rău...

Vera încuviințează din cap și își îmbrățișează mama pentru ultima oară. Apoi se îndreaptă de spate.

— Să mergem, copii.

Este o splendidă zi însorită. Toți șase merg împreună cât se poate de mult; mama și Baba pleacă primele, luând-o spre depozitul

alimentar Badaiev, unde muncesc amândouă; urmează Olga. Își îmbrățișează cu foc nepoata și nepotul, încercând să își ascundă lacrimile, apoi o ia la fugă spre stația de troleu.

Acum au rămas doar Vera cu copiii, înaintând pe strada aglomerată. Peste tot în jurul ei, se sapă tranșee, se construiesc adăposturi. Se opresc în Grădina de Vară, dar lebedele au dispărut de pe lac, iar statuile sunt acoperite cu saci cu nisip. Nu sunt copii veniți la joacă azi, nici nu se aud claxoane de biciclete.

Cu un zâmbet prea larg pe chip, Vera își ia copiii de mânuțe și merge cu ei într-o zonă a orașului unde n-au mai fost până acum.

În clădirea în care intră e dezlănțuit iadul pe pământ. Cozi șerpuesc în toate direcțiile, în fața ghișeelor din care se revarsă documente, manevrate de membri de partid în haine sumbre, cu figuri dure, acre.

Vera știe că ei ar trebui să se așeze direct la prima coadă și să își aștepte rândul, dar brusc nu mai e atât de puternică pe cât ar trebui să fie. Inspiră adânc și își duce copiii într-un colț. Aici nu este liniște – e forfotă peste tot –, pași, plânsete, strănuturi, implorări. Locul miroase a trupuri transpirate, a ceapă și a carne sărată. Vera îngenunchează lângă copii. Ania se încruntă.

— Aici miroase urât, mamă.

— Tovarășului Urechilă nu-i place locul ăsta, spune Lev, strângându-și în brațe iepurașul.

— Mai țineți minte că Papa ne-a spus tuturor că va trebui să fim puternici, când a plecat să se înroleze voluntar în Armata de Apărare Națională?

— Eu sunt puternic, spune Lev, strângând mândru un pumnișor grăsuț și rozaliu.

— Da, spune Ania, care a devenit suspicioasă acum.

Vera remarcă faptul că fiica ei se uită lung la paltonașele din brațele Verei și la valiza pe care a luat-o de acasă. Ia paltonașul greu din lână roșie și o îmbracă pe Ania, încheindu-i-l până la gât.

— E prea cald pentru ăsta, mamă, se vaită Ania, smucindu-se.

— O să plecați într-o excursie, spune Vera plat. Nu pentru mult timp. Doar o săptămână sau două. Și s-ar putea să ai nevoie de palton. Iar aici... aici, în valiza asta, am mai pus câteva hăinuțe și niște mâncare. Pentru orice eventualitate.

— Dar tu nu porți palton, spune Ania, încruntându-se.

— *Eu... ăăă... eu trebuie să merg la muncă și să stau acasă, dar voi vă veți întoarce acasă cât ai clipi și eu am să vă aștept. Când vă întoarceți...*

— *Nu, spune Ania ferm. Eu nu vreau să plec fără tine.*

— *Nici eu, se tânguie Lev.*

— *Nu avem de ales. Înțelegeți ce înseamnă asta? Vine războiul, iar mărețul nostru conducător, tovarășul Stalin, vrea ca voi, copiii, să fiți la adăpost. Veți pleca într-o scurtă călătorie cu trenul către sud, până când Armata Roșie va triumfa. Și apoi vă veți întoarce acasă la Papa și la mine.*

Lev plânge acum.

— *Tu vrei să plecăm? întrebă Ania, cu ochii eu albaștri scăldați în lacrimi.*

Nu, își zice Vera în sinea ei, chiar dacă încuviințează din cap.

— *Vreau să ai grijă de fratele tău, spune ea. Tu ești atât de puternică și de isteță. Vei sta tot timpul numai cu el nu îl vei lăsa niciodată singur. Ne-am înțeles? Poți să fii puternică pentru mine?*

— *Da, mamă, spune Ania.*

Următoarele cinci ore, stau când la o coadă, când la alta. Copiii sunt înregistrați, adunați și trimiși la alte cozi. La finalul după-amiezii, centrul de evacuare este literalmente plin ochi de copii și de mamele lor, dar locul este straniu de tăcut. Copiii se așază unde li se spune, cu fețișoarele lucind de sudoare din cauza paltoanelor de care nu ar avea nevoie, bălăbănindu-și piciorușele. Mamele nu se privesc între ele; doare îngrozitor să-ți vezi propria suferință oglindită în ochii altei femei.

În cele din urmă, sosește trenul. Roțile metalice scrâșnesc; rotocele de fum se ridică în văzduh. La început, mulțimea rămâne la locul ei – nimeni nu vrea să se miște –, dar când fluierul străpunge liniștea, aleargă precum o turmă, mamele îmbrâncindu-se între ele, dându-și coate cu forță, încercând să ocupe locuri pentru copiii lor în trenul salvator.

Vera se îmbrânțește și ajunge în față la coadă. Trenul de lângă ea pare viu, respirând fum, cloncânind. Membrii de partid patrulează peste tot ca niște rechini, forțându-le pe mame să se despartă de copiii lor. Lev plânge în hohote, agățat de Vera. Ania plânge și ea, dar în tăcere, ceea ce e oarecum chiar mai rău.

— Aveți grijă unul de celălalt și rămâneți împreună. Să nu vă dați mâncarea nimănui. Aveți bani cusuți în căptușeala buzunarelor, dacă vă trebuie, și tot acolo aveți numele și adresa mea.

Le prinde pe revere mici ecusoane cu numele lor.

— Unde mergem? întrebă Ania.

Încearcă să se comporte matur; ți se rupe inima să vezi asta la un copil. La cinci ani, ar trebui să se joace cu păpuși, nu să stea la coadă, așteptând să plece de acasă.

— Undeva la țară, într-o grădină de vară de lângă râul Luga. Veți fi în siguranță acolo, Ania. Și în scurt timp, voi veni după voi.

Vera se joacă cu ecusonul prins de reverul Aniei, ca și cum acel petic de identificare ar putea ajuta la ceva.

— Urcați în vagoane! urlă un tovarăș. Acum! Trenul pleacă.

Vera își strânge în brațe fiica, apoi și fiul, după care se îndreaptă încet de spate, simțind parcă oasele rupându-i-se când face asta.

Alți oameni își țin strâns copiii sau îi încredințează altora.

Toți plâng și fac cu mâna în semn de rămas-bun. Ania îl ține pe Lev de mână; îi arată mamei cât de strâns îl ține, cât de puternică este.

Apoi pleacă.

La început, Vera nu e capabilă să se clintească din loc. Oamenii o îmbrâncesc din calea lor, adresându-i înjurături desperade, înfierate. Ei nu observă că e paralizată, că nu se poate mișca? În cele din urmă, cineva o împinge atât de tare, că se prăbușește în genunchi. O ating copiii care sunt dați din mână în mână de adulți peste capul ei.

Vera se ridică încet în picioare, observând indiferentă că i s-au rupt ciorapii în genunchi. Se dă într-o parte, căutând geamul trenului, începând să alerge de la un vagon la altul, până când își dă seama că nu are cum să-și vadă copiii, pentru că sunt prea mici.

Atât de mici.

Le-a spus oare totul?

Să nu renunțați la paltonașe; iarna vine așa de repede, deși ei spun că o să vă întoarceți într-o săptămână.

Nu vă despărțiți niciodată.

Spălați-vă pe dinți.

Mâncați-vă mâncarea. Pe toată. Și fiți primii la coadă la toate mesele.

Aveți grijă unul de celălalt.

Vă iubesc.

În acest moment, Vera se împiedică, mai să cadă. Nu le-a spus că îi iubește. I-a fost frică să nu-i facă să plângă și mai tare, așa că s-a abținut să rostească prețioasele cuvinte, singurele care contau cu adevărat.

Scoate un sunet. Durerea vine de undeva din străfundul ei și erupe pur și simplu. Urlând, se afundă din nou în mulțimea de oameni, își croiește drum dând din coate pe lângă femeile care se uită la ea cu ochi goi, disperați. Se luptă să ajungă înapoi la tren.

— Sunt o muncitoare neînsemnată, îi spune ea femeii de la capătul cozii, care arată prea obosită ca să îi pese.

— Actele?

— Le-am pierdut în tot haosul ăsta, spune ea, arătând spre mulțime. Minciuna are gust amar pe limbă și îi vine rău de la stomac. Este genul de lucru care atrage atenția, și nimic – nici măcar războiul – nu este mai înspăimântător decât atenția poliției secrete. Își îndreaptă postura. Muncitorii nu controlează evacuarea. Nu este eficient. Poate că ar trebui să raportez asta cuiva.

Critica are efect. Femeia obosită se îndreaptă, încuviințând scurt din cap.

— Da, tovarășă. Aveți dreptate. Am să fiu mai atentă.

— Așa să faceți.

Inima Verei bate cu putere când trece de ea și urcă în tren. Cu fiecare pas, este sigură că cineva va veni după ea, strigând Fraudă! și o va ridica.

Dar nu e nimeni pe urmele ei, și ea încetinește pasul, uitându-se la marea de chipuri de copii din jur. Stau înghesuiți ca sardelele pe niște băncile gri, înfocoliți în paltoane, cu căciuli pe cap, în această zi însorită de vară – dovadă a faptului că nimeni nu crede că se vor întoarce acasă în două săptămâni, deși nimeni n-ar îndrăzni să spună asta. Fețele lor rotunde sunt lucioase de la lacrimi sau sudoare. Sunt tăcuți. Atât de tăcuți. Nu vorbesc, nu râd, nu se joacă. Stau pur și simplu așezați acolo, sfârșiți și inerti. Sunt și câteva femei. Lucrătoarele însărcinate cu evacuarea, educatoare de la grădinițe și probabil unele ca Vera, care nu au putut nici să-și lase copiii să plece, nici să sfideze un ordin al statului.

Ea nu vrea să se gândească la ce a făcut sau la ce repercusiuni ar

putea avea fapta ei asupra familiei. Au nevoie disperată de banii pe care îi câștigă ea la bibliotecă...

Trenul pare să se trezească la viață. Fluierul șuieră și ea simte că începe să se miște. Aproape fără să atingă băncile, neputându-se uita în ochii copiilor din jur, continuă să înainteze, din vagon în vagon.

— Mama!

Aude vocea Aniei răzbind prin zgomotul hurducăit al trenului. Apucându-se cu mâinile de orice îi iese în cale, Vera își croiește drum până la băncuța pe care copiii ei stau înghesuți unul într-altul, prea scunzi pentru a ajunge cu căpșoarele la geam.

Se așază și îi ridică pe amândoi în poală, acoperindu-i cu sărutări.

Fața rotundă a lui Lev, leoarcă de sudoare și de lacrimi, este deja zoită, deși ea nu-și poate imagina cum de a reușit asta. Copilul are ochii înlăcrimați, dar de data asta nu plânge, iar Vera se întrebă dacă despărțirea lor l-a marcat cumva, dacă acum este mai puțin inocent sau poate nu mai e la fel de mic.

— Ai spus că trebuie să plecăm.

Gâtul Verei e așa de încordat, că nu poate decât să încuviințeze din cap.

— L-am ținut de mână, mamă, spune Ania solemn. Fiecare minut.

∴

Asemenea tuturor sovieticilor destoinici, Vera nu își permite să pună la îndoială guvernarea. Dacă tovarășul Stalin vrea să îi protejeze pe copii ducându-i în sud, ea îi urcă în tren. Marele ei act de sfidare, faptul de a-i însoți pe copii, pare un lucru neînsemnat, și cu cât se îndepărtează mai mult de Leningrad, cu atât mai mult își pierde din importanță. O să se asigure că ajung în siguranță la destinație, și când va ști că totul este bine, se va întoarce la serviciul ei de la bibliotecă. Dacă are noroc, o să dureze totul o zi sau două. O să-i explice șefului ei, tovarășul Plotkin, că a fost datoria ei patriotică să fie alături de copiii ei în această evacuare dispusă de stat.

Cuvintele sunt importante în Uniunea Sovietică. Cuvinte ca patriotic, eficient, esențial. Nimeni nu vrea să pună la îndoială un lucru greșit. Dacă Vera poate acționa sigur și cu curaj, poate că va fi bine.

Numai de nu s-ar mai îngrijora prea mult mama ei. Sau Olga.

— Mamă, mi-e foame, spune Lev morocănos.

Este ghemuit în poala ei ca un mugur de ferigă mititel, ținând în

brațe iepurașul lui gri de pluș. Își sugere degetul și mângâie interiorul moale de satin roz al uneia din urechile clăpăuge ale iepurașului.

Sunt în tren de numai câteva ore și nimeni nu a spus nimic despre mâncare sau despre momentul când vor ajunge la destinație.

— Curând, leuțul meu, spune Vera, mângâindu-l ușor pe umăr.

Ea vede cum copiii din tren încep să își revină din amorțeală, devenind agitați. Câțiva scâncesc; unul începe să plângă. Vera vrea să ia punguța cu stafide pe care o are la ea, când aude șuieratul trenului. De data asta nu se oprește, nu pufăie o dată, ca și cum ar fi la o răscruce, ca să se oprească pe urmă. În schimb, sunetul continuă fără încetare, ca țipătul unei femei. Frânele se blochează cu un scrâșnet, făcând trenul să se zgâlțâie; încetinește.

Peste tot în jurul lor erup rafale de focuri de armă. Se aude bâzâitul unui motor de avion, apoi încep exploziile.

Vera privește afară, vede foc peste tot. În tren se declanșează panica. Toată suflarea țipă și fuge la geamuri.

— Toată lumea jos din tren, strigă o femeie într-o bluză cu însemnele partidului și pantaloni albaștri de lână șifonați, care își face loc prin vagon. Mergeți în hambarul din spatele nostru. Acum!

Vera își ia copiii și fuge. Mai târziu, când e în fața șirului, își dă seama că ea este adult, că ar trebui să îi ajute pe copiii neînsoțiți. Avionul continuă să zboare deasupra lor; bombele cad și aprind totul.

Afară, numai fum și țipete. Abia dacă poate distinge altceva decât distrugere – clădiri în flăcări, găuri negre, mocnind, în pământ, case năruite.

Au sosit nemții, înaintând cu tancurile, și mitralierele, și bombele lor.

Vera vede un bărbat venind spre ea; poartă uniformă militară.

— Unde suntem?

— La vreo patruzeci de kilometri sud de râul Luga, strigă el trecând în fugă pe lângă ea.

Ea își strânge copiii mai aproape; plâng acum, cu fețele cănite.

Aleargă laolaltă cu mulțimea către un hambar uriaș și se îngheșuie cu toții înăuntru. Acolo e zăpușeală și miroase a spaimă, a foc și a sudoare. Pot auzi avioanele deasupra lor și simt cum bombele zguduie pământul.

— Ne-au dus direct în ghearele nemților, spune o femeie cu amărăciune în glas.

— Șșșșt, se aud deodată alte zeci de femei, dar e ceva ce trebuie spus.

Acest adevăr se înfige în mintea Verei ca o așchie de metal ce nu mai poate fi îndepărtată.

Toți acești oameni – majoritatea copii – așteptând o noapte, care nu vrea să mai vină, ca să aibă protecția pe care s-ar putea să nu o mai aibă deloc. Cum să ai încredere într-un conducător care îi trimite pe copiii patriei lui direct în mâinile inamicului?

Slavă Domnului că ea e cu copiii ei. Dacă ar fi fost singuri?

Știe că se va gândi la asta mai târziu și mult timp după aceea; va plânge, probabil de ușurare. Dar mai târziu. Acum trebuie să acționeze.

— Trebuie să ieșim din hambarul ăsta, spune ea, încet la început, dar când încă o bombă lovește destul de aproape cât să zguduie căpriorii și să stârnească o ploaie de praf peste ei, repetă mai tare îndemnul. Trebuie să ieșim din hambarul ăsta. Dacă ne lovește o bombă...

— Cetățeni, vorbește cineva, partidul ne vrea aici.

— Da, dar... copiii noștri. Nu spune ce gândește; nu poate. Dar mulți știu oricum. O vede în ochii lor. Eu îmi scot copiii de aici. Iau pe oricine vrea să vină cu mine.

Se aude un murmur în jurul ei, ceea ce nu o surprinde aproape deloc. Țara ei este un loc dominat de frică în aceste vremuri, nimeni neștiind cine te-ar putea omorî mai repede – nemții sau poliția secretă.

Își prinde copiii mai strâns de mânuțe și începe să se deplaseze încet prin mulțime. Până și copiii se dau în lături, lăsând-o să treacă. Ochii care o privesc sunt neîncrezători și înspăimântați.

— Eu vin cu dumneata, spune o femeie.

Este bătrână și ridată, cu părul alb ascuns sub un batic murdar.

Are patru copii strânși în jurul ei, îmbrăcați de iarnă, cu fețele palide brăzdate de funingine.

Ei sunt singurii.

Vera și femeia împreună cu cei șase copii ai lor ies din hambar, trecând pe lângă toți copiii tăcuți. Afară, peisajul rural e înnegurat de atâta fum.

— Am face bine să pornim, spune femeia.

— Cât de departe suntem de Leningrad? întrebă Vera, neștiind

dacă decizia a fost înțeleaptă.

Se simte expusă acum, vulnerabilă în fața avioanelor care zboară pe deasupra. În stânga ei, cade o bombă și o clădire explodează.

— Cam la nouăzeci de kilometri, răspunde femeia. Nu ajută la nimic să stăm la taclale.

Vera îl ridică pe Lev în brațe și o apucă de mână pe Ania. Știe că n-o să-și poată căra fiul prea mult, dar vrea să înceapă astfel. Pentru orice eventualitate. Îi poate simți inimioara bătându-i puternic, ritmic în pieptul lipit de al ei.

În anii ce vor să vină, va uita greutatea aceluia drum, bășicile până la sânge de pe piciorușele copiilor ei, cum au rămas fără mâncare, cum au dormit prin pături pentru fân ca niște criminali, ciulind urechile cât era noaptea de lungă după avioane zburând pe deasupra și bombe căzând, cum s-au trezit panicați, crezând că au fost împușcați, pipăindu-se pe întuneric după răni inexistente. Dar își va aminti în schimb de șoferii de camioane care i-au luat cu ei și de oamenii care s-au oprit să le dea un codru de pâine și să îi întrebe ce au văzut în sud. Își va aminti cum le-a spus ceea ce nu știuse înainte: că războiul înseamnă foc și spaimă și trupuri sfărtecate în șanțurile de pe marginea drumului.

Când ajunge acasă, se prăbușește în brațele primitive ale mamei, ostenită și sfârșită, sângerând; are pantofii găuriți pe alocuri, iar durerea de picioare nu cedează nici după ce le scufundă în cuva cu apă fierbinte. Dar nimic din toate astea nu contează. Nu acum.

Ceea ce contează este Leningradul, frumosul ei oraș alb. Nemții înaintează spre casa ei. Hitler și-a jurat să radă acest oraș de pe hartă.

Vera știe ce are de făcut.

Mâine, în zori, se va da jos din patul ei îngust și se va îmbrăca în mai multe straturi de haine. Va împacheta toți cârnații și toate fructele uscate pe care le poate căra și, asemenea altor mii de femei de vârsta ei, va pleca din nou spre sud pentru a-i proteja pe toți cei pe care îi iubește. Este datoria oricărui cetățean.

— Trebuie să îi oprim la Luga, îi spune ea mamei, a cărei față de schimonosește pricepând sensul vorbelor. Au nevoie de muncitori acolo.

Mama nu întreabă de ce, cum sau de ce tocmai tu? Toate acele

răspunsuri sunt limpezi. Este abia prima săptămână încheiată de război, iar Leningradul se transformă deja într-un oraș al femeilor. Bărbații între paisprezece și șaizeci de ani au plecat la război. Acum fetele îi urmează.

— Voi avea eu grijă de copii, este tot ce poate spune mama ei, dar Vera aude că de fapt spune Să te întorci la noi, m-auzi? Ia fel de clar ca și cum ar fi spus-o cu voce tare.

— N-am să lipsesc mult, promite Vera. Cei de la bibliotecă o să spună că sunt patriotă. O să fie totul bine.

Mama încuviințează doar din cap. Știu amândouă că e pură ficțiune promisiunea aceasta a Verei, dar nu scot o vorbă. Amândouă vor să creadă.

Capitolul 20

— Cred că ajunge pentru astă-seară, spuse mama.

Meredith fu prima care se ridică. Cu mișcări aproape precaute, traversă micul spațiu mochetat și se opri lângă mama.

— Nu arăți așa de obosită în seara asta.

— Resemnare, spune mama, uitându-se la mâini.

Răspunsul neașteptat o făcu pe Nina să sară în picioare. Veni alături de sora ei.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Ai avut dreptate, Nina. Tatăl vostru mi-a smuls promisiunea de a vă spune această poveste. Eu nu am vrut. Și este obositor să te opui unui lucru.

— De aceea ai fost așa de... înnebunită după moartea tatei? întrebă Meredith. Pentru că îi ignori dorințele?

— Asta e poate unul dintre motive, spuse mama ei, ridicând ușor din umeri, ca și cum acel motiv nu ar fi contat prea mult.

Nina și Meredith rămaseră acolo încă o clipă, dar dacă se crease vreo legătură intimă între ele astă-seară, oricât de fragilă, aceasta dispăruse deja. Din nou, mama abia dacă le privea în ochi.

— În regulă, spuse Meredith până la urmă. Venim mâine-dimineață să te luăm la micul dejun.

— Eu nu vreau...

— Noi vrem, spuse Nina cu o voce care anihilă protestul mamei. Mâine o să fim toate trei împreună. Poți să comentezi, să te opui sau să țipi la mine, dar știi că nu mă voi răzgândi și că până la urmă obțin ce vreau.

— Are dreptate, întări Meredith, zâmbind. Devine foarte nesuferită când nu obține ce vrea.

— De unde să știm asta? spuse mama.

— Asta a fost o glumă? spuse Nina, zâmbind.

Era ca și cum ar fi văzut soarele pentru prima oară sau ca și cum ar fi mers pentru prima oară pe bicicletă. Întreaga lume se luminează parcă deodată.

— Hai, plecați odată, spuse mama, dar Nina își dădu seama că

făcea eforturi de a-și reține zâmbetul, și această mică schimbare fu de ajuns să-i dea aripi Ninei.

— Haide, surioară, spuse ea, cuprinzând-o pe Meredith cu un braț. Leșiră din cabina de lux a mamei și intrară în camera lor.

Lungă și îngustă, aceasta era surprinzător de spațioasă. Există o mică zonă de relaxare – un fotoliu dublu care se transforma în pat – cu o măsuță de cafea, un televizor și două paturi de o persoană. Două uși glisante dădeau pe o verandă privată. Nina porni televizorul, care prezenta traseul navei lor pe harta nautică. Aici, în largul apelor Columbiei Britanice, nu existau servicii de telefonie mobilă ori de internet și nici canale de televiziune. Dacă doreau să vadă un film, trebuiau să închirieze unul de la biblioteca de la bordul navei.

— Prima la baie, spuse Meredith imediat ce închiseră ușa în urma lor, iar Nina pufni în râs.

Era o formulă de pe vremea tinereții lor.

Meredith stă pe partea mea, tată, spune-i să se dea mai încolo.

Nina mi-a stricat roboții boxeri înadins.

Fetelor, nu mă faceți să opresc mașina asta.

Nina nu se putu abține să nu râdă. După ce Meredith ieși din baie, curată și pregătită de culcare în pijamaua ei roz din flanel, Nina intră și ea la baie și se pregăti de culcare. Pentru prima oară după mulți ani, ea și sora ei se culcară în paturi alăturate.

— Zâmbești, spuse Meredith.

— Mă gândeam la excursiile noastre cu cortul.

— „Fetelor, nu mă faceți să opresc mașina asta”, spuse Meredith, și pufniră amândouă în râs.

Preț de o clipă magică, toți anii aceia dispărură, și ele redeveniră copii, certându-se pentru fiecare centimetru de spațiu de pe bancheta din spate a Cadillac-ului roșu aprins decapotabil, John Denver cântând despre hoinăritul pe înălțimile munților.

— Mama nu participa niciodată, adaugă Meredith, încetând să mai zâmbească.

— Cum de reușea să stea atât de tăcută?

— Am crezut întotdeauna că se comporta așa pentru că nu-i păsa nici cât negru sub unghie, dar acum nu știu. Tata avea dreptate: povestea asta schimbă totul.

Nina încuviință din cap și se întinse pe spate.

— Fotografia aia, spuse ea după un timp. Sunt Ania și Lev, nu?

— Probabil.

Nina se întoarse cu fața la sora ei. Întrebarea care planase deasupra lor toată seara, acumulând tensiune, era foarte aproape acum, imposibil de ignorat.

— Dacă mama este cu adevărat Vera, spuse ea rar, ce s-a întâmplat cu copiii ei?

∴

Nina colindase toată lumea, dar rareori văzuse peisaje care să rivalizeze cu măreția canalului navigabil Inside Passage. Apa era de un albastru intens, misterios, și erau insule peste tot – petice de uscat presărate cu coline accidentate împădurite, care arătau exact ca în urmă cu două sute de ani. Dincolo de ele, se zăreau munți masivi, acoperiți cu zăpadă.

Ieșise devreme în dimineața asta și fusese răsplătită cu niște cadre uluitoare oferite de revărsatul zorilor deasupra apei. Surprinse o orcă ieșind din apă la prova navei, cu uriașul ei corp alb-negru în contrast puternic cu cerul de bronz al dimineții.

Se opri din fotografiat abia pe la șapte și jumătate. Îi înghețaseră mâinile și îi clănțăneau dinții atât de tare că nu mai putea ține aparatul nemișcat.

— Doriți o ciocolată fierbinte, doamnă?

Nina se întoarse cu spatele la balustradă și la priveliștea fantastică, și se trezi față în față cu o stewardesă de punte, cu un chip juvenil, care ducea o tavă cu căni și termosuri cu ciocolată fierbinte. Atât de tentantă era oferta că nici nu se mai supără pe ea pentru că i se adresase cu apelativul doamnă.

— Ar fi grozav. Mersi.

Fata zâmbi.

— Găsiți și pături pe șezlongurile de pe punte.

— Se face vreodată cald aici? întrebă Nina, cuprinzând cu degetele reci cana caldă.

— Poate în august. Fata zâmbi. Este frumos în Alaska, dar clima nu e prea prietenoasă.

Nina îi mulțumi și se duse la unul dintre șezlongurile de pe punte. Luă o pătură grea de lână, și-o puse pe umeri și se întoarse lângă balustradă. Acolo, își lăsă privirea să rătăcească peste sclipirea apei

azurii. Trei delfini înotau pe lângă navă, sărind și scufundându-se într-o sincronizare perfectă.

— Țsta e semn de noroc, spuse Meredith, venind lângă ea.

Nina desfăcu brațul, lăsând-o pe Meredith să se cuibărească sub pătură lângă ea.

— E al dracului de frig afară.

— Dar frumos.

La mare depărtare în față, un far singuratic trona la capătul verde stâncos al unei insule.

— Te-ai foid cam mult azi-noapte, spuse Meredith, luând cana cu ciocolată fierbinte din mâna Ninei.

— De unde știi?

— Am insomnii în ultima vreme. Este una dintre numeroasele surprize pe care ți le aduce o căsnicie năruită. Sunt mereu epuizată și nu dorm niciodată. Deci, de ce te-ai tot zvârcolit peste noapte?

— Mai sunt trei zile și ajungem la Juneau.

— Și?

— L-am găsit.

Meredith se întoarse spre ea. Pătura alunecă dintre degetele Ninei și căzu.

— Cum adică l-ai găsit?

— Pe profesorul de studii ruse. Dr. Adamovici. Este într-un azil de pe Franklin Street din Juneau.

— Deci, de-aia am plecat în croaziera asta. Ar fi trebuit să-mi dau seama. Ai vorbit cu el?

— Nu.

Meredith își mușcă buza și privi spre apă.

— Cum ar trebui să procedăm? Putem să apărem pur și simplu la ușa lui?

— Nu prea m-am gândit la asta. Știu. Știu. Mare surpriză. Doar că m-am entuziasmat atât de tare când l-am găsit. Știu că va avea răspunsuri pentru noi.

— El i-a scris *ei*. Nu nouă. Nu cred că-i putem spune mamei. Este... vulnerabilă, Neens. Tata avea dreptate în privința asta.

— Știu. De-aia n-am dormit. Nu-i putem spune că am făcut investigații despre viața ei și nu putem să apărem pur și simplu la azil, să ne vedem cu profesorul, nici nu ne putem furișa o zi după ce am

făcut atâta tam-tam să fim împreună. Și chiar dacă ne-am furișat, s-ar putea ca el nici să nu stea de vorbă cu noi. Pe ea a vrut să o vadă.

— Înțeleg de ce te-au ținut toate astea trează. Mai ales ținând cont de implicații.

— Implicații?

— Firea ta, Neens. Nu te poți vedea cu el.

— Știu. Și-atunci, ce facem?

— Vom merge toate să ne întâlnim cu profesorul.

Nina icni când auzi vocea mamei ei și se întoarce. Când tresări, lovi marginea cării de balustradă, și ciocolata fierbinte de împrăștiat peste tot.

— Mamă, se bâlbâi Meredith.

— Ai auzit tot? Întrebă Nina, lingându-și ciocolata de pe degete.

Știa că părea calmă – era unul dintre numeroasele lucruri învățate din jurnalism: cum să pari calm chiar dacă în interior fierbi –, dar vocea îi tremura. Lucrurile mergeau atât de bine în relația cu mama în ultima vreme; nu-i venea să creadă că stricase totul.

— Am auzit destul, spuse mama. Este profesorul din Alaska, da? Cel care mi-a scris cu mulți ani în urmă?

Nina dădu aprobator din cap. Trase pătura de pe ea și Meredith și se duse cu ea la mama, punându-i-o pe umeri.

— Eu sunt de vină, mamă. Nu Meredith.

Mama strânse pătura la piept, degetele ei părând și mai albe pe pătura roșie. Se uită la șezlongul de lângă ea și se așeză, acoperindu-se grijulie cu pătura.

Nina și Meredith se așezară și ele pe șezlonguri, de o parte și de alta a mamei, acoperindu-se cu pături. Un steward veni și le oferă câte o cană cu ciocolată fierbinte.

— Îmi pare rău, mamă, spuse Nina. Ar fi trebuit să îți spun de la început.

— Ai crezut că nu aș fi fost de acord cu călătoria.

— Da, spuse Nina. Vreau doar să ajung să te cunosc. Și nu doar pentru că i-am promis tatei.

— Vrei răspunsuri.

— Cum pot... cum *putem*, spuse Nina, incluzând-o și pe Meredith în discuție, să nu vrem răspunsuri? Faci parte din ceea ce suntem, iar noi nu te cunoaștem. Poate de aceea nu ne cunoaștem nici pe noi

înșine. Meredith nu-și poate da seama dacă își iubește soțul sau care e visul ei. Iar pe mine mă așteaptă un bărbat în Atlanta, și eu nu mă gândesc decât la Vera.

Mama se întinse pe scaunul din lemn de tec.

— Presupun că e timpul, spuse ea încet. Cred că tatăl vostru a vorbit cu profesorul Adamovici, deși eu nu am făcut-o niciodată. El era de părere că ar trebui să vorbim – că eu ar trebui să vorbesc. Probabil de aceea a păstrat scrisoarea toți anii ăștia.

— Despre ce vrea să vorbească profesorul?

Meredith puse această întrebare, și, deși vorbi încet, privirea din ochii ei era încordată.

— Leningrad, spuse mama. Mulți ani, guvernul a ascuns ce s-a întâmplat. Noi, sovieticii, ne pricepem la tănuit lucruri, iar mie mi-a fost teamă să vorbesc despre asta. Dar acum nu mai am de ce mă teme. Împlinesc optzeci și unu de ani mâine. De ce să mă mai tem?

— Mâine e ziua ta? întrebă amândouă într-un glas.

Mama aproape zâmbi.

— A fost mai ușor să ascund totul. Da, mâine este ziua mea. Sorbi din ciocolata fierbinte. Am să merg cu voi să mă întâlnesc cu acest profesor, dar voi două ar trebui să știți acum: veți regreta că ați stârnit toată această poveste.

— De ce spui asta? întrebă Meredith. Cum am putea regreta că vom afla cine ești?

Trecu o clipă lungă de tăcere înainte ca mama să răspundă. Se întoarse lent către Meredith și spuse:

— Veți regreta.

∴

Ketchikan era un oraș prosper grație somonului: capturat, dat la sare, procesat. Pluviometrul indica umiditatea climatului.

— Priviți! spuse Meredith, arătând înspre o zonă verde de peste drum, unde un bărbat cu păr negru, lung sculpta un stâlp totemic.

O mulțime se adunase în jurul lui, urmărindu-l.

Nina îndrăzni să o ia pe mama de braț.

— Hai să vedem și noi.

Fu surprinsă când mama ei încuviință din cap și o lăsă pe Nina să o treacă strada până în părculeț.

Cum stăteau acolo, începu să plouă. Majoritatea mulțimii se risipi,

căutând să se adăpostească, dar mama rămase acolo, privindu-l pe bărbat muncind. În mâinile lui pricepute, unealta metalică tăia, scobește și transforma lemnul. Văzură apărând o labă.

— Este un urs, spuse mama, iar bărbatul ridică privirea.

— Aveți ochi buni, spuse el.

Nina își dădu seama că meșterul era bătrân. Pielea negricioasă îi era ridată și tăbăcită, iar părul îi era sur la tâmple.

— Este pentru fiul meu, explică bărbatul, arătând pasărea cu cioc proeminent de la baza totemului. Țsta e clanul nostru. Corbul. Iar această pasăre-zeu al tunetelor și fulgerelor și ploii a adus furtuna care a luat cu ea șoseaua. Iar ursul ăsta e fiul meu...

— Deci, este istoria unei familii, spuse Meredith.

— Un totem funerar. În amintirea lui.

— Este frumos, spuse mama, și chiar atunci, în ploaia care cădea, Nina auzi vocea de poveste, care pentru prima oară căpăta sens. Înțelese de ce mama ei spunea povestea doar în întuneric și de ce vocea ei era atât de diferită: era vorba despre pierdere. Acea era vocea mamei sale când lăsa garda jos.

Rămaseră acolo până când văzură laba ursului căpătând formă. Apoi porniră, în sfârșit, către Creek Street. Aici, vechiul cartier al bordelurilor fusese transformat într-un bulevard plin de magazine și restaurante plasate deasupra unui râu. Găsiră un mic restaurant cochec cu priveliște și se așezară la o masă noduroasă de pin, lângă fereastră.

Strada era plină de turiști cu pungi de cumpărături, deplasându-se ca niște animale sălbatice în sezonul migrațiilor de la un magazin la altul, ignorând ploaia. Clopoștii de deasupra ușilor magazinelor compuneau un cântecel improvizat.

— Bine ați venit la Captain Hook's! le întâmpină o chelneriță simpatică îmbrăcată într-o salopetă de un galben aprins și într-o cămașă cu pătrățele roșii.

Peste buclele castanii își îndesase o șapcă pescărească. Avea numele scris pe un ecuson prins la piept: Brandi. Le dădu câte un meniu mare laminat în forma unui cârlig de undiță. Când ai bate din palme, chelneriță reveni să ia comanda, care constă din trei coșuri cu pește și cartofi prăjiți și trei ceaiuri cu gheață. După ce plecă, Meredith spuse:

— Mă întreb cum ar arăta oare totemul familiei noastre.

Urmă un moment de pauză, răstimp în care ridicară toate privirile și se uitară una în ochii celeilalte.

— Tata ar fi la bază, spuse Nina. De la el a început totul.

— Un urs, spuse Meredith. Nina ar fi vultur.

Un vultur. O singuratică. Gata să zboare departe. Se încruntă ușor, dorindu-și să aibă puterea de a nu fi de acord. Munca ei își lăsase amprenta în toată lumea, dar aproape deloc acasă. Totemul nimănui altcuiva nu ar fi inclus-o, cu excepția celui al familiei sale, și, deși asta își dorise mereu – să fie total liberă și independentă –, acum se simțea singură.

— Meredith ar fi o leoaică ce se îngrijește de toți și are mândria neștirbită.

— Tu ce ai fi, mamă? întrebă Meredith.

Mama ridică din umeri.

— Eu cred că nu aș fi acolo.

— Crezi că nu ne-ai marcat în niciun fel? întrebă Nina.

— Nu într-un fel care să merite a fi ținut minte.

— Tata te-a iubit mai bine de cincizeci de ani, spuse Meredith. Asta înseamnă ceva.

Mama sorbi din ceaiul cu gheață și se uită pe fereastră la ploaia de afară.

Chelnerița reveni cu mâncarea comandată. Nina se ridică rapid în picioare și îi ceru ceva în șoaptă, după care își reluă locul pe scaun, în timp ce mâncară deliciosul halibut cu cartofi prăjiți, discutară despre ziua petrecută în Ketchikan – despre bijuteriile de aur din vitrinele magazinelor, despre arta tribală bogat ornamentată a Primelor Națiuni⁵, despre puloverele Cowichan purtate de localnici și despre vulturul pleșuv pe care îl văzuseră cocoțat pe un stâlp totemic din oraș. Era o conversație ce ar fi putut fi purtată de orice familie aflată în vacanță în acel oraș, dar Ninei i se păru aproape magică. Când mama ei vorbea despre lucrurile care o interesau, parcă se îmblânzea. Era ca și cum fiecare cuvânt obișnuit ar fi eliberat ceva din ea până când, la sfârșitul mesei, mama zâmbea.

Chelnerița reveni și debarasă. În loc să pună nota de plată pe masa din lemn, puse o felie de tort aniversar în fața mamei. Lumânarea aprinsă de pe ea pâlpâia deasupra glazurii de cremă de unt.

— La mulți ani, mamă! îi urară într-un glas Meredith și Nina.
Mama se uită fix la lumânare.

— Am vrut mereu să organizăm o petrecere de ziua ta, spuse Meredith.

Întinse mâna și o așeză peste a mamei.

— Am făcut atâtea greșeli, spuse mama calm.

— Toată lumea face greșeli, răspunse Meredith.

— Nu. Eu... Eu nu am vrut să fiu așa... Am vrut să vă spun... dar nu am putut nici măcar să mă uit la voi, atât de rușine mi-a fost.

— Te uiți la noi acum, spuse Nina, deși nu era tocmai adevărat.
Mama se uita de fapt la lumânare. Vrei să ne spui povestea ta. Ai vrut dintotdeauna. De aceea ai început basmul.

Mama scutură din cap.

— Tu ești Vera, spuse Nina încet.

— Nu, spuse mama, fata aceea nu sunt eu.

— Dar ea este cea care ai fost, spuse Nina, urându-se pentru asta, dar neputând să se oprească.

— Tu ești un câine cu un os, Nina. Oftă. Da. Cândva, demult, eu am fost Veronika Petrovna Marcenko.

— De ce...

— Destul, o întrerupse mama tăios. Aceasta e prima mea aniversare cu fiicele mele. O să avem timp mai târziu pentru restul.

Capitolul 21

La cină, discutară despre lucruri banale. Băură vin și închinară din nou pentru cei optzeci și unu de ani ai mamei. După o masă delicioasă, se plimbară pe aleile luminate ca în Vegas ale uriașului vas de croazieră și ajunseră la un teatru, unde un bărbat într-un combinezon portocaliu cu paiete presta un număr de magie. Își făcu asistenta, sumar îmbrăcată, să dispară, îi dădu trandafiri de hârtie care se transformară în porumbei albi care își luară zborul și o tăie în câteva bucăți, după care o reasamblă.

Mama aplaudă cu entuziasm fiecare nou truc, zâmbind ca un copil.

Meredith nu-și putea lua ochii de la mama ei. Radia și era aproape fericită; pentru prima oară, Meredith înțelese cât de rece fusese până atunci frumusețea mamei. În seara aceasta avea un alt fel de frumusețe: mai suavă, mai caldă.

Când reprezentația se termină, o luară spre cabinele lor. Pe culoarele aglomerate, în mijlocul discuțiilor partenerilor de croazieră și al soneriilor clopoțelilor de la cazinou, ele erau bizar de tăcute. Ceva se schimbă azi, odată cu acea mică lumânare aprinsă pe felia de tort de ciocolată, dar Meredith nu știa precis ce anume se schimbă sau cum aveau să fie ele afectate de această schimbare. Știa doar că își pierduse abilitatea de a mai fi despărțită. Timp de mai bine de douăzeci și cinci de ani, menținuse și ea un zid ridicat între ele. Refuzase să își vadă cu adevărat mama sau să aibă nevoie de ea, și în acea distanță, își găsisse forța de a rezista. Cel puțin o falsă forță. Acum nu mai avea aproape nimic din acea putere. Sincer, se bucura că se făcuse prea târziu pentru a mai asculta din povestea mamei în seara asta.

Ajunse la ușa lor, iar Nina se opri.

— A fost o zi grozavă, mamă. La mulți ani! Se apropie cu mișcări stângace și o prinse pe mama într-o îmbrățișare care se încheie înainte ca mama să ridice măcar brațele.

Meredith vru să facă același gest, dar când privi în ochii albaștri ai mamei, se simți prea vulnerabilă pentru a face vreo mișcare.

— Eu... ăăă... Presupun că ești obosită, spuse Meredith, zâmbind

încurcată. Ar trebui să mergem la culcare și să ne trezim devreme. Mâine trecem prin Parcul Național Glacier Bay. Am auzit că este spectaculos.

— Mulțumesc pentru aniversare, spuse mama, atât de încet că abia o auziră, apoi deschise ușa camerei și intră.

Meredith deschise ușa camerei lor și intră.

— Prima la cadă, anunță Nina, zâmbind ștrengărește.

Meredith abia observă. Luă o pătură de pe patul ei și ieși pe micuța verandă. De aici, putea vedea în întuneric linia uniformă a țărmului. Ici și colo scilipeau luminițe, marcând viețile oamenilor.

Se sprijini cu spatele de ușa glisantă și începu să se gândească la ceea ce nu se vedea. Era totul acolo – misterul, frumusețea; ascunse vederii ei acum, dar existau totuși acolo. Ceea ce vedem este pur și simplu o chestiune de sincronizare și de perspectivă. Ca și în cazul mamei. Poate că totul fusese mereu acolo pentru a fi văzut, iar Meredith nu avusese perspectiva potrivită, sau poate destulă lumină.

— Presupun că asta ești tu, Meredith.

Tresări la auzul vocii mamei, apărând din întunericul verandei, din dreapta ei. Era un alt șoc al realității: existau sute de mici verande pe această latură a navei, și totuși, în întuneric, fiecare părea complet separată.

— Hei, mamă, spuse ea.

Abia dacă putea distinge silueta trupului mamei sale, cu excepția sclipirii albe a părului ei.

Semănau în acest sens, ea și mama ei. Când le frământa ceva, amândurora le plăcea să stea afară, singure.

— Te gândești la căsnicia ta, spuse mama.

Meredith oftă.

— Presupun că nu ai un sfat pentru mine.

— Să pierzi dragostea este un lucru groaznic, spuse mama cu blândețe. Dar să îi întorci spatele este insuportabil. Îți vei petrece tot restul vieții gândindu-te la asta? Întrebându-te dacă ai renunțat prea devreme sau prea ușor? Sau dacă vei mai iubi vreodată la fel de profund pe cineva?

Meredith auzi tonul blajin din vocea mamei. În vocea aceea percepea durerea topită.

— Tu știi ce înseamnă pierderea.

— Cu toții știm.

— Când m-am îndrăgostit de Jeff a fost ca și cum vedeam soarele pentru prima oară. Nu suportam să stau departe de el. Și apoi... am putut. Ne-am căsătorit foarte tineri.

— Tinerețea nu are nicio legătură cu dragostea. O femeie poate fi o fetișcană și cu toate astea să își cunoască inima.

— Am încetat să mai fiu fericită. Nici măcar nu știu de ce sau când.

— Îmi amintesc când zâmbeai mereu. Atunci când ai deschis magazinul de suvenire. Poate că nu ar fi trebuit niciodată să preiei afacerea.

Meredith fu prea surprinsă ca să facă mai mult decât să încuviințeze din cap. Nu se gândise că mama ei observase vreodată ceva, orice.

— A fost foarte important pentru tata.

— Așa e.

— Am făcut greșeala să trăiesc pentru alții. Pentru tata și livadă și pentru copiii mei. Mai ales pentru ei, și acum, ei sunt atât de ocupați cu propriile vieți că abia dacă mai sună. Trebuie să le memorez programele și să le urmăresc de zici că sunt Hercule Poirot. Sunt un vânător de recompense cu telefon.

— Jillian și Maddy au zburat din cuib pentru că tu le-ai dat aripi și le-ai învățat să zboare.

— Mi-aș dori să am și eu aripi, spuse Meredith încet.

— Asta e greșeala mea, spuse mama, ridicându-se în picioare.

Veranda trosni din cauza mișcării.

— De ce? întrebă Meredith, apropiindu-se de balustrada ce separa cele două verande.

Simți că mama ei vine spre ea, până când, deodată, ajunseră față în față, la mai puțin de un pas distanță. În cele din urmă, putu distinge ochii mamei.

— Spun povestea mea pentru a explica.

— Când se va sfârși, voi ști ce am făcut eu atât de greșit?

În amestecul incert de lumini și umbre, chipul mamei păru că se destramă ca un pergament vechi.

— Vei ști, când se va sfârși totul, că nu tu ești aceea care a făcut ceva greșit. Acum, haide înăuntru. Am să-ți povestesc despre linia Luga în seara asta.

— Ești sigură? E târziu.

— Sunt sigură.

Deschise ușa glisantă a cabinei sale și dispăru înăuntru.

Meredith intră în cabina ei puternic luminată și o găsi pe Nina pe patul ei, uscându-și părul negru scurt cu un prosop.

— Nu se vede nimic afară, așa-i?

— Mama vrea să continue povestea.

— În seara asta? întrebă Nina, sărind în picioare și lăsând prosopul ud să cadă pe podea, grăbindu-se apoi către celălalt capăt al cabinei.

Meredith ridică prosopul umez și îl duse în baie, unde îl agăță la locul lui.

— Ești gata? spuse Nina din ușă.

Meredith se întoarse și se uită la sora ei.

— Tu ai aripi.

— Ce?

— Poate că eu sunt un fel de struț sau o pasăre dodo. Am stat la sol atât de mult, că mi-am pierdut abilitatea de a zbura.

Nina râse și o cuprinse de umeri pe Meredith, ieșind cu ea din cabină.

— *Nu* ești un struț nenorocit, care, apropo, sunt niște păsări rele, care stau tot timpul singure.

— Și-atunci, eu ce sunt? întrebă Meredith când Nina ciocăni la ușa mamei.

— Poate că ești o lebădă. Se împerechează pe viață, să știi. Nu știu dacă una poate zbura fără cealaltă.

— E ciudat să te aud pe tine spunând asta. Tu nu ești o romantică.

— Mda, făcu Nina, privind-o. Dar tu ești.

Meredith fu surprinsă de asta. Ea nu s-ar fi caracterizat niciodată drept o persoană romantică. Romantici erau oamenii precum tatăl ei, care iubea pe toată lumea necondiționat și care nu ezita niciodată să facă gesturi nobile. Sau ca Jeff, care nu uita niciodată să o sărute de noapte bună, indiferent cât de târziu ar fi fost sau cât de grea i-ar fi fost ziua.

Sau poate că era pentru fete care își găseau sufletele pereche în tinerețe, neînțelegând exact raritatea acestui lucru.

Ușa se deschise. Mama le aștepta, cu părul ei alb despletit și înfășurată într-un halat de baie albastru foarte mare, aparținând navei de croazieră. Culoarea era atât de nepotrivită pentru mama, că

Meredith avu o reacție de surpriză.

Atunci își dădu seama.

— Vera vede culori, spuse ea.

Lângă ea, Nina icni.

— Așa e. Deci, *tu* vezi culori.

— Nu, spuse mama.

— Cum adică...

— Fără întrebări, spuse mama ferm. Astea au fost regulile.

Se duse lângă pat și se urcă în el, lăsându-se pe spate pe un morman de perne.

Meredith intră în cameră după Nina și se așeză lângă sora ei pe fotoliul dublu. În liniștea care se așternu, auzea valurile plesnind carena navei și respirațiile lor tăcute.

— Verei nu-i vine a crede că trebuie să-și părăsească din nou copiii, spuse mama lor încetișor, folosindu-și toată puterea vocii.

Nu mai părea delicată și bătrână. De fapt, aproape zâmbea și ținea ochii închiși.

Mai ales după ce s-a chinuit atât să îi aducă acasă, dar Leningradul este un oraș al femeilor acum, și ele trebuie să îl apere contra nemților. Astfel, într-o zi senină și însorită, Vera își sărută

copiii de rămas-bun pentru a doua oară într-o săptămână. Au patru și cinci ani, prea mici pentru a fi lăsați fără mama lor, dar războiul schimbă tot, și, exact așa cum a prevăzut mama ei, Vera face ceea ce părea inimaginabil cu numai câteva luni în urmă. În micuța lor locuință, sub toți ochii ațintiți asupra ei, Vera îngenunchează în fața lor.

— *Mătușa Olga și mama trebuie să meargă să dea o mână de ajutor pentru ca Leningradul să fie în siguranță. Va trebui să fiți foarte puternici și maturi când suntem plecate, da? Baba o să aibă nevoie de ajutorul vostru.*

Ochii lui Lev se umplură numaidecât de lacrimi.

— *Nu vreau să pleci.*

Vera nu își poate privi fiul în ochi, așa că se întoarce ușor spre fiica ei, pe care a început deja să o considere a fi cea puternică.

— *Și dacă nu te mai întorci? spune Ania încet, străduindu-se să nu plângă.*

Vera bagă mâna în buzunar după comoara pe care s-a gândit să o

ia cu ea. O scoate încet. Ține acum în palme frumoasa broșă-fluture.

— Poftim, îi spune ea Aniei. Vreau să ții tu asta pentru mama. Este cel mai deosebit lucru pe care îl am. Când te vei uita la el, te vei gândi la mine și vei ști că mă voi întoarce la voi și că, indiferent unde m-aș afla, mă gândesc la tine și la Lev și vă iubesc pe amândoi. Să nu te joci cu el și să nu-l strici. Fluturele ăsta suntem noi, Ania. El dovedește că mă voi întoarce la voi. Bine?

Ania ia fluturele foarte solemn și îl ține cu grijă în palma mică.

La capătul celălalt al camerei, Vera întâlnește privirea mamei. În ochii lor se citește absolut tot – despărțirea, promisiunea că va avea grijă și se va întoarce și îngrijorarea că acesta este un rămas-bun definitiv. Vera știe că ar trebui să își îmbrățișeze mama, dar, dacă va face asta, va plânge, și nu poate plânge în fața copiilor ei, așa că își ia paltonul gros de iarnă din cuierul de lângă ușă și și-l aruncă pe umeri. Cât ai clipi, ea și Olga sunt înghesuite în remorca unui camion, înconjurate de zeci de alte tinere; multe dintre ele sunt îmbrăcate în fuste înflorate de vară, cu sandale în picioare. În alte vremuri, ar arăta ca niște fete plecate în excursie, poate în Urali sau la Marea Neagră, dar nimeni nu ar presupune acest lucru acum. Niciuna dintre ele nu zâmbește.

∴

Când ajung la linia Luga, acolo sunt oameni – majoritatea fete și femei – cât vezi cu ochii; sapă tranșeele și fortificațiile imense care vor împiedica inamicul să ajungă la Leningrad. Aplecați peste pământ, răscolind glodul cu târnăcoape și cazmale, femeile acestea sunt vlăguite; au fețele mânjite de sudoare și de praf, iar rochiile lor sunt sfâșiate. Dar sunt rusoaice – sovietice –, și nimeni nu îndrăznește să se oprească ori să se plângă. Nici nu-i trece măcar prin cap cuiva să facă așa ceva. Vera stă în bătaia soarelui, la doar câțiva metri distanță de pădure, în timp ce o tovarășă îi dă indicații ce să facă.

Olga se apropie de ea și o ia de mână. Sunt supuse ca niște soldați și au înfățișare de copii, deși ele nu știu asta. Este ultima lor clipă de pace pentru multe nopți de acum încolo. După aceea, iau târnăcoapele și se îndreaptă târându-și picioarele spre linie, unde pământul a fost deja răscolit. Sar în tranșee, încă două femei dintr-un șir nesfârșit de fete, femei și bătrâni care scurmă pământul până fac bășici în palme și sângerează, până când scuiță sânge și plâng

lacrimi cernite. Zi după zi, sapă.

Noaptea, se înghesuie într-un hambar alături de celelalte fete, care arată la fel de buimace, de obosite și de murdare precum se simte Vera. Tot locul miroase a praf, a noroi, a sudoare și a fum.

În cea de-a șaptea noapte, Vera găsește un cotlon liniștit în hambar, unde se înghesuie amândouă peste noapte și fac un mic foc din crenguțe. Flacăra nu va arde mult pentru că nu are din ce se alimenta, așa că ea se mișcă repede, fierbând o cană cu apă pentru sora ei și dându-i-o. După supa apoasă de varză de la cină li s-a făcut de mult foame din nou, dar nu au încotro.

Lângă ele, o femeie corpulentă mai vârstnică stă sprijinită de baloții de paie, privindu-și unghiile murdare ca și cum nu și-ar mai fi văzut niciodată mâinile. Fața ei grasă, murdară nu le este cunoscută, dar are ceva liniștitor în privire.

— Uită-te la mâinile mele, spune Olga, punând jos cana cu apă. Sângerez.

O spune cu un soi de mirare nedumerită, ca și cum durerea nu ar fi a ei și nici nu ar vedea cu adevărat sânge.

Vera ia mâna surorii ei, vede sângele închegat și bășicile sparte din palmă.

— Trebuie să le ții înfășurate. Ți-am spus.

— M-au urmărit azi, spune Olga încet. Tovarășii Slotkov și Pritkin. Știu că au cunoștință de Papa. Nu m-am putut opri să-mi aranjez feșele.

Vera se încruntă. A mai auzit asta de la sora ei și săptămâna trecută, dar acum observă că ceva nu este în regulă. Olga nu o privește în ochi. Au văzut deja fete murind în jurul lor. Nu mai departe de ieri, Olga n-a auzit bine jumătate din zi, surzită de o bombă care a căzut prea aproape.

Afară, alarma urlă. Sunetul avioanelor e un bâzâit îndepărtat la început, asemănător cu zumzetul unei albine la un picnic din miezul verii. Dar sunetul crește în intensitate, iar teama din hambar devine o realitate. Fetele se mișcă, se mută și se întind pe pământ, dar nu au cu adevărat unde fugi.

Cad bombe. Flăcările licăre roșii, galbene și negre prin crăpăturile din scândurile hambarului. Undeva, țipă cineva. Aerul devine gri și nisipos. Pe Vera o înțeapă ochii.

Olga tresare, dar nu se mișcă. Se uită însă la palma rănită și începe să rupă metodic pielea moartă, bășicată. Sângele începe să-i curgă din răni.

— Nu face asta, spune Vera, trăgând mâna surorii ei.

— Miere.

Vera aude cuvântul rostit cu voce tare. La început, nu are sens; nu poate pricepe decât bombardamentul. Lângă ea, plânge cineva.

Apoi aude din nou.

— Miere.

Bătrâna e mai aproape acum. Are riduri adânci ca niște paranteze în jurul gurii de fumătoare și pungi violacee îi atârnă sub ochii obosiți. Scoate o sticlură din buzunarul șorțului.

— Pune miere pe rănilor surorii tale.

Vera este uluită de generozitatea gestului bătrânei. Mierea este mai valoroasă ca aurul pe această linie Luga. Mâncare și leac totodată.

— De ce faceți asta? întreabă Vera.

— Nu contează, spune femeia. Ai mare grijă de sora ta. Am mai văzut ochi că ai ei. Nu-i e bine.

Vera încuviințează din cap bărbătește, deși cuvintele sunt ca un vânt rece. Și-a tot spus că această schimbare la Olga se datorează doar lipsei de somn și foamei, dar acum vede ceea ce vede și bătrâna: unda de nebunie din ochii mari ai surorii ei. Olga nu poate îndura aceste zile și nopți – țipetele., munca nesfârșită, oroarea imaginilor în care o fată de vârsta ta este sfârtecată de bombe. Pericolul pândește la tot pasul; asta e cel mai rău dintre toate. Olga se destramă. Vorbește singură și abia dacă doarme. Își smulge smocuri întregi de păr.

— Vino aici, Olguțo, spune Vera, luându-și sora în brațe.

Se strecoară înapoi în patul lor de fân, care nu este nici moale și nici frumos mirositor.

— Îl văd pe Papa, spune Olga, cu voce visătoare.

E ca și cum ar fi uitat cine sunt și unde sunt și despre cine nu trebuie să vorbească.

— Șșșș.

— Spune-mi o poveste, Vera. Despre prințese și băieți care aduc trandafiri.

Vera este sfârșită de oboseală, dar mângâie părul murdar și mățuit

al surorii ei și folosește singurul lucru pe care îl are – propria voce pentru alinarea amândurora.

— Regatul Zăpezii este un oraș magic, fortificat, unde nu se face niciodată noapte și unde porumbeii albi își fac cuiburi pe stâlpii de telegraf...

Mult după ce Olga a adormit, Vera continuă să înșire cuvinte meșteșugite, transformând lumea din jurul lor în singurul mod posibil. Când și ochii ei devin prea grei ca să-i mai poată ține deschiși, sărută palma însângerată a surorii ei, simțind gustul metalic de sânge amestecat cu dulceața mierii. Ar fi trebuit să pună puțină miere și pe palma ei bășicată, dar nu s-a gândit la asta.

— Dormi acum.

— O s-o vedem pe mama mâine? întrebă Olga somnoroasă.

— Nu, mâine nu, spune Vera, strângând-o și mai tare în brațe. Dar curând.

∴

Ziua este senină și însorită. Dacă nu ar fi nemții, care bombardează tot ce le iese în cale, și tancurile lor care înaintează fără încetare, aici ar ciripi păsărele, iar pinii ar fi verzi, nu negri. Dar așa, frumusețea locului a dispărut de mult. Tranșeea este o cicatrice uriașă pe fața pământului, o rană mortală noroioasă. Fetele se târăsc în jurul ei; soldații aleargă de colo colo între acest loc și linia frontului, care nu este departe. Dacă linia asta pică, dacă nemții trec de ea, Leningradul e pierdut. Toți sunt de aceeași părere, așa că sapă în continuare, indiferent dacă le sângerează palmele și bombele sunt la fel de prezente ca lumina soarelui.

Vera încearcă să nu se gândească la nimic altceva decât la lingura pe care o ține în mână. Târâncopul s-a rupt săptămâna trecută. Un timp, a avut norocul să găsească o cazma, dar nu a ascuns-o bine și într-o dimineață, când s-a trezit, dispăruse, așa că acum sapă cu o lingură.

Cât e ziulica de lungă. Înfige, împinge, răsuțește, scoate. Până când umărul o doare, ceafa o doare și palmele bășicate o ard. Nici toată apa cu sare din lume nu o ajută (mierea și bătrâna s-au dus de mult). Și acum mai are și sângerea lunară. Corpul parcă se răzbună pe ea, și totuși, singura ei grijă este Olga. Sora ei sapă fără să se plângă, dar nu poate dormi sau mânca, iar când bombele încep să

cadă, Olga stă acolo, cu mâna streășină la ochi, și se uită în sus la avioane.

În ultimele săptămâni, Vera a învățat că te poți obișnui cu orice – să dormi în țărână, să alergi să te adăpostești, să sapi gropi, să vezi oamenii murind, să calci peste cadavre, să-ți miroasă a carne arsă. Dar nu o poate accepta pe noua Olga, cea care se mișcă precum un orb și chicotește aiurea când bombele explodează în jurul ei.

∴

Alarma aeriană sună. Fetele și femeile se învâlmășesc să iasă din tranșee sau să intre în ele. Țipă unele la altele, îmbrâncindu-se.

Olga stă în picioare lângă tranșee, cu rochia ruptă și murdară. Are fața cănită, iar părul ei lung și blond ca spicul este năclăit, încâlcit și legat la spate cu un batic ce-a fost cândva albastru. Deasupra, avioanele germane încep să împânzească cerul, cu motoarele zbârnâind.

Vera țipă după sora ei în timp ce se zbate peste pământul distrus, croindu-și drum, dând la o parte molozul.

— Vino...

— Sună ca mașina de cusut a mamei.

Vera se răsucește și privește înapoi. Olga tot acolo e, prea departe, cu mâna streășină la ochi.

— Fugi! strigă Vera concomitent cu căderea unei bombe.

Olga dispare, spulberată cât colo ca o păpușă de cârpă. E aruncată peste o movilă distrusă de pe partea cealaltă a tranșeei, peste ea căzând o ploaie de bolovani...

Vera țipă, plânge; iese din tranșee și se târăște peste pământul sfârtecat până la locul unde zace sora ei, dincolo de un maldăr de gunoaie și moloz. O cărămidă a căzut pe pieptul Olgăi – de unde-o fi venit?

Din colțul gurii, Olgăi i se prelinge sânge prin funinginea și noroiul de pe fața ei. Respirația îi este ca un horcăit bolborosit, vâscos.

— Vera, spune ea, tremurând. Am uitat să mă întind la pământ...

— Ar trebui să mă ascuți, spune Vera. Își strânge sora la piept, încercând să o țină în viață dezmierdând-o. Eu sunt sora ta mai mare.

— Mereu... faci pe șefa...

Vera o sărută pe obraz, încearcă să șteargă sângele, dar are mâinile așa de murdare că îl întinde și mai rău.

— *Te iubesc, Olga. Nu mă părăsi. Te rog...*

Olga zâmbește și tușește. Sângele îi țâșnește pe nas și se amestecă cu murdăria.

— *Mai ții minte când am fost...*

Și s-a dus.

Vera rămâne așa mult timp, îngenuncheată în noroi. Până când soldații vin și o iau pe Olga de lângă ea.

Pe urmă se reapucă de săpat. Nu că nu i-ar păsa sau că nu suferă.

Dar ce altceva poate face?

Capitolul 22

În august, Vera este eliberată de la locul de muncă la linia frontului. Este una dintre miile de femei îngrozite, singure, mergând spre case în grupuri tăcute. Trenurile circulă încă, deși majoritatea sunt tot timpul pline, doar cele mai norocoase găsind destul loc ca să stea jos sau în picioare. Sunt evacuați din nou copiii din Leningrad – de data asta cu mamele lor –, dar Vera nu mai are încredere în guvern și de data asta nu va mai respecta ordinul guvernamental de evacuare. Nu mai departe de săptămâna trecută a auzit de un tren plin cu copii care a fost bombardat în apropiere de Mga. Poate că este adevărat, poate că nu. Nu-i pasă. Ar putea fi adevărat, și asta e tot ce contează pentru ea.

Este mai puternică acum, după două luni petrecute săpând în pământul negru și alergând să se adăpostească. Destul de puternică pentru a merge spre casă prin sate pe care nu le-a văzut niciodată. Dacă are noroc, un vehicul sau un camion o ia și o duce până unde se poate, dar norocul este un lucru pe care ea nu a contat niciodată, așa că mare parte din distanța până la Leningrad o străbate pe jos. Când se întâlnește cu soldați pe drum, întreabă de Sașa, dar nu primește răspunsuri. Asta nu o miră.

Când ajunge în sfârșit la Leningrad, găsește un oraș la fel de schimbat ca ea. Ferestrele sunt camuflate și au bandă adezivă lipită în cruce pe ele. Parcurile sunt brăzdate de tranșee, care au distrus iarba și florile. Oriîncotro se uită, vede mormane de ciment spart – colți de dragon, așa li se spune – cu rolul de a baricada traseul tancurilor. Drugi uriași de fier se încrucișează la granițele orașului ca zăbrelele urâte și greșit amplasate ale unei închisori. Iar soldații se deplasează mărșăluind încolonați pe străzi. Mulți arată deja la fel de dărâmați precum se simte ea; au pierdut pe un front și se deplasează spre altul, mai aproape de oraș. În ochii lor obosiți, ea vede aceeași teamă care s-a cuibărit și în ea: Leningradul nu este orașul impenetrabil pe care și-l imaginaseră a fi. Nemții se apropie tot mai mult...

În cele din urmă, Vera ajunge pe strada unde locuiește și privește în sus spre casa ei. În afară de fereastra camuflată, totul e neschimbat.

Copacii din față sunt încărcăți de flori văratice, iar văzduhul este azuriu precum un ou de prihor.

Stă nemișcată acolo, temându-se să intre, și un fior îi cuprinde tot trupul, la fel de puternic ca foamea sau dorința, și o face să tremure.

Este dorința de a face cale întoarsă și de a fugi, să mai țină puțin pentru ea acest teribil adevăr, dar știe că fuga n-ar ajuta la nimic, așa că inspiră adânc și înaintează, pas cu pas, până când ajunge în fața ușii apartamentului.

Aceasta se deschide la atingerea ei și deodată este iar acasă, oricât de mică și de înghesuită ar fi ea. Niciodată nu au fost parcă mai frumoase mobila ponosită și varul scorjit de pe pereți.

Și iat-o pe mama, stând la plită, într-o rochie spălăcită, cu părul ei sur aproape tot acoperit cu un batic jerpelit, amestecând în ceva. La intrarea Verei, se întoarce lent. Zâmbetul ei îi frânge inima; mai rău e însă felul în care dispare și este înlocuit de suspine.

— Mamă, strigă Lev, venind spre ea ca o furtună, azvârlind cât colo jucăriile din mână.

Ania e lângă el într-o clipită și se aruncă amândoi în brațele Verei.

Miros atât de bine copiii, atât de pur... Obrăjorii lui Lev sunt moi și dulci ca prunele coapte, iar Verei îi vine să-l mănânce. Îi îmbrățișează prea mult, prea strâns, fără a-și da seama că a început să tremure și să plângă.

— Nu plânge, mamă, spune Ania, ștergându-i obrajii. Mai am fluturașul. Nu l-am rupt.

Vera le dă drumul încet și se ridică în picioare. Tremură ca frunza și încearcă să nu plângă atunci când se uită spre capătul celălalt al bucătăriei, la mama ei. În privirea aceea, Vera simte cum copilăria o părăsește în sfârșit.

— Unde-i tanti Olga? întreabă Lev, uitându-se dincolo de ea.

Vera nu poate răspunde. Stă pur și simplu acolo.

— Olga nu mai e, spune mama doar cu un ușor tremur în voce. Este erou al statului, Olga noastră, și așa trebuie să o ținem minte.

— Dar...

Mama o ia pe Vera în brațe și o strânge atât de tare că abia mai pot respira. Între ele e doar tăcere; în acea tăcere, amintirile vin și pleacă, amestecate, precum culoarea în apă, unduitoare și fluide, iar când cele două femei se desprind din îmbrățișare și se privesc, Vera

înțelege.

Nu vor mai vorbi niciodată despre Olga, mult timp de acum încolo, până când durerea de nesuportat se va atenua.

— Ai nevoie de o baie, spune mama după un timp. Și bandajele de pe mâinile tale trebuie schimbate, așa că vino cu mine.

Acele prime zile după întoarcerea la Leningrad îi par Verei un vis. Ziua, muncește alături de alți angajați ai bibliotecii, împachetând cele mai valoroase cărți pentru transport. Ea, care este atât de jos în ierarhie, poate ține în mână ediția princeps a romanului Anna Karenina. Paginile au o greutate neașteptată, și ea închide ochii doar pentru o clipă. În întuneric, o vede pe Anna, cu bijuterii și blănuri, alergând prin zăpadă către contele Vronski.

Cineva o strigă pe nume atât de sever că aproape scapă prețiosul tom. Tresărind, roșește și își pleacă privirea în pământ.

— Mă scuzați, murmură și se întoarce la muncă.

La sfârșitul săptămânii, au împachetat peste 350.000 de capodopere și le-au trimis din calea nenorocirii. Au umplut podul cu saci cu nisip și au mutat alte lucrări importante în beci. Încăperile sunt golite pe rând, apoi ferecate, după ce geamurile au fost captușite cu tăblii de lemn; doar cea mai mică dintre săli rămâne deschisă cititorilor.

La sfârșitul turei, pe Vera o dor umerii de la ridicatul și târâtul cutiilor, dar mai e mult până să își termine munca pe acea zi. În loc să se ducă acasă, străbate obosită străzile aglomerate și camuflate și se așază la prima coadă pe care o găsește.

Nu știe ce se vinde la piața asta și nici nu-i pasă. Odată cu raționalizarea pâinii și cu limitele impuse retragerilor din conturile bancare, cumperi ce găsești. Ca majoritatea prietenilor și a vecinilor ei, Vera are foarte puțini bani. Rațiile ei îi permit patru sute de grame de pâine pe zi și șase sute de grame de unt pe lună. Pot trăi cu atât. Dar ea se gândește adesea la o decizie pe care a luat-o cu ani în urmă: dacă ar munci acum într-o fabrică de pâine, familia ei ar fi mai bine hrănită. Ar fi un lucrător necesar, cu rații mai mari.

Stă la coadă ore în șir. La puțin timp după ora zece seara, ajunge în față. Singurul lucru rămas de vânzare sunt niște borcane cu murături, și cumpără trei – cantitatea pe care și-o poate permite și căra.

În apartament, își găsește mama și bunica la masa din bucătărie, pasând o țigară de la una la alta.

Fără o vorbă – toți vorbesc foarte puțin zilele astea –, trece pe lângă ele și se duce la paturile copiilor. Se apleacă și sărută obrajii moi ai amândurora. Istovită și hămesită, se întoarce în bucătărie. Mama a păstrat o farfurie de cașă rece pentru ea.

— Ultimul transport a plecat azi, spune Baba când Vera se așază. Vera se uită la bunica ei.

— Am crezut că încă evacuează orașul.

Mama clatină din cap.

— Noi nu ne-am putut decide, și acum au decis alții în locul nostru.

— Nemții au ocupat Mga.

Vera știe ce înseamnă asta, și chiar dacă nu ar fi știut, disperarea din ochii mamei sale ar fi fost de ajuns ca să o informeze.

— Deci...

— Leningradul este o insulă acum, spune mama, trăgând un fum din țigară și dându-i-o din nou Babei. Izolată de continent pe toate laturile.

Lăsată fără provizii.

— Ce facem? întreabă Vera.

— Să facem? spune Baba.

— Vine iarna, se aude vocea mamei în acea liniște. Avem nevoie de mâncare și de o sobă burzhuika. Iau copiii și mă duc mâine în târg.

— Ce-ai să vinzi?

— Verigheta mea, spune mama.

— Deci, a început, spune Baba, stingând țigara.

Vera vede cum se uită una la alta, tristețea plină de înțeles dintre mamă și fiică, iar asta o sperie, dar o și liniștește în același timp. Ele au mai trecut prin asta, mama și bunica ei. Războiul nu este ceva nou pentru orașul lui Petru. Vor supraviețui așa cum au mai supraviețuit și altă dată, dacă sunt cu băgare de seamă și inteligente.

∴

Orașul devine o lungă coadă imensă. Totul dispare, mai ales politețea. Rațiile sunt drastic reduse, deseori negăsindu-se mâncare deloc, nici măcar cu cartelă. Vera, asemenea tuturor celorlalți, este obosită, înfometată și speriată. Se trezește la patru dimineața ca să se așeze la coadă la pâine, iar după muncă, parcurge kilometri întregi

până la periferia oraşului, făcând trocuri cu țăranii pentru alimente – un litru de votcă pentru un sac de cartofi prăpădiți; o pereche de pâslari rămași mici pentru o jumătate de kil de untură – și scormonind în pământ ca să scoată vreo legumă uitată cine știe cum îngropată.

Ce face ea nu este sigur, și știe asta, dar nu are încotro. Trebuie să caute de mâncare. Nu mai merge nimeni la bibliotecă, dar Vera trebuie să continue să muncească acolo pentru a-și păstra rația de angajată. Acum vine de la țară acasă. Merge repede, mai mult prin locuri întunecoase, cu prețiosul sac de cartofi ascuns în rochie, ca un făt.

Mai are mai puțin de un kilometru până la apartament, când alarma aeriană se pune pe urlat, umplând străzile aproape pustii. Când se oprește, aude vuietul avioanelor, apropiindu-se din ce în ce mai mult.

Aude un șuiert puternic și începe să alerge către una dintre tranșeele din parcul din stânga ei. Înainte să apuce să traverseze strada, explodează ceva. Din cer cade o ploaie de pământ și moloz. Clădirile sunt distruse una după alta.

Și apoi... liniște.

Vera se ridică încet, nesigură pe picioare.

Cartofii sunt în siguranță.

leşe târâș din tranșee. Se scutură de praf și o ia la fugă spre casă. Orașul arde și fumegă în jurul ei. Oamenii țipă și plâng.

Cotește și vede clădirea în care locuiește. Este intactă.

Dar clădirea de alături este în ruine. Doar jumătate din ea mai stă în picioare; cealaltă jumătate este un maldăr de moloz zdrobit, fumegând. Apropiindu-se, vede o cameră de zi în stare intactă – tapet verde înflorat încă la locul lui, o masă încă aranjată pentru cină, un tablou pe perete. Dar fără oameni. Cum stă ea acolo, candelabrul de deasupra mesei se clatină și se prăbușește peste vesela de pe masă.

Își găsește familia în subsol, înghesuită alături de ceilalți vecini. Când alarma sună încheierea raidului, urcă înapoi în casă și duc copiii în pat.

∴

Este doar începutul. A doua zi, Vera merge împreună cu mama și copiii la târg, unde caută o sobă burzhuika. Fără o astfel de sobă, spune mama ei, nu vor trece iarna.

Găsesc una undeva la capătul târgului, la un stand administrat de

un fel de oameni pe care, în mod normal, Vera nu i-ar vedea niciodată. Femei și bărbați țigănoși și chercheliți, purtând bijuterii pe care cu siguranță că nu le avuseseră cu o săptămână în urmă.

Vera își ține copiii aproape, încercând să rămână placidă când simte respirația duhnind a votcă a unuia dintre bărbați.

— Asta-i ultima, spune el, privind-o chiorâș și clătinându-se pe picioare.

Mama își scoate verigheta. Aurul lucește tern în lumina dimineții.

— Am verigheta asta de aur, spune ea.

— La ce folosește aurul? rânjește omul.

— Războiul n-o să dureze o veșnicie, spune mama. Mai am ceva.

Își descheie haina și scoate un borcan mare plin cu zahăr alb.

Bărbatul se holbează la borcan; zahărul e ca pulberea de aur acum. Baba sau mama probabil că l-au furat de la depozitul unde lucrează.

Bărbatul întinde un pumn cărnos; degetele i se încleștează în jurul borcanului și îl trage spre el.

Mamei pare să nu-i prea pese că nu mai are verigheta, că acum o posedă un om de teapa aceluia.

Ridică toți patru soba și pornesc înapoi spre apartament, o cară pe scări, pufnind zgomotos. Când o vede instalată în apartament, cu burlanul scos pe fereastră, mama aplaudă.

— Hai c-am reușit, spune, tușind.

Soba e mică și urâtă, din fontă și cu două sertare distanțate, care ies din ea. Un burlan metalic lung pornește din sobă, se înalță de-a lungul peretelui și iese printr-o gaură nou făcută. Verei îi vine greu să creadă că a meritat verigheta unei femei.

— Ce de zahăr ai avut! remarcă ea încet când mama trece pe lângă ea.

— Da, spune mama, oprindu-se. Baba ni l-a adus.

— Ar putea da de necaz, șoptește Vera, apropiindu-se. Depozitele Badaiev sunt supravegheate. Aproape toate alimentele orașului sunt depozitate acolo. Iar voi sunteți amândouă angajate acolo. Dacă una din voi intră în bucluc...

— Da, spune mama, privind-o cu severitate. Ea tot acolo e acum, muncește până târziu. Va fi ultima care va pleca.

— Dar...

— Tu nu știi încă nimic, spune mama, tușind din nou. Este un sunet

sec, gălgâit, care o face pe Vera în mod inexplicabil să se gândească la râuri nămolose și vreme caniculară.

— Ești bine, mamă?

— Sunt bine. E din cauza prafului din aer ridicat de bombardamente.

Înainte ca Vera să poată da vreo replică sau chiar să se poată gândi la ce să spună, se aude alarma aeriană.

— Copii! strigă ea. Veniți încoace repede.

Vera înșfacă hainele de pe perete și îi îmbracă degrabă.

— Eu nu vreau să merg în beci, se smiorcăie Lev. Pute jos acolo.

— Doamna Nevski pute, spune Ania, și încruntarea i se transformă în zâmbet.

Lev chicotește.

— Miroase a varză.

— Șșșt, spune Vera, întrebându-se cât va dura oare copilăria aceasta pentru copiii ei.

Încheie nasturii hăinuței lui Lev și îl ia de mână.

Pe coridor, vecinii se aliniază deja ca să coboare scările. Toți poartă aceeași expresie pe chip: un amestec de teamă și resemnare. Niciunul nu crede cu adevărat că în subsol sunt feriți de o bombă care ar cădea pe clădirea lor, dar în astfel de vremuri, nu există altă salvare, așa că se duc în subsol.

Vera își sărută fiecare copilăș, îl strânge pe fiecare în brațe cu ardoare, apoi îi lasă pe amândoi în grija mamei.

În vreme ce familia ei și vecinii coboară la adăpost; Vera urcă. Gâfâind, urcă în fugă scara murdară și întunecoasă până ajunge pe acoperișul plat, presărat cu gunoaie. Un clește lung de fier și câteva găleți pline cu nisip sunt aliniate de-a lungul parapetului scund. De aici, poate vedea tot Leningradul spre sud. În depărtare, se văd avioanele. Nu unu sau două, ca altă dată, ci zeci. La început, sunt doar niște mici puncte negre, strecurându-se printre baloanele uriașe ce formează un baraj, atârinate deasupra orașului, dar curând le poate vedea aripile lucioase și detaliile cozilor.

Se pornește o ploaie de bombe; în urma lor, nori de fum și vâlvătaie.

Un avion e deasupra...

Vera privește în sus, îi vede pântecul argintiu sclipitor desfăcându-se. Bombe incendiare încep să cadă. Ea privește îngrozită cum una

pică la mai puțin de cinci metri de locul unde se află ea. Aleargă spre ea, auzindu-i sfârâitul. Se împiedică de o bucată de lemn și cade lată, atât de brutal că simte gust de sânge în gură. Se ridică cu chiu, cu vai, își scoate mănușile din buzunar și le pune, tremurând, încercând să se grăbească; apoi înșfacă cleștele de fier și încearcă să apuce cu el bomba. Este o misiune complicată. Îi ia prea mult timp, și căpriorul de lemn de sub bombă se aprinde. Începe să iasă fum. Ea prinde bomba cu cleștele – căldura ce-i iradiază fața este cumplită; asudă, așa că abia mai vede. Totuși, strânge mânerul și ridică bomba lungă, aruncând-o peste marginea clădirii. Aceasta aterizează cu o bufnitură pe iarba de jos, unde nu poate provoca cine știe ce daune. Aruncă cleștele și se întoarce degrabă la micul incendiu provocat de bombă. Stinge flăcările cu tăpile pantofilor, apoi toarnă nisip deasupra.

După ce focul s-a stins, Vera cade în genunchi. Inima îi bate cu o sută de kilometri pe minut și își simte obrajii pârliti de dogoare. Dacă nu ar fi fost acolo, bomba aceea ar fi ars totul sub ea și ar fi căzut în clădire., din etaj în etaj, lăsând foc și pară în urma ei.

S-ar fi oprit abia în subsol în spațiul acela mititel înțesat de oameni. Unde e familia ei...

Stă acolo, îngenuncheată pe suprafața dură a acoperișului în amurgul care se pogoară. Întregul oraș pare a fi în flăcări. Fumul se înalță în văzduh și se împrăștie peste tot. Chiar și după ce avioanele s-au dus, fumul rămâne, tot mai gros și mai roșu. Flăcări galbene aprins și portocalii pâlpâie printre clădiri, cuprinzând pântecul bulbucă al fumului.

Când., în sfârșit alarma sună încetarea raidului, Vera este prea tulburată ca să se miște. Doar gândul la copiii ei care probabil plâng acum și sunt speriați o face să se miște. Traversează acoperișul pas cu pas, tremurând, apoi coboară scările către apartament, unde familia o așteaptă deja.

— Ai văzut flăcările? întrebă Ania, mușcându-și buza.

— Sunt departe de aici spune Vera, zâmbind cât poate de larg. Suntem în siguranță.

— Ne spui o poveste, mamă? întrebă Lev, băgându-și degetul mare în guriță.

Pleoapele îi sunt somnoroase.

Vera își ridică ambii copii în brațe și îl sprijină pe fiecare pe câte un

șold. Nu-i mai trimite să se spele pe dinți, îi așază direct în pat și se întinde lângă ei.

La masa din camera de zi, mama se așază și își aprinde o țigară, porția pe acea zi. Mirosul acesteia se pierde în duhoarea apăsătoare a orașului care arde. Se simte ceva aproape dulceag în aer, un miros de caramel lăsat prea mult pe plita încinsă.

Vera își strânge mai tare copiii în brațe.

— A fost odată o fată de țăran, începe ea, încercând să pară calmă.

Este greu; nu îi dă pace gândul la cele ce s-ar fi putut întâmpla, la ce ar fi putut pierde. Și ar putea jura că încă aude bomba aceea îndreptată către ea, șuierând incredibil în aer și căzând cu o bubuitură puternică lângă ea.

— O cheamă Vera, completează Ania somnoroasă, lipindu-se mai bine de mama ei. Nu-i așa?

— O cheamă Vera, spune ea, recunoscătoare pentru acel imbold. Și este o fată sărmană de țărani. Un nimeni. Dar ea nu știe asta încă...

∴

— E bine că le spui povestea ta, îi zice mama Verei când aceasta revine în bucătărie.

— Nu mi-a venit altceva în minte. Se așază în fața mamei la masa beteagă, ridicând un picior pe scaunul gol de lângă ea. Deși ferestrele sunt închise și camuflate, tot simte gust de cenușă pe limbă, tot simte mirosul acela ciudat de arsură dulceagă din aer. Lumea de afară poate fi văzută doar fragmentar, prin spațiile unde ziarul atârnă într-o rână, dezlipit de geam; priveliștea nu mai este înroșită, ci mai degrabă de un portocaliu-auriu tern amestecat cu cenușiu. Papa îmi spunea niște povești minunate, mai știi?

— Prefer să nu-mi amintesc.

— Dar...

— Bunica ta ar fi trebuit să ajungă deja acasă, spune mama, fără să o privească.

Vera simte un junghi ascuțit în stomac auzind asta. În vârtoarea celor întâmplare în seara asta, a uitat complet de bunica ei.

— Sunt sigură că e bine, spune Vera.

— Da, zice mama plat.

Dar în zori, Baba tot nu s-a întors; este unul dintre miile de oameni

care nu vor mai fi văzuți vreodată. Iar veștile circulă prin oraș la fel de devastatoare ca flăcările din noaptea trecută.

Depozitele Badaiev au ars; toate proviziile alimentare ale orașului s-au dus.

∴

Leningradul este izolat acum, rupt de orice sursă de ajutor. Septembrie îi face loc lui octombrie și dispare. Noaptea albe s-au dus, înlocuite de o iarnă rece, întunecoasă. Vera continuă să muncească la bibliotecă, dar numai de ochii lumii – și pentru cartela pentru alimente. Puțini oameni mai merg la bibliotecă, la muzee sau la teatre, iar cei care merg caută de fapt un loc cald. În aceste săptămâni tot mai întunecate, când simți suflarea înghețată a iernii în ceafă, toată lumea nu caută altceva decât hrană.

Zi de zi, Vera se trezește la ora patru dimineața, își pune pâslarii în picioare, se înfofolește în paltonul de lână și își înfășoară un fular în jurul gâtului, atât de sus, că nu i se mai văd decât ochii. Se așază la orice coadă pe care o întâlnește în cale, pentru alimente; nu e ușor nici să te așezi la coadă, darămite să mai și găsești mâncare. Cei puternici îi dau la o parte pe cei slabi. Trebuie să fii mereu cu băgare de seamă, în gardă. Fata aceea drăguță de la colț ar putea fura de la tine într-o clipită; la fel și bătrânul care stă pe bordură.

După serviciu, vine acasă, în apartamentul rece, și se așază la masă la ora șase. Doar că nu prea mai au ce mânca. Un cartof, dacă au noroc, cu niște cașă, care e mai mult apă decât hrișcă. Copiii se plâng tot timpul, în vreme ce mama tușește încetișor într-un ungher...

∴

În octombrie, cade prima zăpadă. De obicei, este prilej de veselie, copiii fug în parcuri cu părinții și fac îngerași pe zăpadă sau înalță cazemate. Dar nu și pe timp de război. Acum, fărâme de moarte albă par să cadă peste orașul devastat. Splendidul strat alb acoperă toate elementele de apărare – dinții de dragon, barele de fier, tranșeele. Dintr-odată, orașul este din nou frumos, un tărâm fermecat cu poduri arcuite, ape înghețate și parcuri albe. Dacă nu te uiți la clădirile sfărâmate sau la grămezile de cărămizi arse pe locul unde a fost cândva un magazin, ai putea aproape uita... până la ora șapte. Atunci lansează nemții bombele. Seară de seară, cu precizie de ceasornic.

Și odată pornită ninsoarea, nu se mai oprește. Conductele îngheață.

Troleele se opresc și rămân blocate în nămeți. Nu mai există tancuri sau camioane pe străzi, nici trupe mărșăluind. Doar femei amărâte și înfolfite, ca Vera, deplasându-se prin peisajul alb, precum refugiații, căutând orice seamănă a mâncare. Nu se vede nici urmă de animal de companie în Leningrad în aceste vremuri.

Vera înaintează anevoie. E atât de lihnită că îi este greu să mai meargă, îi este greu uneori să mai aibă și voința de a merge. Încearcă să nu se gândească la cele șapte ore petrecute la coadă azi și se concentrează la uleiul de floarea-soarelui și la turtele pe care a reușit să le obțină. În spatele ei, sania roșie pe care o trage alunecă prin troienele adânci, agățându-se din când în când de diverse obiecte ascunse în zăpadă – o creangă, o piatră, un trup înghețat.

Cadavrele au început să apară de săptămâna trecută; oameni îmbrăcați încă adecvat pentru vremea de afară, degerați pe băncile din parc sau pe verandele clădirilor.

Înveți să nu îi vezi. Verei nu-i vine să creadă că este adevărat, dar este. Cu cât îți este mai foame și mai frig, cu atât privirea ți se îndreaptă către locul unde nu mai poți vedea pe nimeni altcineva în afară de propria familie.

Mai are patru străzi și a ajuns acasă, și o doare atât de tare în piept, că ar vrea să se oprească. Visează chiar să se oprească – se va așeza pe banca aceea, se va lăsa pe spate și va închide ochii. Poate o să treacă pe acolo cineva cu un ceai fierbinte și dulce și îi va oferi și ei o cană...

Inspiră horcăit, ignorând golul din stomac. Acelea sunt vise care te omoară. Te așezi să te odihnești și mori. Pur și simplu. Așa se întâmplă în Leningrad acum. Tușești puțin... sau ți se infectează o zgârietură... sau te simți sleit și vrei să stai în pat încă o oră. Și una-două, ai murit. La bibliotecă, aproape în fiecare zi mai absentează câte cineva. Cu toții știu ce înseamnă acea absență: n-o vor mai vedea niciodată pe persoana respectivă.

Pune un picior în fața celuilalt, croindu-și încet drum prin zăpadă, trăgând sania după ea. A parcurs aproape doi kilometri de la râul Neva, de unde a luat patru litri de apă dintr-o copcă. Ajunsă în fața locuinței, se oprește cât să-și tragă sufletul și pe urmă începe urcușul anevoios până la etajul doi. Apa pe care a avut-o pe sanie o simte rece ca gheața lipită de piept, iar răceala asta îi accentuează durerea

de plămâni.

În casă e cald. Observă imediat că s-a mai rupt un scaun. E trântit pe o parte, fără două picioare și cu spătarul smuls. Nu pot sta toți odată la masă acum, dar ce mai contează? Mâncarea este oricum pe sponci.

Lev este îmbrăcat cu palton și are botine în picioare. Este întins pe podeaua din bucătărie, jucându-se de-a războiul cu două camioane metalice. La intrarea ei, își înalță căpșorul și o privește. O secundă, Verei i se pare că a fost plecată o lună, nu o zi. Vede cum i s-au supt obrajii copilului, cum ochii lui par prea mari pe fața osoasă. Nu mai are înfățișare de băiețel.

— Ai găsit mâncare? întreabă el.

— Ai găsit? întreabă și Ania, ridicându-se de la locul ei de pe pat, luându-și pătura cu ea.

— Turte de șrot, spune Vera.

Ania se încruntă.

— Oh, nu, mamă.

Pe Vera o doare sufletul la propriu când îi aude. Ce n-ar da să aducă acasă cartofi sau unt, sau chiar hrișcă. Dar acum au turte de șrot. Nu contează că acestea se foloseau cândva ca hrană pentru vite, sau că au gust de rumeguș, ori că sunt prea tari, de le poți tăia doar cu toporul. Le dau pe răzătoare și fac clătite, aproape necomestibile. Dar nimic din toate acestea nu contează. Ceea ce contează este că ai ce băga în gură.

Vera știe că această consolare nu-i va ajuta copiii. Aceasta e o lecție pe care a învățat-o de când a început să ningă peste Leningrad. Copiii ei au nevoie de forță și curaj acum, la fel ca toată lumea. Se duce la scaunul răsturnat și mai rupe un picior. Îl frânge în două și îl aruncă în sobă, apoi toarnă într-o oală apa adusă și o pune la fiert. Va pune drojdie, ca să umple burțile. Nu va ajuta, desigur, dar se vor simți mai bine o vreme.

Se apleacă, simțind că o ard încheieturile la fiecare mișcare, și pune o mână pe buclele lui Lev. Părul lui, la fel ca al tuturor, este bățos din cauza nespălatului. Baia este un lux zilele astea.

— Mai am poveste și pentru seara asta, spune ea, așteptând entuziasmul lui, dar el doar dă din cap puțin și ridică din umeri.

— Bine.

Frigul și foamea îi macină pe toți. Suspinând, Vera se ridică din nou în picioare, cu mișcări bătrânești. Se uită spre capătul celălalt al camerei, la mama ei, care este încă în pat.

— Cum se simte azi? o întreabă pe Ania.

Ania stă acolo, cu fața ei palidă atât de trasă, încât ochii par să-i iasă din orbite.

— Tăcută, spune ea. Am convins-o să bea apă.

Vera se duce la fetița ei serioasă și o ridică în brațe, ținând-o strâns. În ciuda grosimii paltonului, poate simți trupul scheletic al Aniei și i se rupe sufletul.

— Ești cea mai bună fată a mea, șoptește ea. Te pricepi atât de bine să ai grijă de toți.

— Încerc, spune Ania, iar seriozitatea din vocea ei aproape o face pe Vera să leșine.

Vera o strânge din nou în brațe, apoi îi dă drumul.

Traversează camera, simțind ochii mamei urmărindu-i mișcările ca un șoim. Mama este palidă, stafidită și fără culoare din cap până în picioare, cu excepția acelor ochi negri care o fixează pe Vera ca pe o țintă.

Ea se așază pe marginea patului.

— Am adus niște turte de șrot azi. Și puțin ulei de floarea-soarelui.

— Nu mi-e foame. Dă porția mea copiilor.

Asta spune mama în fiecare seară. La început, Vera a protestat, pe urmă însă a început să remarce pomeții Aniei și a auzit cum plânge fiul ei în somn după mâncare.

— Îți fac un ceai.

— Ar fi bine, spune mama, închizând ochii.

Vera știe ce efort a făcut mama ei să rămână trează cât a fost ea plecată. Mamei îi trebuie până la ultima picătură de voință și curaj doar pentru a sta întinsă și a-și supraveghea nepoții pe timpul zilei, deși nu s-a dat jos din pat mai mult de câteva minute legate în ultimele săptămâni.

— O să fie mai multă mâncare săptămâna viitoare, spune Vera. Am auzit că trimit un transport pe lacul Ladoga imediat ce apa va îngheța. Atunci o să fim cu toții bine.

Mama ei nu spune nimic, dar nici nu i se domolește respirația.

— Mai ții minte cum se plimba de colo colo tatăl tău când lucra, cum

mormăia cuvinte în barbă și râdea când găsea ce dorea?

Vera întinde mâna și mângâie încet fruntea uscată a mamei.

— Când lucra, obișnuia să îmi citească din poeziile lui. Spunea: „Verușka mea, când o să fii destul de mare să scrii propriile povești, atunci vei fi pregătită. Acum ascultă asta...”

— Uneori, îl simt aici. Și pe Olga. Îi aud vorbind, mișcându-se. Cred că dansează. E foc în sobă când sunt ei aici, și e cald.

Vera încuviințează din cap fără să spună nimic. În ultima vreme, mama vede tot mai des năluci; uneori, vorbește cu ele. Se oprește numai când începe Lev să plângă.

— Am să pun puțină miere în ceaiul tău. Și azi trebuie să mănânci, bine? Doar azi.

Mama bate ușor mâna Verei și suspină încet.

· ·

În fiecare zi a acelei ierni, Vera se trezește cu un gând: azi va fi mai bine sau se va termina curând. Nu știe cum e posibil să creadă concomitent că situația ei se va îmbunătăți și că va muri, dar așa stau lucrurile. În fiecare dimineață rece, se trezește tresărind și întinde mâna să își pipăie copiii, care dorm în pat cu ea. Când simte bătăile molcome, regulate ale inimilor lor, respiră din nou ușurată.

E nevoie de curaj să te dai jos din pat. Chiar și îmbrăcată cu toate hainele pe care le are și înfășurată în toate păturile lor, tot nu-i este cald, și odată ce se dă jos din pat, o să înghețe de frig. Cât timp dorm, apa îngheață în oalele din bucătărie și genele li se lipesc de piele, uneori atât de tare, că le dă sângele când deschid ochii.

Cu toate astea, trage la o parte păturile și se dă jos din pat, trecând peste copii, care gem în somn. Mama, pe partea ei, nu scoate niciun sunet, dar se întoarce aproape imperceptibil pe partea stângă. Acum, ca să le fie cald, dorm toți împreună în patul care a fost cândva al bunicii ei.

Cu ciorapi în picioare, Vera se duce la sobă. Nu e departe; și-au mutat paturile cât de aproape s-a putut de sobă. Restul mobilei este înghesuită toată într-un loc, lipsită de orice importanță, mai puțin lemnul din care este făcută. Ia un topor din debara și sparge ce a mai rămas din patul care a fost cândva al ei. Apoi face focul în mica sobă și pune apă la fiert.

Cât timp așteaptă, îngenunchează în colțul bucătăriei și scoate o

scândură din dușumea. Face inventarul proviziilor ascunse acolo, în întuneric. Face asta în fiecare zi, uneori de patru ori pe zi. Un tic nervos deja.

Un sac de ceapă, o jumătate de sticlă de ulei de floarea-soarelui, niște turte de șrot, un borcan cu miere aproape gol, două borcane cu murături, trei cartofi și ultimul zahăr. Scoate cu grijă o ceapă galbenă mare și mierea, apoi pune la loc scândura. Va fierbe o jumătate de ceapă pentru micul dejun și va adăuga un strop de miere în ceai. Tocmai a terminat de măsurat o cantitate mică de ceai când cineva bate la ușă.

La început, abia dacă recunoaște zgomotul, atât este de străin. În Leningrad nu se mai vorbește, nici nu mai vin vecini în vizită. Cel puțin, nu aici, unde se află toată familia ei.

Dar există pericol. Oamenii care ar omorî pentru un gram de unt sau o lingură de zahăr.

Apucă din nou toporul, îl strânge la piept și se duce la ușă. Inima îi bate să-i sară din piept și simte că o ia amețeala. Pentru prima oară după multe luni, uită că îi este foame. Cu mâna tremurândă, apucă clanța și o răsuțește.

El stă în fața ei ca un străin.

Vera se holbează la el și scutură din cap. A devenit ca mama ei, destul de flămândă și de amețită ca să vadă năluci. Toporul îi alunecă din mână și cade cu zgomot pe podea, la picioarele ei.

— Veruška? spune el, încruntându-se.

Auzindu-i vocea, Vera simte că leșină. Picioarele i se înmoaie. Dacă așa arată moartea, se lasă bucuroasă în mrejele ei, iar când brațele lui o cuprind și o ridică, ea este sigură că a murit. Simte căldura respirației lui pe gâtul ei; el o ține dreaptă. Nimeni nu a mai ținut-o atât de mult.

— Veruška, spune el din nou, și ea aude îndoiala din vocea lui, îngrijorarea.

Nu știe de ce ea nu a spus nimic.

Ea râde. Scoate un sunet dogit, subțire, ruginit.

— Sașa, spune ea. Te visez?

— Sunt aici, spune el.

Ea se agață de el, dar când el vrea să o sărute, ea se trage înapoi rușinată. Respirația ei este cumplită; foamea a făcut-o să miroasă

urât.

Dar el nu o lasă să-i scape. O sărută ca odinioară, și preț de o clipă minunată, perfectă, ea este din nou Vera, o fată de douăzeci și patru de ani îndrăgostită de prințul ei...

Când, în cele din urmă, se îndură să-i dea drumul, se uită la el încremenită. Nu mai are păr, e ras până la piele, iar pomeții îi sunt mai proeminenți, iar în ochii lui a apărut ceva nou – o tristețe, crede ea – care va fi acum o pecete a generației lor.

— Nu ai scris, spune ea.

— Ba am scris. În fiecare săptămână. Nu e nimeni care să ducă scrisorile.

— Ai terminat? Te-ai întors acum?

— Of, Vera, nu. Închide ușa în urma lui. Iisuse, ce frig e aici!

— Și noi avem noroc. Avem sobă.

El își descheie mantaua zdrențuită. Ascunse sub ea are o jumătate de jambon, șase șiruri de cârnați și un borcan cu miere.

Vera simte că o ia amețeala când vede carne. Nici nu își mai amintește ultima oară când a gustat-o.

El pune alimentele pe masă. O ia de mână și o conduce la pat, pășind printre obiectele de mobilier distruse de pe podea. Lângă pat, se uită la copiii lui adormiți.

Vera vede lacrimile care îi umplu ochii și înțelege: aceștia nu mai arată ca bebelușii lui. Arată a copii înfometați.

Ania se răsucește în pat, luându-l pe fratele ei mai mic cu ea. Plesnește din buze și mestecă în somn – visând –, apoi deschide încet ochii.

— Papa? spune ea. Arată ca o vulpiță, cu năsucul ei fin, bărbia ascuțită și obrajii supti. Papa? spune ea din nou, înghiontindu-l pe Lev.

Lev se răsucește și deschide ochii. El nu pare să înțeleagă, sau nu îl recunoaște pe Sașa.

— Nu mă mai lovi, se vaită el.

— Pe cine văd eu aici, pe ciupercuțele mele? spune Sașa.

Lev se ridică în capul oaselor.

— Papa?

Sașa se apleacă și își ridică în brațe copiii, ușori ca niște fulgi. Pentru prima oară după multe luni, sunetul râsului lor umple

apartamentul. Se întrec care să îi atragă atenția, zvârcolindu-se ca niște cățeluși în brațele lui. Se duce cu ei lângă sobă, iar Vera aude frânturi din conversația lor.

— Am învățat să fac focul, Papa...

— Eu pot să tai lemne...

— Jambon! Ne-ai adus jambon!

Vera se așază lângă mama ei, care zâmbește.

— S-a întors, spune mama.

— A adus mâncare, spune Vera.

Mama se chinuie să se ridice în șezut. Vera o ajută, rearanjându-i pernele la spate.

Odată ridicată în capul oaselor, respirația urât mirositoare a mamei viciază aerul dintre ele.

— Du-te să-ți petreci ziua cu familia ta, Vera. Fără cozi. Fără apă de la Neva. Fără război. Du-te.

Tușește într-o batistă gri. Amândouă se prefac că nu văd petele de sânge.

Vera mângâie fruntea mamei.

— Am să-ți fac niște ceai dulce. Și ai să mănânci niște jambon.

Mama încuviințează din cap și închide iar ochii.

Vera rămâne încă puțin, ascultând cum respirația chinuită a mamei se amestecă, straniu, cu râsetele copiilor și cu vocea soțului ei. Toate o fac să se simtă oarecum nelalocul ei. Dar învelește trupul firav al mamei și se ridică în picioare.

— Este atât de mândru de tine, spune mama suspinând.

— Sașa?

— Tatăl tău.

Vera simte brusc un nod în gât. Fără să spună nimic, înaintează, iar râsul lui Lev o încălzește mai mult decât ar putea s-o facă vreodată focul din sobă. Scoate tigaia de fontă și prăjește niște jambon într-un strop de ulei de floarea-soarelui, adăugând și niște felii de ceapă la sfârșit.

Un festin.

Întreaga încăpere miroase a șuncă grasă rumenită și a ceapă dulce, caramelizată. Aducă chiar și puțină miere în ceai, iar când se așază cu toții pe vechea saltea ca să mănânce (nu mai au scaune), nimeni nu scoate o vorbă. Chiar și mama este pierdută în senzația stranie a

acțiunii de a mânca.

— Mai pot să primesc puțin, mamă? întrebă Lev, ștergând cu degetul și ultima dâră de miere din cană.

— Nu mai e, spune Vera încet, știind că oricât de regesc ar fi acest mic dejun, nu e de ajuns pentru niciunul dintre ei.

— Eu zic să mergem în parc, propune Sașa.

— Totul e acoperit cu placaj, îi spune Ania. Ca o temniță. Nu se mai joacă nimeni acolo.

— Ne jucăm noi, spune Sașa, zâmbind ca și cum ar fi o zi ca oricare alta.

∴

Afară ninge. Un vâl alb acoperă orașul, îl face mai prietenos. Colții de dragon și tranșeele sunt doar niște mormane de zăpadă și văi albe adânci. Din când în când, câte un dâmb șade pe o bancă din parc sau se află întins pe marginea drumului, dar e ușor de ignorat. Vera speră ca niciunul din copiii ei să nu știe ce se află sub pătura de zăpadă.

În parc, totul este sclipitor și alb. Călărețul de bronz acoperit de saci cu nisip se vede doar pe bucăți. Copacii sunt albi, înghețați și presărați cu sloiuri de gheață. O uimește pe Vera să vadă că aici nu s-a tăiat niciun copac. În oraș nu mai există deloc garduri sau bănci ori balustrade din lemn, însă niciun copac nu a fost tăiat pentru lemn de foc.

Copiii o iau numaidecât la fugă, se aruncă pe spate în zăpadă și încep să facă îngerași, chicotind.

Vera se așază lângă Sașa pe o bancă din fier. Un copac tremură lângă ei, scuturând gheață și zăpadă. Ea îl ia de mână, și, deși nu-i poate simți pielea prin mănușă, sentimentul puternic al prezenței lui este mai mult decât suficient.

— Se face un drum peste gheața de pe Ladoga, spune el în cele din urmă, și ea știe că acesta este motivul pentru care a venit, ca să îi dea această veste.

— Aud că tot cad camioane prin gheață.

— Deocamdată. Dar va funcționa. Vor aduce alimente în oraș. Și vor scoate oamenii de aici.

— Da?

— E singura cale de evacuare.

— Da?

Ea își feri privirea, hotărând să nu îi spună despre cealaltă evacuare a lor, despre faptul că aproape îi pierduse pe copii.

— Am să mă ocup să ieșiți cu toții, odată ce e sigur.

Ea nu vrea să mai discute despre asta. Nu contează. Acum contează doar hrana și căldura. Și-ar dori ca el doar s-o țină de mână și să o sărute.

Poate că vor face dragoste la noapte, se gândește ea, închizând ochii. Dar cum ar putea? Uneori este prea slăbită să stea și în fund...

— Vera, spune el, silind-o să îl privească.

Ea clipește. Uneori e greu să rămâi concentrat, chiar și acum.

— Poftim?

Ea se uită în ochii lui verzi luminoși, înăspriți de teamă și îngrijorare, și își amintește brusc prima lor întâlnire. Poezia. El i-a spus ceva, un vers despre trandafiri. Iar mai târziu, în bibliotecă, i-a spus că o așteptase să crească.

— Să rămâi în viață, spune el.

Ea se încruntă, încercând să asculte cu atenție; apoi el începe să plângă, iar ea înțelege.

— Așa voi face, răspunde, plângând și ea acum.

— Și ai grijă de ei. Am să gădesc o cale să vă scot de aici. Promit. Trebuie doar să mai rezistați puțin. Promite-mi. El o scutură. Promite-mi. O să reușiți toți trei până la capăt.

Ea își linge buzele crăpate, uscate.

— Așa voi face, spune, crezând asta, chiar crezând.

El o trage mai aproape și o sărută. Are gust de piersici dulci văratice, iar când se trage înapoi, niciunul nu mai plânge.

— Mâine e ziua ta de naștere, spune ea.

— Douăzeci și șase de ani, spune el.

Vera se sprijină de el; el o cuprinde cu brațul. Câteva ore, sunt doar o tânără familie care se joacă în parc. Oamenii îi aud pe copii râzând și vin să se uite; stau la marginea parcului ca niște pacienți nebuni, confuzi, eliberați brusc. A trecut mult de când a mai auzit cineva râsete de copii.

Este cea mai frumoasă zi din viața Verei – oricât de ciudat ar suna. Amintirea ei este neprețuită, iar pe drumul de întoarcere acasă, ținându-l pe Sașa de mână, simte cum protejează această amintire. Este o lumină de care va avea nevoie în lunile ce vor veni.

Dar când ajunge acasă, știe imediat că ceva nu este în regulă.

În apartament este întuneric și foarte frig. Își poate vedea respirația. Pe masă, apa dintr-o carafă este înghețată bocnă. Pe soba metalică lucește un strat de chiciură. Focul s-a stins.

Își aude mama tușind în pat și fuge la ea, strigând la Sașa să facă focul.

Respirația mamei este zgomotoasă și chinuită. Sună ca un fruct vechi strivit printr-o strecurătoare. Are pielea de culoarea zăpezii murdare. Pielea din jurul gurii este vineție.

— Veruška, murmură ea.

Oare chiar a vorbit sau nu? Vera nu știe.

— Mamă, spune ea.

— L-am așteptat pe Sașa, spune mama.

Vera vrea să insiste, să o contrazică, să îi spună că el nu s-a întors, că e doar în trecere și că ea are nevoie de mama ei, dar ea...

Eu nu pot spune nimic.

Tot ce pot eu să fac este să stau aici, uitându-mă la mama mea, iubind-o atât de mult că nici măcar nu mai știu cât de foame îmi este.

— Te iubesc, spune mama încet. Să nu uiți asta niciodată.

— Cum aș putea?

— Nu încerca. Asta vreau să spun.

Mama se chinuie să se aplece în față și este îngrozitor să vezi efortul de care are nevoie, așa că mă aplec eu în față și o iau în brațe. Acum e ca păpușile acelea făcute dintr-un băț. Capul îi cade pe spate.

— Te iubesc, mamă, spun eu. Nu sunt suficiente acele două cuvinte neînsemnate care înseamnă deodată rămâi cu bine, iar eu nu sunt pregătită pentru despărțire. Așa că vorbesc în continuare. O țin strâns în brațe și vorbesc. Mai ții minte când m-ai învățat să fac borș, mamă? Și ne-am certat despre cât de mărunț se toacă ceapa și de ce trebuie să o călim mai întâi? Tu ai făcut o oală și ai pus legumele crude în ea, ca să văd eu diferența? Și tu mi-ai zâmbit atunci și m-ai mângâiat pe obraz, și ai spus: „Să nu uiți câte știu eu, Veruška”. Mai am încă atâtea de învățat de la tine...

Zicând asta, mi se contractă gâttelejul și nu mai pot vorbi.

Ea s-a dus.

— Mamă, ce are Baba? îl aud pe fiul meu zicând, și îmi trebuie multă stăpânire de sine ca să nu plâng.

*Dar la ce-ar ajuta plânsul?
Lacrimile sunt inutile acum în Leningrad.*

Capitolul 23

Liniștea care urmă era atât de apăsătoare și de sumbră că Meredith se aștepta să simtă gust de cenușă.

Nu pot spune nimic.

Se uită la mama ei, încă în pat, cu genunchii îndoiți și pătura trasă până sub bărbie, ca și cum un petic de lână ar fi putut-o proteja în vreun fel.

— Ești bine, mamă? întrebă Nina, ridicându-se.

— Cum aș putea?

Meredith se ridică și ea. Deși nu spuseră nimic, nici măcar nu se priviră în ochi, Meredith simți de data asta o perfectă armonie între ele. Își luă sora de mână și se duseră lângă pat.

— Mama și sora ta au știut cât de mult te-ai străduit și cât de mult le-ai iubit, spuse Meredith.

— Nu face asta, spuse mama.

Meredith se încruntă.

— Ce anume?

— Nu-mi găsi scuze.

— Asta nu e o scuză, mamă. Doar o constatare. Sigur au știut cât de mult le-ai iubit, spuse Meredith cu toată blândețea de care fu în stare.

Nina încuviință din cap.

— Dar tu *nu*, spuse mama, privind-o pe fiecare în parte.

Meredith ar fi putut minți în acest moment, i-ar fi putut spune mamei sale de optzeci și unu de ani că, într-adevăr, se simțise iubită, și chiar cu o săptămână în urmă ar fi putut-o face pentru a menține pacea.

— Nu. Eu nu am crezut vreodată că mă iubești, spuse ea acum.

Așteptă reacția mamei, imaginându-și-o că spune ceva care să schimbe totul, să le schimbe pe ele, deși nu știa ce cuvinte ar fi avut un asemenea efect.

În cele din urmă, Nina fu cea care vorbi.

— În toți acești ani, ne-am întrebat ce a fost în neregulă cu noi. Eu și Meredith nu reușeam să înțelegem cum o femeie care își iubește soțul poate să își urască propriii copii.

Mama tresări la auzul cuvântului *urască* și flutură o mână, alungându-le.

— Plecați acum.

— Nu noi am fost de vină, nu-i așa, mamă? spuse Nina. Tu nu ți-ai urât copiii. Te-ai urât pe tine.

În acest moment, mama se prăbuși. Acesta era cuvântul cel mai potrivit.

— Am încercat să nu vă iubesc, fetelor... spuse ea încet. Acum plecați. Lăsați-mă până nu spuneți ceva ce veți regreta.

— Și cam ce am putea spune? întrebă Nina, dar știau toate răspunsul la acea întrebare.

— Plecați. Vă rog. Nu-mi spuneți nimic până nu ascultați toată povestea.

Meredith percepuse tremurul din vocea mamei când rosti acel *vă rog* și știa că era la un pas să se piardă cu firea.

— În regulă, se învoi ea, o să plecăm. Se aplecă și sărută obrazul moale, zbârcit al mamei, mirosind a șamponul de trandafiri pe care îl folosea pentru păr. Asta nu știuse: că mama ei folosea șampon parfumat. Pentru prima oară în viața ei, își îmbrățișă mama și șopti: Noapte bună, mamă.

Pe drum spre ușă, Meredith așteptă să fie chemată înapoi, să o audă pe mama spunând: *Așteaptă*. Dar nu se produse nicio revelație de ultim moment. Meredith și Nina se întoarseră în camera lor. Într-o tăcere contemplativă, trecură una pe lângă alta în baie și se spălară pe dinți, apoi își puseră pijamalele și se urcă fiecare în patul ei.

Toate se legau; Meredith știa asta acum. Viața ei și a mamei sale. Erau unite, și nu doar prin legătura de sânge. Prin înclinația spre ceva anume, poate chiar prin temperament. Era din ce în ce mai sigură că indiferent care ar fi pierderea care a doborât-o până la urmă pe mama – transformând-o pe Vera în Ania – ar doborî-o și pe Meredith. Se temea să audă despre ce era vorba.

— Ce crezi că s-a întâmplat cu Lev și cu Ania? întrebă Nina.

Meredith își dori să nu fi fost o întrebare. Ar fi preferat o aserțiune pe care să o poată ignora. Înainte de această călătorie și de a afla toate acestea despre ele trei, s-ar fi enervat sau ar fi schimbat subiectul. Orice care să ascundă durerea pe care o simțea. Acum avea mai multă experiență. Porți durerea în suflet toată viața. Nu ai cum să

scapi de ea.

— Mi-e frică să ghicesc.

— Ce se va întâmpla cu ea când va ajunge la final? întrebă Nina încet.

Asta începuse să o îngrijoreze și pe Meredith.

— Nu știu.

∴

Conform ghidului pe care îl lecturaseră, Sitka era unul dintre cele mai fascinante – și, cu certitudine, printre cele mai încărcate de istorie – orașe din toată Alaska. Cu două sute de ani în urmă, când San Francisco nu era decât un punct pe harta Californiei, și Seattle era doar un deal cu vegetație perenă seculară, această comunitate adormită, cu ieșire la mare, posedase teatre și săli de spectacole și era umblată de bărbați dichisiți cu căciuli din blană de castor, care beau votcă rusească în serile calde de vară. Construit și ars din temelii, apoi reclădit, noul Sitka era în egală măsură rusec, tlingit și american.

Apa de mică adâncime împiedica acostarea navelor mari de croazieră, așa că Sitka aștepta, asemenea unei femei deosebit de frumoase, să apară vizitatorii în mici șalupe. Când intrară în portul Sitka, Nina făcu fotografie după fotografie. Era unul dintre cele mai pure locuri pe care le văzuse vreodată. Frumusețea naturală era uluitoare în această zi cu cer albastru, soare auriu și ape liniștite ca safirul. De jur-împrejur, numai insule împădurite ițindu-se din marea liniștită ca un colier din bucăți de jad neregulate. Pe fundal domneau munții, încă acoperiți cu zăpadă.

Pe țârm, Nina puse capacul obiectivului și lăsă camera atârnată de gât.

Mama stătea cu mâna streășină la ochi, uitându-se la orașul ce se întindea în fața lor. De aici, puteau vedea o turlă înălțându-se spre cer, având în vârf crucea rusească.

Nina își duse instinctiv aparatul foto la ochi. Prin obiectivul acestuia, văzu profilul sobru al mamei sale căpătând o expresie blândă când privi la turla bisericii.

— Cum te simți, mamă? întrebă ea, apropiindu-se. Să vezi asta?

— A trecut prea mult timp, spuse mama, fără să privească în altă parte. Mă face să mă gândesc... la toate, cred.

De cealaltă parte, Meredith se apropie și ea. Toate trei urmară micul grup care coborâse de pe șalupă. Porniră pe Harbor Drive, pe care se găseau la tot pasul fragmente din trecutul rusesc al orașului Sitka – numele străzilor și ale magazinelor, meniurile restaurantelor. Exista chiar și un totem în centru, care avea cioplită în el emblema Rusiei țariste. Acvila bicefală.

Mama nu spuse aproape nimic când trecură pe rând pe lângă obiectele ce-i aminteau de acasă, dar când intrară pe ușa bisericii Sf. Mihail se împiedică și ar fi căzut dacă cele două fete nu ar fi ținut-o.

Erau icoane rusești aurite, sclipitoare peste tot. Unele erau vechi picturi pe lemn; altele erau capodopere din aur sau argint bătut cu pietre prețioase. Arcade albe cu bogate ornamentații aurite separau diferitele încăperi. Erau expuse rochii de nuntă și veșminte religioase cu broderii grele cu mărgele.

Mama se uită la toate, atingând tot ce se putea atinge. În cele din urmă, se opri la ceea ce Nina presupuse că era un altar – o zonă restrânsă, acoperită cu mătase albă, grea, decorată cu cruci rusești din aur filigranat. Erau lumânări peste tot și două Biblii vechi deschise.

— Vrei să ne rugăm cu tine? întrebă Meredith.

Mama scutură ușor din cap și își șterse ochii, deși Nina nu văzuse lacrimi. Apoi ieși din biserică și se îndepărtă puțin. Nina își dădea seama că mama studiase harta orașului. Știa exact unde merge. Trecu pe lângă un indicator care anunța tururi de istorie ruso-americană și coti apoi către un cimitir. Acesta era plasat pe o mică movilă, o zonă verde presărată cu copăcei plăpânzi și pâlcuri de tufe brune. Un dom de cupru, cu o cruce rusească deasupra, marca teritoriul sfânt. Pietrele funerare erau de modă veche; unele erau făcute manual. Chiar și cea de pe mormântul Prințesei Matsoutoff era doar o simplă placă neagră. Un gard alb de țărugi delimita locul de odihnă eternă al prințesei. Cele câteva plăci din ciment erau năpădite de mușchi verde. Locul arăta de parcă nu mai fusese nimeni înmormântat acolo de ani de zile, și totuși mama se plimbă pe terenul denivelat, uitându-se la fiecare mormânt.

Nina îi făcu o fotografie mamei, în fața unei pietre de mormânt năpădite de mușchi și strâmbată de vreo furtună care trecuse peste ea. Boarea primăverii târzii îi flutura părul alb legat strâns. Arăta... aproape diafană, prea palidă și prea firavă pentru a fi reală, dar

tristețea din ochii ei albaștri era la fel de reală ca orice emoție pe care o văzuse exprimată Nina vreodată. Lăsă aparatul atârând la gât și se duse lângă mama ei.

— Pe cine cauți?

— Pe nimeni, spuse mama, apoi adăugă: Năluci.

Mai rămaseră acolo un răstimp, uitându-se amândouă la mormântul lui Dmitri Petrovici Stolicinaia, mort în 1872. Apoi mama își îndreptă umerii și spuse:

— Mi-e foame. Haideți să mâncăm undeva.

Își puse la ochi ochelarii de soare cu lentile mari și rotunde în stil Jackie o și își înfășură o eșarfă la gât.

Se întoarseră toate trei în centru, unde găsiră un mic restaurant pe malul apei, care promitea CEA MAI BUNĂ MÂNCARE RUSEASCĂ DIN SITKA.

Nina deschise ușa, și un clopoțel se auzi sunând vesel deasupra capetelor lor. În încăperea lungă și îngustă erau vreo douăsprezece mese; majoritatea erau ocupate. Clienții nu arătau a turiști. Erau acolo bărbați masivi cu umeri lași și bărbi care păreau din pilitură de fier, femei cu batice viu colorate și rochii înflorate demodate și câțiva pescari în salopete galbene din plastic.

O femeie le întâmpină cu un zâmbet larg. Era mai vârstnică decât ai fi zis după voce – poate la vreo șaiszeci de ani – și durdulie. Bucle argintii îi încadrau chipul cu niște obraji ca două mere. Era portretul perfect al unei bunici.

— Ziua bună! Bine ați venit în restaurantul nostru! Eu sunt Stacey și îmi face plăcere să vă servesc azi.

Luă trei meniuri din carton laminat și le conduse la o masă micuță de lângă fereastră. Afară, apa era o întindere albastră sclipitoare. O barcă de pescuit trase la țarm, lăsând în urmă traseul marcat de unde argintii.

— Ce ne recomandați? întrebă Meredith.

— Păi, aș zice chifteluțe. Și avem tăiței făcuți în casă de la zero. Deși borșul e absolut mortal.

— Dar votcă? întrebă mama.

— Aveți accent rusesc? întrebă Stacey.

— Nu mai locuiesc acolo de mult, spuse mama.

— Ei bine, sunteți oaspetele nostru special. Nici nu trebuie să vă

mai uitați pe meniuri. Vă aduc eu ceva.

Se retrase grăbită, fluierând în timp ce mergea. Făcu câte o scurtă oprire la câteva dintre celelalte mese, apoi dispăru îndărătul unei perdele din mărgele.

Câteva momente mai târziu reveni cu trei păhărele, o sticlă de votcă înghețată și o tavă cu caviar și triunghiuri de pâine prăjită.

— Să nu îndrăzniți să spuneți că e prea scump, spuse Stacey. Avem prea mulți turiști și prea puțini ruși. Asta e din partea mea. *Vașe zdorovie!*⁶

— *Vașe zdorovie!* spuse mama, ridicând paharul.

Ciocniră toate trei, își băură votcile și întinseră numaidecât mâinile după caviar.

— Fiicele mele devin niște bune rusoaice, spuse mama. Vocea îi căpătă o notă suavă când spuse asta; Nina își dori să fi putut vedea ochii mamei sale, dar ochelarii de soare i-i camuflau perfect.

— Dintr-un singur păhărel? râse Stacey. Cum așa?

Următoarele douăzeci de minute discutară tot felul de banalități, dar când chelnerița reveni cu mâncarea, nimeni nu mai putu vorbi despre altceva. De la chifteluțe succulente foarte mici, plutind într-un bulion de șofran, la supă de ciuperci cu o crustă clocotindă de brânză *gruyère* și o friptură fragedă de vițel umplută cu somon și cu sos de caviar. Când fu adus ștrudelul cu mere și nuci, toate protestară că sunt sătule până la refuz. Stacey zâmbi numai și plecă.

Nina fu prima care tăie o bucată.

— Dumnezeule! spuse ea, gustând aluatul fraged umplut cu nuci.

Mama mușcă din ștrudel.

— Este exact așa cum îl făcea mama.

— Serios? spuse Meredith.

— Ea spunea mereu că secretul e să lovești aluatul de placa pentru întins aluat. Când eram mică, ne certam mereu pe tema asta. Eu spuneam că nu e necesar. Mă înșelam, desigur. Mama clătină din cap. Mai târziu, nu am mai putut prepara niciodată acest aluat fără să mă gândesc la mama. Odată, când am făcut ștrudelul pentru tatăl vostru, el a spus că e prea sărat. Era de la lacrimile mele, așa că am renunțat la acea rețetă și am încercat să o uit.

— Și ai reușit?

Mama privi pe fereastră.

— N-am uitat nimic.

— Nu ai vrut să uiți, spuse Meredith.

— De ce spui asta? Întrebă mama.

— Povestea. A fost singurul mod prin care ne-ai putut spune cine ești.

— Până la piesa de teatru, spuse mama. Îmi pare rău pentru acel moment, Meredith.

Meredith se lăsă pe spate în scaun.

— Am așteptat aceste scuze toată viața mea, și acum, că le-am primit, nu mai contează. Îmi pasă de tine, mamă. Vreau doar să putem vorbi toate.

— De ce? Întrebă mama încet. Cum poate să-ți pese? Cum poate să vă pese?

— Și noi am încercat să nu te iubim, spuse Nina.

— Aș spune că v-am ușurat sarcina, replică mama.

— Ba nu, interveni Meredith, niciodată.

Mama mai turnă trei votci. Ridică paharul și se uită la fiicele ei.

— Pentru ce să bem?

— Cum ar fi pentru familie? spuse Stacey, apărând la țanc pentru a turna al patrulea păhărel de votcă. Pentru cei care sunt aici, cei care s-au dus și cei care s-au pierdut, mai spuse și ciocni cu mama.

— Asta e o urare rusească veche? Întrebă Nina după ce dădu votca pe gât.

— N-am mai auzit-o niciodată, spuse mama.

— Așa spunem în familia mea, zise Stacey. E bună, nu credeți?

— *Da*, spuse mama pe rusește, zâmbind cu adevărat. Este foarte bună.

∴

Pe drumul de întoarcere prin oraș, mama păru să aibă o postură mai semeață. Zâmbi mai lesne și nu ezită să le arate fiicelor ei tot felul de flecuștețe de prin vitrinele magazinelor.

Meredith nu-și putea lua ochii de la ea. Era ca și cum ar fi văzut un fluture ieșind din crisalida lui. Și cumva, văzându-și noua mamă, sau văzându-și mama în această nouă lumină, Meredith se simțea și ea altfel. Asemenea mamei sale, zâmbea mai ușor, râdea mai des. Nu se gândi nici măcar o clipă la birou, la fete sau că vasul ar putea pleca fără ele. Fusese fericită doar să *existe*, să plutească în această

plimbare cu mama și cu sora ei. De data asta, se simțiră unite precum firele împletite ale unei sfori; unde mergea una, era prezentă și cealaltă.

— Uite, le atrase mama atenția când ajunseră la capătul străzii.

La început, Meredith văzu doar magazinele albastre desuete din lemn și piscul nins, îndepărtat al muntelui Edgumbe.

— Ce?

— Acolo.

Meredith urmări linia invizibilă pornind de la degetul arătător al mamei.

Într-un parc de peste drum, sub un stâlp de iluminat pe care se încolăceau flori de un roz aprins, era o familie care râdea și se fotografia în ipostaze nostime. Era o femeie cu păr castaniu lung, îmbrăcată în blugi impecabil călcați și o maletă; un bărbat blond, al cărui chip frumos părea să nu fie de ajuns pentru zâmbetul lui larg; și două fetițe blonde, chicotind în timp ce se împingeau una pe alta ca să iasă din cadru.

— Așa erați tu și Jeff, spuse mama încet.

Meredith simți un soi de tristețe. Nu semăna cu ceea ce mai simțise până atunci: nu era dezamăgire pentru că nu o sunau copiii, nici teamă că Jeff nu o mai iubea, nici măcar îngrijorare că pierduse prea mult din propria ființă. Acest nou sentiment era conștientizarea faptului că nu mai era tânără. Zilele de zăngănită cu fetițele ei se duseseră. Copiii erau pe picioarele lor acum, iar Meredith trebuia să accepte asta. Aveau să formeze mereu o familie, dar ceea ce învățase în ultimele săptămâni era faptul că o familie nu este ceva static. Este supusă tot timpul schimbărilor. Exact precum continentele, uneori schimbările sunt invizibile și intervin la mare adâncime, alteori sunt explozive și fatale. Ideea e să îți menții echilibrul. Nu poți controla direcția în care o apucă familia ta așa cum nu poți opri platoul continental să se fragmenteze. Tot ce poți să faci este să nu te dai bătut.

Cum stătea acolo, privindu-i pe acei străini, își văzu căsnicia secvențial. Ea și Jeff la balul de absolvire, dansând sub un glob de discotecă pe „Stairway to Heaven” și sărutându-se pasional... ea în travaliu, urlând furioasă la el să plece de lângă ea cu gheața lui cu tot... el arătându-i primele pagini ale primului său roman și cerându-i

părerea... și el alături de ea când tata era pe moarte, spunând *Cine are grijă de tine, Mere?* și încercând să îi acorde sprijin.

— Am fost o proastă, își spuse ea cu voce tare, uitând pentru o clipă că se află în mijlocul unui trotuar aglomerat, înconjurată de oameni care trăgeau cu urechea.

— Era și timpul, spuse Nina, zâmbind. M-am săturat să fiu eu singura nebună din familie.

— Îl iubesc pe Jeff, spuse Meredith, simțindu-se în același timp într-o dispoziție jalnică și euforică.

— Bineînțeles, spuse mama.

Meredith se întoarse către ele.

— Și dacă e prea târziu?

Mama zâmbi, iar Meredith fu șocată atât de frumusețea, cât și de chipul pe care îl studiasse zeci de ani la rând.

— Am optzeci și unu de ani și îmi depășesc povestea vieții în fața fetelor mele. În fiecare an, am crezut că este prea târziu ca să încep, că am așteptat prea mult. Dar Nina, aici de față, nu acceptă un refuz.

— În sfârșit. Iată că merită să fii și scorpie. Nina băgă mâna în husa aparatului foto și scoase un telefon mobil butucănos, pe care îl deschise. Sună-l.

— Oh. Acum ne distrăm. Asta poate să mai aștepte.

— Nu, spuse mama tăios. Nu aștepta niciodată.

— Și dacă...

Mama puse o mână pe antebrațul ei.

— Uită-te la mine, Meredith. Eu sunt exemplul perfect pentru ceea ce face frica dintr-o femeie. Vrei să ajungi ca mine?

Meredith întinse încet mâna și luă ochelarii de soare de la ochii mamei sale. Uitându-se în ochii albaștri ai mamei, care o fascinaseră întotdeauna, Meredith zâmbi.

— Știi ce, mamă? Aș fi mândră să am puterea ta. Dacă aș fi trecut prin ce-ai trecut tu – și încă nu am aflat ce-a fost mai rău, cred – o femeie normală ar fi murit. Numai o ființă extraordinară ar fi putut supraviețui. Așa că da, vreau să ajung ca tine.

Mama simți un nod în gât.

— Dar eu nu vreau să-mi fie teamă. Ai dreptate în această privință. Așa că dă-mi afurisitul ăla de telefon, Neener Beaner. Trebuie să dau un telefon pe care l-am tot amânat.

— Ne întâlnim la vapor, spuse Nina.

— Unde?

— La bar, unde altundeva, răspuse mama, râzând. La cel cu priveliște.

Meredith își privi mama și sora plecând. Deși vântul adia ușor, făcând să zornăie un clopoțel din scoici atârnat de o streășină din apropiere, iar undeva suna sirena unui vapor, ea nu putea auzi nimic în afară de ecoul persistent al râsului mamei sale. Nu va uita nicicând acel sunet la care se va gândi ori de câte ori ar va înceta să mai creadă în miracole.

Traversă strada, oprind traficul cu un zâmbet și o mână ridicată. Trecu pe lângă familia care continua să se fotografieze și se opri la o băncuță de lemn pe care scria: ÎN AMINTIREA MYRNEI, CARE A IUBIT ACEASTĂ PRIVELIȘTE.

Se așeză pe banca Myrnei și privi la forfota de ambarcațiuni de pescuit și agrement din portul din vale. Catargele se înclinau și se legănau la cea mai insesizabilă mișcare a apei. Păsări marine țipau la turiști și plonjau după cartofi prăjiți aurii.

Se uită la ceas, calculează programul lui Jeff și formă numărul lui.

Sună de multe ori, că aproape renunță.

Apoi, în sfârșit, el răspuse, gâfâind.

— Alo?

— Jeff? spuse ea, simțind cum îi dau lacrimile. Reuși cu greu să se stăpânească. Eu sunt.

— Meredith...

Nu distingea exact emoția din glasul lui, ceea ce o enervă. Cândva, cunoștea fiecare nuanță.

— Sunt în Sitka, spuse ea, trăgând de timp.

— E la fel de frumos pe cât se spune?

— Nu, decise ea. Nu dorea să-i fie frică și nu dorea să piardă timpul cu genul de conversație facilă, care o adusese în mijlocul acestui dezastru. Adică da, este frumos aici, dar nu vreau să vorbesc despre asta. Nu vreau să vorbesc nici despre fiicele noastre, nici despre serviciile noastre și nici despre mama. Vreau să îți spun că îmi pare rău, Jeff. M-ai întrebat dacă te iubesc, și eu nu am spus nimic. Încă nu știu exact de ce. Dar am greșit și am fost o proastă. Te iubesc. Te iubesc și mi-e dor de tine, și sper, la naiba, să nu fie prea târziu pentru

a-mi dori să îmbătrânesc alături de bărbatul cu care am fost tânără. Cu tine. Inspiră adânc. Se simțea de parcă ar fi vorbit o veșnicie, turuind ca o moară stricată, iar acum era rândul lui. Îl rănise oare prea mult? Așteptase prea mult? Cum tăcerea se prelungea – ea auzi scârțâit de arcuri, când el se așează pe o sofa de proastă calitate, apoi un oftat –, adăugă: Spune ceva!

— Decembrie 1974.

— Ce?

— Eram la coadă la cantină. Karie Dovre mi-a dat un ghiont și când m-am uitat, te-am văzut stând lângă tetherball⁷. Mă tot evitaseși, mai știi? După piesa de teatru de Crăciun? Ani de zile nici măcar nu te-ai uitat la mine. Am încercat de multe ori să vin la tine, dar îmi pierdeam de fiecare dată curajul în ultima secundă. Până în acea zi de decembrie. Ninge, iar tu stăteai acolo, singură, tremurând. Și înainte să renunț, am venit la tine. Karie striga după mine că îmi pierd rândul la mâncare, dar mie nu-mi păsa. Când te-ai uitat la mine, îmi amintesc că mi s-a tăiat respirația. Am crezut că ai să fugi, dar n-ai fugit, iar eu am spus: „Îți place înghețata de banane?” Jeff râse. Ce idiot! Afară era un ger de crăpau pietrele, și eu te întrebam de înghețată. Dar tu ai spus da.

— Îmi aduc aminte, spuse ea încet.

— Avem o sumedenie de astfel de amintiri.

— Da.

— Am încercat să nu te mai iubesc, Mere. Nu am reușit, dar am fost al naibii de sigur că tu nu mă mai iubești.

— Nici eu nu am încetat să te iubesc. Doar că... am greșit. Putem s-o luăm de la capăt?

— Dumnezeu, nu. Nu vreau s-o iau de la capăt. Mie îmi place la mijloc.

Meredith râse. Nu dorea nici ea să se întoarcă în timp și să fie iar tânără, cu toate acele incertitudini și frici. Dorea doar să se *simtă* iar tânără. Și dorea să se schimbe.

— Am să stau mai mult goală. Promit.

— Iar eu am să te fac să râzi mai mult. Dumnezeu, ce dor mi-a fost de tine, Mere! Poți veni acasă acum? Încălzesc patul.

— Aproape.

Se lăsă pe spate pe banca scaldată de soare.

Următoarea jumătate de oră, discutară ca de obicei, despre toate nimicurile. Jeff o anunță că aproape terminase romanul, iar Meredith îi spuse o parte din povestea mamei sale. El ascultă cu vădită uimire acele amintiri care căpătau deodată logică, momente când comportamentul mamei păru-se inexplicabil.

— Toată mâncarea aia, spuse el, și chestiile pe care le-a spus...

Vorbiră despre fete și despre ce făceau la școală și despre cum va fi vara când vor avea casa plină din nou.

— Te-ai gândit ce vrei? întrebă Jeff în cele din urmă. Adică în afară de mine?

— Mă preocup de asta. Cred că vreau să extind magazinul de suvenire. Poate o las pe Daisy să conducă Belîe Noci. Nu e exclus chiar să vând. Fu surprinsă de propriile cuvinte. Nu-și amintea să se fi gândit vreodată serios la asta, dar deodată ideea căpăta sens. Și vreau să merg în Rusia. La Leningrad.

— Adică la Sankt-Petersburg, dar...

— Pentru mine va fi mereu Leningrad. Vreau să văd Grădina de Vară și râul Neva și podul Fontanka. Noi nu am avut niciodată o lună de miere adevărată...

El râse.

— Ești sigură că e Meredith Cooper la telefon?

— Meredith Ivanovna Cooper. Acesta va fi numele meu în Rusia. Și da. Eu sunt. Putem merge?

Ea auzi vocea veselă a lui Jeff și dragostea din ea când spuse:

— Iubito, copiii noștri au viața lor. Putem merge oriunde.

Capitolul 24

Juneau era chintesența spiritului statului Alaska – o capitală construită fără drumuri de intrare ori de ieșire. Singura cale de acces era pe apă sau prin aer. Înconjurat de munți înalți acoperiți de zăpadă și ascuns între câmpuri înghețate mai întinse decât unele state, era un oraș dezordonat, care ținea cu îndârjire de fondatorii indigeni și de rădăcinile lui.

Dacă nu ar fi venit acolo cu o misiune – sau dacă nu ar fi plouat atât de tare –, Nina era sigură că ar fi făcut o excursie ca să viziteze ghețarul Mendenhall. Dar în condițiile date, stăteau acum toate trei în fața azilului Glacier View.

— Ți-e frică, mamă? întrebă Meredith.

— Nu am avut impresia că a fost de acord să mă vadă, spuse mama.

— Nu chiar, spuse Nina. Dar mai devreme sau mai târziu, toată lumea stă de vorbă cu mine.

Mama zâmbi.

— Dumnezeu e martor că așa este.

— Deci, ți-e frică? întrebă Nina.

— Nu. Ar fi trebuit să fac asta acum mulți ani. Poate că dacă aș fi făcut-o... Nu. Nu mi-e frică să-mi spun povestea acestui bărbat care adună astfel de amintiri.

— Poate că dacă ai fi făcut ce? întrebă Meredith.

Mama se întoarse să le privească. Avea chipul umbrit de gluga neagră din lână pe care o purta.

— Aș vrea să știți amândouă ce a însemnat această călătorie pentru mine.

— De ce vorbești ca și cum ți-ai lua rămas-bun? întrebă Nina.

— Azi veți auzi lucrurile cumplite pe care le-am făcut, spuse mama.

— Toți facem lucruri cumplite, mamă, spuse Meredith. Nu trebuie să-ți faci griji.

— Oare? Oare toți facem lucruri cumplite? Mama scoase un sunet de dezgust. Astea sunt baliverne de talk-show specifice generației voastre. Uite ce-aș dori să spun acum, înainte să intru. Vă iubesc pe

amândouă. Vocea i se schimbă, deveni aspră, dar privirea i se îmblânzi. Ninocika mea... Meruška mea.

Înainte ca vreuna din ele să poată reacționa la auzul numelor de alint rusești, mama se răsuci pe călcâie și intră în clădirea azilului.

Nina se grăbi să țină pasul cu mama ei de optzeci și unu de ani. La recepție, îi zâmbi recepționerei, o femeie cu față rotundă și păr negru, îmbrăcată cu un pulover roșu cu mărele.

— Suntem familia Whitson, anunță Nina. I-am scris înainte de a sosi aici doctorului Adamovici și l-am încunoștințat că trecem azi să îl vizităm.

Recepționera se încruntă, răsfoind calendarul.

— Ah, da. Fiul dumnealui, Max, va veni la prânz la întâlnirea cu dumneavoastră. Doriți câte o cafea cât așteptați?

— Sigur, spuse Nina.

Urmărind indicațiile recepționerei și merșeră într-o sală de așteptare plină de imagini alb-negru cu trecutul pestriț al orașului Juneau.

Nina se așeză lângă fereastră într-un fotoliu surprinzător de confortabil. În spatele ei, o fereastră mare, cu priveliște, dădea către o pădure verde peste care ploaia cădea ca o urzeală.

Minutele treceau. Oamenii veneau și plecau, unii pe picioarele lor, alții în scaune cu roțile, murmurul vocilor intrând sau ieșind odată cu prezența lor.

— Mă întreb cum sunt *belîe noci* aici, spuse mama încet, privind pe fereastră.

— Sunt cu atât mai frumoase, cu cât ești mai la nord, spuse Nina. Cel puțin așa reiese din ce am citit. Dar, dacă ai noroc, poți vedea uneori aurora boreală de aici.

— Aurora boreală, spuse mama, lăsându-se pe spate în fotoliul ei portocaliu. Tatăl meu mă ducea uneori afară în miezul nopții, când toți ceilalți dormeau. Îmi șoptea: „Veruška, micuța mea scriitoare”, mă lua de mână și mă înfășură într-un pled și porneam pe străzile Leningradului, ca să ne zgâim la cer. Era așa de frumos. Spectacolul de lumini al Domnului, spunea tatăl meu, deși o spunea încet. Tot ce spunea el era periculos pe atunci. Doar că noi nu știam asta. Suspină. Cred că acum e prima oară când vorbesc despre el pur și simplu. Mi-am amintit ceva absolut banal.

— Doare? întrebă Meredith.

Mama cumpăni o clipă, apoi spuse:

— Într-un fel plăcut. Ne-a fost mereu foarte frică să vorbim despre el. Asta ne-a făcut Stalin. Când am venit în Statele Unite, nu mi-a venit să cred cât de liberi erau toți oamenii, cât de repede spuneau ce le trecea prin cap. Iar în anii șaizeci și șaptezeci... Clătină din cap, zâmbind. Tatălui meu i-ar fi plăcut tare mult să vadă o grevă sau pe studenți demonstrând. El era ca ei, ca... Sașa și ca tatăl tău. Visători.

— Vera a fost o visătoare, spuse Nina încet.

Mama încuviință din cap.

— Doar o vreme.

Un bărbat îmbrăcat într-o cămașă din flanel și blugi spălăciți intră în sală. Din pricina bărbii negre, dese, ce îi acoperea jumătate din fața ascuțită, era dificil să îi apreciezi vârsta.

— Doamna Whitson? spuse el.

Mama se ridică încet în picioare.

Bărbatul înaintă cu mâna întinsă.

— Eu sunt Maksim. Tatăl meu, Vasili Adamovici, este persoana pentru care ați bătut atâta drum.

Nina și Meredith se ridicară amândouă odată.

— Au trecut mulți ani de când mi-a scris tatăl dumitale, spuse mama.

Maksim încuviință din cap.

— Îmi pare rău să spun că a suferit un accident vascular cerebral în această perioadă. Abia dacă mai poate vorbi și nu-și poate mișca deloc partea stângă.

— Deci, vă irosim timpul, spuse mama.

— Nu. Deloc. Eu am preluat câteva dintre proiectele tatei, iar asediul Leningradului este unul dintre ele. Este o lucrare foarte importantă, culegerea de povești ale supraviețuitorilor. Abia în ultimii aproximativ douăzeci de ani adevărul a ieșit la lumină. Sovieticii au știut foarte bine cum să țină secretele bine dosite.

— Așa e, spuse mama.

— Așadar, vă invit în camera tatălui meu. Eu voi înregistra relatarea dumneavoastră pentru această lucrare. S-ar putea să vi se pară că tatăl meu nu reacționează, dar vă asigur că se bucură să includă în sfârșit povestea dumneavoastră în proiect. Va fi a cincizeci și treia relatare la persoana întâi pe care o procură. La sfârșitul acestui an,

voi pleca la Sankt-Petersburg pentru a solicita mai multe documente. Povestea dumneavoastră va conta foarte mult, doamnă Whitson. Vă asigur.

Mama încuviință doar din cap, iar Nina se întrebă în sinea ei la ce se gândea oare, acum că se apropiau de finalul poveștii.

— Urmați-mă, vă rog, spuse Maksim.

Se întoarse și le conduse pe coridorul puternic luminat, pe lângă niște bătrâne gârbovite care se deplasau cu cadre de susținere și bătrânei în scaune cu rotile, până la o încăpere aflată la capătul culoarului.

În mijlocul camerei erau un pat îngust ca de spital și niște scaune care în mod evident fuseseră aduse anume pentru această întâlnire. Pe pat era întins un bărbat uscățiv cu față osoasă și niște brațe ca două scobitori. Smocuri de păr alb îi ieșeau din scalpul chel pistruiat și din urechile rozalii zbârcite. Nasul îi era coroiat, iar buzele aproape invizibile. La intrarea lor, mâna lui dreaptă începu să tremure, iar partea dreaptă a gurii dădu să schițeze un zâmbet.

Maksim se aplecă mai aproape de tatăl lui și îi șopti ceva la ureche.

Bărbatul din pat spuse ceva, dar Nina nu reuși să înțeleagă niciun cuvânt.

— Spune că se bucură să vă vadă, Ania Whitson. A așteptat mult. Tatăl meu este Vasili Adamovici și vă urează tuturor bun venit.

Mama încuviință din cap.

— Vă rog, luați loc, le invită Maksim, arătând spre scaune.

Pe masa de lângă fereastră erau un samovar de cupru și câteva farfurii cu piroști, ștrudel și felii de brânză cu biscuiți sărați.

Vasili spuse ceva, cu o voce frântă.

Maksim ascultă, apoi clătină din cap.

— Îmi pare rău, Papa. Nu înțeleg. Spune ceva despre ploaie, cred. Nu sunt sigur. Am să înregistrez povestea dumneavoastră, doamnă Whitson. Ania – pot să-ți spun Ania? De acord cu înregistrarea?

Mama se uita fix la samovarul lucios de cupru și la șirul de ceșcuțe de ceai din sticlă în suport argintat.

— *Da*, răspunse ea încet în rusă, fluturând o mână.

Nina nu-și dădu seama că doar ea mai era în picioare. Se duse la scaunul de lângă Meredith și se așeză.

Preț de o clipă, camera deveni stânenitor de liniștită. Singurul

zgomot era ropotul ploii pe acoperiș.

Apoi mama inspiră lung și adânc, după care expiră.

— Am spus această poveste într-un singur mod atâta timp, că acum nici nu știu cum să încep. Nici nu știu cum să încep.

Maksim apăsă butonul de înregistrare. Acesta făcu un clic puternic și caseta începu să ruleze.

— Eu nu sunt Ania Petrovna Whitson. Acesta e numele pe care l-am luat, aceasta e femeia care am devenit. Mai inspiră o dată adânc. Eu sunt Veronika Petrovna Marcenko Whitson, iar Leningrad este orașul meu natal. Este o parte din mine. Cu mult timp în urmă, cunoșteam acele străzi ca pe buzunarul meu sau ca-n palmă. Dar nu tinerețea mea vă interesează. Nu că aș fi avut cine știe ce tinerețe, când mă gândesc acum la ea. Am început să mă maturizez la cincisprezece ani, când l-au luat pe tata, iar la sfârșitul războiului, eram deja bătrână...

Dar acesta este mijlocul poveștii. Adevăratul început este în 1941. Eu vin acasă de la țară, unde am fost să culeg legume pentru conservele de iarnă...

Nina închise ochii și se sprijini de spătarul scaunului, lăsând cuvintele să formeze imagini în închipuirea ei. Auzea lucruri pe care le mai auzise înainte ca pe un basm; doar că de data aceasta, erau reale.

Fără Cavaleri Negri, prințese sau spiriduși. Doar Vera, mai întâi ca tânără femeie, îndrăgostindu-se și născându-și copiii... apoi ca femeie speriată, săpând la tranșeele liniei Luga și pășind prin ținutul bombardat. Nina trebui să își șteargă lacrimile când Olga muri, apoi când și mama Verei muri.

— S-a dus, spune mama cu o simplitate cutremurătoare. Îmi aud fiul spunând: *Ce are Baba?*, iar mie îmi trebuie toată tăria de care sunt capabilă

ca să nu plâng.

Trag pătura peste pieptul mamei, încercând să nu bag de seamă cât de osoasă i-a devenit fața în ultima lună. Ar fi trebuit oare să o forțez să mănânce? Este o întrebare care mă va bântui tot restul vieții. Dacă aș fi făcut-o, aș fi tras pătura peste unul dintre copiii mei, și cum aș fi putut face asta?

— Mamă, spune Lev din nou.

— Baba a plecat să stea cu Olga, spun eu, și oricât de mult m-aș strădui să fiu puternică, vocea îmi cedează, apoi copiii mei încep să plângă.

Sașa este cel care-i alină. Eu nu mai am alinare în mine. Sunt rece până în măduva oaselor, mi-e teamă că dacă unul dintre ei mă atinge mă voi sparge ca un ou.

Stau lângă mama mea moartă mult timp, în odaia noastră rece și întunecoasă, cu capul plecat în rugăciunea care vine prea târziu. Apoi îmi amintesc un lucru pe care mi l-a spus ea mai demult, când eram copilul care avea nevoie de alinare. N-o să mai vorbim despre el niciodată.

Atunci, am crezut că motivul erau pericolul pe care îl reprezenta el pentru noi, delictele lui, dar cum stau lângă mama mea, o simt mișcându-se în spatele meu – vă jur că asta simt –, întinde brațul și îmi atinge mâna, iar eu simt căldură pentru prima oară după multe luni și înțeleg vorbele ei de atunci.

Mergi mai departe. Uită dacă poți. Trăiește.

Sfatul acela nu are legătură neapărat cu cine a fost tata; despre asta e vorba în viață. E ceea ce îți face moartea. Când mă uit la ea, bineînțeles că nu mișcă, are pielea rece, și eu știu că nu mi-a vorbit cu adevărat. Dar a făcut-o. Așa că eu fac ceea ce se cuvine. Mă ridic în picioare, încercând să-mi intru în noul rol. Sunt o fiică orfană de mamă acum, o femeie fără soră. Nu mai am pe nimeni din familia în care m-am născut; mai am doar familia pe care mi-am făcut-o.

Mama mea este în fiecare dintre noi, deși mai ales în mine. Ania are forța gravă a mamei mele. Lev are ușurința de a râde a Olgăi. Iar eu – eu am tot ce e mai bun din amândoi, plus visurile tatălui meu, așa că e de datoria mea să însumez acum toate aceste calități.

Sașa apare deodată lângă mine.

Mă ia în brațe, iar eu îmi lipesc fața în curbura rece a gâtului său.

— O să plecăm de-aici într-o zi, promite el. Vom pleca în Alaska, exact așa cum am discutat. Nu va fi mereu așa.

— Alaska, spun eu, amintindu-mi acest vis al lui, al nostru. Tărâmul soarelui de la miezul nopții. Da...

Dar un astfel de vis – orice vis – este departe acum și doar îmi face suferința și mai grea.

Mă uit la el, și, deși el spune ceva, eu îi citesc gândurile în ochii verzi, sau poate că văd reflectarea propriilor mele gânduri. Oricum ar fi, ne separăm, iar Sașa le spune copiilor noștri prăbușiți și cu ochii roșii:

— Eu și mama trebuie să mergem să ne îngrijim de Baba.

Lev, care stă pe podeaua din bucătărie, începe să plângă, dar este o palidă imitație a tristeții fiului meu, a lacrimilor lui. Eu știu. L-am văzut izbucnind în lacrimi când este sănătos. Acum din ochii lui... se scurge doar apă, iar el stă acolo pur și simplu, prea înfometat și istovit pentru a mai face altceva.

— Noi rămânem aici, Papa, spune Ania serioasă. Am eu grijă de Lev.

— Copiii mei cei buni, spune Sașa. Îi ține preocupați cât timp eu o spăl pe mama și o îmbrac cu cea mai bună rochie a ei. Încerc să nu bag de seamă cât e de slabă și de uscată... aproape că nici nu mai seamănă cu mama mea...

Este adevărat ce se spune. Copiii devin adulți care devin din nou copii. Nu reușesc să nu mă gândesc la acest ciclu în timp ce îmbăiez cu grijă trupul mamei mele și îi închei nasturii, o pieptăn. Când termin, arată ca și cum ar dormi, iar eu mă aplec să o sărut pe obrazul foarte, foarte rece, luându-mi rămas-bun în șoaptă.

Apoi e momentul.

Eu și Sașa ne îmbrăcăm pentru vremea rece. Pun tot ce am pe mine – patru perechi de ciorapi, pâslarii mari ai mamei, pantaloni, rochii, pulovere. Abia dacă mă mai încape paltonul, și după ce mi-am înfășurat un fular în jurul capului, chipul meu arată ca al unui copil.

Leșim în vremea geroasă și întunecoasă. Lumina de pe stradă este aprinsă din loc în loc, neclară din cauza ninsorii. O legăm pe mama de mica sanie roșie care a fost cândva o jucărie și care este acum poate cea mai de preț avere a noastră. Sașa este destul de puternic ca să o tragă prin nămeți, slavă Domnului.

Eu sunt slăbită. Încerc să ascund asta de soțul meu, dar cum aș putea oare? Fiecare pas pe care îl fac prin zăpada până la genunchi este o tortură pentru mine. Respirația îmi este mai degrabă un șir de gâfâieli prelungi, care ard. Vreau să mă așez, dar nu e o idee bună.

În fața noastră, un bărbat merge pe șapte cărări ca un bețiv, se prinde de un stâlp de iluminat și se apleacă, respirând greu.

Noi trecem pe lângă el. Asta facem acum, în halul ăsta am ajuns. Când privesc înapoi, respirând la rândul meu greu, văd bărbatul prăbușit în zăpadă. Știu că la întoarcerea acasă o să-i vedem trupul vânăt, înghețat...

— Nu te uita, spune Sașa.

— Oricum văd, spun eu și continui să înaintez anevoie.

Cum aș putea să nu văd? Umblă zvonul că mor trei mii de oameni pe zi, majoritatea bătrâni și copii. Noi, femeile, suntem mai puternice cumva.

Din fericire, Sașa este în armată, așa că nu trebuie să stăm decât câteva ore la coadă pentru un certificat de deces. O să pierdem cartela de alimente a mamei, dar e mai periculos să nu declarăm decesul decât să răbdăm de foame.

Când ieșim din căldura spațiului unde am stat la coadă, sunt peste poate de istovită. Foamea îmi face stomacul să ghiorăie și sunt atât de aiurită că uneori plâng fără motiv. Lacrimile îmi îngheață pe obraz instantaneu.

Luminile stradale sunt aprinse la cimitir, deși eu mi-aș dori să fie întuneric. Zăpada care cade acoperă cadavrele cu o pătură rece, albă, dar nu încape îndoială, sunt cadavre, stivuite ca lemnele de foc la porțile cimitirului.

Pământul e prea înghețat pentru a fi săpate gropi. Ar fi trebuit să știu asta. Aș fi știut-o dacă mintea mi-ar fi funcționat, dar foamea m-a prostiț și sunt înceată în reacții.

Sașa se uită la mine. Tristețea din ochii lui este insuportabilă. Atunci îmi vine să capitulez, să mă prăbușesc în zăpadă și să nu-mi mai pese.

— N-o pot lăsa aici, spun eu, fără a fi capabilă măcar să număr trupurile. Nici n-o pot duce înapoi acasă. Așa au făcut prea mulți vecini, țin mortul într-un colț în casă, dar eu nu pot face asta.

Sașa încuviințează din cap și merge înainte, trăgând sania în jurul mobilelor acoperite de zăpadă, în cimitirul întunecat și liniștit.

Ne ținem de mână. Doar așa putem ști unul de celălalt. Găsim un loc deschis sub un copac împodobit cu dantelă de chiciură. Sper ca acest copac să fie pentru ea protectorul care nu am putut fi eu.

Vocile noastre răsună prin ninsoare când ne spunem că este locul potrivit. Am să știu mereu acest copac, am să-l recunosc, și aici o voi

regăsi pe ea într-o zi, sau cel puțin voi sta aici și îmi voi aminti de ea. De acum înainte, îmi voi aminti mereu de ea pe paisprezece decembrie, oriunde-aș fi. Nu este mult, dar e ceva.

Îngenunchez în zăpadă; chiar și cu mănuși, degetele îmi tremură de frig când dezleg sforile și eliberez trupul ei înghețat.

— Îmi pare rău, mamă, șoptesc cu dinții clănțănindu-mi. Îi ating fața în întuneric ca o femeie oarbă, încercând să îi memorez chipul. Voi reveni la primăvară.

— Să mergem, spune Sașa, trăgându-mă în picioare.

Nu e o idee bună să îngenunchezi în zăpadă, chiar și pentru asta. Genunchii îmi sunt deja mai reci. Curând n-o să-mi mai pot simți picioarele.

O lăsăm acolo. Singură.

— E tot ce putem face, spune Sașa mai târziu, când ne îndreptăm anevoie spre casă, respirând gâjâit.

Vreau doar să mă întind, atât. Îmi este așa de foame și sunt atât de obosită și de tristă. Nici măcar nu-mi pasă dacă mor.

— Da, spun eu. Nu-mi pasă. Vreau doar să mă opresc.

Dar Sașa este acolo, silindu-mă să înaintez, iar când ajungem acasă, iar copiii noștri se urcă în pat cu noi, îi mulțumesc Domnului că soțul meu este lângă mine.

— Să nu te dai bătută, îmi șoptește el în pat, în seara aceea. Voi găsi eu o cale să vă scot de aici.

Promit.

Eu îi spun că nu mă voi da bătută, deși la momentul acela nici măcar nu știu ce înseamnă asta.

Iar în zori, el mă sărută pe obraz, îmi șoptește că mă iubește și pleacă.

∴

La sfârșitul lui decembrie, orașul moare încet, congelat. Este întuneric aproape tot timpul. Păsările cad din cer ca niște pietre. Ciorile mor primele; îmi amintesc asta. Este imposibil de frig. Douăzeci de grade Celsius sub zero este ceva normal. Tramvaiele se opresc pe șine ca niște jucării căzute în dizgrație. Conductele de apă plesnesc.

Acum vezi săniile peste tot. Femeile le trag pe străzi, cărând cu ele tot felul de obiecte – lemn de la vreo clădire pârjolită, găleți cu apă de la

Neva, orice pot arde sau mânca.

Nici nu-ți vine a crede câte se pot mânca. Umblă zvonul că la piață s-ar vinde cârnați din carne de om. Nu mă mai duc prin piețe. Ce rost are? Găsesc mantouri frumoase din blană și bijuterii vândute pe nimic, turte de șrot făcute din gunoaie măturate de prin case și din rumeguș, vândute la niște prețuri exorbitante.

Facem cât se poate de puține, eu și copiii mei. În apartamentul nostru este tot timpul întuneric acum – există doar vagi licăriri de lumină pe timpul zilei și foarte puține lumânări cu care să luminăm întunericul. Mica noastră sobă este totul acum. Căldură și lumină. Viață. Am ars aproape toată mobila din apartament, dar ne-au mai rămas câteva piese.

Stăm toți trei înfășurați bine laolaltă peste noapte, iar dimineața ne trezim greu. Rămânem întinși sub toate păturile pe care le avem, în patul cât mai aproape de sobă, și tot cu părul înghețat și cu chiciură pe obraji ne trezim. Lev are o tuse care mă îngrijorează. Încerc să îl fac să bea apă fierbinte, dar el refuză. Nu-l pot învinui. Chiar și fiartă, apa are gustul cadavrelor de pe suprafața înghețată a râului.

Mă trezesc în frig și nu mă las până nu rup un picior de scaun sau nu sfărâm un sertar și bag lemnul în sobă. Am un țuiit în urechi și un fel de vertij care mă face să cad lată la cel mai mic pas. Îmi cunosc corpul oscior cu oscior deja. Cu toate astea, zâmbesc când îmi sărut copiii la trezire.

Ania geme când o ating, în schimb Lev, e inert.

Îl zgâlțâi tare, îi strig numele; când deschide ochii, cad în genunchi neajutorată.

— Băiețel prostuț, spun, ștergându-mi ochii.

Nu pot să aud nimic de vuietul din urechi și de bubuitul inimii. Aș da orice să-l aud spunând că-i e foame. Pregătesc câte o cană cu apă fierbinte pentru fiecare, peste care presar drojdie. Nu e hrănitor, dar ne umple burțile. Iau cu grijă o bucată de pâine neagră – ultima din rația de săptămâna asta – și o tai în trei. Vreau să le-o dau pe toată lor, dar mai bine nu. Fără mine, ei sunt pierduți, așa că trebuie să mănânc și eu.

Fiecare își taie porția de pâine în dumicați mititei, pe care îi mănâncăm cât se poate de încet. Eu păstrez jumătate din porție în buzunar, pentru mai târziu. Mă ridic și mă îmbrac cu toate hainele.

Copiii mei stau întinși în pat, înghesuiți unul într-altul. Chiar și de la capătul celălalt al camerei, pot vedea cât sunt de scheletici. Când i-am făcut baie ultima oară lui Lev, am văzut că era doar piele și os.

Mă duc lângă ei și mă așez pe pat. Mângâi obrajii lui Lev, îi îndes căciuliță tricotată cât pot de bine pe cap, ca să-i acopăr urechile.

— Nu pleca, mamă, spune el.

— Trebuie.

Este conversația pe care o avem în fiecare dimineață. Și sincer, aproape că nu mai au niciun strop de putere să riposteze.

— Mă duc să caut niște bomboane, vrei?

— Bomboane, spune el visător, lăsându-se din nou pe perna subțire.

Ania se uită la mine. Spre deosebire de fratele ei, ei nu-i este rău; se stinge doar, ca mine.

— N-ar trebui să-i promiți că o să avem bomboane, spune ea.

— Of, Ania, spun eu, luând-o în brațe și strângând-o tare. Îi sărut buzele crăpate. Respirațiile noastre sunt groaznice, dar niciuna din noi nu mai bagă de seamă asta.

— Nu vreau să mor, mamă, spune ea.

— Nu ai să mori, moia dușa⁸. O să avem grijă de asta.

Sufletul meu.

Asta este ea. Asta sunt amândoi. Acestea fiind, mă ridic, mă îmbrac și plec la serviciu.

Afară, în întunericul înghețat al zorilor, îmi târâi sania pe străzi. La bibliotecă, mă duc în singura sală de lectură deschisă. Lămpile cu ulei creează mici oaze de lumină. Mulți dintre bibliotecari sunt prea bolnavi ca să se miște, așa că aceia dintre noi care mai suntem în stare mutăm cărți și răspundem solicitărilor de cercetare pentru guvern și armată. Mergem chiar să căutăm cărți, salvând ce se mai poate din clădirile bombardate. Când nu mai am treabă acolo, mă așez la coadă pentru ce-oi găsi. Azi am noroc: un borcan de varză murată și o rație de pâine.

Drumul spre casă e groaznic. Picioarele îmi sunt extrem de slăbite, nu pot respira și am amețeli. Sunt cadavre la tot pasul. Nici măcar nu le mai ocolesc. Nu am energie.

La jumătatea drumului spre casă, bag mâna în buzunar și scot bucățica de pâine păstrată de dimineață. O bag în gură și o las să se

topească pe limbă.

Simt că mă înclin. Simt din nou în urechi țiuitul acela asurzitor; în ultimele săptămâni m-am obișnuit cu acel sunet.

Văd o bancă în față.

Să mă așez. Să închid ochii doar puțin...

Sunt atât de obosită. Atât de vlăguită sunt, că nu-mi mai simt nici ghiorăitul mațelor. Este un efort teribil și să respir.

Și apoi, în mod uimitor, îl văd pe Sașa pe stradă, în fața mea. Arată exact așa cum arăta în ziua în care l-am cunoscut, în urmă cu mulți ani, o viață de atunci; nici măcar nu poartă palton și are părul lung, auriu.

— Sașa, spun, auzindu-mi vocea răgușită.

Vreau să fug la el, dar picioarele nu mi se clintesc din loc. În schimb cad în genunchi în stratul gros de zăpadă.

Îl simt lângă mine, cuprinzându-mă cu brațul. Respirația lui este așa de caldă și miroase a cireșe.

Cireșe. Ca acelea pe care ni le aducea Papa...

Și miere.

Închid ochii, tânjind după gustul lui și după respirația lui dulce.

Simt mirosul borșului mamei.

— Ridică-te, Vera.

La început este vocea lui Sașa, gravă și familiară, apoi este chiar vocea mea. Țipând.

— Ridică-te, Vera!

Sunt singură. Nu mai e altcineva acolo în afară de mine, nici urmă de respirație a bărbatului iubit, mirosind a miere și a cireșe. Doar eu, îngenuncheată în stratul gros de zăpadă, murind lent înghețată.

Mă gândesc la râsul lui Lev; și la privirea sobră a Aniei, și la sărutul lui Sașa.

Și mă ridic încet, agonizant, în picioare.

Îmi ia câteva ore să ajung acasă, deși nu e departe. Când ajung în sfârșit și intru împleticindu-mă în căldura apartamentului, dacă pot spune așa, mă prăbușesc din nou în genunchi.

Ania este acolo. Mă cuprinde cu brațele și mă strânge.

Habar n-am cât stăm așa acolo, îmbrățișate. Probabil până când frigul din apartament ne face să ne urcăm iar în pat.

În noaptea aceea, după cina cu varză murată fierbinte și un cartof

fiert – dumnezeiesc – , ne așezăm în jurul sobiței.

— Spune-ne o poveste, mamă, cere Ania. Tu nu vrei o poveste, Lev?

Îl iau pe Lev în brațe și mă uit la fețișoara lui palidă, înfrumusețată de lumina focului. Vreau să îi spun o poveste, un basm care să îl facă să viseze frumos, dar mi-e gâtul încordat și buzele așa de crăpate, că mă doare să vorbesc, așa că doar îmi țin copiii în brațe, iar tăcerea înghețată ne adoarme.

Crezi că nu poate fi mai rău, dar se poate.

Este cea mai rece iarnă înregistrată vreodată la Leningrad. Rațiile sunt tot mereu reduse. Ard pagină cu pagină cărțile iubite ale tatălui mei ca să fac căldură. Stau în întunericul înghețat, ținându-mi în brațe copiii numai piele și os în timp ce le spun povești. Anna Karenina. Război și pace. Oneghin. Le povestesc atât de des cum ne-am cunoscut eu și Sașa, că în curând știu cuvintele pe de rost.

Dar pare că toate astea s-au întâmplat tot mai demult. Sunt zile în care nu-mi pot aminti propriul chip, ca să nu mai vorbim de cel al soțului meu. Nu-mi pot aminti trecutul dar pot vedea viitorul: este în chipurile prelungi mititele ale copiilor mei în furunculele vineții care au început să bășice pielea palidă a lui Lev.

Scorbut.

Din fericire pentru mine, lucrez la bibliotecă. Aflu din cărți că acele de pin au vitamina C, așa că rup ramuri și le duc acasă pe sanie. Ceaiul pe care îl fac din ele este amar, dar Lev nu se mai plânge.

Aș vrea să o facă.

∴

Întuneric. Frig.

Îmi aud copiii respirând în pat lângă mine. Fiecare respirație a lui Lev e încărcată de secreții. Îi pun mâna pe frunte. Nu are febră, slavă Domnului!

Știu ce m-a trezit. S-a stins focul.

Nu vreau să fac nimic să-l reaprind.

Gândul mă lovește înainte să mă opun. Aș putea să nu fac nimic, să stau pur și simplu întinsă, cu copiii în brațe, și să adorm pentru vecie.

Există moduri mai urâte să mori.

Apoi simt piciorușele mititele ale Aniei lipindu-se de ale mele. Murmură în somn „Papa” și eu îmi amintesc promisiunea făcută.

Îmi ia o veșnicie să mă ridic. Mă doare tot corpul. Am tot timpul acel țuit în urechi și îmi pierd echilibrul. La jumătatea drumului spre sobă, simt că mă prăvălesc.

Când mă trezesc din leșin, sunt dezorientată. Preț de o secundă, îmi aud tatăl la masa lui de lucru, scriind. Penița stiloului său scrijelește cuvinte pe hârtia pânzată, cu suprafață neregulată.

Nu.

Mă duc la raftul de cărți. Au rămas ultimele dintre comori: poeziile tatălui meu.

Nu le pot arde.

Mâine, poate, dar nu azi. În schimb, iau toporul – este așa de greu – și sparg o bucată din peretele lateral al raftului de cărți. Este groasă, lemn vechi, tare ca fierul, și dogorește când arde.

Stau lângă pat, în fața focului, și simt cum mă legăn.

Știu brusc că, dacă mă întind acum, am să mor. Să-mi fi spus mama asta? Sora mea? Nu știu. Îmi amintesc doar că știu acest lucru.

— Nu am să mor în patul meu, spun eu către nimeni. Așa că mă duc la cealaltă piesă de mobilier rămasă în cameră. Masa de scris a tatălui meu. Mă înfășor într-o pătură și mă așez.

Îi pot simți mirosul, sau iar am halucinații? Nu știu. Iau stiloul lui și constat că cerneala din rezervor a înghețat. Micul rezervor metalic este rece ca gheața. Dar eu îl duc la sobă, unde ne încălzim amândoi repede. Fac o cană de apă fierbinte pentru băut și mă întorc la masă.

Aprind lampa de alături. E o prostie, știu. Ar trebui să economisesc acest ulei, dar nu pot doar să stau aici în întunericul înghețat. Trebuie să fac ceva ca să rămân în viață.

Așa că am să scriu.

Nu este prea târziu. Nu sunt moartă încă.

Sunt Vera Petrovna și sunt un nimeni...

Scriu și scriu pe hârtia pe care știu că va trebui în curând să o ard, cu mâna care îmi tremură atât de violent că literele arată ca niște antilope făcând salturi pe coală. Totuși, scriu și lumina pălește.

Câteva ore mai târziu, o lumină cenușie pală pătrunde prin ziarul din geam, iar eu știu că am reușit.

Tocmai când vreau să pun stiloul jos, se aude un ciocănit la ușă. Îmi forțez picioarele să se pună în mișcare.

Deschid ușa unui străin. Un bărbat într-un palton mare, negru din

lână, cu un chipiu milităresc pe cap.

— Vera Petrovna Marcenko?

Îi aud vocea și îmi sună cunoscută, dar nu-i pot vedea limpede chipul. Vederea nu mă mai ajută.

— Eu sunt. Dima Nevsky, de la capătul culoarului. Îmi întinde o sticlă cu vin roșu, o pungă cu bomboane și un sac de cartofi. Mama mea e prea bolnavă ca să mănânce. N-o s-o ducă până la sfârșitul zilei. Mi-a zis să-ți dau astea dumitale. Pentru copii, a spus ea.

— Dima, spun eu, și încă nu știu cine este.

Nu mi-o amintesc nici pe maică-sa, vecina mea.

Dar iau alimentele. Nici măcar nu mă prefac că nu le-aș vrea. Aș putea chiar să-lucid pentru ele. Cine știe?

— Mulțumesc, spun, sau cred că spun, ori intenționez să spun.

— Ce face Aleksandr?

— Ce face oricare dintre noi? Vrei să intri? E puțin mai cald...

— Nu. Trebuie să mă întorc la mama. Nu stau mult. Măine mă întorc pe front.

După ce pleacă, mă uit uluită la alimente. Zâmbesc când îl trezesc pe Lev în dimineața aceea și spun:

— Avem bomboane...

∴

În ianuarie, îl leg pe bietul Lev de sanie. Este atât de slăbit, încât nici măcar nu se opune; trupul lui mititel este negru-vinețiu și plin de pustule. Aniei îi este prea frig ca să se dea jos din pat. Îi spun să rămână în pat și să ne aștepte.

Ne ia trei ore ca să ajungem la spital, iar când ajung acolo...

Oamenii au murit la coadă, așteptând să consulte un doctor. Sunt cadavre peste tot. Mirosul.

Mă aplec către Lev, al cărui trup osos este umflat. Fața lui micuță arată ca a unei pisici hămesite.

— Sunt aici, leuțul meu, spun eu, pentru că nu-mi vine altceva în minte.

Ne vede o asistentă.

Deși suntem doi printre atâtea sute de bolnavi, ea vine la noi și se uită la Lev. Când ridică privirea spre mine, citesc compasiunea din ochii ei.

— Poftim, zice, dându-mi o foaie de hârtie. Cu asta o să primească

niște supă de mei și unt. La dispensar e aspirină.

— Mulțumesc, spun eu.

Ne uităm din nou una la alta, știind amândouă că nu este de ajuns.

— El este Lev.

— Pe fiul meu l-a chemat Iuri.

Încuviințez din cap, cu înțelegere. Uneori, tot ce-ți mai rămâne este un nume.

∴

Când ajung acasă de la spital gătesc orice gătesc. Jupoi tapetul de pe pereți și îl fierb. Pasta e făcută din făină și apă, și se îngroașă într-un fel de supă. Cleiul de tâmplărie va avea același efect. O învăț și pe fiica mea aceste rețete. Dumnezeu să ne ajute.

Fierb o curea de piele a lui Sașa și fac jeleu din ea. Gustul te face să vomități dar îl conving pe Lev să mănânce puțin din el...

∴

La mijlocul lui ianuarie, ne face o vizită la apartament un prieten al lui Sașa. Îmi dau seama că e șocat de ceea ce vede. Îmi dă o cutie de la Sașa.

Imediat după ce pleacă, ne înghesuim să vedem ce e în ea. Până și Lev zâmbește.

Înăuntru sunt actele de evacuare. Plecăm pe douăzeci.

Sub documente gătesc un rotocol de cârnat proaspăt și o pungă de nuci.

∴

Într-o beznă desăvârșită, strâng tot ce înseamnă viața mea, nu că aș avea prea multe de strâns. Sincer, nici nu știu ce am luat și ce am lăsat. Majoritatea lucrurilor noastre au înghețat și au fost arse, dar îmi amintesc să iau ceea ce am scris eu și tatăl meu, precum și ultima mea carte de poezii de Anna Ahmatova. Iau toată mâncarea pe care o avem – cârnatul, jumătate de pungă de ceapă, patru bucăți de pâine, niște turte de șrot, un sfert de borcan de ulei de floarea-soarelui și ce-a mai rămas din varza murată.

Trebuie să-l car în brațe pe Lev. Cu picioarele lui umflate și brațele acoperite de pustule, abia dacă se poate mișca, și nu mă lasă inima să îl trezesc din somn.

Plecăm toți trei pe întuneric în zori. Mica Ania cară singura valiză pe care o avem, plină cu mâncare. Toate hainele noastre sunt pe noi.

Este cumplit de frig afară și ninge puternic. O țin de mână pe drumul lung către gară, iar odată ajunși acolo, suntem amândouă istovite.

În tren, ne înghesuim unii într-alții. Suntem trei suflete printre multe altele, dar nimeni nu vorbește. Aerul e stătut, încărcat de miasme corporale, respirație urât mirositoare și moarte. Este o duhoare pe care o recunoaștem cu toții.

Îmi strâng copiii aproape pe lângă mine. Le dau lui Lev și Aniei să bea niște vin, dar lui Lev nu îi place. Nu pot scoate mâncarea, nu în vagonul ăsta de tren aglomerat. Aș putea fi linșată pentru turtele de șrot, darămite pentru cârnat.

Scotocesc prin buzunarul paltonului, pe care l-am umplut cu gunoaie de pe terenul din jurul depozitelor arse de alimente Badaiev.

Lev înfulecă gunoaie, resturi dulci, și plânge că mai vrea. Fac singurul lucru care îmi vine în minte: mă tai la deget și i-l dau să-l sugă. Lev îmi sugă degetul ca un nou-născut, bându-mi sângele cald. Mă doare, dar nu la fel de mult pe cât mă doare să-i aud plămâni congestionați sau să simt fierbințeala frunții lui.

Le spun încet povești despre tatăl lor și despre mine, despre o iubire ca-n povești care pare atât de îndepărtată. Cândva, pe parcursul acelei călătorii zdruncinate, când mi-e atât de teamă și Lev tușește îngrozitor, iar Ania mă tot întreabă când o să-l vedem pe Papa, soțul meu devine prinț, tovarășul Stalin, Cavalerul Negru, iar râul Neva capătă puteri magice.

Drumul cu trenul pare să dureze o veșnicie. Mă dor toate organele de la atâtea hurducăieli suportate ore în șir. Povestea mea este singurul lucru care ne menține mintea întreagă. Fără ea, cred că aș începe să plâng sau să urlu fără încetare.

În cele din urmă, ajungem la capătul lacului Ladoga. Cât vezi cu ochii, numai gheață; aproape că nu există vreo diferență între ceea ce văd printr-o fereastră curată și ce văd prin negura propriei mele respirații.

Suntem la începutul drumului de gheață.

Capitolul 25

Armata muncise luni întregi pentru a crea un drum peste apele înghețate ale lacului Ladoga. Drumul este acum aici, și toată lumea îl numește drumul vieții. Se spune că în curând camioane cu alimente vor dudu pe acest drum de gheață cu destinația Leningrad. Până atunci, aceleași camioane au tot căzut în tenebrele apelor înghețate de dedesubt. Și, desigur, nemții îl bombardează constant.

Verific hainele copiilor mei. Totul e la locul lui la fel ca atunci când am plecat din Leningrad. Lev și Ania sunt înfășurați în ziare și încotoșmănați apoi în toate hainele pe care le au. Ne înfășurăm fulare în jurul capului și al gâtului; încerc să acopăr totul, chiar și micuțul nas roșu al lui Lev.

Afară, doare când inspir. Mă dor plămâinii. Lângă mine, Lev începe să tușească.

O lună plină se ridică pe cerul de smoală, făcând zăpada albăstruie. Ne adunăm cu toții în cerc, înghesuiți unii într-alții ca vitele. Mulți tușesc; undeva, un copil plânge. Mă gândesc că mi-aș dori să fi fost Lev. Tăcerea lui mă sperie.

— Ce facem, mamă? întrebă Ania.

— Căutăm un camion. Haide, ia-mă de mână.

Ochii îmi lăcrimează și mă înțeapă când încep să merg. Îl țin în brațe pe Lev, care, deși este așa de slab, mi se pare așa de greu, că abia mă mișc. Fiecare pas necesită concentrare, voință. Trebuie să mă aplec împotriva rafalelor șuierătoare de vifor. Singurul lucru real în această lume înghețată neagră-albăstruie este mâna fiicei mele într-a mea. Undeva departe, aud un motor la ralanti, apoi accelerând. Un convoi, sper.

— Haide, strig în vânt, sau am intenția să o fac.

Mi-e atât de frig că mă dor genunchii. Mă doare chiar și să îndoii îndeajuns degetele ca să o țin pe Ania de mână.

Merg.

și merg

și merg

și nimic. Doar gheață și cer negru, și pocnetul îndepărtat al tunurilor

antiaeriene.

Mă gândesc Trebuie să mă grăbesc, și Copiii mei, și apoi Sașa este lângă mine. Simt căldura respirației lui. Îmi șoptește despre dragoste și despre căminul pe care îl vom construi pentru noi în Alaska, și el îmi spune că e în regulă dacă mă odihnesc.

— Doar pentru o clipă, spun eu, căzând în genunchi înaintea ca vorbele să-mi iasă măcar din gură.

Totul se liniștește atunci. Undeva, cineva râde și pare a fi glasul Olgăi. Am să mă duc să o caut imediat după ce trag un pui de somn. Țasta e gândul pe care îl am.

Și închid ochii.

— Mamă!

— Mamă!

— Mamă!

Ea strigă în fața mea.

Deschid ochii încet și o văd pe Ania. Fiica mea și-a scos fularul și mi l-a înfășurat în jurul gâtului.

— Trebuie să te ridici, mamă, spune ea, trăgând de mine.

Eu mă uit în jos. Lev este moale în brațele mele, cu capul căzut pe spate. Dar îi pot simți respirația.

Scot fularul de la gâtul meu și îl înfășor la loc în jurul feței Aniei.

— Să nu-ți mai scoți niciodată fularul. Să nu-l dai nimănui. Nici măcar mie.

— Dar te iubesc, mamă.

Și capăt din nou putere. Scrâșnind din dinți la durerea care va veni, mă ridic clătănându-mă și încep din nou să merg.

Pas cu pas, până când un camion se materializează în fața mea.

Un bărbat îmbrăcat în haine de camuflaj lăbărțate stă lângă portieră, fumând. Mirosul țigării mă face să mă gândesc la mama.

— Un drum peste gheață? spun eu, auzindu-mi vocea răgușită și slabă.

Chipul bărbatului nu este supt sau jigărit. Asta înseamnă că este Cineva, sau măcar din Partid, și simt că speranțele mi se spulberă.

El se apleacă în față și se uită la Lev.

— Mort?

— Vă rog, spun eu, disperată acum. Toate camioanele din jurul meu pleacă, și eu știu că am să mor în seara asta, aici, dacă nu găsim o

mașină curând. Scot fluturele de cloisonné făcut de bunicul meu. Poftim.

— Nu, mamă, spune Ania, întinzând mâna după el.

Bărbatul doar se încruntă.

— La ce-i bun fleacul ăsta?

Eu îmi scot mănușa și îi dau verigheta în schimb.

— Este aur. Vă rog...

El mă privește, mai trage un ultim fum din țigară și aruncă pe urmă chiștocul în zăpadă.

— Bine, bunico, spune el, punând în buzunar verigheta mea. Urcă. O să te duc pe matală și pe nepoți.

Sunt atât de recunoscătoare, că nici măcar nu îmi dau seama ce mi-a spus decât abia mai târziu, când suntem cu toții în cabina camionului.

Bunico.

Mă crede bătrână. Îmi dau fularul la o parte și mă privesc în oglinda de deasupra parbrizului.

Părul îmi este la fel de alb ca pielea.

∴

E ziuă când ajungem pe gheață. Nu prea multă lumină, desigur, dar destulă. Chiar pot vedea unde suntem acum.

O întindere nesfârșită de zăpadă. Camioanele aliniat, încărcate cu alimente pentru bietul meu Leningrad. Soldați îmbrăcați în alb.

Nu departe de aici – la vreo trei sute de metru poate – este gara care reprezintă următoarea noastră destinație.

Bombardamentul începe aproape imediat. Șoferul nostru se oprește și coboară.

Sincer, eu nu vreau să cobor din camion, chiar dacă știu cât de periculos este să rămân acolo. În rezervor este benzină, iar camionul nu este camuflat. Este o țintă clară din aer. Dar ne este cald și a durat atât... Apoi îmi arunc un ochi la Lev al meu și uit complet pericolul.

Nu respiră.

Îl zgâlțâi tare, îi deschei repede haina și ridic ziazele. Pieptul lui e de-a dreptul doar un schelet acoperit cu piele vânătă și pustule.

— Trezește-te, Lev. Respiră. Haide, leuțul meu.

Îmi pun gura peste a lui, respirând pentru el.

În cele din urmă, el tremură în brațele mele și simt un firicel de

respirație acră pătrunzând în gura mea.

Începe să plângă.

Îl strâng în brațe, plângând și eu, și spun:

— Să nu mă părăsești, Lev. N-aș îndura asta.

— Are mâinile așa de fierbinți, mamă, spune Ania, și văd cât e de speriată de urlatul meu neașteptat.

Pun mâna pe fruntea lui Lev.

Arde. Îmi tremură mâinile când rearanjez ziarele și îi închei la loc puloverul și paltonul.

leșim iar în frig.

Ania coboară prima din camion. Eu sunt așa de atentă la Lev că nici nu bag în seamă bombardamentul și împușcăturile din jurul meu. Undeva aproape explodează un camion.

Parcă am fi în ochiul unui uragan. Toate camioanele din jurul nostru se rostogolesc, caii aleargă trăgând căruțe după ei, soldații fug, iar noi, bieții înfomețați ai Leningradului, căutăm să ne treacă cineva lacul.

În cele din urmă găsesc infirmeria. E compusă din niște corturi albe, murdare și pleoștite răspândite pe câmpul nins.

Înăuntru, nu este vreun spital. Este un loc pentru muribunzi sau pentru morți. Atât. Mirosul este oribil. Oamenii zac în propria mizerie înghețată, gemând.

Nu îndrăznesc să îl las pe Lev jos de teamă să nu i se înrăutățească starea. Pare că ne învârtim așa ore în șir, căutând pe cineva să ne ajute.

Într-un final, găsesc un bătrân, gârbovit peste un baston, holbându-se în gol. Mă apropii de el doar pentru că e îmbrăcat în alb.

— Vă rog, spun, întinzând mâna spre el. Fiul meu frige.

Bărbatul se întoarce spre mine. Arată la fel de istovit pe cât mă simt și eu. Mâinile îi tremură ușor când le întinde spre Lev. Îi observ bășicile de pe degete.

Atinge fruntea lui Lev, apoi se uită la mine.

N-am s-o uit cât trăiesc acea privire. Slavă Domnului că privirea aceea nu e însoțită și de vorbe.

— Du-l la spital la Cerepoveț, spune și ridică din umeri. Poate.

Nu-i cer să zică mai multe. De fapt, nici nu vreau.

Îmi dă patru pastile albe.

— Două pe zi, spune. Cu apă curată. Când a mâncat ultima oară?
Eu scutur din cap. Cum pot să rostesc cuvintele, să-i spun adevărul? Este imposibil să-l fac să mănânce.

— Cerepoveț, atât mai spune, apoi se întoarce și pleacă. La tot pasul, oamenii întind mâinile spre el, implorând pentru ajutor.

— Să mergem.

O iau pe Ania de mână și ne croim drum încet, anevoie prin infirmerie, apoi peste câmpul nins, către gară. Documentele noastre sunt în regulă și ne urcăm într-un vagon, unde stăm din nou prea înghesuți. Eu și copiii nu avem locuri, așa că ne așezăm pe podeaua rece. Îl țin pe Lev în poală și pe Ania într-o parte. Când se întunecă, scot punguța cu nuci. Îi dau Aniei atâtea câte îndrăznesc și mănânc și eu câteva. Reușesc să îl fac pe Lev să ia una din pilule cu o înghițitură de apă pe care am luat-o cu mine.

Este o noapte lungă, îngrozitoare.

Mă tot aplec să verific dacă Lev mai respiră.

*

Îmi amintesc că ne-am oprit o dată. Ușile trenului s-au deschis și cineva a strigat:

— Sunt morți? Dați-ni-i nouă.

Se întind niște mâini spre Lev, încercând să mi-l smulgă din brațe.

Eu îl țin strâns, urlând.

— Respiră, respiră.

Când ușa se închide, Ania vine mai aproape de mine, în întuneric. O aud plângând.

∴

În Cerepoveț nu este mai bine. Avem o zi de petrecut acolo. La început, cred că este o binecuvântare, că vom avea timp să îl salvăm pe Lev înainte să ne urcăm în următorul tren, dar el e tot mai slăbit. Încerc să nu văd realitatea, dar el zace în brațele mele. Tușește tot timpul. Acum cu sânge. Arde și tremură. Nici nu mănâncă, nici nu bea.

Spitalul de aici e un coșmar. Toată lumea are dizenterie și scorbut. Nu poți sta mai mult de o clipă ori două fără să vezi încă un leningrădean intrând șchiopătând în căutare de ajutor. Oră de oră, camioane încărcate cu cadavre pleacă din incinta spitalului, apoi se întorc goale. Oamenii mor acolo unde stau.

E bine că sunt slăbită și înfometată; nu am puterea să alerg dintr-un

loc în altul după ajutor. În schimb, stau în holul rece și sumbru, cu fiul meu în brațe. Când oamenii trec pe lângă noi, eu șoptesc:

— Ajutați-l. Vă rog.

Ania a adormit pe podeaua rece, sugându-și degetul, când o asistentă se oprește.

— Ajutați-l, spun eu, întinzându-i-l pe Lev.

Femeia îl ia cu grijă. Eu încerc să nu văd cum îi atârnă capul pe spate.

— E distrofic. Gradul trei. Nu există gradul patru. Văzându-mi privirea inexpressivă, spune: Moare. Dar dacă l-am putea alimenta cu fluide... poate. L-aș putea duce la doctor. Ar urma câteva zile dificile, totuși.

Este foarte tânără asistenta aceasta. La fel de tânără ca mine înainte de începerea războiului. Nu știu cum să o cred sau să nu o cred.

— Am documente de evacuare. Ar trebui să fim în trenul de Vologda mâine.

— N-o să-l lase pe fiul dumitale în acel tren, spune tânăra asistentă, în starea asta.

— Dacă rămânem, va fi imposibil să obținem alte bilete, spun eu. O să murim aici.

Asistenta nu spune nimic. Minciunile sunt o pierdere de timp.

— Am putea începe să îl ajutăm pe Lev chiar acum, nu-i așa? spun eu. Poate se va simți mai bine până mâine.

Asistenta nu-și poate ascunde mila de mine.

— Desigur. Poate se va simți mai bine.

∴

Și se simte.

Mai bine.

După o noapte în care eu și Ania am stat chircite pe podea lângă pătuțul soios al lui Lev, mă trezesc simțindu-mi corpul învinețit și înghețat. Dar când mă ridic în genunchi și mă uit la Lev, copilul e treaz. Pentru prima oară după mult timp, ochii lui albaștri sunt limpezi.

— Bună, mamă, spune el cu o voce hârșăită, ca de brotac, ce-mi pătrunde direct în inimă. Unde suntem? Unde-i Papa?

O trezesc pe Ania și o trag în sus, lângă mine.

— Suntem aici, puiule. Pe drum spre tatăl tău. Ne așteaptă la

Vologda.

Râd și plâng uitându-mă la fiul meu, la odorul meu. Poate că lacrimile îmi încețoșează privirea, sau poate mai degrabă speranța. Sunt destul de matură ca să am experiență, dar simțul realității a dispărut odată cu sunetul vocii lui. Nu văd cât de vânătă îi este pielea, cum pustulele i-au plesnit pe piept și din ele curge puroi galben; nu aud tusea lui încărcată de spută. Îl văd doar pe Lev. Leuțul meu. Puiul meu cu cei mai albaștri ochi și cel mai cristalin răs.

Așa că atunci când asistenta vine să îmi spună că ar trebui să plec la tren, sunt nedumerită.

— Se însănătoșește, spun eu, uitându-mă la el.

Liniștea dintre noi se prelungește, întreruptă doar de tusea lui Lev și de răpăitul îndepărtat al armelor. Femeia se uită țintă la Ania.

Pentru prima oară văd cât de palidă este Ania, cât de cenușii îi sunt buzele crăpate, pustulele agresive de pe gâtul ei. Părul îi cade în smocuri.

Cum de n-am văzut asta?

— Dar... Mă uit în jurul meu. Ați spus că n-o să-l lase pe fiul meu în tren.

— Sunt prea mulți oameni evacuați. Nu-i transportă pe muribunzi. Aveți acte pentru dumneavoastră și pentru fiica dumneavoastră, așa-i?

Cum de nu înțeleg ce îmi spune până în acea clipă? Și cum pot să-i explic cum te simți când înțelegi în cele din urmă? Un cuțit înfipt în inimă ar dura mai puțin.

— Vreți să spuneți că ar trebui să îl las aici să moară? Singur?

— Eu spun că o să moară. Asistenta se uită la Ania. O puteți salva pe ea. Îmi atinge brațul. Îmi pare rău.

Stau acolo, înghețată, privind-o cum pleacă. Nu știu cât rămân acolo, dar când aud şuieratul trenului, mă uit la fiica pe care o iubesc mai mult decât propria-mi viață și la fiul meu care moare.

— Mamă? spune Ania, privindu-mă încruntată.

O iau pe Ania de mână și o scot din spital. La tren, îngenunchez în fața ei.

Este atât de mică, încotoșmănată în paltonul ei roșu aprins și cu pâslării prea mari pentru piciorușele ei.

— Mamă?

— Nu-l pot lăsa pe Lev aici, spun eu, auzindu-mi vocea devastată.

El nu poate muri singur vreau să spun de fapt, dar cum să-i spun așa ceva fetiței mele de cinci anișori? Știe oare ea că eu sunt pusă în fața unei alegeri pe care nicio mamă nu ar trebui să fie nevoită să o facă? Mă va urî oare într-o zi pentru asta?

Chipul i se schimonosește într-o încruntare atât de cunoscută, că mi se rupe sufletul. Pentru o secundă, o văd așa cum era cândva.

— Dar...

— Tu ești copilul meu puternic. Te vei descurca singură...

Ea scutură din cap și începe să plângă.

— Nu, mamă. Vreau să stau cu tine.

Eu bag mâna în buzunar și scot o bucată de hârtie. Miroase încă a cârnac, și stomacul îmi forfotește simțind acest miros îmbietor. Scriu numele ei pe hârtie și i-o prind la rever.

— P-Papa o să te aștepte la Vologda. Caută-l. Spune-i că venim și noi miercuri. Voi doi o să ne așteptați pe mine și pe Lev.

Sună a minciună. Are gust de minciună. Dar ea are încredere în mine.

Nu o las să mă îmbrățișeze. Văd cum se întinde, iar eu o împing în mulțimea din jurul nostru.

Ania lovește o femeie din apropiere și aceasta se dezechilibrează, înjurând în barbă.

— Mamă...

Eu îmi împing fiica spre străina aceea, care mă privește cu ochi sticloși.

— Ia-o pe fiica mea, spun. Are documente. Tatăl ei va fi în Vologda. Aleksandr Ivanovici Marcenko.

— Nu, mamă.

Ania jelește, întinzând mânuțele spre mine.

Vreau să o împing atât de tare să se împiedice, dar nu sunt în stare, în ultimul moment, o ridic în brațe și o strâng tare.

Trenul șuieră. Cineva strigă.

— Merge și ea?

Eu o desprind pe Ania de gâtul meu.

— Să fii puternică, Ania. Te iubesc, moia dușa.

Cum pot să-i spun sufletul meu și apoi s-o împing cât colo? Dar o fac. O fac.

În ultima clipă, îi dau fluturașul.

— la aici. Ține-mi-l tu. Am să vin după el. După tine.

— Nu, mamă...

— Promit, spun eu, ridicând-o și punând-o în brațele străinei.

Ea plânge încă, strigând după mine și zbatându-se să se elibereze, când ușile trenului se trântesc.

∴

Rămân acolo mult timp, privind trenul care se face tot mai mic, până când dispare complet. Nemții bombardează iar. Aud explozii peste tot împrejur, și oameni strigând, și tot felul de gunoaie ropotind pe acoperișurile de tablă.

Prea puțin îmi pasă.

Când mă întorc spre spital, mi se pare că îmi scapă ceva, dar nu mă uit în jos, nu vreau să știu ce am pierdut. În schimb, merg prin ploaia de pământ și zăpadă spre fiul meu.

Pierderea e o durere surdă în pieptul meu, o gheară în respirație, dar îmi spun că am făcut ceea ce trebuia.

O să-l țin pe Lev în viață prin simpla putere a voinței mele, iar Sașa o va găsi pe Ania în Vologda, iar miercuri ne vom întâlni toți patru.

∴

Este un vis mirific. Îl mențin viu cu fiecare respirație, ca o flacăra timidă de lumânare în căușul palmelor mele.

Întoarsă la spital, este din nou întuneric. Duhoarea aceluia loc este apăsătoare. Și este frig. Simt vântul cum dă târcoale pe afară, încercând fiecare crăpătură sau fisură, căutând o cale să pătrundă înăuntru.

În acest pătuț îngust, deformat, Lev mestecă în somn o mâncare inexistentă. Tușește aproape constant acum, este zguduit de accese în timpul cărora scuipe sânge pe păturile de lână.

Când nu mai pot îndura, mă bag în pătuț și îl iau în brațe. El se cuibărește lângă mine ca pe vremea când era bebeluș, murmurându-mi numele în somn. Respirația lui este un șuierat îngrozitor pentru urechile mele.

Îi mângâi fruntea fierbinte și udă. Am mâinile înghețate, dar merită să îl mângâi, să simtă că sunt aici, alături de el, protejându-l. Îi cânt cântecelele preferate și îi spun poveștile preferate. Din când în când, se ridică, îmi zâmbește anemic și cere bomboane.

— Nu am bomboane, spun eu și îi sărut obrazul vânăt, supt. Îmi creșterez din nou degetul și îl las să îl sugă până când mi-l retrag de durere.

Îi cânt, aproape incapabilă să-mi mai amintesc cuvintele, când îmi dau seama că el nu mai respiră.

Îi sărut obrazul, atât de rece, și buzele, și mi se pare că îl aud zicând „Te iubesc, mamă” dar desigur că este doar imaginația mea. Cum am să pot uita vreodată cum a fost – cum a murit el puțin câte puțin în fiecare zi? Cum eu l-am lăsat. Poate că nu ar fi trebuit niciodată să părăsim Leningradul.

Cred că nu voi fi în stare să îndur această durere; stau întinsă lângă el, ținându-l în brațe în timp ce el devine tot mai rece. În vremuri obișnuite, poate că asta nu ar fi fost permis, dar trăim vremuri crunte, într-un final, mă desprind de trupușorul lui și mă ridic.

Oricât de mult aș vrea să stau întinsă lângă el pe vecie, să mor încet de foame alături de el, nu o pot face. L-am făcut o promisiune lui Sașa.

Nu te da bătută, a spus el, și eu am fost de acord.

Așadar, cu brațele goale și inima de piatră, îmi las fiul acolo, singur-singurel, mort într-un pat de lângă ușă, și pornesc din nou la drum. Știu că tot ce îmi va rămâne vreodată de la fiul meu acum este o dată în calendar și iepurașul de pluș pe care îl am în valiză.

∴

Nu am să vă spun ce am făcut ca să obțin un loc în trenul spre est. Oricum nu mai contează. Nu mai sunt eu însămi. Sunt acest trup emaciat, cu păr alb, care nu are tihnă, deși de mult m-aș fi întins, aș fi închis ochii și aș fi renunțat. Durerea pierderii mă însoțește permanent, ispitindu-mă să închid ochii.

Ania.

Sașa.

Acestea sunt cuvintele de care mă agăț, deși uneori uit și la cine visez. De pe locul meu din tren, văd țara devastată. Maldăre de cadavre. Cicatrici pe suprafața pământului făcute de bombele căzute. Ne însoțește permanent sunetul avioanelor și al focurilor de armă.

Trenul înaintează agale, oprind în câteva orașele. La fiecare haltă, oameni hămesiți se luptă să se urce, să se alăture mulțimii soioase de oameni cu ochi sticloși, care se îndreaptă spre răsărit. Se vorbește în

șoaptă în jurul meu despre lupte grele care se dau în fața noastră, dar eu nu ascult. Chiar nu-mi pasă. În mine e un vid prea mare pentru a-mi mai păsa vreun pic de ceva.

Și apoi, în mod miraculos, ajungem la Vologda. Când ușile trenului se deschid, îmi dau seama că nu m-am așteptat să ajung aici.

Îmi aduc aminte că am zâmbit.

Zâmbit.

Ba chiar îmi ascund părul mai bine sub batic, pentru ca Sașa să nu vadă cât de mult am îmbătrânit. Ridic valijoara în care se află toate bunurile mele – ale noastre – și îmi croiesc drum anevoie prin mulțime ca să ajung în față.

Ajunși în frig, ne răspândim repede; oamenii o iau în toate direcțiile, căutând probabil mâncare sau prieteni.

Eu rămân acolo, simțind cum ceilalți se dezlipesc de mine. În depărtare, aud uruitul avioanelor și știu ce înseamnă asta. Știm cu toții ce înseamnă asta. Alarma aeriană sună, iar tovarășii mei de călătorie o iau la fugă spre adăposturi. Văd oameni aruncându-se în tranșee.

Dar Sașa este acolo, la nicio sută de metri în fața mea. Văd că o ține pe Ania de mână. Paltonașul ei roșu aprins arată ca o pasăre cardinal dolofană și sănătoasă pe fundalul zăpezii.

Încep să plâng înainte să fac primul pas. Am picioarele umflate și pline de furuncule, dar nici măcar nu bag de seamă. Atât gândesc, „Familia mea”, și o rup la fugă. Îmi doresc atât de mult să mă ia Sașa în brațe că nici nu mai gândesc.

Proastă.

Aud prea târziu bomba căzând. Să fi crezut oare că șuieratul acela a fost inima mea sau respirația mea?

Totul explodează în același timp: trenul, copacul de lângă mine, un camion de pe marginea drumului.

Îi văd pe Sașa și pe Ania pentru o fracțiune de secundă, și pe urmă sunt amândoi în aer, zburând într-o parte, urmăriți de flăcări...

..

Când mă trezesc, sunt într-un cort de spital. Stau acolo întinsă până îmi revine memoria și apoi mă ridic.

Totul în jurul meu e o mare de trupuri carbonizate, sfâșiate. Oamenii plâng și gem.

Nu durează mult și îmi dau seama că nu disting culorile. Am auzul

înfundat, ca și cum aș avea vată în urechi. Jumătate din față mi-e zgâriată, tăiată și sângerează, dar aproape că nu simt.

Focul roșu-portocaliu este ultima culoare pe care am s-o văd vreodată.

— Nu ar trebui să vă ridicați, mi se adresează un bărbat.

Are privirea blazată a cuiva care a văzut prea mult război. Are tunica sfâșiată pe alocuri.

— Soțul meu, spun eu, ținând ca să-mi aud vocea peste acea larmă. Am și un țuit în urechi. Fiica mea. O fetiță mică într-un paltonaș roșu și un bărbat. Stăteau... trenul a fost bombardat... Trebuie să îi găsesc.

— Îmi pare rău, spune el, iar inima mea bate atât de tare că nu pot auzi altceva decât nu sunt supraviețuitori... doar dumneata... Aici...

Îl împing și trec pe lângă el, mergând împleticit la fiecare paș, dar găsesc doar străini.

Afară ninge abundent și este un ger necruțător. Nu recunosc acest loc. Este un câmp nins nesfârșit. Daunele produse de explozie sunt acoperite acum de o pătură albă, deși pot vedea o movilă care trebuie să fie cadavre.

Apoi văd: o pată mică, întunecată, pe zăpadă, zăcând lângă cel mai apropiat cort.

Mi-aș dori să spun că am fugit într-acolo, dar am mers doar; nici măcar nu îmi dau seama că sunt în picioarele goale până nu simt frigul pătrunzător.

Este paltonașul ei. Paltonașul Aniei mele. Sau ce-a mai rămas din el. Nu mai pot vedea roșul aprins, dar are numele ei, scris de mâna mea, pe o bucată de hârtie prinsă la rever. Hârtia este udă și cerneala, întinsă, dar este acolo. Jumătate din palton lipsește – nu vreau să-mi imaginez cum s-a întâmplat asta –, o parte este pur și simplu sfâșiată.

Disting și câteva pete negre de sânge pe căptușeala albă.

Îl duc la nas, inspirând adânc. Simt mirosul ei în țesătură.

În buzunar, găsesc fotografia cu ea și Lev pe care am cusut-o eu în căptușeală. Vezi?, îi spusese eu în ziua în care o ascunsese acolo – asta s-a întâmplat când au evacuat prima oară copiii, mi se părea că trecuseră decenii de atunci – Acum fratele tău va fi mereu cu tine.

lau peticul de hârtie cu numele ei scris pe el și îl țin în mână. Cât

stau oare acolo, în zăpadă, mângâind hăinuța copilașului meu, amintindu-mi zâmbetul ei?

O veșnicie.

*

Nimeni nu vrea să-mi dea o armă. Fiecare bărbat pe care îl rog îmi spune să mă calmez, că o să mă simt mai bine mâine.

Ar fi trebuit să rog o femeie, o altă mamă care omorâse un copil mutându-l și pe un altul lăsându-l să plece.

Sau poate că eu sunt singura care...

În orice caz, durerea este insuportabilă. Și nu vreau să mă simt mai bine. Merit această nefericire. Așa că mă întorc în patul meu, îmi iau ghetetele și haina și încep să merg.

Mă mișc ca o nălucă prin ținutul nins. Sunt atâția alți zombi pe drum, că nimeni nu încearcă să mă oprească. Când aud focuri de armă sau bombardamente, mă îndrept într-acolo. Dacă picioarele m-ar dura mai puțin, aș alerga.

Găsesc ce caut în cea de-a opta zi.

Linia frontului.

Trec pe lângă ruși, compatrioții mei, care strigă după mine și încearcă să mă oprească.

Eu nu mă las oprită, mă smucesc dacă trebuie, lovesc cu pumnii și cu picioarele și continui să înaintez.

Mă duc la nemți și mă postez în bătaia armelor.

— Împușcați-mă, spun eu și închid ochii. Știu ce văd ei, cum arăt: o bătrână smintită, mai mult moartă decât vie, cu o valiză deformată și un iepuraș de pluș gri murdar.

Capitolul 26

— Dar eu nu sunt o femeie norocoasă, conchise mama suspinând.

Se așternu liniștea după această ultimă aserțiune, rostită încet.

Nina își șterse lacrimile, privindu-și uluită mama.

Cum de a putut ține durerea asta în ea atâta vreme? Cum poate *supraviețui* o persoană în aceste condiții?

Mama se ridică brusc în picioare. Făcu un pas la stânga și se opri; apoi se întoarse la dreapta și se opri. Era ca și cum s-ar fi trezit deodată dintr-un vis ca să descopere că se află într-o încăpere străină din care nu era cale de ieșire. În cele din urmă, cu umerii ușor aduși în față, merse la fereastră și privi afară.

Nina se uită la Meredith, care părea la fel de devastată precum se simțea Nina.

— Dumnezeu! spuse într-un final Maksim, oprind reportofonul.

Clicul sună strident în încăperea cufundată în liniște, amintindu-i Ninei că povestea pe care tocmai o ascultaseră era importantă nu doar pentru familia lor.

Mama rămase locului, ținându-și pe piept mâna cu degetele răsfirate, ca și cum ar fi crezut, poate, că inima ei va înceta să mai bată sau îi va părăsi pur și simplu trupul.

Ce vedea ea oare în acele clipe? Leningradul ei, cândva strălucitor, transformat într-un sloi de gheață, un tărâm distrus de bombardamente, în care oamenii mureau pe străzi și păsările cădeau înghețate din cer?

Sau poate chipul lui Sașa? Sau râsul Aniei? Ori ultimul zâmbet sfâșietor al lui Lev?

Nina o privea fix acum pe femeia care o crescuse și vedea în sfârșit adevărul.

Mama ei era o leoaică. O luptătoare. O femeie care alesese o viață de iad pentru ea pentru că își dorise să renunțe și nu știuse cum să facă asta.

Și acest gând mărunț fu urmat de altul, mai însemnat. Nina își vizualiză deodată limpede propria viață. Toți acești ani, bătuse lumea-n lung și-n lat, căutând adevărul propriei existențe în viețile altor

femei.

Dar el fusese întotdeauna acolo, acasă, cu acea femeie pe care nici măcar nu încercase vreodată să o înțeleagă. Nu era de mirare că Nina nu se simțise niciodată împlinită, nu dorise niciodată să publice fotografiile ei înfățișând femei. Căutările ei o conduseseră mereu către acest moment, către această înțelegere. Se ascunsese în spatele aparatului de fotografiat, privind prin obiectiv, încercând să se găsească. Dar cum ar fi putut? Cum ar putea orice femeie să își cunoască propria poveste înainte de a o cunoaște pe a mamei sale?

— În schimb, m-au luat prizonieră, adăugă mama, continuând să privească pe fereastră.

Nina aproape se încruntă. I se părea că trecuse o jumătate de oră între ultima afirmație a mamei și aceasta, dar nu trecuseră de fapt decât câteva minute în care Nina întrezărise adevărul despre propria viață.

— Prizonieră, murmură mama, scuturând din cap. Încerc să mor. Încerc... Sunt întotdeauna prea slabă ca să mă sinucid... Se întoarse în sfârșit cu spatele la fereastră și se uită la ei. Tatăl vostru a fost unul dintre soldații americani care au eliberat lagărul de muncă. Eram pe atunci în Germania. Era sfârșitul războiului. Mulți ani mai târziu. Prima oară când mi-a vorbit, eu nici măcar nu eram atentă; mă gândeam că, dacă aș fi fost puternică, ar fi fost și copiii mei prezenți în această zi, când s-au deschis porțile lagărului; așa că atunci când Evan m-a întrebat cum mă cheamă, eu am șoptit *Ania*. Aș fi putut să-mi spun adevăratul nume mai târziu, dar îmi plăcea să aud numele ei de fiecare dată când cineva mi se adresa. Mă durea, dar acceptam bucuroasă durerea. Era cea mai mărunță suferință din cât aș fi meritat de fapt. Am plecat cu tatăl vostru – m-am măritat cu el – pentru că doream să plec, iar el era singura mea cale de scăpare. Nu m-am așteptat niciodată cu adevărat să o iau de la capăt – eram bolnavă. M-am așteptat, am sperat, să mor. Dar n-am murit. Și, ei bine... cum să nu-l poți iubi pe Evan? Gata. Asta a fost. Acum știți.

Întinse mâna și își luă poșeta, clătinându-se ușor, ca și cum echilibrul ar fi fost o abilitate pe care o pierduse spunându-și povestea, și porni spre ușă.

Nina se ridică numaidecât în picioare. Ea și Meredith se mișcă în tandem fără vreo vorbă sau vreo privire. Își încadrază mama,

apucând-o fiecare de câte un braț.

La atingerea lor, mama păru și mai nesigură pe picioare, mai să cadă.

— Nu ar trebui...

— Nu ne mai spune ce să simțim, mamă, spuse Nina încet.

— Nu ne mai respinge, adăugă Meredith, atingând chipul mamei, mângâindu-i obrazul. Ai pierdut atât de mult.

Mama scoase un sunet, ca și când ar fi înghițit în sec.

— Dar nu și pe noi, spuse Nina, simțind că o podidesc lacrimile. Pe noi nu ne vei pierde niciodată.

Picioarele mamei cedară. Începu să alunece în jos, moale ca o cârpă, dar Nina și Meredith erau acolo, susținând-o. O conduseră înapoi pe scaun.

Apoi îngenuncheară amândouă pe podea în fața ei. La fel cum o făcuseră de multe ori de-a lungul vieții lor. Dar acum, povestea se sfârșise, sau aproape se sfârșise, iar de aici încolo, era oricum o poveste diferită. De aici încolo, era povestea *lor*.

Toată viața ei, Nina privise chipul frumos al mamei, îi admirase osatura fină, îi văzuse ochii aceia severi și gura care nu zâmbea niciodată. Acum, vedea dincolo de acestea. Mama căpătase acele trăsături dure din pricina luptei grele, care o adusese în această stare; era ca o mască pusă peste blândețea ascunsă dedesubt.

— Ar trebui să mă urâți, spuse mama, scuturând din cap.

Meredith se ridică atât cât să pună mâinile peste ale mamei.

— Te iubim.

Mama se înfioră, ca după o rafală de vânt înghețat. Ochii i se umplură de lacrimi. Văzându-le – primele lacrimi văzute vreodată în ochii mamei Nina simți că e gata să izbucnească în plâns.

— Mi-e atât de dor de ei, spuse mama, apoi începu să plângă. Cât timp se abținuse oare, prin puterea voinței, să rostească acea simplă propoziție și cum se simțea putând, în sfârșit, să o rostească?

Mi-e dor de ei.

Câteva cuvinte neînsemnate.

Totul.

Nina și Meredith se ridicară din nou în picioare, luându-și mama în brațe, lăsând-o să plângă.

Nina își simți atunci mama, dându-și seama cât de mult pierduse

nefiind ținută în brațe de această femeie remarcabilă.

Când mama se retrase în cele din urmă, chipul îi era răvășit de lacrimi, părul în dezordine, câteva șuvițe căzându-i peste ochii umezi, înroșiți, dar niciodată nu fusese mai frumoasă. Zâmbea. Puse câte o mână pe chipul fiecăreia.

— *Moia dușa*, îi spuse ea încet fiecăreia din fete.

Maksim se ridică de lângă patul lui Vasili și își dresе glasul, amintindu-le că nu sunt singure.

— Aceasta este una dintre cele mai uluitoare relatări despre asediul Leningradului pe care am auzit-o vreodată, spuse el, scoțând caseta din aparat. Stalin a păstrat totul secret atâta vreme, încât povești ca a dumneavoastră au început să apară abia recent. Asta va schimba cu adevărat lucrurile pentru oameni, doamnă Whitson.

— Am făcut-o pentru fiicele mele, spuse mama, îndreptându-se din nou.

Nina își privi mama redevenind stăpână pe ea și se întrebă deodată dacă toți supraviețuitorii Leningradului găsiseră calea să se țină la fel de tari. Presupunea că da.

— E dificil, desigur, să obții cifre exacte de la guvern, dar se vehiculează constant cifra de un milion de cetățeni morți în timpul asediului. Peste șapte sute de mii au murit de inaniție. Dumneavoastră spuneți și povestea lor. Vă mulțumesc.

Maksim dădu să mai spună ceva, dar Vasili scoase un sunet ca un ciripit, sau un croncănit, din patul lui.

Fiul lui se aplecă mai aproape de chipul lui, încruntându-se.

— Poftim? Se aplecă și mai aproape. Nu înțeleg...

— Mulțumesc, îi spuse Nina încet mamei sale.

Mama se aplecă și o sărută pe obraz.

— Ninocika mea, șopti ea. *Eu* îți mulțumesc. Tu ai fost cea care nu s-a dat bătută.

Nina ar fi trebuit să se simtă mândră de asta, mai ales văzând-o pe Meredith dând din cap aprobator, dar o duru.

— M-am gândit numai la mine. Ca de obicei. Am vrut povestea ta doar ca să te fac să vorbești. Nu m-am gândit nicio clipă cât de mult te-ar putea afecta.

Zâmbetul mamei luminează ochii ei încă umezi.

— De aceea tu însemni ceva pentru lumea asta, Ninocika. Ar fi

trebuie să îți spun asta cu mult timp în urmă, dar l-am lăsat pe tatăl tău să fie vocea amândurora. Încă una dintre deciziile mele greșite. Tu aduci lumină în vremuri vitrege. Asta fac fotografiile tale. Tu nu-i lași pe oameni să-și întoarcă privirea de la suferință. Sunt atât de mândră, atât de mândră de ceea ce faci. Tu ne-ai salvat.

— Așa este, confirmă Meredith. Eu aș fi oprit povestea ei. Tu ne-ai adus aici.

Nina nu știuse până atunci cum putea un cuvânt ca *mândrie* să îți transforme viața, dar o transformă pe a ei, și înțelegea acum dragostea într-un fel în care nu o înțelesese înainte, în deplinătatea ei.

Știa că îi va schimba viața acest nou mod de a percepe iubirea; nu și mai putea imagina viața fără ea – fără familia ei. Și mai știa că era și mai multă iubire în lume pentru ea, așteptând-o undeva în Atlanta, numai dacă ar ști calea către ea. Poate ar fi trebuit să trimită o telegramă a doua zi, în care să scrie: Și dacă ți-aș spune că nu vreau să vin în Atlanta? Și dacă ți-aș spune că vreau o viață altfel, o viață diferită de a tuturor, dar cu tine? M-ai urma? Ai rămâne? Și dacă ți-aș spune că te iubesc?

Dar asta avea să se întâmple a doua zi.

— Cum să plec din nou? spuse ea, uitându-se la Meredith și la mama ei. Cum să vă las?

— Nu trebuie să fim fizic una lângă alta ca să fim împreună, spuse Meredith.

— Pe tine te definește munca ta, adăugă mama. Dragostea creează spațiu pentru asta. Doar că ai să vii mai des pe-acasă, sper.

În timp ce Nina încerca să găsească replica potrivită, Maksim interveni:

— Mă scuzați că sunt nepoliticos, dar tatăl meu nu se simte bine.

Mama se desprinsese de Meredith și de Nina și se duse lângă pat.

Nina o urmă.

Mama se uită la Vasili, la chipul lui deformat din cauza comoției suferite; avea lacrimi pe tâmpile și acestea pătaseră perna acolo unde căzuseră. Întinse mâna și îi atinse fața, spunând ceva în rusă.

Nina îl văzu cum încearcă să zâmbească și numaidecât îi veni în minte tatăl ei. Închise ochii rugându-se poate pentru prima oară în viața ei. Sau poate că nu era o rugăciune. De fapt, își spuse atât *Mulțumesc, tati*, nimic mai mult. Restul îl știa el prea bine. El

ascultase.

— Poftiți, spuse Maksim, și mai încruntat când îi oferi mamei un teanc de casete negre. Sunt foarte sigur că el dorește să i le trimiteti fostului său student. Phillip Kiselev nu a mai lucrat la acest proiect de mulți ani, dar are mult material original. Și nu este departe de aici. Doar pe partea cealaltă a canalului, în Sitka.

— Sitka? spuse mama. Am fost deja acolo. Vasul nu se mai întoarce.

— De fapt, spuse Meredith, uitându-se la ceas. Vasul a plecat din Juneau acum trei sferturi de oră. Va rămâne în larg mâine toată ziua.

Vasili scoase un sunet. Nina își dădu seama că bătrânul este agitat și enervat de incapacitatea de a se face înțeleș.

— Nu îi pot trimite casetele prin poștă? se interesă mama, iar Nina se întrebă dacă nu cumva mamei sale îi era teamă să le atingă.

— Phillip a fost mâna lui dreaptă mulți ani. Mama lui și tatăl meu s-au cunoscut în Minsk.

Nina se uită la Vasili și gândul îi fugi din nou la tatăl ei și la faptul că lucrurile mărunte pot însemna atât de mult.

— Bineînțeleș că vom duce noi casetele, interveni ea. Plecăm chiar acum. Și vom avea destul timp să prindem vaporul în Skagway.

Meredith luă teancul de casete și bucata de hârtie cu adresa.

— Mulțumim, dr. Adamovici. Și ție, Maksim.

— Nu, spuse Maksim grav. *Eu* vă mulțumesc. Sunt onorat că v-am cunoscut, Veronika Petrovna Marcenko Whitson.

Mama încuviință din cap. Aruncă o privire fugară la teancul de casete negre din mâinile lui Meredith, apoi se aplecă să șoptească ceva la urechea lui Vasili. Când se ridică iar, ochii bătrânului erau umezi. Încerca să zâmbească.

Nina o luă pe mama ei de braț și o conduse la ușă. Când ajunseră la intrare, Meredith o apucă pe mama de celălalt braț. Leșiră înlănțuite toate trei în lumina albastră, palidă a zilei de sfârșit de primăvară. Ploaia se oprise, lăsând în urma ei o lume plină de sclipitoare, strălucitoare posibilități.

∴

Hidroavionul ateriză la Sitka la șapte și jumătate.

— Aș fi putut ajunge la Los Angeles în timpul ăsta, spuse Nina în timp ce cobora după Meredith din avion.

— Pentru un globe-trotter, te plângi cam mult, o luă Meredith peste picior, îndreptându-se prima spre doc.

— Mai ții minte când era mică? îi spuse mama lui Meredith. Dacă avea șosetele făcute ghemotoc în pantofi, se așeza și urla. Iar dacă îi puneam prea mult ketchup pe ouă – sau prea puțin –, lăsa ditamai botul.

— Ba nu e *deloc* adevărat, spuse Nina. Eu am fost fiica cea bună. Ia gândește-te la Meredith. Mai ții minte ce criză a făcut când nu ai lăsat-o să meargă la petrecerea lui Karie Dove?

— Asta n-a fost nimic prin comparație cu felul în care ne-ai pedepsit tu pe toți pentru că mama nu ți-a făcut cu mâna când ai plecat în turneul de softball, spuse Meredith.

Nina se opri în mijlocul docului și se uită la mama.

— Din cauza trenului, spuse ea. N-ai putut să mă urci în tren și să te uiți apoi cum pleacă, nu-i așa?

— Am încercat să fiu destul de puternică, spuse mama încet. Pur și simplu nu am putut vedea... așa ceva. Dar am știut că o să suferi. Îmi pare rău.

Meredith știa că aveau să urmeze numeroase momente de genul acesta între ele. Acum că porniseră procesul de vindecare, amintirile trebuiau să fie permanent reinterpretate. Precum ziua în care ea săpase prețioasa grădină de iarnă a mamei. A fost ca și cum ar fi dezgropat niște pietre funerare și le-ar fi aruncat cât colo. Nu-i de mirare că mama o luase razna. Și nici că iernile fuseseră întotdeauna dificile.

Și piesa de teatru. Meredith revăzu totul prin prisma noii percepții a lucrurilor. Bineînțeles că mama le împiedicase să continue. Ea și Jeff interpretaseră cu toată seninătatea și ingenuitatea povestea de dragoste a mamei... Durerea ei în acea situație trebuie să fi fost cruntă.

— Gata cu scuzele, spuse Meredith. Haideți să spunem acum – o singură dată – că ne pare rău pentru toate momentele în care ne-am rănit reciproc pentru că nu am înțeles. Și pe urmă gata. Bine? Se uită la mama ei, care încuviință din cap, apoi la Nina, care dădu și ea aprobator din cap.

Intrară în orașul Sitka și găsiră camere la o mică pensiune de la marginea orașului. De pe terasele lor, puteau privi golful liniștit, până

la cocoșele înverzite ale insulelor din apropiere și chiar mai departe, până la piscul înzăpezit al muntelui Edgcombe. În timp ce Nina făcu un duș, Meredith se așeză pe terasă, ridicându-și picioarele pe balustradă. Un vultur singuratic se rotea lin în văzduh, cu aripile-i negre precum o surcea trasând spirale deasupra apei de un albastru intens.

Închise ochii și se lăsă pe spate în scaun. Minte ei fusese toată ziua un talmeș-balmeș de gânduri, amintiri și conștientizări. Își reevalua copilăria, separând elementele componente, reexaminându-le în lumina noii perspective asupra mamei sale. În mod straniu, puterea pe care o vedea acum în mama ei devenea și o parte din Meredith. Remarca lui Jeff, *Ești ca ea, să știi*, căpăta noi semnificații, îi dădea lui Meredith o nouă încredere. Dacă învățase ceva din toate astea, aceea era că viața – și dragostea – pot dispărea într-o secundă. Când le ai, trebuie să te agăți de ele cu toată puterea și să te bucuri din plin de fiecare secundă.

Apoi ușa din spatele ei se deschise și se închise la loc. La început, crezu că este Nina, care venise să o anunțe că baia e liberă, dar pe urmă simți parfumul dulce de trandafiri al șamponului mamei.

— Hei, spuse Meredith, zâmbind. Am crezut că te-ai dus la culcare.

— Nu pot să dorm.

— Poate din cauza culorii nopții.

— Nu pot să dorm cu casetele alea în camera mea, spuse mama, așezându-se pe un scaun lângă Meredith.

— Le poți aduce la noi.

Mama își frământă mâinile agitată.

— Trebuie să le dau în seara asta.

— În seara asta? Este nouă și un sfert, mamă.

— *Da*. Am întrebat jos. Adresa asta e la numai trei străzi de aici.

Meredith se răsuci în scaun.

— Vorbești serios. Ce s-a întâmplat?

— Sincer? Nu știu. Sunt bătrână și proastă. Știu asta. Dar vreau să termin cu treaba asta.

— Îl sun.

— Nu este înregistrat. Am sunat la informații din camera mea. Va trebui să mergem pur și simplu la ușa lui. În seara asta e cel mai bine. Mâine va fi poate la serviciu și va trebui să așteptăm.

— Cu casetele.

Mama se uită la ea.

— Cu casetele, spuse ea încet, iar Meredith văzu vulnerabilitatea pe care mama ei încerca să o ascundă.

Și teama; văzu și asta. După toate cele prin câte trecuse mama ei, a ține cumva de dovada fizică a vieții ei era lucrul care o speriasse până la urmă.

— În regulă, se învoi Meredith. Îi spun Ninei. Mergem. Se ridică de pe scaun și porni spre cameră.

Când trecu de mama, se opri cât să îi pună mâna pe umăr. Îi simți osatura ascuțită prin pulover.

În ultima vreme, nu putea trece pe lângă mama ei fără să o atingă. După atâția ani de distanțare, de răceală, acesta era un miracol în sine. Deschise ușa glisantă din sticlă și intră în camera mică. Înăuntru, erau două paturi alăturate, ambele acoperită cu pături roșu cu verde și cu perne negre cu formă de elan. Pe pereți se aflau fotografiile alb-negru cu imagini din trecutul Tlingit al orașului Sitka. Patul Ninei era deja pregătit pentru somn, dar cu un morman de haine și echipamente foto pe el.

Meredith ciocăni la ușa băii, dar nu primi răspuns, așa că intră.

Nina își usca părul cântând cât o țineau plămâni „Crazy for You” al Madonnei. Cu părul ei negru scurt și pielea aceea perfectă, părea de vreo douăzeci de ani.

Meredith o bătu pe umăr. Nina tresări surprinsă și aproape scăpă foehnul din mână. Zâmbi, opri uscătorul și se întoarse.

— Dar știi că m-ai speriat de moarte. Trebuie să mă tund. Neapărat. Încep să semăn cu Edward Mâini de Foarfece.

— Mama vrea să ducem casetele în seara asta.

— Oh. În regulă.

Meredith nu se putu abține să nu zâmbească. În acele câteva cuvinte consta diferența dintre ele. Ninei nu-i păsa ce oră este sau că este nepolitic să faci cuiva o vizită fără un telefon în prealabil, nici că mama avusese o zi grea și ar fi trebuit să se odihnească.

Nina auzea doar chemarea aventurii, căreia îi răspundea mereu.

Era o trăsătură pe care Meredith era hotărâtă să o cultive.

În mai puțin de trei minute, se aflau toate trei pe drum, mergând în direcția indicată de recepționară. Nu era încă întuneric complet; cerul

avea culoarea prunii, spuzit cu stele. De acolo, păreau atât de aproape încât le-ai fi putut atinge. O adiere ușoară șușotea prin tufele perene, singurul zgomot real în afară de pașii lor pe ciment. Undeva, în depărtare, se uzi sirena unui vapor.

Casele de pe strada aceasta aveau o arhitectură demodată, cu prispe în față și cu acoperișuri ascuțite. Curțile erau frumos îngrijite; mirosul de trandafiri era pregnant, îndulcind mireasma sărată a mării din apropiere.

— Asta e casă, spuse Meredith.

Ea avea harta.

— Luminile sunt aprinse. Super, spuse Nina.

Mama se opri, uitându-se la casa albă îngrijită. Balustrada prispei era ornamentată cu același traforaj precum cel pe care îl aveau și ele acasă, iar streșinile erau și mai bogat decorate. Toate aceste podoabe confereau locului un aspect de basm.

— Arată ca *dacea* bunicilor mei, spuse mama. Tipic rusească, și totuși și americană în același timp.

Nina se apropie de mama și o luă de braț.

— Ești sigură că vrei să faci asta acum?

Răspunsul mamei fu exprimat prin gestul de a înainta hotărâtă.

La ușă, mama inspiră adânc, își îndreptă umerii și ciocăni tare. De două ori.

Ușa fu deschisă de un bărbat scund și robust, cu sprâncene negre, groase și mustață grizonantă. Nu dădu semne că era surprins să găsească în pragul ușii trei femei necunoscute, la ora nouă și jumătate seara.

— Bună seara, salută el.

— Phillip Kiselev? Întrebă mama, întinzând mâna după punga cu casete pe care o ținea Nina.

— N-am mai auzit de mult timp numele ăsta, spuse bărbatul.

Mama își retrase mâna.

— Nu sunteți Phillip Kiselev?

— Nu. Nu. Eu sunt Gerald Koontz. Phillip a fost vărul meu. El nu mai e.

— Oh! Mama se încruntă. Mă scuzați că v-am deranjat. Avem informații greșite.

Meredith se uită la bucățița de hârtie din mâna surorii ei. Nu citiseră

greșit. Aceasta era adresa care li se indicase.

— Dr. Adamovici probabil că a...

— Vasia? Buza mustăcioasă a lui Gerald se deschise într-un zâmbet larg, descoperindu-i toți dinții. Se întoarse și strigă: Sunt prieteni de-ai lui Vasia, iubito.

— Nu chiar prieteni, spuse mama. Ne pare rău că v-am deranjat. O să verificăm din nou informațiile.

Exact atunci, o femeie li se alătură agitată; era îmbrăcată în pantaloni negri mătăsoși și o tunică vaporeasă. Părul ei alb, ondulat era prins la spate într-o coadă lejeră.

— Stacey? spuse Nina surprinsă.

O secundă mai târziu, Meredith o recunoscă pe chelnerița lor de la restaurantul rusesc.

— Ia te uită, spuse Stacey, zâmbind larg. Noile mele prietene rusoaice. Intrați, intrați. Apoi i se adresă lui Gerald: Au trecut ieri pe la restaurant. Am deschis caviarul.

Gerald zâmbi.

— Cred că v-a plăcut.

Nina se mișcă prima, trăgând-o pe mama după ea.

— Pofțiți, pofțiți, spuse Stacey. Luați loc. Mă duc să fac un ceai și pe urmă o să-mi povestiți cum m-ați găsit. Le conduse într-o cameră de zi confortabil decorată, desăvârșită cu un pat otoman și un colț sfânt, unde ardeau trei candelă. Se asigură că musafirele ei se așezară, apoi spuse: L-am auzit pe Gere spunând că sunteți prietene de-ale lui Vasili?

— Nu prietene, răspuse mama, într-o postură rigidă.

De undeva se auzi un zgomot, și Gerald spuse:

— Hopa. Nepoții, și ieși degrabă din încăpere.

— Avem grijă de copiii fiului nostru săptămâna asta. Am uitat cât de *complicați* sunt la vârsta asta, zâmbi Stacey. Revin numaidecât cu ceaiul.

— Crezi că dr. Adamovici s-a înșelat? Sau ne-a dat Maksim adresa greșită? întrebă Meredith imediat ce rămaseră singure.

— E o coincidență prea mare că oamenii ăștia sunt ruși și că îl cunosc pe academician, spuse Nina.

Mama se ridică brusc în picioare și se lovi de măsuța de cafea cu tibia, dar nu păru să bage de seamă. Ocoli masa și traversă camera,

oprindu-se la colțul sfânt. Din locul unde stătea, Meredith putea vedea decorațiunile obișnuite: o masă pe post de altar, câteva icoane, o fotografie de familie sau două și câteva candelă arzând.

Stacey se întoarse în camera de zi și puse o tavă pe măsuța de cafea. Turnă ceai și îi întinse o ceașcă lui Meredith.

— Poftim.

— Îl cunoașteți pe dr. Adamovici? întrebă Nina.

— Da, spuse Stacey. A fost un foarte bun prieten al tatălui meu. L-am ajutat la un studiu de cercetare mulți ani. Nu a fost vorba de vreun ajutor academic, firește. Am dactilografiat, am copiat. Activități de genul ăsta.

— Cercetarea despre asediu? întrebă Meredith.

— Exact, spuse Stacey.

— Acestea sunt niște casete, spuse Nina, arătând înspre sacoșa șifonată de hârtie de la picioarele ei. Mama mea i-a spus povestea ei doctorului Adamovici, iar dumnealui ne-a trimis aici.

Stacey se opri.

— Cum adică, „povestea ei”?

— Locuia în Leningrad la acea vreme. În timpul războiului, preciză Meredith.

— Și el v-a trimis aici? Stacey se întoarse către mama, care stătea nemișcată, dreaptă de parcă ar fi fost din marmură. De ce să fi făcut asta? Stacey se duse la mama și se opri lângă ea. Ceșcuța de ceai zăngăni pe farfurioară. Ceai? întrebă ea, privind profilul sever al mamei.

Meredith nu își dădu seama de ce, dar se ridică în picioare. Lângă ea, Nina făcu același lucru.

Veniră și ele în spatele mamei.

Meredith constată ce anume îi atrăsese atenția mamei. Pe măsuța din colț stăteau două fotografii înrămate. Una era fotografia alb-negru a unui tânăr cuplu. În ea, femeia era înaltă și subțire, cu păr negru ca pana corbului și un zâmbet foarte larg. Bărbatul era un blond chipeș. Fotografia era brăzdată de linii albe, ca și cum ar fi stat împăturită mulți ani.

— Sunt părinții mei, spuse Stacey rar. În ziua nunții lor. Mama mea era o femeie frumoasă. Părul ei era atât de moale și negru, iar ochii ei... îmi amintesc și acum ochii ei. Nu e amuzant? Erau atât de

albaștri, cu auriu...

Mama se întoarse încet.

Stacey se uită în ochii mamei și ceșcuța de ceai îi căzu din mână pe podeaua din lemn, făcându-se țândări, iar ceaiul se împrăștie peste tot.

Mâna durdulie a lui Stacey tremura când o întinse după un obiect de pe masă, fără să își ia nicio secundă ochii de la mama. Apoi îi întinse ceva mamei: o mică bijuterie în formă de fluturaș.

Mama căzu secerată în genunchi pe podea, spunând:

— Doamne, Dumnezeule...

Meredith vru să o ajute, dar și ea, și Nina se dădură înapoi.

Stacey fu cea care îngenunche în fața ei.

— Eu sunt Anastasia Aleksovna Marcenko Koontz, din Leningrad.

Mamă? Ești chiar tu?

Mama inspiră adânc și începu să plângă.

— Ania a mea...

Meredith își simți inima sfâșiată, ieșindu-i parcă din piept. Lacrimile îi șiroiau pe obraji. Se gândi la toate prin câte trecuseră cele două femei și la toți anii aceia pierduți, iar miracolul acelei regăsiri era aproape imposibil de crezut. Se apropie de Nina. Se îmbrățișară, privindu-și mama revenindu-și la viață. Este cel mai potrivit mod de a descrie scena. Era ca și cum aceste lacrimi – de bucurie poate pentru prima oară după atâtea zeci de ani – i-ar fi udat sufletul uscat.

— Cum? întrebă mama.

— Papa și cu mine ne-am trezit într-un tren-spital îndreptându-se spre est. El era foarte rănit... În orice caz, când am ajuns înapoi la Vologda... Am așteptat, spuse Stacey, ștergându-și ochii. Noi nu am încetat niciodată să căutăm.

Mama își înghiți nodul din gât. Meredith observă cât efort depuse ca să rostească o întrebare.

— Noi?

Stacey întinse mâna.

Mama o luă, o strânse bine, agățându-se efectiv de ea.

Stacey o conduse prin camera de zi și ieșiră din casă pe o ușă glisantă, într-o curte perfect îngrijită. Parfumul florilor plutea dulceag în aer – liliac, caprifoi, iasomie. Stacey acționă un buton și un șirag de luminițe se aprinse în toată grădina.

Atunci văzu Meredith mica grădină în grădină de formă pătrată, ascunsă în fundul curții. Chiar și din locul unde se afla, în lumina aceea slabă, putea distinge un fragment din gărdulețul bogat ornamentat.

Își auzi mama vorbind în rusă, după care se puseră din nou în mișcare, toate, pe o alee pietruită ce ducea către o grădină aproape identică celei create de mama acasă. Un gard alb din fier forjat, cu bucle ornamentale și vârfuri ascuțite delimita un petic de teren. Înăuntru era o bancă din cupru lustruit orientată cu fața spre trei pietre funerare din granit. Peste tot în jurul lor erau plante înflorite. Deasupra, cerul era o explozie de culori uimitoare, magice. Panglici de violet, roz și portocaliu săgetau luminoase printre toate acele stele. Aurora boreală.

Mama se așeză – mai bine zis, se prăbuși – pe banca din cupru, și Stacey se așeză lângă ea, luând-o de mână.

Meredith și Nina veniră și ele lângă ea, punând fiecare câte o mână pe umerii mamei.

VERONIKA PETROVNA MARCENKO

1919-

Să nu uiți teiul din Grădina noastră de Vară.

Acolo te voi aștepta, iubita mea.

LEV ALEKSOVICI MARCENKO 1938 – 1942

Leuțul nostru

Plecat prea timpuriu

Dar ultima inscripție fu cea care o făcu pe Meredith să strângă umărul mamei.

ALEKSANDR ANDREEVICI MARCENKO

1917 – 2000

Soț și tată iubit

— Anul trecut? spuse mama, întorcându-se spre Stacey, care avea ochii plini de lacrimi.

— Te-a așteptat toată viața lui, spuse ea. Dar inima lui... a cedat iarna trecută.

Mama închise ochii și își lăsă capul să cadă.

Meredith nu-și putea imagina o astfel de durere, să știi că iubirea vieții tale a fost în viață, căutându-te în toți acei ani, iar tu să ajungi doar câteva luni prea târziu. Și totuși, el era cumva acolo, în acea grădină care se potrivea atât de mult cu cea creată de mama ei.

— Spunea mereu că te va aștepta în Grădina de Vară.

Mama deschise lent ochii.

— Copacul nostru, spuse ea, privind mult timp la inscripția de pe piatra lui funerară. Apoi, încet, făcu ceea ce făcea mereu, ceea ce ea putea face și puțini alții o mai puteau face: își îndreptă spatele și își ridică bărbia, reușind chiar să și zâmbească, așa nesigură și amețită cum era.

— Să mergem, spuse cu vocea aceea magică, cea care le schimbaseră tuturor viețile în ultimele săptămâni. Să ne bem ceaiul. Avem multe de discutat. Ania, aș vrea să faci cunoștință cu surorile tale. Meredith era cea organizată, iar Nina, cea un pic mai nebunatică, dar ne schimbăm, toate trei, iar tu ne vei schimba și mai mult. Mama zâmbi, iar dacă în ochii ei era o umbră de tristețe – o amintire a cuvintelor *Acolo te voi aștepta* – era de așteptat, dar aceasta era îndulcită de vioiciunea din vocea ei. Și poate că așa trebuia să fie, poate că acesta este cursul vieții când trăiești îndeajuns de mult. Bucuria și tristețea fac parte din viață; poate că ideea e să îți îngădui să le simți pe ambele, dar să ții ceva mai strâns de bucurie, pentru că nu știi niciodată când poate o inimă puternică să cedeze pur și simplu.

Meredith luă mâna noii sale surori, spunând:

— Sunt foarte fericită să te cunosc, Ania. Am auzit atâtea despre tine...

*Nu, sub străine ceruri n-am fost eu,
Nici sub străine-aripi la adăpost,
Am fost atuncea cu poporul meu
Unde-n nefericire el a fost.*

*Recviem de Anna Ahmatova*⁹

Epilog

2010

Numele ei este Vera și este o fată sărmană, un nimeni.

În America, nimeni nu poate înțelege cu adevărat această fată sau locul în care trăiește. Iubitul ei Leningrad – faimoasa Fereastră spre Occident a lui Petru – este ca o floare ce moare, frumoasă încă pentru privitor, dar putredă pe dinăuntru.

Însă Vera nu știe asta încă. Ea este doar o fată, care nu își mai încape în piele de visuri mărețe.

Vara, se trezește adesea în miez de noapte, chemată de cine știe ce sunet de care nici măcar nu-și amintește vreodată. Se duce la fereastră și se apleacă peste marginea acesteia, privind tocmai până la pod. În iunie, când aerul miroase a tei și a flori abia înflorite, iar noaptea este scurtă cât fâlfâitul aripilor de fluture, abia dacă poate dormi de emoție.

Sunt nopțile albe, belîe noci. E momentul nopților albe de vară, când nu se face niciodată întuneric, și pe străzi nu e niciodată liniște...

Nu-mi pot ascunde un zâmbet când închid această carte – cartea mea. După toți acești ani, mi-am terminat jurnalul. Nu este un basm, nu este o scorneală; este povestea mea, spusă cât se poate de sincer. Tatăl meu ar fi mândru de mine. Sunt în sfârșit scriitoare.

Este darul meu pentru fiicele mele, deși ele mi-au oferit cu mult mai mult, iar fără ele, firește, aceste cuvinte ar fi captive încă în mintea mea, otrăvindu-mă din interior.

Meredith este acasă cu Jeff; se pregătesc pentru nunta lui Jillian, iar planurile le ocupă tot timpul și le consumă toată energia. Maddy lucrează, administrând cele patru magazine de suvenire conduse de mama ei. Nu am văzut-o niciodată atât de fericită pe Meredith. Acum, programul îi e încărcat cu tot soiul de sarcini pe care le îndeplinește cu plăcere, iar ea și Jeff călătoresc des. Ei pretextează că fac cercetări pentru romanele lui, care au mare succes, dar eu cred că le place pur și simplu să fie împreună.

Nina este sus cu Daniel al ei, cu care nu s-a căsătorit niciodată, dar

pe care îl iubește mai mult decât crede. S-au urmat unul pe celălalt prin toată lumea, în aventuri uimitoare. Au spus că acum își fac bagajele să plece din nou, dar eu bănuiesc că fac dragoste. Bravo lor!

Iar Ania – nu-mi pasă că și-a anglicizat numele; pentru mine va fi mereu Ania – este la biserică împreună cu familia ei. Vin adesea în vizită în timpul anului și umplu casa cu râsete și voie bună. Petrec ore în șir cu fiica mea mai mare în bucătărie, discutând în rusă, amintindu-ne de fantomele din încăpere. Măcar atât putem face: să cinstim memoria celor plecați dintre noi cu vorbe, priviri și zâmbete.

Deschid jurnalul pentru ultima oară și notez în el **pentru copiii mei**, atât de apăsător cât îmi îngăduie bătrâna mea mână. Îl închid apoi și îl las deoparte.

Nu îmi pot ține ochii deschiși. Am ajuns să mă afund în somn foarte ușor, iar camera este atât de caldă în această zi de sfârșit de decembrie.

Cred că aud un copil râzând.

Sau poate că mi-a rămas mie acest sunet în urechi, de la masa de Crăciun. Petrecem din nou împreună anul acesta, toți membrii acestei noi versiuni a familiei mele.

Sunt o femeie norocoasă. Nu am știut mereu asta, dar o știu acum. În ciuda tuturor greșelilor pe care le-am făcut, a deciziilor greșite și cumplite pe care le-am luat, sunt iubită la bătrânețe și, ceea ce este probabil cel mai important, iubesc și eu la rândul meu.

Deschid ochii, speriată de ceva. Vreun zgomot. Pentru o clipă, sunt confuză, nesigură de decorul în care mă aflu. Apoi văd șemineul bine cunoscut, bradul de Crăciun în colțul acestuia și fotografia mea deasupra poliței șemineului.

Este acolo unde era cândva agățat tabloul cu o troică. La început, nu mi-a plăcut fotografia făcută de Nina. Arăt atât de tristă.

Dar cu timpul m-a cucerit. Era începutul acestei noi vieți, momentul în care am învățat în sfârșit că iertarea vine odată cu iubirea. Este o fotografie faimoasă acum; au văzut-o oameni din întreaga lume și mă numesc eroină. Ce ridicol! Este pur și simplu imaginea unei femei care a dat cu piciorul la prea multe din viața ei și a fost destul de norocoasă să primească o parte înapoi.

În colțul camerei, Colțul sfânt încropit cândva de mine tot acolo este. Lumânările ard de dimineața până seara; ambele mele fotografii de

nuntă sunt expuse acolo, amintindu-mi zi de zi cât am fost de norocoasă. În afară de fotografia cu Ania și Lev, un iepuraș de pluș gri, murdar stă culcat pe o parte. Tovarășul Urechilă. Blănița lui artificială este mățuită și îi lipsește un ochi, dar uneori îl iau cu mine ca să mă aline.

Mă ridic în picioare. Mă dor genunchii, iar picioarele îmi sunt umflate, dar nu-mi pasă. Nu mi-a păsat niciodată de astfel de lucruri. Sunt o leningrădeancă. Traversez bucătăria cufundată în tăcere și intru în sufragerie. De aici îmi pot vedea grădina de iarnă, unde totul este acoperit de zăpadă. Cerul are culoarea cuprului șlefuit. De streășină de deasupra verandei atârnă chiciură și țurțuri ca niște cercei cu diamante. Iar eu mă gândesc la dragul meu Evan, care m-a salvat când aveam nevoie să fiu salvată și care mi-a oferit atât de mult. El este acela care mi-a spus atât de des că pot ierta dacă încerc. Ce n-aș da să îl fi ascultat la vremea aceea, dar știu că mă aude acum.

Sunt în picioarele goale și am pe mine doar cămașa de noapte din flanel. Dacă ies din casă, Meredith și Nina se vor îngrijora că am luat-o iar razna, că îmi pierd mințile. Doar Ania ar înțelege.

Totuși, deschid ușa. Mânerul se răsucește ușor în mâna mea și aerul rece mă izbește atât de dur încât pentru o frumoasă și tragică secundă mă simt din nou în iubitul meu oraș de pe Neva.

Pășesc prin zăpada proaspăt depusă, simțind cum îmi arde și îmi îngheață tălpile.

Aproape am ajuns în grădină când apare el. Un bărbat, îmbrăcat în negru din cap până-n picioare, cu păr auriu ce sclipește în lumina soarelui.

Nu poate fi el. Știu asta.

Mă duc la bancă, fără să-mi iau ochii de la silueta lui cernită rece.

El vine către mine, plutind aproape, mișcându-se cu o eleganță care e nouă, sau de care nu îmi amintesc. Când se apropie, ridic privirea și mă uit fix în ochii verzi ai bărbatului pe care l-am iubit mai bine de șaptesprezece ani.

Verde.

Culoarea îmi taie răsuflarea și mă face să mă simt din nou tânără.

El este aievea. Și aici. Îi pot simți prezența caldă, iar când mă atinge, mă înfior și mă așez.

Sunt atâtea de spus, dar eu nu pot rosti nimic mai mult decât numele lui.

— Sașa...

— Noi am așteptat, spune el, iar la sunetul vocii lui, o umbră se desprinde din întunericul mantoului său și se întrupează.

O versiune mai mică a bărbatului.

— Lev, spun eu, incapabilă să zic mai mult.

Mă dor brațele pentru a le ridica înspre băiețelul meu și a-l cuprinde. Arată atât de sănătos și de robust, cu obraji trandafirii plini de viață. Apoi văd același obraz supt și vinețiu, lucind de chiciură. Îl aud spunând: *Mi-e foame, mamă... nu mă părăsi...*

Auzind asta, o durere îmi cuprinde pieptul, făcându-mă să gem tare, dar Sașa este acolo, mă ia de mână și îmi zice:

— Haide, iubita mea. Să mergem în Grădina de Vară...

Durerea a dispărut.

Mă uit în ochii nespuse de verzi ai lui Sașa al meu și îmi amintesc iarba în care a îngenuncheat atât de demult. Acolo m-am îndrăgostit. Lev se agață de mine ca întotdeauna, iar eu îl ridic în brațe, râzând, uitând că nu putusem cândva să-l țin.

— Vino, spune Sașa din nou, sărutându-mă, iar eu îl urmez.

Știu că dacă mă uit înapoi, o să-mi văd trupul, bătrân și veștejit, inert pe acea bancă în zăpadă, că, dacă aștept, am să-mi aud fiicele descoperind ce s-a întâmplat și începând să plângă.

Așa că nu privesc în urmă. Nu-i dau drumul lui Sașa și îl sărut pe gât pe leuțul meu.

Am așteptat atât, atât de mult să îi revăd. Să mă simt astfel, și știu că fetele mele vor fi bine acum. Sunt surori; o familie. Acesta este darul de la tatăl lor. Asta le-a oferit povestea mea, iar în ultimii zece ani, am iubit îndeajuns cât pentru o viață.

Îmi spun: *Rămâneți cu bine, fetele mele. Vă iubesc. V-am iubit mereu.*

Și plec.

virtual-project.eu

violin

Observații

[←1]

Vin obținut prin fermentarea lentă a mustului extrem de dulce rezultat în urma presării strugurilor înghețați. Cunoscut sub denumirea de Eiswein în Germania și Icewine în Canada. Se produce doar în acele zone unde clima permite strugurilor să reziste în vie până la începutul iernii.

[←2]

Băutură slab alcoolizată, obținută prin fermentarea mierii de albine amestecate cu apă.

[←3]

Preparat specific bucătăriei georgiene, pregătit din legume și carne, în vase de lut.

[←4]

În mitologia maori, Tiki este primul om de pe pământ. Prin extensie, un tiki este o sculptură în lemn sau piatră, mare sau mică, în formă umanoidă.

[←5]

Popoarele indigene amerindiene din Canada de la sud de Cercul arctic.

[←6]

În sănătatea dumneavoastră! (în limba rusă în original).

[←7]

Un stâlp de metal, fixat pe un suport sau direct în pământ, de care atâră o funie la capătul căreia se află o minge de volei.

[←8]

Sufletul meu (în limba rusă în original).

[←9]

Traducere de Ilie Bădicuț.